

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ VE ORTAÖĞRETİM

Editör

Ercan TÜRK

Hazırlayanlar

Abdullah Faruk KILIÇ
Abdullah YURDABAKAN

Ali KILIÇ

Meryem ÖZOĞLU

Mustafa GÜLABACI

Pınar SELÇUK SÜZME

Rukiye YILDIZ

Saadettin GÜZEL

Yusuf CANBOLAT

Kapak Tasarım

Fırat YILMAZ

ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ocak, 2015

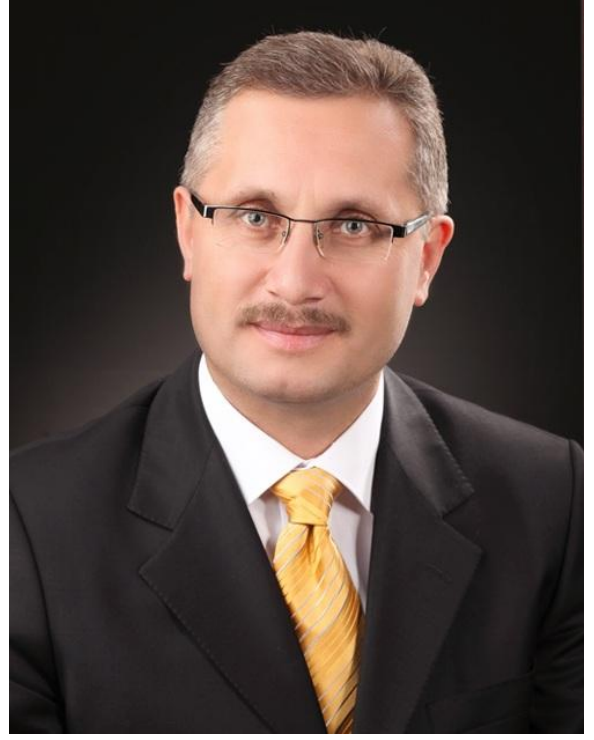
Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünce hazırlanan bu kitap Bakanlık Makamının 29/01/2015 tarih ve 1025815 sayılı olurlarıyla Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 500 adet bastırılmıştır.

ISBN

978-975-11-3898-9

SUNUŞ

Türkiye, Cumhuriyet öncesi kazanımlarının üzerine, yeni bir devlet kurmanın verdiği dinamizmle diğer birçok alanda olduğu gibi eğitimde de önemli gelişmeler kat etmiştir. Bu gelişmeler başlangıçta erişim fırsatlarının artırılmasına daha fazla odaklanmakta iken ilerleyen dönemde kalite bileşenini de kapsayacak bir zemine oturmuştur. Bu süre zarfında eğitim, ulusal ve uluslararası değişimlerin etkisiyle ekonomik ve sosyal kalkınmayı destekleyici kimliğinden, kalkınmayı sürükleyici bir hüviyete dönüşmüştür. Nitekim, özellikle son yıllarda eğitim dışındaki sektörlerin gelişiminin, eğitim bileşeninde ortaya konulan ve konulacak performans ile ilişkilendirilmesi gerçeği, bu durumla yakından ilişkilidir.

Eğitim sistemimiz içerisinde ortaöğretimin öneminin giderek arttığı bilinen bir gerçektir. Özellikle son dönemde öğrencilerimize çağın yeterliliklerinin en üst düzeyde kazandırılması noktasında ortaöğretimin kritik rolü daha belirgin bir biçimde ortaya çıkmaktadır.

Ortaöğretim zorunlu eğitim kapsamındadır. Bu durum; ortaöğretimin program, ders kitapları, haftalık ders çizelgeleri ve özellikle de mevzuatında pek çok yeniliği zorunlu hâle getirmiştir. Bu kapsamdaki çalışmalar tamamlanmış olup değişen şartlara ve ihtiyaçlara bağlı iyileştirme ve geliştirme çalışmalarına devam edilmektedir.

Ortaöğretimin geçirdiği evreler ve Türk millî eğitim sistemi içerisindeki yeri ve yüklediği misyon ile yapılan çalışmaların tarihine tanıklık edecek bir çalışmaya ihtiyaç olduğu açıktır.

“Türk Eğitim Sistemi ve Ortaöğretim” adlı çalışma ile ortaöğretimin dün, bugün ve geleceğinin analitik bir bakış açısıyla ortaya konulması hedeflenmiştir. Bu çalışmadan murat edilen amacı gerçekleştirirken özellikle yakın dönem eğitim sistemindeki gelişmelere ve “Türkiye’nin 2023 Vizyonu”na özel bir anlam yüklenmiştir.

Ülkemizin, Bakanlığımızın ve eğitim sistemimizin tarihsel süreçteki serüveni ve şekillenen eğitim hedeflerine katkı sağlaması, eğitimecilere, eğitim bilimcilere ve alanda çalışma yapan bilim insanlarına faydalı olması dileğiyle, yayının hazırlanmasında emeği geçen çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Ercan TÜRK
Ortaöğretim Genel Müdürü

İÇİNDEKİLER

1. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ	1
1.1 MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞININ TARİHÇESİ.....	1
1.2 MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEŞKİLAT YAPISI.....	7
1.3 MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞININ GÖREVLERİ	10
1.4 TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI VE TEMEL İLKELERİ.....	11
1.5 TÜRK MİLLÎ EĞİTİM SİSTEMİNİN YAPISI.....	14
2. ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN TARİHÇESİ, YAPILANMA SÜRECİ VE YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR	19
2.1 TARİHÇE.....	19
2.2 SON DÖNEMDE ORTAÖĞRETİM VE TEŞKİLAT YAPISI.....	27
2.3 ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇALIŞANLARI	32
2.4 ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLERİ	40
2.5 ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN GÖREVLERİ.....	44
2.6 ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE BAĞLI OKULLARIN TANITIMI	46
2.7 ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN TABİ OLDUĞU MEVZUAT.....	52
3. ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE MATERYALLERİ	55
3.1 ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE TARİHSEL SÜREÇ	55
3.2 HAFTALIK DERS ÇİZELGELERİ	64
3.3 ÖĞRETİM MATERYALLERİ.....	67
4. PANSİYONLAR VE BURSLAR	70
4.1 PANSİYONLAR.....	71
4.2 BURS HİZMETLERİ.....	82
5. ORTAÖĞRETİM İSTATİSTİKLERİ	88
5.1 ORTAÖĞRETİMDE OKULLAŞMA VE CİNSİYET ORANI	88
5.2 GENEL, MESLEKÎ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM DAĞILIMI.....	94
5.3 OKUL TÜRLERİ İTİBARIYLA ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	98
6. EĞİTİMİN FİNANSMANI.....	101
6.1 EĞİTİM BÜTÇESİ BİLEŞENLERİ	101
6.2 MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI BÜTÇESİ	102
6.3 ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ BÜTÇESİ	103
7. YAYINLAR, RAPORLAR VE PROJELER	116
7.1 YAYINLAR VE RAPORLAR	116
7.2 PROJELER.....	140
7.3 ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNCE YAYIMLANAN DİĞER RAPOR VE DOKÜMAN ÖRNEKLERİ.....	168
8. ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN 2023 HEDEFLERİ	170
KAYNAKÇA	175

ŞEKİLLER

Şekil 1: Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Şeması	8
Şekil 2: İl Millî Eğitim Müdürlükleri Teşkilat Yapısı.....	9
Şekil 3: Türk Eğitim Sisteminin Kademelenmesi.....	18
Şekil 4: Yıllara Göre Yazdırılan Ders Kitabı Sayısı (2002-2014).....	68
Şekil 5: Ortaöğretim Düzeyinde Pansiyonda Kalan Öğrenci Sayısı (2002-2014)	72
Şekil 6: Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde Pansiyonda Kalan Öğrencilerin Okul Türlerine ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2013-2014).....	74
Şekil 7: Ortaöğretim Düzeyinde Pansiyon Sayısı (2002-2014).....	75
Şekil 8: Ortaöğretim Düzeyinde Pansiyon Doluluk Oranı (2002-2014)	76
Şekil 9: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Pansiyonlarının Okul Türü Düzeyinde Doluluk Oranı (2013-2014).....	77
Şekil 10: Ortaöğretim Düzeyinde Pansiyonda Kalan Öğrencilerin Cinsiyet Oranı (2002-2014).....	78
Şekil 11: Ortaöğretimde Pansiyonda Kalan Öğrenciler İçindeki Parasız Yatılı Öğrenci Oranı (2002-2014)	79
Şekil 12: Açılan Pansiyonların Kaynağına Göre Dağılımı (2002-2011).....	80
Şekil 13: Ortaöğretimde Burs Alan Öğrenci Sayısı (2002-2013).....	82
Şekil 14: Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde Burs Alan Öğrencilerin Okul Türlerine ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2013-2014)	84
Şekil 15: Ortaöğretimde Burs Alan Öğrenci Cinsiyet Oranı (2004-2013)	85
Şekil 16: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Yurt İçi Burs Ücretleri Tablosu (2002-2014).....	86
Şekil 17: Ortaöğretimde Net Okullaşma Oranının Değişimi (2002-2003/2013-2014)	89
Şekil 18: Ortaöğretimde Brüt Okullaşma Oranının Değişimi (2002-2003/2013-2014).....	89
Şekil 19: Ortaöğretim Cinsiyet Oranı (2002-2003/2013-2014)	92
Şekil 20: Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Artış Oranı (2002-2014)	96
Şekil 21: Genel Ortaöğretim ve Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Öğrenci Dağılımı (2002-2014).....	97
Şekil 22: Genel Müdürlükler İtibarıyla Ortaöğretimde Öğrenci Dağılımı (2013-2014)	98
Şekil 23: MEB Bütçesinin GSYH ve Merkezi Yönetim Bütçesine Oranı (2002-2014)	103
Şekil 24: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Bütçesinin Yıllara Göre Dağılımı (2002- 2014)	104
Şekil 25: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Bütçesi (2010-2014).....	105
Şekil 26: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Derslik Başına Öğrenci Sayısı ve Oluşturulan Derslik Sayısı (2002-2013).....	107

TABLolar

Tablo 1: Okul Türlerine Göre Haftalık Ders Çizelgelerinin Yıllara Göre Toplam Ders Saati Değişimi.....	66
Tablo 2: Pansiyonda Kalan Öğrenciye Yapılan Sosyal Yardımlar (2013-2014).....	71
Tablo 3: Açılan Pansiyonların Kaynağına Göre Dağılımı (2002-2011).....	81
Tablo 4: Genel Ortaöğretim ve Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Ayrımında Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (1923-1924/2002-2003).....	94
Tablo 5: Genel Ortaöğretim ve Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Ayrımında Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (2002-2003/2013-2014).....	95
Tablo 6: Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde Okul Türlerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen Sayıları (2002-2014).....	99
Tablo 7: Bazı AB Ülkeleri ve Türkiye’de Eğitimin Finansman Kaynakları	101
Tablo 8: Ortaöğretim Pansiyon, Spor ve Konferans Salonu Yatırımları (2002-2014).....	108
Tablo 9: 2014 Yılı Yatırım Programı Detay Dağılımı Yatırımları.....	109
Tablo 10: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri (2002-2014)	112
Tablo 11: 2002-2014 Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Gayrimenkul Mal Bakım ve Onarım Giderleri	113
Tablo 12: Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün Donatım Ödenek Dağılımı (2006-2013)	115
Tablo 13: 2007-2013 IPA Dönemi AB Mali Yardımının Aday ve Potansiyel Aday Ülkelere Göre Dağılımı	146

HARİTALAR

Harita 1: Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde İl Düzeyinde Pansiyonda Kalan Öğrenci Oranı (2013-2014)	73
Harita 2: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü İl Düzeyinde Pansiyon Doluluk Oranı (2013-2014)	77
Harita 3: Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde İl Düzeyinde Burs Alan Öğrenci Oranı (2013-2014)	83
Harita 4: 2013-2014 Eğitim Öğretim Yılı İtibarıyla İl Düzeyinde Net Okullaşma Oranı	90
Harita 5: 2013-2014 Eğitim Öğretim Yılı İtibarıyla İl Düzeyinde Brüt Okullaşma Oranı	91
Harita 6: 2013-2014 Eğitim Öğretim Yılı İtibarıyla İl Düzeyinde Cinsiyet Oranı.....	93
Harita 7: 2014 Yılı Derslik Projeleri	110

1. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ

Her milletin kendine özgü bir eğitim sistemi vardır. Bu sistem, o toplumun sosyal, kültürel, politik ve ekonomik özelliklerine uygun olarak kurulur ve gelişir (Duman, 1991). Eğitim sistemleri o ülkenin sahip olduğu tarihsel arka plan, ülkede hâkim olan eğitim felsefesi, kültürel ve politik faktörlere bağlı olarak ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Millî Eğitim Bakanlığının teşekkülü ve Türk millî eğitim sisteminin yapısı söz konusu faktörlerden bağımsız düşünülemez. Eğitimin çağdaş ve uygulamaya dönük yönleri yanında uzun bir tarihi geçmişi vardır. Dolayısıyla Türk eğitim tarihi ve örgütlenmesi bilinmeden eğitim fikir ve uygulamalarının gelişimi çok sağlıklı olmayacaktır.

Bu bölümde Osmanlı Devletinin son dönemlerinden başlayarak özellikle Cumhuriyet'ten günümüze kadar Millî Eğitim Bakanlığının teşkilat yapısı, örgütlenmesi ve bu tarihsel süreç içerisinde eğitime ilişkin yasal düzenlemelere değinilecek ve Türk millî eğitim sisteminin örgüt ve yönetimine, mevcut yapıyı düzenleyen yasa ve ilkelere yer verilecektir.

1.1 MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞININ TARİHÇESİ

Cumhuriyet Öncesi Türk Eğitim Teşkilatına Bir Bakış

Türk eğitim tarihinde ilk bakanlık Osmanlı Devleti döneminde Maârif-i Umûmiyye Nezâreti adıyla 1857'de kurulmuştur (EURYDICE, 2007). Maarif-i Umûmiyye Nezâreti'nin kurulmasında, eğitim hizmetlerinin daha derli toplu ve ciddi biçimde yürütülmesini de kapsayan Islahat Fermanı (1856) etkili olmuştur. Ferman, Meclis-i Vükela (Bakanlar Kurulu) içinde bir de "Eğitim Bakanı" (Maarif Nazırı) bulunması gerektiğini belirtmiştir. İlk Maârif Nâzırı (Eğitim Bakanı) Abdurrahman Sâmî Paşa (1857-1861) ve ilk müsteşar da bilim adamı Hayrullah Efendi'dir (Erdoğan, 1996).

Eğitim sistemine ilişkin ilk düzenleme ise bugünkü Millî Eğitim Temel Kanunu niteliğinde olan Maarif-i Umumiyye Nizamnamesi (Genel Eğitim Tüzüğü)'dir. 1869 yılında yürürlüğe konulan bu nizamname ile merkez örgütünde Maârif Nâzırı'nın başkanlığında, ilmî ve idârî iki dâireden oluşan bir Meclis-i Kebîr-i Maârif (Büyük Eğitim Meclisi) ve il düzeyinde bu meclisin şûbesi ve icrâ organı olarak, bir maârif müdürünün başkanlığında maârif meclisleri kurulmuştur (MEB, 2007).

1872 yılında Meclis-i Kebîr-i Maârif iki dâire hâinden çıkarılarak bir tek meclis hâline getirilmiştir (Kodaman, 1999). 1879'da nezaret merkez örgütü, öğretim basamaklarına göre dâireler hâinde düzenlenmiş ve

1. Mekâtib-i Âliye (yüksekokul)
2. Mekâtib-i Rüşdiye (ortaokul)
3. Mekâtib-i Sıbyâniye (ilkokul)
4. Têlif ve Tercüme
5. Matbaalar (Yayın) olarak örgütlenmiştir.

II. Meşrutiyet Dönemi sonunda ise Maarif Nezareti (Eğitim Bakanlığı) merkez teşkilatı şu birimlerden oluşuyordu (MEB , 2009):

1. Tedrisat-ı İptidaîye Dairesi (İlköğretim Dairesi)
2. Tedrisat-ı Taliye Dairesi (Ortaöğretim Dairesi)
3. Tedrisat-ı Âliye Dairesi (Yüksek Öğretim Dairesi)
4. Mekâtib-i Hususîye Dairesi (Özel Okullar Dairesi)
5. Tahrirat Dairesi (Yazı İşleri Dairesi)
6. Muhasebat Dairesi (Saymanlık Dairesi)
7. Sicil İşleri Dairesi
8. İstatistik Dairesi
9. Levazım Dairesi (Ders Araçları Dairesi)
10. Evrak Dairesi

Kurtuluş Savaşı Dönemi

Kurtuluş savaşı yıllarında iki eğitim bakanlığı vardı: Ankara'da TBMM Hükümetinin Maarif Vekâleti, İstanbul'da Osmanlı Hükümetinin Maarif Nezareti (Akyüz, 2012). 23 Nisan 1920'de TBMM açıldıktan sonra Hükümetin 2 Mayıs 1920 tarihli ve 3 sayılı Yasası ile Maarif Vekâleti örgütlenmiştir.

1920 yılında Maarif Vekâleti;

1. Program Heyeti
2. İlk Tedrisat Dairesi
3. Orta Tedrisat Müdürlüğü
4. Türk Asârı Atıkası Müdürlüğü
5. Sicil İstatistik Müdürlüğü olmak üzere 5 birimden oluşmuştur.

1923'te İstanbul'da bulunan Maarif Nezareti kapatılmış, Ankara'da kurulan Maarif Vekâleti teşkilatı genişletilmiş, bu genişletilme sonucu önceki birimlere ilaveten; Müsteşarlık, Yükseköğretim Dairesi, Teftiş Heyeti, Telif ve Tercüme Dairesi, Özel Kalem ve Evrak Dairesi kurularak 11 birim olarak yeniden düzenlenmiştir. Taşra örgütü de maarif müdürlükleri ve maarif memurlukları olarak düzenlenmiştir (Unat, 1964).

Kurtuluş Savaşı yıllarındaki TBMM Hükümetlerinin Maarif Vekilleri şunlardır (Akyüz, 2012):

Dr. Rıza Nur (1920)

Hamdullah Suphi (1920-1921)

Mehmet Vehbi (1921-1922)

İsmail Safa (1922-1924)

Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet Dönemi'nde eğitim sisteminin genel örgütlenişi ve yönetiminin ana hatları 3 Mart 1924'te çıkarılan 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile belirlenmiştir (MEB, 2008). "Öğretimin Birleştirilmesi" anlamına gelen bu yasa ile Şer'iyeye ve Evkaf nezâretleri lağvedilmiş, medreseler Maarif Vekâletine devredilerek tedricen kapatılmış, bütün eğitim-öğretim ve bilim kurumları eğitim işlerinin tek elden yürütülmesi amacıyla Eğitim Bakanlığı'na bağlanmış, yönetimi ile ilgili tüm düzenlemeler bu bakanlığın yetkisine verilmiştir (TDV, 2012). Kanun tasarısını hazırlayanlar gerekçelerini bu girişimle Tanzimat'tan beri devam eden ve birbiriyle uyuşmayan iki farklı eğitim, dolayısıyla iki farklı düşünce ve duyguda birey yetiştirme sorununun çözüleceğine, eğitim sisteminin artık bir millet yetiştireceği tezine dayandırmıştır (Kenan, 2013).

Türk eğitim tarihi açısından önemli dönüşümlerin yaşandığı 1924'teki bir başka gelişme, merkezî teşkilâttan meslekî eğitime kadar çeşitli alanlarda rapor sunmak üzere yurt dışından uzman eğitimcilerin davet edilmesidir. Bunların başında döneminde yankı uyandıran Democracy and Education'ın yazarı John Dewey gelir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında bu eğitimcilerin ülkedeki eğitim sisteminin çeşitli açılardan geliştirilmesine dair sunduğu raporlar eğitimciler ve bürokratlar tarafından ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısına uyarlanarak kısmen de olsa hayata geçirilmiştir (TDV, 2012).

22 Mart 1926 tarihinde kabul edilen 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanun, Cumhuriyet Dönemi Maarif Vekâletinin merkez örgütünü düzenleyen ilk yasal düzenleme olması açısından önemlidir. Millî Eğitim Bakanlığının mevcut yapısı içerisinde çok önemli bir

yere ve işleve sahip olan Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Talim ve Terbiye Dairesi adıyla ilk kez bu yasada yer almıştır (MEB , 2011).

Maarif Teşkilâtına Dair Kanun'dan sonra merkezde İlköğretim Genel Müdürlüğü, Halk Eğitimi Terbiyesi Şubesi, Dil Heyeti kurulmuş, 1921'de oluşturulan Telif ve Tercüme Dairesi, Talim ve Terbiye Dairesi'ne dönüştürülmüş, belirli bölgelerde maarif emirlikleri kurulmuştur. Kısa bir zaman sonra Halk Eğitimi Terbiyesi Şubesi kapatılarak görevleri İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir. Merkezdeki bu oluşumların yanı sıra ülkede okuryazarlık düzeyini yükseltmek için 1925'te çeşitli yörelerde yetişkinlere yönelik millet mektepleri açılmıştır.

Cumhuriyet'in 10. yılı olan 1933 yılında, 2287 Sayılı Maarif Vekâleti ve Merkez Teşkilâtı ve Vazifeleri Hakkında Kanun çıkarılmıştır. Türk (2003)' e göre üniversiteler Maarif Vekâletine bağlanarak reform çalışmaları hızlandırılmış, meslek eğitimi ve teknik eğitim Bakanlık merkez örgütünde temsil edilmiştir. Söz konusu yasa ile Bakanlık merkez teşkilatı şu birimlerden oluşmuştur:

- 1- Müsteşarlık
- 2- Maarif Şûrası
- 3- Millî Talim ve Terbiye Heyeti
- 4- Teftiş Heyeti
- 5- Genel Müdürlükler ve çeşitli hizmet birimleri.

2287 Sayılı Kanun birkaç yıl içinde çıkarılan ekler ve değişiklik yasaları ile geliştirilerek 1937 tarihli ve 3225 sayılı yasa ile tamamlanmış ve aşağıdaki birimler oluşturulmuştur:

- 1- Müsteşarlık
- 2- Millî Eğitim Şurası
- 3- Talim ve Terbiye Kurulu
- 4- Teftiş Kurulu
- 5- İlköğretim Genel Direktörlüğü
- 6- Ortaöğretim Genel Direktörlüğü
- 7- Yükseköğretim Genel Direktörlüğü
- 8- Erkek ve Teknik Öğretim Genel Direktörlüğü
- 9- Güzel Sanatlar Müdürlüğü
- 10- Özel Okullar Direktörlüğü
- 11- Beden Eğitimi ve İzcilik Direktörlüğü
- 12- Yayın Direktörlüğü

- 13- Antikite ve Müzeler Direktörlüğü
- 14- Kitapsayarlar Direktörlüğü
- 15- Okul Müzesi Direktörlüğü
- 16- Özlük İşleri Direktörlüğü
- 17- Özel Büro
- 18- Yapılar Dairesi
- 19- Gereç Direktörlüğü
- 20- Arşiv Direktörlüğü
- 21- Seferberlik Direktörlüğü

Bu yapının Cumhuriyet dönemindeki öteki örgütlenmelere çekirdek oluşturduğu söylenebilir. Diğer yandan, birimlerin artması, temel eğitim işlevlerine göre değil, işlemlere göre bir ayrışmanın başladığını göstermektedir (Türk, 2003).

Türk eğitim sisteminin en özgün faaliyetlerinden biri, 1939'dan itibaren yaklaşık beş yılda bir yapılan ve çalışmaları kanunla düzenlenen Millî Eğitim Şûrası'dır. Ülkedeki eğitim düzenini ve anlayışını demokratikleştiren bu şûralarda öğretmenler, bilim insanları, Bakanlık mensupları, kamu ve özel kurum, sendika, dernek, vakıf ve sivil toplum kuruluşları dâhil olmak üzere farklı uzmanlık alanlarından yüzlerce katılımcı yaklaşık bir hafta boyunca eğitim sistemini geliştirmek ve niteliğini yükseltmek, önemli eğitim sorunlarını tartışmak, çözüm önerileri ve yeni modeller üretmek için bir araya gelmektedir (TDV, 2012). Son olarak on dokuzuncusu 2014'te yapılan şûralar Millî Eğitim Bakanlığı'nın danışma organı niteliğindedir.

Millî Eğitim Bakanlığının giderek artan iş yükü, danışmanlık ve hizmet alanının gelişmesi gibi nedenlerle çok geçmeden merkez örgütünün yeniden düzenlenmesini gerekli kılmıştır. 1946 yılında yeni bir yasal düzenlemeye gidilerek 4926 sayılı yasa ile Bakanlık merkez teşkilatının görünümü şöyle olmuştur:

- 1- Müsteşarlık
- 2- Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı
- 3- Talim ve Terbiye Dairesi
- 4- Teftiş Kurulu
- 5- İlköğretim Genel Müdürlüğü
- 6- Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
- 7- Yükseköğretim Genel Müdürlüğü
- 8- Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü
- 9- Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü
- 10- Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü

- 11- Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü
- 12- Mesleki ve Teknik Öğretim Yapı İşleri Müdürlüğü
- 13- Mesleki ve Teknik Öğretim Büro İşleri Müdürlüğü
- 14- Hukuk Müşavirliği
- 15- Özel Okullar Müdürlüğü
- 16- Beden Eğitimi ve İzcilik Müdürlüğü
- 17- Yayım Müdürlüğü
- 18- Kitaplıklar Müdürlüğü
- 19- Okul Müzesi Müdürlüğü
- 20- Zat İşleri Müdürlüğü
- 21- Özel Kalem Müdürlüğü
- 22- Seferberlik ve Askerlik Öğretim Müdürlüğü
- 23- Levazım Müdürlüğü
- 24- Evrak Müdürlüğü
- 25- Mesleki ve Teknik Öğretim Muamelat Şefliği

Bu birimlere ek olarak 1959 yılında Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü, 1960 yılında ise Yayınlar ve Basılı Eğitim Genel Müdürlüğü, Dış Münasebetler Genel Müdürlüğü, Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü ve Ticaret Öğretimi Genel Müdürlüğü oluşturulmuştur.

Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatı bugünkü halini 2011 yılında yürürlüğü konulan 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile almıştır. Bakanlığın mevcut örgüt yapısı ayrı bir başlıkta değerlendirilecektir.

Yapılan değişikliklerde Bakanlığın hizmet alanı, personel ve okul sayılarının artması gibi etkenler rol oynamıştır. Millî Eğitim Bakanlığı;

1923'ten 1935'e kadar "Maarif Vekâleti",

1935'ten 1941'e kadar "Kültür Bakanlığı",

1941'den 1946'ya kadar "Maarif Vekilliği",

1946'dan sonra "Millî Eğitim Bakanlığı",

1950'den sonra "Maarif Vekâleti",

1960'tan sonra "Millî Eğitim Bakanlığı",

1983'ten sonra "Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı" adıyla hizmet vermiştir.

1989'dan günümüze kadar yeniden "Millî Eğitim Bakanlığı" adıyla hizmet vermektedir (MEB, 2014).

1.2 MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEŞKİLAT YAPISI

Yeni kamu yönetimi anlayışının etkisiyle, yaşadığımız çağı kucaklayabilen ve tanımlanmış görevleri yerine getirirken hesap verebilen, katılımcılığı sağlamış, şeffaf ve eğitime odaklanmış bir Bakanlık örgüt yapısını kurabilmek amacıyla, 6.4.2011 tarihli ve 6223 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulu'nca 25.8.2011 tarihinde kararlaştırılmış ve 14 Eylül 2011 tarihinde 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname yayınlanmıştır. İlgili kararname 1926 tarihinde kabul edilen 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanun'dan sonra Millî Eğitim Bakanlığının örgüt yapısını kapsamlı bir biçimde ele alan ve değiştiren yasal düzenleme olarak kabul edilir (Yıldırım & Çarıkçı, 2013).

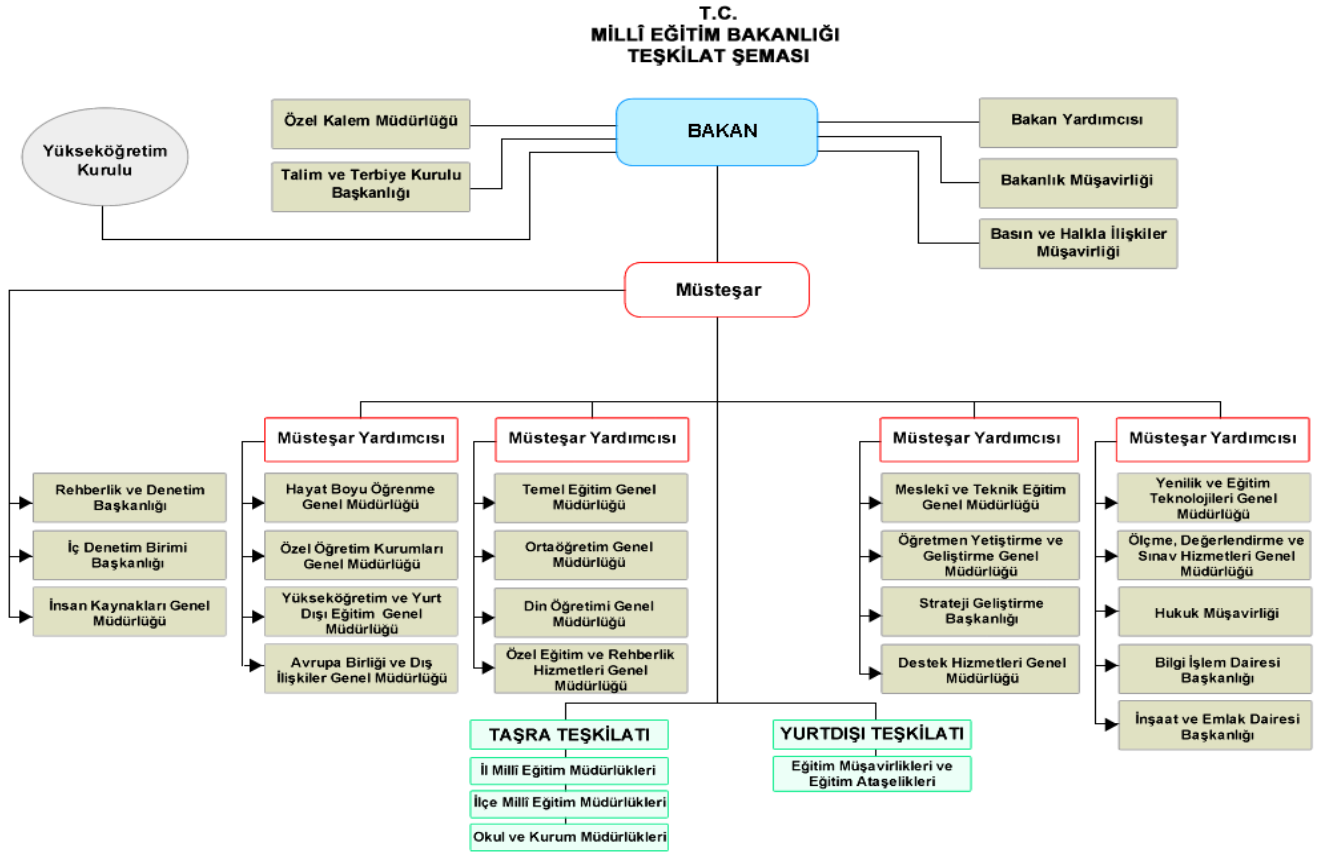
Millî Eğitim Bakanlığı'nın yeniden yapılandırılması çalışmaları kapsamında, 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede 6528 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle Bakanlık teşkilatı, tüm hizmet birimleri ve bazı kurulların yapılanmalarında düzenlemeye gidilmiştir.

652 sayılı KHK'ya göre, Millî Eğitim Bakanlığı'nın örgüt yapısı;

- Merkez Örgütü,
- Taşra Örgütü,
- Yurtdışı Örgütü,
- Bağlı Kuruluşlar

olmak üzere dört ana bölümden oluşmaktadır. Türk kamu yönetimi anlayışına uygun olarak eğitimin yönetiminde de merkezi yönetim güçlüdür.

Şekil 1: Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Şeması

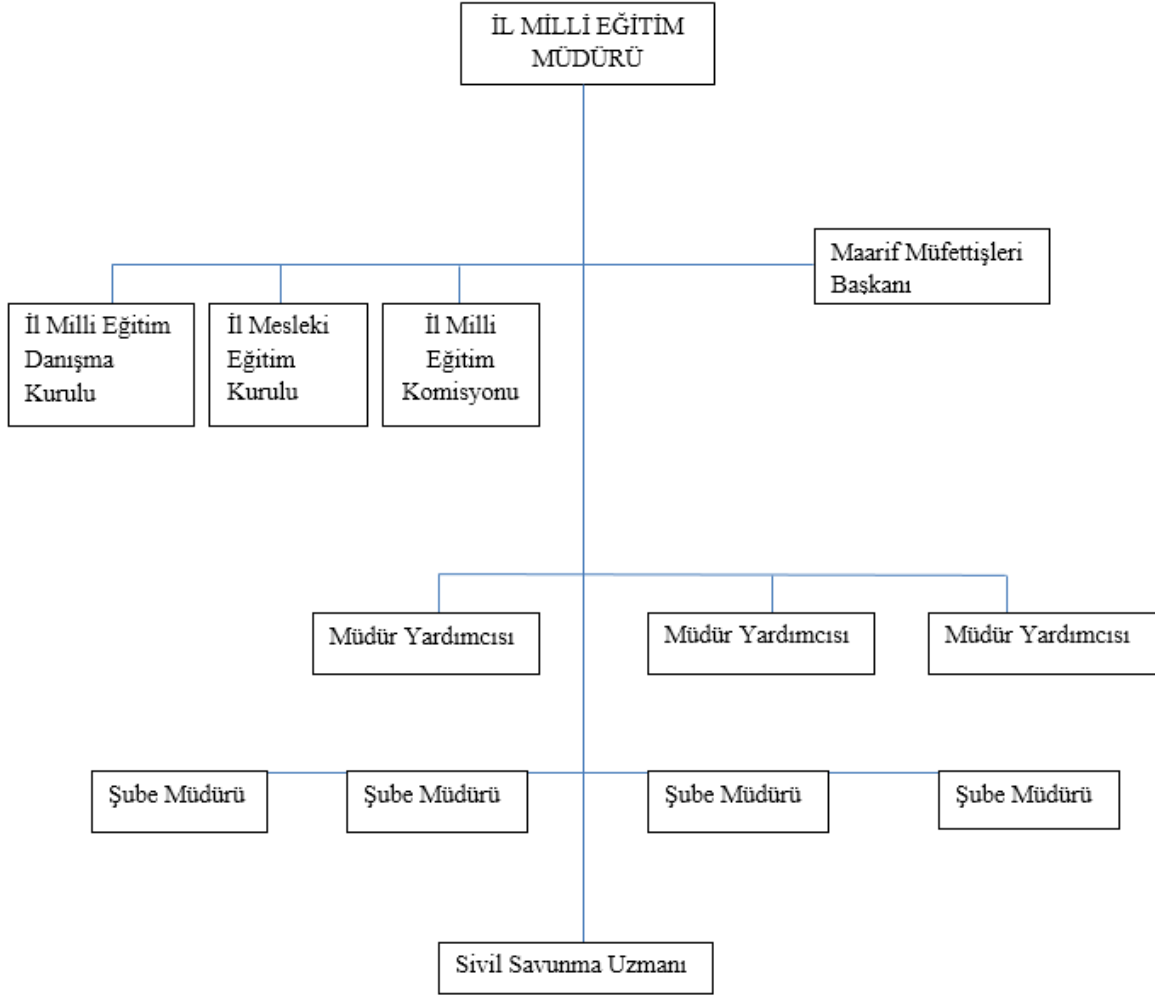

Taşra Teşkilatı

Millî Eğitim Bakanlığı taşrada 81 il ve 918 ilçede teşkilatlanmış olup her il ve ilçede Millî Eğitim Müdürlükleri bulunmaktadır (MEB, 2013). Taşra yönetimi; eğitim yönetiminin yerel düzeydeki (il ve ilçeler) uzantısıdır. Bölgesel düzeyde örgütlenme yoktur.

Eğitim kurumları düzeyindeki yönetime bakıldığında, okulları okul müdürleri yönetir. Tüm okullar millî eğitim müdürlüğüne bağlıdır. Okul yönetimleri gerek personel gerekse bütçe yönünden merkez örgütüne bağımlıdırlar. Kendi kaynaklarını yaratma ve kendi personelini belirleme konularındaki yetki ve güçleri çok sınırlıdır (MEB , 2011).

Şekil 2: İl Millî Eğitim Müdürlükleri Teşkilat Yapısı

İl ve ilçelerin sosyal ve ekonomik gelişme durumları, nüfusları ve öğrenci sayıları göz önünde bulundurularak bu müdürlükler farklı tip ve statülerde kurulabilir ve farklı yetkiler verilebilir. İş durumuna ve ihtiyaca göre Bakanlık ana hizmet birimleri, millî eğitim müdürlüklerine bağlı olarak ayrı il ve ilçe birimleri de kurabilir (652 sayılı KHK).

Yurt Dışı Teşkilatı

Bakanlık, 13.12.1983 tarihli ve 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname esaslarına uygun olarak yurtdışı teşkilatı kurmaya yetkilidir (652 sayılı KHK).

Dış ülkelerin genel, meslekî ve teknik öğretim alanlarında eğitim ve öğretim gelişmelerini takip etmek ve ülkemize aktarımını sağlamak ve ülkemizin eğitim ve bilim faaliyetlerini yurt dışında tanıtmak için Almanya, ABD, Avusturya, Avustralya, Azerbaycan, Belçika, Bulgaristan, Danimarka, Fransa, Gürcistan, Hollanda, İngiltere, İsveç, İsviçre, Kazakistan, Kırgızistan, KKTC, Mısır, Özbekistan, Rusya, Suudi Arabistan ve Türkmenistan olmak üzere 22 ülkede 22 Eğitim Müşavirliği ve 18 Eğitim Ataşeliği faaliyet göstermektedir (MEB, 2014).

1.3 MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞININ GÖREVLERİ

652 Sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye göre Millî Eğitim Bakanlığının görevleri şunlardır:

a) Okul öncesi, ilk ve ortaöğretim çağındaki öğrencileri bedenî, zihnî, ahlaki, manevî, sosyal ve kültürel nitelikler yönünden geliştiren ve insan haklarına dayalı toplum yapısının ve küresel düzeyde rekabet gücüne sahip ekonomik sistemin gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatarak geleceğe hazırlayan eğitim ve öğretim programlarını tasarlamak, uygulamak, güncellemek; öğretmen ve öğrencilerin eğitim ve öğretim hizmetlerini bu çerçevede yürütmek ve denetlemek.

b) Eğitim ve öğretimin her kademesi için ulusal politika ve stratejileri belirlemek, uygulamak, uygulanmasını izlemek ve denetlemek, ortaya çıkan yeni hizmet modellerine göre güncelleyerek geliştirmek.

c) Eğitim sistemini yeniliklere açık, dinamik, ekonomik ve toplumsal gelişimin gerekleriyle uyumlu biçimde güncel teknik ve modeller ışığında tasarlamak ve geliştirmek.

ç) Eğitime erişimi kolaylaştıran, her vatandaşın eğitim fırsat ve imkânlarından eşit derecede yararlanabilmesini teminat altına alan politika ve stratejiler geliştirmek, uygulamak, uygulanmasını izlemek ve koordine etmek.

d) Kız öğrencilerin, özürülülerin ve toplumun özel ilgi bekleyen diğer kesimlerinin eğitime katılımını yaygınlaştıracak politika ve stratejiler geliştirmek, uygulamak ve uygulanmasını koordine etmek.

e) Özel yetenek sahibi kişilerin bu niteliklerini koruyucu ve geliştirici özel eğitim ve öğretim programlarını tasarlamak, uygulamak ve uygulanmasını koordine etmek.

f) Yükseköğretim kurumları dışındaki eğitim ve öğretim kurumlarını açmak, açılmasına izin vermek ve denetlemek.

g) Yurtdışında çalışan veya ikamet eden Türk vatandaşlarının eğitim ve öğretim alanındaki ihtiyaç ve sorunlarına yönelik çalışmaları ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde yürütmek.

ğ) Yükseköğretim dışında kalan ve diğer kurum ve kuruluşlarca açılan örgün ve yaygın eğitim ve öğretim kurumlarının denklik derecelerini belirlemek, program ve düzenlemelerini hazırlamak.

h) Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı ortaöğretim kurumlarının program ve denklik derecelerinin belirlenmesi ile yönetmeliklerinin hazırlanmasında işbirliğinde bulunmak.

ı) Yükseköğretimin millî eğitim politikası bütünlüğü içinde yürütülmesini sağlamak için, 4.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Bakanlığa verilmiş olan görev ve sorumlulukları yerine getirmek.

i) Mevzuatla Bakanlığa verilen diğer görev ve hizmetleri yapmak.

1.4 TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI VE TEMEL İLKELERİ

Eğitim sisteminin amaçları, sistemin politikasına ve işlevine uygun olarak sistem bütünlüğünü koruyacak, kendi içinde tutarlı ve temel gereksinimleri karşılayacak şekilde saptanır (Taymaz, 2011).

Genel olarak toplumda eğitim aracılığıyla kazandırılması istenen bu nitelik ya da özellikler eğitimin genel amaçlarıdır. Türk millî eğitiminin temel amaçları ve bu amaçları besleyen ilkeler 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilmiştir.

Genel Amaçlar

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek,

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek,

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak,

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri (1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu)

Genellik ve eşitlik	Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayırımı gözetilmeksizin herkese açıktır.
Ferdin ve toplumun ihtiyaçları	Millî eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.
Yöneltilme	Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler.
Eğitim hakkı	Temel eğitim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.
Fırsat ve imkân eşitliği	Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır.
Süreklilik	Fertlerin genel ve mesleki eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır.
Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği	Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ile Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel alınır.

Demokrasi eğitimi	Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışır.
Laiklik	Türk millî eğitiminde lâiklik esastır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi, ilköğretim okulları ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.
Bilimsellik	Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli olarak gelişme ve yenileşmesinin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır.
Planlılık	Millî eğitimin gelişmesi iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitimi, insan gücü-istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde plânlanır ve gerçekleştirilir.
Karma eğitim	Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır.
Eğitim kampüsleri ve okul ile ailenin işbirliği	Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul ile aile arasında işbirliği sağlanır.
Her yerde eğitim	Millî eğitimin amaçları yalnız resmi ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır.

Türk Millî Eğitim Sisteminin Yasal Çerçevesi

Türkiye'de eğitim; adalet, güvenlik ve sağlık gibi devletin temel işlevlerinden biri olup devletin denetimi ve gözetimi altında yapılmaktadır (MEB, 2014). Eğitim hakkı, T.C. Anayasası ile güvence altına alınmış; Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun, Millî Eğitim Temel Kanunu başta olmak üzere eğitim sistemini düzenleyen Kanunlar, temel politika belgesi niteliğinde olan Kalkınma Planları, Hükümet Programları ve Millî Eğitim Şûra Kararları, Ulusal Program, AB Müktesebatı, eğitimin tür ve kademelerini ve işleyişe dönük esasları düzenleyen diğer mevzuatla Türk Eğitim Sisteminin bugünkü yapısı kurulmuştur.

1.5 TÜRK MİLLÎ EĞİTİM SİSTEMİNİN YAPISI

Bugünkü Türk eğitim sistemi, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununa göre şekillenmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2009). Millî Eğitim Temel Kanunu ile birlikte örgün ve yaygın eğitim şeklinde iki ana başlık altında tasarlanmıştır.

Örgün Eğitim

Örgün eğitim; belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla, okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir. Örgün eğitim; okul öncesi, ilkokul, ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsar.

Okulöncesi Eğitim: Okul öncesi eğitim; isteğe bağlı olarak zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş, 3-5 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsar. Okul öncesi eğitim kurumları bağımsız anaokulları olarak kurulabildikleri gibi, gerekli görülen yerlerde ilköğretim okullarına bağlı ana sınıfları halinde veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak da açılmaktadır. Okul öncesi eğitimin amacı; çocukların bedensel, zihinsel, duygusal gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını, onların ilköğretime hazırlanmasını, koşulları elverişsiz çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı sağlanmasını, Türkçenin doğru ve güzel konuşulmasını sağlamaktır. Okul öncesi eğitim kurumları, bağımsız anaokulları olarak, örgün ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde uygun fiziksel kapasiteye göre ana sınıfları ve uygulamalı sınıflar olarak açılmaktadır.

İlköğretim Kurumları: Mecburi ilköğretim çağı 6-13 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 13 yaşını bitirip 14 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter. İlköğretimin amacı; her Türk çocuğunun iyi birer vatandaş olabilmesi için, gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlık kazanmasını, millî ahlak anlayışına uygun olarak yetişmesini, ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden hayata ve bir üst öğrenime hazırlanmasını sağlamaktır. İlköğretim kurumları; dört yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile dört yıl süreli zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkân veren ortaokullar ile imam hatip ortaokullarından oluşur.

Ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarında lise eğitimini destekleyecek şekilde öğrencilerin yetenek, gelişim ve tercihlerine göre seçimlik dersler oluşturulur.

Ortaöğretim: Ortaöğretim; ilköğretime dayalı, en az dört yıllık zorunlu, örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar.

Ortaöğretimin amaç ve görevleri; Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak,
2. Öğrencileri, çeşitli program ve okullarla ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yükseköğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır. Bu görevler yerine getirilirken öğrencilerin istekleri ve kabiliyetleri ile toplum ihtiyaçları arasında denge sağlanır.

Genel Ortaöğretim: İlköğretime dayalı en az dört yıllık zorunlu eğitimle öğrencilere genel kültür kazandırmanın yanı sıra, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime, hem yükseköğretime veya geleceğe hazırlayan eğitim öğretim sürecidir.

Mesleki ve Teknik Ortaöğretim: İlköğretime dayalı en az dört yıllık zorunlu eğitimle öğrencilere genel kültür kazandırmanın yanı sıra, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime, hem yükseköğretime hem mesleğe veya geleceğe ve iş alanlarına hazırlayan eğitim öğretim sürecidir.

Din Öğretimi: Anayasanın 24. maddesi ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 12. maddesi doğrultusunda Din Kültürü ve Ahlâk öğretimi ilkokul ve ortaokullar ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer almaktadır. İlköğretime dayalı en az dört yıllık zorunlu eğitim veren ve öğrencileri hem yükseköğretime hem mesleğe veya geleceğe ve iş alanlarına hazırlayan İmam-Hatip Liselerinin yanı sıra 6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında açılan İmam-Hatip Ortaokulları da bu okul türleri arasındadır.

Özel Eğitim ve Rehberlik: Tüm bireylerin kendini geliştirmeleri için, eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini daha nitelikli hale getirmek ve eğitim sistemi içindeki özel gereksinimleri olan bireylerin tüm gelişim alanlarında ilerlemeleri için aktif ve interaktif eğitim ortamlarını sağlamak amacıyla Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünce yürütülen tüm eğitim öğretim faaliyetlerini kapsamaktadır.

Yükseköğretim

Yükseköğretim; ortaöğretime dayalı, en az iki yıllık yükseköğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsar. Yükseköğretimin amaç ve görevleri, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yurdumuzun bilim politikasına ve toplumun yüksek seviyede ve çeşitli kademelerdeki insan gücü ihtiyaçlarına göre yetiştirmek;
2. Çeşitli kademelerde bilimsel öğretim yapmak;
3. Yurdumuzu ilgilendirenler başta olmak üzere, bütün bilimsel, teknik ve kültürel sorunları çözmek için bilimleri genişletip derinleştirecek inceleme ve araştırmalarda bulunmak;
4. Yurdumuzun türlü yönde ilerleme ve gelişmesini ilgilendiren bütün sorunları, Hükümet ve kurumlarla da elbirliği etmek suretiyle öğretim ve araştırma konusu yaparak sonuçlarını toplumun yararlanmasına sunmak ve Hükümetçe istenecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşüncelerini bildirmek;
5. Araştırma ve incelemelerinin sonuçlarını gösteren, bilim ve tekniğin ilerlemesini sağlayan her türlü yayınları yapmak;
6. Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici ve kamuoyunu aydınlatıcı bilimsel verileri sözle, yazı ile halka yaymak ve yaygın eğitim hizmetlerinde bulunmaktır.

Yükseköğretim kurumları;

- * Üniversiteler
- * Fakülteler
- * Enstitüler
- * Yüksekokullar
- * Konservatuvarlar
- * Meslek yüksekokulları
- * Uygulama ve araştırma merkezleridir.

Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar. Yaygın eğitimin özel amacı, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş olan veya herhangi bir kademesinde bulunan, ya da bu kademedен çıkmış vatandaşlara örgün eğitimin yanında veya dışında;

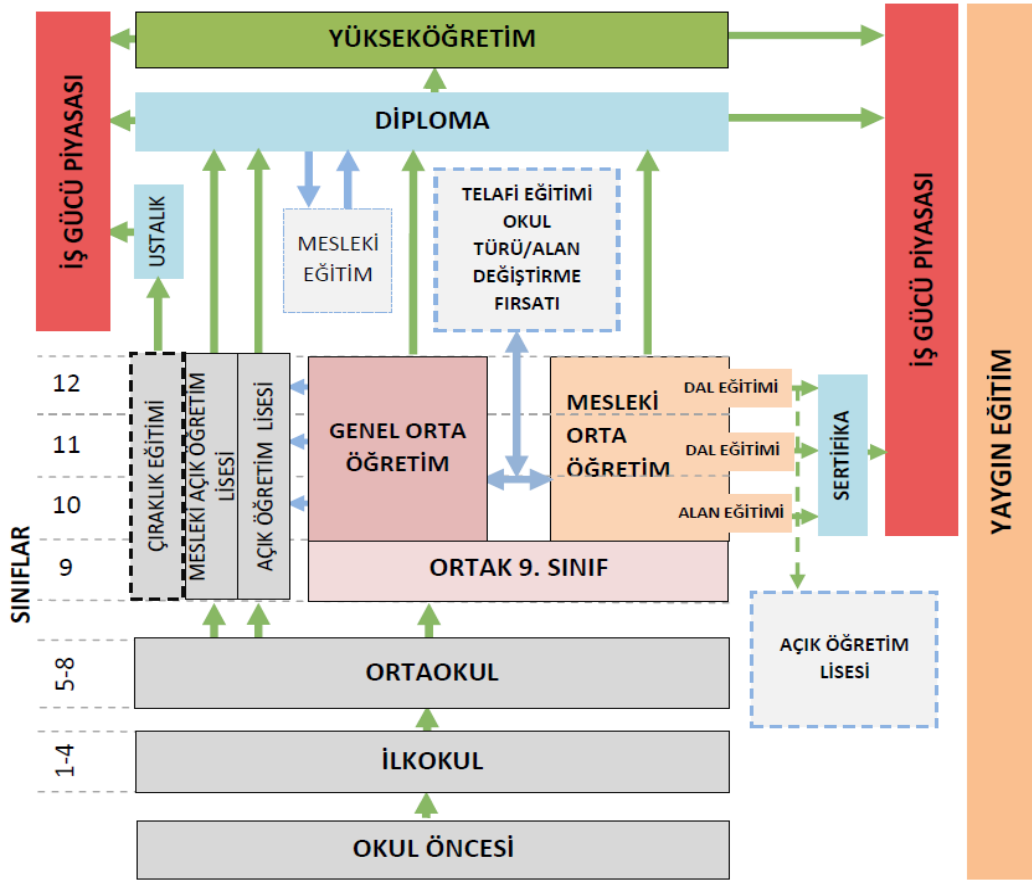
1. Okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim olanağı hazırlamak,
2. Bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere uyumlarını kolaylaştırıcı eğitim olanağı sağlamak,
3. Millî kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı ve benimsetici nitelikte eğitim yapmak,
4. Toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak,
5. Ekonominin gelişimi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslek edinmelerini sağlayıcı olanaklar hazırlamak,
6. Beslenme ve sağlıklı yaşam tarzını benimsetmek,
7. Çeşitli mesleklerde çalışanlara, gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak,
8. Boş zamanlarını yararlı bir biçimde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmaktır.

Açık Öğretim Ortaokulu: İlkokulu bitiren ancak herhangi bir nedenle ortaokula devam edememiş vatandaşlara yönelik olarak uzaktan öğretim yöntemi ile ortaokulu tamamlama olanağı sağlayan kurumdur. Sistem gereği şube ve öğretmen bulunmamaktadır.

Açık Öğretim Lisesi: Yüz yüze eğitim yapan örgün eğitim kurumlarına devam edemeyen, örgün eğitim çağını geçiren ve liseye devam ederken açık öğretim lisesine geçmek isteyen öğrencilere hizmet vermektedir. Açık öğretim lisesinde ders geçme ve kredi sistemi ile öğretim verilmektedir. Sistem gereği şube, öğretmen bulunmamaktadır.

Mesleki Açık Öğretim Lisesi: Örgün eğitim kurumlarına devam edemeyen, örgün eğitim çağını geçiren ve lise veya meslek lisesine devam ederken meslekî açık öğretim lisesine geçmek isteyen öğrencilere hizmet vermektedir. Meslekî açık öğretim lisesinde ders geçme ve kredi sistemi uygulanmaktadır. Ortak ve seçmeli dersler Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca örgün öğretime paralel olarak belirlenmiş olup meslek dersleri eğitimi ise yüz yüze yapılmaktadır.

Şekil 3: Türk Eğitim Sisteminin Kademelendirilmesi

2. ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN TARİHÇESİ, YAPILANMA SÜRECİ VE YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

2.1 TARİHÇE

Ortaöğretim okullarının yönetimini Bakanlık merkez teşkilatı düzeyinde yürüten Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün tarihi, Bakanlığımız teşkilatının tarihine paralel bir gelişme göstermiştir. Genel Müdürlüğün tarihsel gelişiminden bahsedebilmek için ortaöğretim okullarının ortaya çıkışından ve yönetsel anlamda bağlı oldukları merkezî örgütün gösterdiği gelişimden bahsetmek faydalı olacaktır.

2.1.1 Osmanlı Devletinden Önce Ortaöğretim

Türk eğitim tarihi incelendiğinde gerek İslamiyet'ten önceki Türk toplumlarında gerekse ve bilhassa da İslamiyet sonrası Türk toplumlarında eğitime ayrı bir önem verildiği görülmektedir. Türkler Müslüman olmadan önceki dönemde, çocukların toplumsallaştırılıp eğitilmesinde toplumun töresi önemli bir rol oynamaktadır. Bu devirlerdeki Türklerin eriştikleri uygarlık ve kültür düzeyi, onlarda örgün eğitim kurumları bulunduğu dair kesin bir delil ise de bu kurumlar hakkında henüz kesin bilgimiz yoktur. İslamiyet'ten sonra ise Türk toplumlarında ilk kez medrese denen, planlı, düzenli, güçlü bir eğitim kurumu olan bir okul ortaya çıkmış, medreseler kısa sürede her yere yayılmıştır (Akyüz, 2012).

2.1.2 Osmanlı Devletinde Ortaöğretim

Osmanlı'da Fatih, fethin hemen ardından, İstanbul'daki sekiz kiliseyi medreseye çevirmişti. Fatih döneminde kurulan Tetimme Medreseleri ile Mûsıla-i Sahn denen 8 medrese ortaöğretim düzeyinde idi. Her medresede 11 oda vardı ve her odaya softa denen 3 kadar öğrenci yerleştirilmişti. Odaların mumla aydınlatılması ve öğrencilerin bazı ihtiyaçları için her birine az bir para veriliyordu. Tetimmeler'de muîdler ve en seçkin danışmendler ders okutuyordu (Akyüz, 2012) .

Osmanlı Devleti'nde ortaöğretim alanında faaliyet gösteren okullar; medreselerin orta kısımları ile Tanzimat okulları (rüştüye, idadi ve sultaniler) ve yabancı dilde öğretim yapan kolejler ve azınlık okullarıdır. Bu okullar yapı ve işleyiş bakımından, birbirlerinden habersiz, hatta birbirlerine kapalı dikey kuruluşlar halinde yapılandırılmışlardı (Dönmez, 2005). Dolayısıyla ortak bir anlayışları ya da kademelendirilmeleri söz konusu değildi.

Bugünkü anlamında, ortaöğretim düzeyinde okulların kurulmaya başlaması Osmanlı İmparatorluğu'nda 1773 yılından itibaren ilköğretime dayalı olarak öğrenci almaya başlayan askeri okulların kurulmasına kadar uzanmaktadır. Bu askeri okullar, genellikle sıbyan okulunu bitirenlerden ve medreselerden ayrılanlardan öğrenci aldığı için, ortaöğretim okulları olarak adlandırılabilirler ancak Tanzimat'a (1839) kadar Osmanlı eğitim sisteminde ilk, orta ve yükseköğretim kademeleri gibi bir sınıflandırma bulunmamaktadır (Dönmez, 2005).

Tanzimat'a (1839) kadar Osmanlı eğitim sisteminde ilk, orta ve yükseköğretim kademeleri gibi bir sınıflandırma yoktur. Bu kademelerin, okulların iç basamaklarında yer aldığı varsayılıyordu. Tanzimat'ta kurulan Rüştîyeler, sıbyan okuluna dayalı kurulduğu için, ilk önce ortaöğretim okulu olarak düşünülmüş, ancak daha sonra İdadiler açılınca, ilköğretim sınırları içinde kalmıştır. 1869 Yılında yayınlanan Genel Eğitim Tüzüğü ortaöğretim okulları olarak İdadi ve Sultanileri getirmiştir. 1910'luyıllarda ise ortaöğretim okulları; Medreseler (orta kısmı), İdadiler, Sultaniler ve Öğretmen Okulları idi. Ayrıca yerel yönetimlerce açılan meslek okulları içinde de ortaöğretim sayılabilecek okullar vardı. Kurtuluş Savaşı yıllarında da ortaöğretimin bu yapısında bir değişiklik olmamıştır (Başaran, 1994).

1910'lu yıllarda ise ortaöğretim okulları; medreseler (orta kısmı), idadiler, sultaniler ve öğretmen okulları idi. Kurtuluş Savaşı yıllarında da ortaöğretimin bu yapısında bir değişiklik olmamıştır (Dönmez, 2005).

İlk ortaöğretim okulları sayılan rüştiye mekteplerinin idaresine bakmak üzere 11 Mart 1839 yılında Mekatib-i Rüştiye Nezareti kurulmuştur. Mekatib-i Rüşdiyye Nezareti tam bir nezaret olmayıp Evkaf Nezareti'ne bağlı bir müdürlük seviyesinde idi. Bu yüzden adı geçen nezaretin modern anlamda merkezî maarif teşkilatına gidişin ilk adımı olarak kabul edilmesi konusu tartışmalıdır (İnal, 2013).

Yeni düzenlemeye göre kurulan (20 Eylül 1869) Meclis-i Kebir-i Maarif, maarif idaresinin genel merkezi durumunda olup, idari ve ilmi olarak iki daireye ayrılmıştır. Ancak ortaöğretim okullarının yönetsel işlerini yürüten ayrıca bir eğitim-öğretim dairesine yer verilmemiştir (MEB, 2010).

Bu düzenleme ile teşkilatta yer alan birimlerin, bugünkü teşkilat yapısında da yerini korudukları ve Bakanlık merkez teşkilatı içerisinde Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne karşılık gelen yapının da ilk defa Mekatib-i Rüşdiyye Dairesi (ortaokul) olarak 1879 yılında oluşturulduğu görülmektedir. 1886'da merkezî teşkilatta bazı yeni dairelerin kurulduğu ve bazı dairelerin adının değiştirildiği görülmektedir. Bu noktada Mekatib-i Rüşdiyye Dairesi,

Mekatib-i Rüşdiyye İdaresi olarak değiştirilmiştir. 1892'de beş yıllık bir süre içinde edinilen tecrübeler ve değişen maarif politikasına göre yeni bir düzenleme daha yapılmıştır. Bu değişiklik ihtiyacı ortaöğretim sağlam bir temele dayandırılmadan yükseköğretim için yapılacak bütün teşebbüslerin boşa gideceği görüşünden doğmuştur. Nitekim bu yılda Mekatib-i Aliyye Dairesi kaldırılarak bir Mekatib-i İdadiyye Dairesi kurulmuştur (Erdoğan, 1996). Daha sonra 13 Ocak 1909 tarihli bir irade ile yine Mekatib-i İdadiyye İdaresi, Mekatib-i Rüşdiyye İdaresi, Mekatib-i İbtidaiyye İdaresi ve Mekatib-i Hususiyye İdarelerinin adları zikredilmiş, Daire-i İlmiyye ve Daire-i İdare birleştirilmiş ve müfettiş-i umumilik ve merkez maarif müdürlüğü lağvedilmiştir (İnal, 2013).

Cumhuriyet Dönemi'ndeki Bakanlığın yapısal ve isimsel olarak farklı örgütlenme modelleri içerisinde de Ortaöğretim Genel Müdürlüğü farklı isimlerle hep var olmuştur. Gelişimi sürecinde Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne verilen isimler şöyle sıralanabilir:

- 1)1839 yılında tam olarak Bakanlık yapısı taşımayan “Mekâtib-i Rüşdiyye Nezareti”,
- 2)1879'da Mekatib-i Rüşdiyye Dairesi (ortaokul),
- 3)1909'da Mekatib-i İdadiyye İdaresi
- 4)II. Meşrutiyet dönemi sonundaki yapılanmada “Tedrisatı Taliye Dairesi”,
- 5)1920'de “Orta Tedrisat Müdürlüğü”,
- 6)1923'te “Orta Tedrisat Dairesi”,
- 7)1933'te “Ortaöğretim Umum Müdürlüğü”,
- 8)1937'de Ortaöğretim Genel Direktörlüğü,
- 9)1946'da bugünkü adı ile “Ortaöğretim Genel Müdürlüğü”

2.1.3 Cumhuriyet Döneminde Ortaöğretim

1924 yılında yürürlüğe giren "Tevhid-i Tedrisat Kanunu" ile bütün öğretim kurumları Maarif Vekâletine bağlanmış, idadî ve sultani adı altında eğitim yapan bu kurumlar üç yıllık ortaokul ve üç yıllık lise haline dönüştürülmüştür.1926 yılında çıkan 789 sayılı "Maarif Teşkilatına Dair Kanun"la ortaöğretim kurumları bu yasa kapsamına girmiş, 1933 yılında yürürlüğe giren 2287 Sayılı "Maarif Vekaleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri Hakkında Kanun"la da Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün teşkilat içindeki yeri ve bağlı birimleri belirlenmiştir.1973'te kabul edilen "Millî Eğitim Temel Kanunu" ile ortaöğretime bağlı kurumlar teşkilat içindeki yeri ve bağlı birimleri yeni bir görünüm kazanmıştır (Türk, 2002).

2.1.3.1 Heyet-i İlmiye Toplantılarında Ortaöğretim

Eğitim ve öğretimin Millî Eğitim Bakanlığında toplanmasının ardından, hem eğitime bir yön vermek, hem de sorunları çözmek amacıyla Bakanlık tarafından bir dizi çalışmalar başlatılmıştır. Bu kapsamda, Heyet-i İlmiye denilen kurullar oluşturularak toplantılar düzenlenmiş ve bu toplantılarda ortaöğretimle de ilgili bazı kararlar alınmıştır (Dönmez, 2005).

Birinci Heyet-i İlmiyede Ortaöğretim

Millî Eğitim Bakanlığı Maarif Heyeti İlmiyesinin 15 Temmuz 1923 de başlayan ilk toplantısı, hazırlık dönemi cumhuriyet eğitiminin en olumlu çalışması ve aynı zamanda Millî Eğitim Şuralarının bir çeşit başlangıcıdır. Artık cephe savaşı kazanılmış, eğitim savaşına başlanmıştır. Bu toplantıda, Türkiye'nin bütün eğitim sorunları detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Birinci Heyet-i İlmiyede ortaöğretim alanıyla ilgili olarak ise; "Sultani" adının "lise" olmasına karar verilmiş, liseler bir ve iki devreli olmak üzere iki kademeye ayrılmıştır. 1923'ten önce 55 olan ortaöğretim kurumunun, cumhuriyetten sonra hızla artarak 74 'e ulaştığı vurgulanmıştır (Cicioğlu, 1985).

İkinci Heyet-i İlmiyede Ortaöğretim

İkinci Heyet-i İlmiye, 1924 yılında, Türk eğitimini yeni devlet düzenine uydurmak ve eğitim sistemini yeniden kurmak amacıyla toplandı. Çünkü Tevhid-i Tedrisat Kanunu, Eğitim Bakanlığının elindeki okulların sayısını arttırmış, medreseler ve diğer dinî okulları kapatmıştı. Bütün okullarda laik bir eğitim zihniyeti yerleştirilmeye çalışılıyordu. Orta dereceli askerî okulları da bünyesine alan Bakanlık, okullar ve programlar sorununu çözmek için tekrar bir Heyet-i İlmiye toplamıştır. Bu yüzden ikinci toplantıda, okulların dereceleri, ders kitapları, müfredat programları vs. üzerinde durmuştur.

İkinci Heyet-i İlmiyenin aldığı kararlar şöyle özetlenebilir:

a. Lise öğretiminin altı yıl olması tartışıldı. İlk üç sınıfa "kısım-ı evvel", kalan kısma "kısım-ı sâni" denecekti. Kız liselerinin de öğretim süresi bakımından erkek liselerine eşit olması kabul edildi. Kız ve erkek lise programları aynı olacak; yalnız ilk kısımda kızlar bazı kız meslek dersleri görecekdilerdi.

b. Bir devreli liselerin ortaokul haline getirilmesi ve bunların tek bir öğrenim bütünü olarak sayılması

c. Ortaokul ve liselerin üçer yıllık ayrı ayrı okullar olması

d. 1 Eylül 1924 tarihinde bir devreli liseler “Orta mektep” adını alacaktır.

e. Liselerde haftalık ders saati 30 olarak belirlenmiştir.

f. Liselerde öğretimin parasız olması, ama şimdilik zenginlerden biraz para alınması kararlaştırılmıştır.

g. Ortaokul ve ilkokulların ders kitapları yarışma usulü ile yazdırılacaktır. İlköğretimde kitapsız yapılacak dersler için rehberler yayınlanacaktır (Dönmez, 2005).

Üçüncü Heyet-i İlmiye’de Ortaöğretim

1926 yılı başında Maarif Vekili Necati Bey başkanlığında, bakanlık ileri gelenlerinden, önemli liselerin müdürlerinden ve müfettişlerden oluşan 19 kişilik bir heyet halinde toplanmıştır. Bu toplantıda ortaöğretim ile ilgili alınan bazı önemli kararlar şunlardır:

a. Liselerin belirli merkezlerde çoğaltılarak takviye edilmesi

b. Öğretmen okullarının takviye edilerek çoğaltılması

c. Meslek okullarının takviye edilerek çoğaltılması

d. Yatısız ortaokulların karma okul haline çevrilmesidir.

2.1.3.2 Cumhuriyet Döneminde Ortaöğretimdeki Diğer Çalışmalar

Cumhuriyet döneminin ilk ortaöğretim kurumlarından olan genel liseler, diğer adı ile düz liseler, Türk Millî Eğitimi'nin amaçları doğrultusunda öğrencileri ortaöğretim seviyesinde asgari genel kültüre sahip, toplumun sorunlarını tanıyan, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan insanlar olarak yetiştiren yükseköğretime öğrenci hazırlayan öğretim kurumlarıdır. 1872 yılında İdadi adıyla kurulmuş olan bu liseler 3 Mart 1924 yılında çıkarılan Tehvid-i Tedrisat Kanunu ile genel liseye dönüştürülmüştür.

1954/1955 öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı, TBMM Tutanak Dergisi (1955 Cilt 5)'nde de yayımlanan şu kararı ile yabancı dilde eğitim yapacak ve yabancı okullara alternatif oluşturacak dört adet okul açılması kararlaştırmıştır: "Memleketimizle dünya milletleri arasında günden güne artan kültürel ve ekonomik temaslar ve yurdumuzda büyük bir hızla gelişen iktisadi ve teknik çalışmalar için belli başlı dünya dillerini hakkıyla öğrenen, ilmi çalışmalardan daha geniş ölçüde faydalanmasını bilen gençlere şiddetle ihtiyaç hissedilmektedir". 1954 yılında alınan bu kararlarla önce dört ilde yabancı dille eğitim yapacak dört adet okulun açılması benimsendi. Bunlar Eskişehir, İzmir, İstanbul ve Konya olacaktır. TBMM 23 Şubat 1955 tarih ve 47. toplantısının 2. oturumunda kabul edilen bütçe yasasıyla Samsun ve Diyarbakır'a da birer adet okul açılması kararlaştırılarak bu çekirdek okulların sayısı altıya çıkartıldı (Çetintaş & Genç, 2001).

1955/1956 öğretim yılından başlamak üzere eğitime geçmesi planlanan ve yabancı dille eğitim yapacak bu 6 öncül okulun adlarının benzerleri yabancı okullardan örnek alınarak Kolej olmasına karar verildi. Kağıt üstündeki resmi adları kolej olmasına rağmen Millî Eğitim Bakanlığı (O zamanki adıyla Maarif Vekaleti) tarafından özel olarak kuruldukları için ve diğerleriyle karıştırılmamaları için bu okullara Maarif Koleji dendi. Merkezi sınavla öğrenci alan bu okullarda orta ve lise kısımları bir arada bulunacak ve hazırlık sınıfıyla beraber öğretim süresi yedi yıl olacaktır (Resmi Gazete, 1976).

Maarif Kolejlerinin yeterli toplumsal beğeniyi sağlamalarıyla; Millî Eğitim Bakanlığı'nın 9 Mart 1974 tarihli ve 11108 sayılı genelgeleriyle bu kolejler lise sayılmış ve 1 Aralık 1975 tarihli 11459 sayılı genelgeleriyle de Anadolu Lisesi adını almıştır (Ana Britannica, 1993).

1970'li yıllarda gelişmiş ülkelerde, ortaöğretimin, genel, mesleki ve teknik olmak üzere, üç temel okul türü üzerine yapılandırılması, gözlenen bir eğilimdir. Bu dönemde, Türkiye'de de bu yapının oluşturulmaya çalışılması, önemli bir gelişme olarak kabul edilebilir. Buna uygun olarak, ortaöğretimin yeniden yapılandırılması konusunda en ciddi adım, III. Beş Yıllık Kalkınma Planında (1973–1977) atılmıştır. Bu plan dönemi sonuna kadar, endüstri meslek liselerinden donanımı iyi olanların teknik liselere, diğerlerinin ise, endüstri pratik sanat okullarına dönüştürülmesi öngörülmüştür.

1973 yılından itibaren eğitimde beş yıllık kalkınma planları çerçevesinde bazı çalışmalar gerçekleştirilmiş ve planlı dönem başlamıştır. 1973 – 2000 yılları arasında ortaöğretimdeki gelişmelere bakacak olursak:

• Toplam öğrenci sayısı açısından her dönemde plan hedefleri aşılmıştır. Ancak, öğrencilerin genel ve meslekî-teknik okullara dağılımında plan hedeflerinin gerçekleşmediği görülmektedir. Meslekî ve teknik eğitimdeki okullaşma oranı 1986 -1987 eğitim öğretim yılında plan hedeflerine yaklaşmış, daha sonraki yıllarda fark büyümüştür.

• 1980'li yılların sonunda ortaöğretimin yeniden yapılandırılması çalışmalarına hız verilmiştir. Bina ve derslik yetersizliği, şube mevcutlarının fazla olması, laboratuvar araç ve gereçlerinin, kütüphanelerin vs. yeterince kullanılmaması ve öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilmesindeki sıkıntılar nedeniyle, 1991-92 eğitim öğretim yılında ortaöğretimde geleneksel “sınıf geçme sistemi” kaldırılarak, “ders geçme ve kredi sistemine” geçilmiştir.

• 1988 - 89 eğitim öğretim yılında ortaokullarda yabancı dil eğitiminde değişikliğe gidilmiş, yabancı dil ortaokul 1. sınıfta zorunlu olmak kaydıyla, ortaokul 2. ve 3. sınıf ile liselerde seçmeli ders olarak okutulmuştur. Ama bu uygulama 1 yıl sonra tekrar kaldırılmış ve yabancı dil zorunlu hale getirilmiştir.

• Haziran 1992'de yaş sınırı aramayan ve kitle iletişim araçlarıyla öğretim yapacak “Açık Öğretim Lisesi” kurulmuştur.

• 1994 – 2000 Yılları arasındaki önemli gelişmeyi, okul tercihlerindeki değişiklik ve buna paralel olarak, okullaşma ihtiyaçlarındaki farklılık olarak görüyoruz. Bu dönemde, özellikle Fen ve Anadolu liselerine talep ile buna bağlı olarak, öğrenci sayısının hızlı bir şekilde arttığı görülmüştür (Dönmez, 2005).

Ortaöğretimin Yeniden Yapılandırılması kapsamında; Talim ve Terbiye Kurulunun 7 Haziran 2005 tarih ve 184 sayılı kararı ile 2005 - 2006 öğretim yılından itibaren bir kısmı "hazırlık artı 3 yıl" olan okullar da dâhil olmak üzere genel ve mesleki öğretim kurumlarının öğrenim süresi 2005-2006 öğretim yılından itibaren hazırlık sınıfı olmaksızın 4 yıl olacağı karara bağlanmıştır.

2.1.3.3 Avrupa Birliği Sürecinde Ortaöğretim

Avrupa Birliği üyeleri arasındaki en önemli işbirliği konularından biri de eğitimidir. Birlik çevresindeki eğitim alanındaki işbirliği 1971 yılında üye ülkelerin eğitim bakanlarının ilk toplantısı ile başlamıştır. 1974’de üye ülkelerin devlet ve hükümet başkanları, Birliğin sosyal ve insancıl açıdan da gelişmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu amaçla, 1974’de Avrupa Komisyonunca ilk öneri paketi hazırlanmıştır. Buna göre, bir yandan üye ülkelerin geleneklerine önem vermek gerekirken, diğer yandan, millî eğitim yapıları ile öğretim yöntemlerinin standartlaştırılması zorunludur. Hatta bazı alanlarda Avrupa düzeyinde işbirliğinin yararlı olacağı savunulmuştur (Dönmez, 2005). Bu amaçla AB düzeyinde çeşitli projeler geliştirilerek uygulamaya konulmuştur. Türkiye’nin de katılımının sağlandığı bazı projeler şunlardır:

Leonardo Da Vinci: Programının temel amacı, meslekî eğitimle ilgili farklı kuruluşları içeren uluslararası ortakların projelerini destekleyerek, üye ülkelerin bu alandaki politika ve reform şeklindeki faaliyetlerine katkıda bulunmaktır. Avrupa Birliği Konseyi’nin 26 Nisan 1999 tarihli kararı ile Birliğin 2000-2006 yıllarını kapsayan programın ikinci safhasına Türkiye’nin de katılmasına imkân sağlanmıştır (Duman, 2001).

Socrates: Eğitim alanında, ulusal sınırlar arasında bir Avrupa boyutu yaratmak amacıyla, 1995 -1999 döneminde uygulanan bir programdır. Soctares, değişik ülkelerdeki eğitim yöntem ve yaklaşımlarından yararlanılması fırsatı yaratan bir programdır. Programın en önemli özelliği hareketlilik ve karşılıklı değişimdir. Ortak ders programı hazırlama, okul projeleri geliştirme, öğretmenler ve üniversite personeli arası ziyaretler, uzaktan öğrenme modellerinin kullanımı, eğitim yöneticileri arasında bilişim ağının kurulması, başlıca çalışma alanlarıdır (Duman, 2001).

Erasmus+(Comenius Programı): Avrupa Birliği Komisyonu tarafından 2007–2013 yılları arasında yürütölen ve 2014 yılı itibariyle sona eren Hayatboyu Öğrenme Programı kapsamında okul eğitimi alanında sağlanan hibe destekleri 2014–2020 yılları arasında Erasmus+Programı altında da devam edecektir. Erasmus + Programı, eğitim, gençlik ve spor alanlarında yeni ihtiyaçlara yönelik Avrupa 2020 Stratejisi hedeflerine uygun olarak farklı sektörler arasında işbirliğini teşvik eden daha etkili araçlar sunmayı amaçlamaktadır. Okul eğitim alanına özel olarak ise eğitimde kaliteyi artırmayı, Program Ülkelerindeki okullar ve eğitim personeli arasında işbirliğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Hedef kitlesi en genel anlamıyla, okul eğitimine taraf olan kamu ya da özel kurum ve kuruluşlar ile bu kurumlardaki idareciler, eğitimciler ve öğrencileri kapsamaktadır (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2014).

2.2 SON DÖNEMDE ORTAÖĞRETİM VE TEŞKİLAT YAPISI

30.4.1992 tarihli ve 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Millî Eğitim Bakanlığı'nın teşkilat yapısı düzenlenmiş ve Ortaöğretim Genel Müdürlüğü ana hizmet birimleri arasında yerini almıştı. Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 3797 sayılı Kanun zamanındaki yapılanması Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün Görev, Yetki ve Sorumluluklarına İlişkin Yönerge ile belirlenmişti. Buna göre Genel Müdürlük; Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Daire Başkanı ve Şube Müdürlüğü şeklinde yönetsel bir yapıya sahipti ve aşağıda belirtilen daire başkanlıkları ile şube müdürlüklerinden oluşuyordu.

Daire Başkanlıkları:

- 1)Eğitim ve Öğretim Dairesi Başkanlığı
- 2)Personel, Proje ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı
- 3)Bütçe-Yatırım, Donatım ve Soruşturma Dairesi Başkanlığı

Şube Müdürlükleri

- 1)Eğitim Öğretim ve Öğrenci İşleri Şubesi
- 2)Mevzuat Şubesi
- 3)Program Şubesi
- 4)Ders Kitapları Şubesi
- 5)Strateji ve Koordinasyon Şubesi
- 6)Personel ve Hizmetiçi Eğitim Şubesi
- 7)Denetleme ve Değerlendirme Şubesi
- 8)Bilgi İşlem ve Proje Şubesi
- 9)AB Şubesi
- 10)İdari Hizmetler Şubesi
- 11)Bütçe Şubesi
- 12)Yatırım Şubesi
- 13)Okul Açma ve Donatım Şubesi
- 14)Okul Pansiyonları Şubesi
- 15)Kültür Şubesi

652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girmesiyle birlikte Ortaöğretim Genel Müdürlüğü yapısal olarak değişmiş ve Genel Müdür Yardımcılığı ile Daire Başkanlığı kadroları kaldırılarak bu iki yönetim kademesini içine alan Grup Başkanlığı sistemiyle birlikte Millî Eğitim Uzmanlığı sistemine geçilmiştir. Ayrıca Yükseköğretim ve Yurtdışı Eğitim Genel Müdürlüğü kapatılarak Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde Yükseköğretim Koordinasyon Grup Başkanlığı ve Yurtdışı Eğitim Grup Başkanlığı olarak yapılanmıştır.

Grup Başkanlıkları Şunlardır:

- 1) Eğitim Politikaları Grup Başkanlığı
- 2) Programlar ve Öğretim Materyalleri Grup Başkanlığı
- 3) Projeler Grup Başkanlığı
- 4) Öğrenci İşleri ve Sosyal Etkinlikler Grup Başkanlığı
- 5) Eğitim Ortamlarının ve Öğrenme Süreçlerinin Geliştirilmesi Grup Başkanlığı
- 6) Yükseköğretim Koordinasyon Grup Başkanlığı
- 7) Yurtdışı Eğitim Grup Başkanlığı
- 8) İzleme ve Değerlendirme Grup Başkanlığı

652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapan 6528 sayılı Kanun ile grup başkanlığı tanımlaması daire başkanlığı olarak değiştirilmiştir. Bununla birlikte Yükseköğretim ve Yurtdışı Eğitim Genel Müdürlüğü kurularak Yükseköğretim Koordinasyon Grup Başkanlığı ve Yurtdışı Eğitim Grup Başkanlığı bu Genel Müdürlüğün bünyesine alınmıştır. Ayrıca Öğrenci Pansiyonları ve Burslar Daire Başkanlığı ile İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı olmak üzere iki yeni daire Başkanlığı da ihdas edilmiştir. Bakanlık Makamının 21.05.2014 tarihli ve 41289672/903.99/2021742 sayılı Onayı ile Genel Müdürlüğümüz hizmet birimleri arasında “Özel Büro” da eklenmiştir. Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün Daire Başkanlıkları ve görevleri şu şekildedir.

1) Araştırma-Geliştirme ve Projeler Daire Başkanlığı

- a) Ortaöğretime yönelik araştırma, planlama ve geliştirme çalışmaları yapmak,
- b) Hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde sunulmasına yönelik proje faaliyetlerini plânlamak ve uygulamak,

c) Ortaöğretim alanında çeşitli kuruluşlarca yapılmış araştırma ve projeleri izlemek ve sonuçlarını değerlendirmek,

ç) Ulusal ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak eğitim projeleri hazırlamak ve uygulamak,

d) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

9) Özel Büro

a) Genel Müdürün sekreteryaya hizmetleri ile iletişimin aksatılmadan yürütülmesini sağlamak,

b) Yazılı ve görsel basında çıkan yayınlarla ilgili olarak genel müdürü bilgilendirmek,

c) Genel Müdürün katılacağı toplantı, seminer ve benzeri işlerle ilgili İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı tarafından alınacak onay işlemlerini takip etmek,

ç) Genel Müdürün yurt içi ve yurt dışı programlarını takip etmek, program ve toplantılar için bilgi notu, dosya ve konuşma metinlerini hazırlamak veya hazırlatmak,

d) Genel Müdürün talep edeceği bilgi ve dokümanı daire başkanlıkları ile koordineli olarak hazırlamak,

e) Genel Müdürlüğün tarihçesini hazırlamak,

f) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

2) Eğitim Ortamlarının ve Öğrenme Süreçlerinin Geliştirilmesi Daire Başkanlığı

a) Eğitim ortamlarını ve öğrenme süreçlerini geliştirmek,

b) Okullar arasındaki kalite ve sayısal farklılıkları giderecek tedbirler almak,

c) İkili kültür anlaşması çerçevesinde ülkemizdeki okullarda öğretmen görevlendirilmesine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,

ç) Okul ve kurum kültürünü güçlendirmek,

d) Etkili ve öğrenci merkezli eğitimi geliştirmek ve uygulamalarını teşvik etmek,

e) Eğitim kurumlarının verimlilik standartlarını belirlemek,

f) Genel ortaöğretim kurumlarının donatım standartlarını belirlemek,

g) Genel ortaöğretim kurumlarının açılması ve kapatılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek,

ğ) Öğrenci velileri ve diğer sosyal taraflarla ilişkileri geliştirmek ve eğitimi desteklemelerini sağlayıcı tedbirler almak,

h) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

3) Eğitim Politikaları Daire Başkanlığı

- a) Ortaöğretimde eğitim ve öğretime yönelik politika ve strateji geliştirme çalışmaları yapmak, kararlaştırılan politika ve stratejileri uygulamak,
- b) Eğitimde imkân ve fırsat eşitliğini artıracak çalışmalar yapmak,
- c) Ortaöğretime yönelik eğitim politikaları ile ilgili araştırma, planlama ve geliştirme çalışmaları yapmak,
- ç) Politika ve uygulamalarla ilgili hukuki düzenlemeler ile diğer iş ve işlemleri yürütmek,
- d) Politika belgelerine dayalı plan ve programlara dair çalışmaları yapmak ve koordine etmek,
- e) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

4) İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı

- a) İdare ve personelle ilgili işleri yürütmek,
- b) Bütçe ve malî konularla ilgili işleri yapmak,
- c) Hesap, ayniyat, evrak ve arşiv işlerini yürütmek,
- ç) Sivil savunma ve koruyucu güvenlik hizmetleriyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- d) Daire başkanlıklarının görevleri arasında yer almayan ve koordineyi gerektiren konularla ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- e) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

5) İzleme ve Değerlendirme Daire Başkanlığı

- a) Okul, ilçe, il ve ülke düzeyinde yapılan eğitim, öğretim ve yönetim hizmetleri ile ilgili ölçme ve değerlendirme sonuçlarını değerlendirmek,
- b) Sınav analizlerine dayalı olarak öğretmen ve müfredat geliştirme amacıyla politika önerileri geliştirmek,
- c) Eğitim öğretim programlarının uygulanma süreçlerini izlemek ve değerlendirmek,
- ç) Öğretim materyallerinin kullanımıyla ilgili süreçleri izlemek ve değerlendirmek,
- d) Yurtiçi ve yurtdışı eğitim öğretim süreçlerini izlemek ve değerlendirmek,
- e) Öğrencilerin hayat başarısına yönelik çalışmaları izlemek ve değerlendirmek,
- f) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

6) Öğrenci İşleri ve Sosyal Etkinlikler Daire Başkanlığı

- a) Öğrencilerin okullarla bütünleşmesini ve aidiyet duygusunu geliştirecek tedbirler almak,
- b) Öğrencilerin kayıt-kabul, nakil, kontenjan, ödül, disiplin, başarı değerlendirme gibi işlerini yapmak,
- c) Öğrenciler arasında ülke genelinde ve uluslararası yapılacak sosyal, kültürel, sportif ve izcilik faaliyetlerini plânlamak ve uygulanmasını sağlamak,
- ç) Yurt dışından gelen ortaöğretim öğrencileriyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- d) Anma günleri, kutlamalar, törenler, spor ve izcilik ile ilgili iş ve işlemlerin koordinasyonunu sağlamak,
- e) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

7) Öğrenci Pansiyonları ve Burslar Daire Başkanlığı

- a) Ortaöğretim öğrencilerinin yatılılık ve bursluluk ile ilgili iş ve işlemlerini yürütmek,
- b) Öğrenci burslarını planlamak ve gönderilmesini sağlamak,
- c) Pansiyonlu okullardan Bakanlığa gönderilen pansiyonların gelir ve giderlerine ait teklif bütçelerini incelemek, onay işlemlerini elektronik ortamda yapmak ve okullar ile ilgili saymanlıklara intikal ettirmek üzere valiliklere göndermek,
- ç) Pansiyon ödenek ihtiyaçlarını dikkate alarak %12'lerden yardım ödeneği göndermek,

- d) Yatılılık ve bursluluk ile ilgili araştırma ve geliştirme çalışmaları yapmak,
- e) Pansiyon ihtiyacının belirlenmesi, pansiyon açılması ve kapatılmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,

8) Programlar ve Öğretim Materyalleri Daire Başkanlığı

- a) Ortaöğretimle ilgili öğretim programlarını hazırlamak veya hazırlatmak,
- b) Ders kitapları, yardımcı kitaplar, program uygulama kılavuzu, elektronik kitap ve ders yazılım (içerik) standartlarını belirlemek,
- c) Ders kitapları, yardımcı kitaplar, program uygulama kılavuzu, elektronik kitap ve ders yazılımlarını hazırlamak veya hazırlatmak,
- ç) Ders kitapları ve eğitim araç-gereçleri ile ilgili gerekli araştırma, planlama ve geliştirme çalışmaları yapmak,
- d) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

2.3 ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇALIŞANLARI

2.3.1 Genel Müdür

Genel Müdür; Anayasa, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, kalkınma planları, hükümet programları ve Bakanlık Stratejik Planında yer alan hedefler doğrultusunda okulların eğitim, öğretim ve yönetimiyle ilgili planlama, uygulama, izleme, değerlendirme ve geliştirme süreçlerine ilişkin görevlerin yürütülmesinden sorumludur.

Buna göre;

- a) Görev alanı ili ilgili her türlü planlamayı yapmak veya yaptırmak,
- b) Daire başkanlıkları arasında koordinasyonu sağlamak,
- c) Genel Müdürlüğün görevlerinin yerine getirilmesi için ihtiyaç duyulan hallerde çalışma grupları oluşturmak,
- ç) Genel Müdürlük personelinin görev dağılımını yapmak, gerektiğinde daire başkanı ve diğer personelin birim içerisindeki görevlerinde değişiklik yapmak,
- d) Genel Müdürlüğün her türlü tasarruf ve kararını ilgililere duyurmak ve duyurulmasını sağlamak,
- e) İhtiyaç duyulduğunda Genel Müdürlüğün görevleriyle ilgili toplantı, çalıştay ve benzeri faaliyetlerin yapılmasını sağlamak,

- f) Genel Müdürlükteki insan gücü ihtiyacını belirlemek, personel planlamasını yapmak, personelin yetiştirilmesi ve üst görevlere hazırlanması için gerekli tedbirleri almak,
- g) Hizmete yönelik geliştirilen teknolojik yol ve yöntemlerin birim içindeki süreçler açısından değerlendirmesini yapmak ve uygulamak,
- ğ) Yapılan işlerin belirli aralıklarla değerlendirilmesi, mevcut yapının işlevselliğinin gözden geçirilmesi, görevlerin analiz edilerek daha etkin duruma getirilmesi, sistemin kamu yararı ve hizmet gereklerini en üst seviyede karşılanması için gerekli tedbirler almak,
- h) Personelinin performans değerlendirmesini yapmak,
- ı) Hizmet sürecinde yer alan tüm unsurların etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak ve israfın önlenmesine yönelik gerekli tedbirleri almak,
- i) Yürütülen faaliyetlerde ekip çalışması ruhunun yerleşmesini sağlamak,
- j) Bakanlığın yurtiçi ve yurtdışında temsil etmek,
- k) Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili yenilik ve değişim gerektiren konularda projeler hazırlamak ve uygulanmasını sağlamak,
- l) Gerektiğinde Bakanlık birimleri ve Bakanlık dışındaki diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak,
- m) Mevzuatla kendisine verilen görev ve yetkileri kullanmak gerektiğinde kullandırmak, takip etmek ve sonuçlandırmak,
- n) Millî Eğitim Bakanlığı Merkez Teşkilatı İmza Yetkileri Yönergesi kapsamında yetkisi dâhilindeki yazıları imzalamak.
- o) Millî Eğitim Bakanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliğinin gerektirdiği görevleri yürütmek,
- ö) Üst yöneticilerin vereceği diğer görevleri yapmak.

2.3.2 Daire Başkanı

- a) Personelin görev dağılımını yapmak, yazılı olarak tebliğ etmek ve koordinasyonu sağlamak, görevlerin zamanında ve etkin bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak,
- b) Birim çalışmalarının mevzuatına uygun yürütülmesini sağlamak,
- c) Personelin mesleki gelişimini sağlamak, verimli çalışması için gerekli önlemleri almak, personele rehberlik etmek,
- ç) Personelin performans gelişimlerini izlemek ve bu çerçevede performanslarını değerlendirmek,

d) Genel Müdürlüğü temsilen toplantı, panel, seminer, sempozyum ve diğer çalışmalara katılmak,

e) Bakanlık çalışma programında veya koordinasyonu diğer bakanlık, kurum ve kuruluşlarca yürütülen eylem planlarında sorumluluğu ve/veya koordinesi Genel Müdürlüğe verilen çalışmaları yapmak, süresi içerisinde sonuçlanmasını sağlamak,

f) Yıllık çalışma plan, program ve iş takvimini hazırlamak ve çalışmaların belirlenen zaman diliminde gerçekleştirilmesini sağlamak,

g) Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olarak yazışma yapılmasını sağlamak ve yazıları imzalamak,

ğ) Personelinin yıllık izinlerini planlamak ve her türlü izinlerini onaylamak,

h) Her türlü elektronik ve yazılı kayıtların zamanında tutulmasını ve dosyalanmasını sağlamak,

ı) İlgili daire başkanlığıyla iş birliği yaparak her yılın sonunda belirlenen evrakın arşivlenmesini sağlamak,

i) Çalışmalarla ilgili diğer birimlerle iş birliği yapmak ve gerektiğinde ilgili birimleri bilgilendirmek,

j) Taşınırların amacına uygun olarak kullanılmasını, her zaman hizmete hazır olacak şekilde bakımının yaptırılmasını ve muhafazasını sağlamak, araç-gereç, para, zaman ve insan gücü kullanımında israfı önleyecek tedbirleri almak,

k) Genel Müdürlük çalışmalarına ait faaliyet raporlarında yer alması gereken birimi ile ilgili bilgileri hazırlamak/hazırlatmak ve zamanında ilgili birime intikal edilmesini sağlamak,

l) Görev alanına giren konulara ilişkin gelen soru önergelerini cevaplandırmak,

m) Görev alanına giren konularda Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında gelen başvuruların (MEB Bilgi Edinme, Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) ve ALO 147 kanalıyla intikal eden hususlar) mevzuatına uygun olarak zamanında cevaplandırılmasını sağlamak,

n) Bakanlık Disiplin Amirleri Yönetmeliği'nin gerektirdiği görevleri yürütmek,

o) Görevini mevzuata, stratejik plan ve programlara, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak yürütmek,

ö) Birimlerle ilgili politika ve stratejilerin belirlenmesinde genel müdüre yardımcı olmak,

p) Hizmetin daha etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine ilişkin yeni yol ve yöntemler araştırmak, araştırma sonuçlarına göre yapılması gerekli görölen değişiklikler ile ilgili genel müdüre önerilerde bulunmak,

r) Görevlendirildiğinde Genel Müdürlüğe vekâlet etmek,

s) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.

2.3.3 Şube Müdürü

a) Özel büro ile ilgili hizmetlerin mevzuatına uygun olarak yürütülmesini sağlamak,

b) Özel büroda görev yapan personelin görev dağılımını yapmak ve personele yazılı olarak tebliğ etmek,

c) Genel Müdürün sekretarya hizmetleri ile iletişimin aksatılmadan yürütülmesini sağlamak,

ç) Yazılı ve görsel basında çıkan yayınlarla ilgili olarak genel müdürü bilgilendirmek,

d) Genel Müdürün katılacağı toplantı, seminer ve benzeri işlerle ilgili İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı tarafından alınacak onay işlemlerini takip etmek,

e) Genel Müdürün yurt içi ve yurt dışı programlarını takip etmek, program ve toplantılar için bilgi notu, dosya ve konuşma metinlerini hazırlamak veya hazırlatmak,

f) Genel Müdürün talep edeceği bilgi ve dokümanı daire başkanlıkları ile koordineli olarak hazırlamak,

g) Genel Müdürlüğün tarihçesinin hazırlanmasını sağlamak,

ğ) Yazıları, Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olarak hazırlanmasını sağlamak,

h) Sorumluluğundaki işler için gerekli araç ve gerecin temini ve korunmasını sağlamak,

ı) Genel müdür tarafından verilen görevleri yerine getirmek.

2.3.4 Millî Eğitim Uzmanı ve Millî Eğitim Uzman Yardımcısı

30/3/2012 tarihli ve 28249 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Millî Eğitim Uzmanlığı Yönetmeliği'nin 26'ncı maddesi ve Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün Görev, Yetki, Sorumluluk ve Çalışma Esaslarına Dair Yönerge doğrultusunda millî eğitim uzmanı ve uzman yardımcısının görevleri şunlardır:

- a) Genel müdürlüğün görev alanına ilişkin olarak politika, strateji ve hedeflerin tespiti maksadıyla araştırma ve incelemeler yapmak,
- b) Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar nezdinde yapılacak ve genel müdürlük tarafından uygun görülecek toplantı ve çalışmalara katılmak,
- c) Eğitim sistemleri ve uygulamaları konusunda çalışmalarda bulunmak, yeni stratejiler geliştirmek, genel müdürlüğün hizmet kapasitesi ve kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapmak, hazırlanmakta olan çalışmalara katılmak, eğitim sistemleri ve uygulamaları konusunda ulusal ve uluslararası çalışmaları takip etmek ve Türkiye’de uygulanabilir metotlar üzerinde çalışmalarda bulunmak,
- ç) Görevlendirildiği birimde kendisine verilen görevleri mevzuat hükümleri çerçevesinde yerine getirmek,
- d) Sorumluluğundaki işler için gerekli araç ve gerecin temini ve korunmasını sağlamak,
- e) Yazıları, Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olarak hazırlamak/hazırlanmasını sağlamak,
- f) Görev alanıyla ilgili amirlerince verilecek diğer görevleri yapmak.

2.3.5 APK Uzmanı, Eğitim Uzmanı ve Şahsa Bağlı Eğitim Uzmanı

- a) Görevini mevzuata, stratejik plan ve programlara, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak yürütmek,
- b) Genel müdürlüğün merkez ve taşra teşkilatında eğitim, öğretim ve yönetim hizmetleriyle ilgili konularda; araştırma, inceleme, planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme çalışmaları yapmak,
- c) Genel müdürlük personelinin mesleki gelişiminin sağlanmasına yönelik eğitim ihtiyaç analizi yapmak ve ilgili daire başkanlığına sunmak,
- ç) Yaptığı çalışmalarla ilgili bilgi ve belgeleri mevzuatına uygun olarak dosyalamak ve muhafaza etmek,
- d) Sorumluluğundaki işler için gerekli araç ve gerecin temini ve korunmasını sağlamak,
- e) Yazıları, Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olarak hazırlamak/hazırlanmasını sağlamak,
- f) Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar nezdinde yapılacak ve genel müdürlük tarafından uygun görülecek toplantı ve çalışmalara katılmak,
- g) Görev alanıyla ilgili amirlerince verilecek diğer görevleri yapmak.

2.3.6 Çalışma Grubu Koordinatörü

- a) Görevini mevzuata, stratejik plan ve programlara, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak yürütmek,
- b) Görev alanına ilişkin olarak politika, strateji ve hedeflerin tespiti maksadıyla araştırma ve incelemeler yapmak,
- c) Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar nezdinde yapılacak ve genel müdürlük tarafından uygun görülecek toplantı ve çalışmalara katılmak,
- ç) Çalışma gruplarının görev tanımları kapsamında faaliyetlerin belirlenen zaman içerisinde etkin ve verimli bir şekilde tamamlanmasını sağlamak,
- d) Kendisine verilen görevleri mevzuat hükümleri çerçevesinde yerine getirmek,
- e) Sorumluluğundaki işler için gerekli araç ve gerecin temini ve korunmasını sağlamak,
- f) Yazıları, Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olarak hazırlamak/hazırlanmasını sağlamak,
- g) Görev alanıyla ilgili amirlerince verilecek diğer görevleri yapmak.

2.3.7 Görevli Öğretmen

- a) Görevli olduğu birimde ve görevlendirildiği çalışma grubunda kendisine verilen görevleri zamanında ve mevzuata uygun olarak yürütmek,
- b) Araştırma, inceleme, planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme çalışmaları yapmak,
- c) Sorumluluğundaki işler için gerekli araç ve gerecin temini ve korunmasını sağlamak,
- ç) Yazıları, Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olarak hazırlamak,
- d) Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar nezdinde yapılacak ve genel müdürlük tarafından uygun görülecek toplantı ve çalışmalara katılmak,
- e) Görev alanıyla ilgili amirlerince verilecek diğer görevleri yapmak.

2.3.8 Şef

- a) Görevini mevzuata, stratejik plan ve programlara, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak yürütmek,
- b) Görevli olduğu daire başkanlığına ait planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme çalışmalarına katılmak,
- c) Yaptığı çalışmalarla ilgili bilgi ve belgeleri dosyalamak ve muhafaza etmek,
- ç) Yazıları, Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olarak hazırlamak,
- d) Sorumluluğundaki işlerle ilgili gelişmelerden amirlerini haberdar etmek,
- e) Sorumluluğundaki işler için gerekli araç ve gerecin temini ve korunmasını sağlamak,
- f) Görev alanıyla ilgili amirlerince verilecek diğer görevleri yapmak.

2.3.9 Çözümleyici

- a) Bilgisayar destekli yürütülecek işler için gerekli fizibilite çalışmalarını yapmak,
- b) Analiz çalışmaları için gereksinimleri saptamak ve ihtiyaç duyulan bilgileri toplamak,
- c) Analiz çalışması biten işlerin bilgisayarda yürütülebilmesi için gerekli tasarım çalışmalarını ve bunların dokümantasyonunu yapmak,
- ç) Yapılan tasarım çalışmaları ile ilgili olarak yazılması gereken bilgisayar programlarını belirlemek,
- d) Bilgisayar programları ile kullanıcı arasındaki ilişkileri kurmak, yeni programların doğruluğu ve güvenilirliği için gerekli çalışmaları yapmak,
- e) Programların zamanında ve istenen sürede tamamlanmasını sağlamak,
- f) Uygulamada meydana gelen sorunlara çözüm üretmek ve gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak,
- g) Elektronik ortamda yürütülen projeler için gerekli mevzuat çalışmalarına katılmak ve mevzuatta meydana gelen değişikliklerin projelere yansıtılmasını sağlamak,
- ğ) Yürüttüğü iş ve işlemleri Kalite Yönetim Sisteminin öngördüğü dokümanlara göre yapmak,

h)Görevlerin mevzuatına uygun, düzenli, süratli, etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak,

ı) Genel Müdürlük ve personelinin MEB uzantılı elektronik posta kullanım ve kurumlarını yapmak,

i) Yazıları, Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olarak hazırlamak,

j) Amirlerince, Genel Müdürlüğün işleyişi ile ilgili verilecek diğer görevleri yapmak.

2.3.10 Bilgisayar İşletmeni, Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

a) Yazıları, Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olarak en kısa zamanda hazırlamak ve takibini yapmak,

b) DYS dışında genel müdürlüğe intikal eden resmî evrakın kaydını yapmak, bu evrakı DYS' ye aktarmak ve ilgili birime yönlendirmek,

c) Biriminde ihtiyaç duyulan her türlü kırtasiye malzemesini ilgili birimden temin etmek ve kullanıma hazır bulundurmak,

ç) Sorumluluğundaki kaynakların verimli bir şekilde kullanılmasını ve korunmasını sağlamak,

d) Göreviyle ilgili kayıtları mevzuatına uygun olarak tutmak, evrak ve belgeleri arşivlemek,

e) Görev alanıyla ilgili amirlerince verilecek diğer görevleri yapmak.

2.3.11 Sekreter

a) Sekreterliğini yaptığı amirin toplantı, randevu ve iletişim hizmetlerinin düzenli olarak yapılmasını sağlamak,

b) Belgegeçerle gelen yazıları takip etmek ve sekreterliğini yaptığı amire ulaştırmak,

c) Üst makamlardan havale edilen evrakı amirine sunmak,

ç) Büroda kullanılan her türlü araç ve gereci korumak ve bakımının yapılması için gerekli önlemleri almak,

d) Amirinin makam odasının tertip, düzen ve temizliği için gerekli önlemleri almak,

e) Görev alanıyla ilgili amirlerince verilecek diğer görevleri yapmak.

2.3.12 Memur

- a) Yazıları, Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olarak en kısa zamanda hazırlamak ve takibini yapmak,
- b) DYS dışında genel müdürlüğe intikal eden resmî evrakın kaydını yapmak, bu evrakı DYS' ye aktarmak ve ilgili birime yönlendirmek,
- c) Kullandığı her türlü büro malzemelerinin bakım ve temizliğini yaparak, kullanıma hazır halde bulundurmak,
- ç) Göreviyle ilgili kayıtları mevzuatına uygun olarak tutmak, evrak ve belgeleri arşivlemek,
- d) Görev alanıyla ilgili amirlerince verilecek diğer görevleri yapmak.

2.3.13 Dağıtıcı

- a) DYS dışında genel müdürlüğe intikal eden resmî evrakın kaydını yapmak, bu evrakı DYS' ye aktarmak ve ilgili birime yönlendirmek,
- b) Genel müdürlük ve daire başkanlıkları tarafından gönderilen DYS dışı evrakın Bakanlık dışına dağıtımını yapmak,
- c) Evrak dağıtımını ile ilgili postalama ve pul zimmetini düzenli olarak tutmak,
- ç) Üst yöneticiler ve personel tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmektir.

2.4 ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLERİ

2.4.1 Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde Görev Yapmış Olan Genel Müdürler:

- 1) Kazım Nami DURU (1920-1922)
- 2) Nafi Atıf KANSU (12.11.1922-20.11.1924)
- 3) H. Avni BAŞMAN (04.01.1925-01.06.1925)
- 4) Rüknettin BEY(11.07.1925-26.12.1925)
- 5) Cevat DURSUNOĞLU (14.01.1926-25.01.1931)
- 6) M. Fuat ARSLAN (28.01.1931-01.10.1933)
- 7) Hayri ARDIÇ (04.10.1933-08.12.1933)
- 8) H. Ali YÜCEL (09.12.1933-30.07.1935)
- 9) H. Avni YUKARIUÇ (30.07.1935-02.04.1939)
- 10) Hayri ARDIÇ (01.06.1939-18.04.1949)
- 11) N. Adil ERKMAN (19.12.1949-21.10.1950)
- 12) Mehmet DOĞANAY (02.12.1950-15.10.1953)
- 13) Tarık ASAL (15.10.1953-14.01.1959)
- 14) Ali YALKIN (14.01.1959-09.04.1960)
- 15) M. Adil BİNAL (09.04.1960-29.08.1960)
- 16) Şakir SOYSAL (29.08.1960-02.11.1960)
- 17) Osman ÜLKÜMEN (07.04.1962-27.09.1963)
- 18) M. Kemal YILMAZ (27.09.1963-19.08.1964)
- 19) Sıtkı BİLMEN (19.08.1964-09.08.1965)
- 20) İbrahim CENGİZ (20.08.1965-04.07.1969)
- 21) Selahattin BAŞİPLİKÇİ (31.01.1970-02.11.1970)
- 22) N. Güngör KISAPARMAK (02.11.1970-11.03.1971)
- 23) Mustafa YERLİ (15.04.1971-16.03.1974)

- 24) Hüseyin IŞIK (17.03.1974-14.05.1975)
- 25) Abdurrahman DEMİRTAŞ (14.05.1975-07.02.1977)
- 26) Necati ÖZTÜRK (07.02.1977-09.09.1977)
- 27) Ahmet ERDOĞAN (09.09.1977-29.03.1978)
- 28) Selim ÖZYÜKSEL (21.04.1978-20.12.1978)
- 29) Güler TANYOLAÇ (20.12.1978-14.11.1979)
- 30) Kenan KOLUKISA (27.12.1979-27.10.1980)
- 31) Ayhan SIZAN (27.10.1980-03.03.1981)
- 32) Şefik SEZGEN (03.03.1981-29.07.1982)
- 33) Faysal DURUÖZ (28.07.1982-28.06.1985)
- 34) Abdülkadir TÜRKMEN (06.09.1985-18.07.1990)
- 35) Mehmet EFEOĞLU (18.07.1990-16.06.1992)
- 36) Mustafa TURHAN (16.06.1992-19.08.1993)
- 37) Atilla ERBİL (19.08.1993-09.08.1995)
- 38) Hüseyin ATILGAN (09.08.1995-08.02.2005)
- 39) Kerem ALTUN (08.02.2005-04.05.2007)
- 40) M. Emin GÜRKAN (04.05.2007-22.11.2011)
- 41) Ercan TÜRK (22.11.2011-...)

2.4.2 Millî Eğitim Bakanlığı Yapmış Ortaöğretim Genel Müdürleri

- 1) H. Avni BAŞMAN
- 2) H. Ali YÜCEL

2.4.3 Ercan TÜRK

1970 yılında Giresun'un Dereli ilçesinde doğdu. İlköğrenimini Dereli'de, ortaöğrenimini Giresun'da tamamladı.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Planlaması bölümünde Lisans eğitimini tamamladı.

Yüksek Lisansını Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Teftişi Ana Bilim Dalı'nda yaptı ve "Cumhuriyet Döneminde Millî Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütündeki Yapısal Değişmeler" konulu tez çalışmasıyla "Eğitim Yönetimi Bilim Uzmanı" oldu.

1988 yılında kamu görevine başladı. Mesleki yaşamı süresince değişik unvan ve görevlerde bulundu. Görevleri ile ilgili konularda çok sayıda kursa ve seminere kursiyer, öğretim elemanı ve eğitim yöneticisi olarak katıldı. Eğitim ve yönetim alanında yürütülen bazı önemli proje ve çalışmalara katkıda bulundu ve bazılarını bizzat yönetti.

Finlandiya, Belçika, Almanya, Malezya, Singapur, Dubai, İspanya, İngiltere, Fransa, Japonya, Suudi Arabistan, Kenya ve İsviçre'de inceleme ve araştırmalarda bulundu.

Akademik alana ve sınavlara yönelik bireysel çalışma ve ortak yayın olarak, 11 kitabı bulunmaktadır. "Millî Eğitim Bakanlığında Yapısal Değişmeler: Türk Eğitim Sistemi", "Millî Eğitim Mevzuatı", "Eğitimde Stratejik Planlama", "Cumhuriyet Döneminde Türk Millî Eğitim Sistemindeki Gelişmeler", "Türk Eğitim Sistemi ve Yönetimi" adlı kitaplarının yanında, "Aklın Yolu Bir" isimli basıma hazır bir çalışması bulunmaktadır. Yayımlanmış eserlerinden, "Türk Eğitim Sistemi ve Yönetimi" adlı kitabı bazı üniversitelerde yüksek lisans düzeyinde ders kitabı olarak okutulmaktadır.

Çeşitli yayın organlarında çok sayıda makalesi ve akademik yazıları yayınlanmıştır.

Eğitim politikası, eğitim planlaması, stratejik yönetim ve planlama, strateji geliştirme konuları uzmanlık alanları olup, eğitim-öğretim ve yönetime dair çalışmalarına devam etmektedir.

Birçok sivil toplum kuruluşunda kurucu üye ve yönetici sıfatıyla görevi bulunmaktadır.

Evli, biri kız biri erkek olmak üzere iki çocuk babasıdır.

Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Stratejik Yönetim ve Planlama Daire Başkanı olarak görev yapmakta iken 21.11.2011 tarihinde Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Eğitim Politikaları Grup Başkanı olarak atandı.

22.11.2011 tarihinde görevlendirildiği Genel Müdürlük makamına 24.04.2013 tarihli ve 28627 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Müşterek Kararname ile asaleten atandı.

Hâlen Ortaöğretim Genel Müdürü olarak görevine devam etmektedir.

2.5 ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN GÖREVLERİ

3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’a göre Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

1)Genel liseler, Anadolu liseleri, fen liseleri, Anadolu güzel sanatlar liseleri ve aynı seviyede benzeri diğer okulların eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili bütün görev ve hizmetlerini yürütmek,

2)Okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitapları ile eğitim araç ve gereçlerini hazırlamak ve Talim ve Terbiye Kuruluna sunmak.

25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile ise 3797 sayılı Kanun mülga edilmiş ve Bakanlık teşkilatı yeniden düzenlenmiştir.

652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Ortaöğretim Genel Müdürlüğü görevleri itibariyle yeniden yapılanma öncesindeki durumunu muhafaza etmekle birlikte 3797 sayılı Kanun zamanında iken ana hizmet birimleri arasında yer alan Yükseköğretim Genel Müdürlüğü ve yardımcı hizmet birimleri arasında yer alan Ortaöğretim Burs ve Yurtlar Dairesi Başkanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü ile birleştirilerek mülga Yükseköğretim Genel Müdürlüğünce ve Ortaöğretim Burs ve Yurtlar Dairesi Başkanlığınca yürütülen iş ve işlemler Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. Ayrıca mülga Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğüne bağlı Anadolu öğretmen liseleri ile ana hizmet birimlerinden olan mülga Okul İçi Beden Eğitimi, Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığınca yürütülen bazı görevler Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün uhdesine verilmiştir.

Son olarak 14/3/2014 tarihli ve 28941 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6528 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’la Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün görev alanında değişiklik yapılmış ve 652 sayılı KHK ile mülga Yükseköğretim Genel Müdürlüğünün görev alanına giren

ve Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne devredilen iş ve işlemler ayrılarak tekrar yeni bir Genel Müdürlük çatısı altında hizmet birimleri arasında yerini almıştır. Buna ilaveten her kademedeki öğrencilere yönelik dernek ve vakıflar ile gerçek ve diğer tüzel kişilerce açılacak veya işletilecek yurt, pansiyon ve benzeri kurumların açılması, devri, nakli ve kapatılmasıyla ilgili esasları belirleme ve denetleme görevi de Özel Öğretim Kurumları Genel müdürlüğüne devredilmiştir.

Böylece Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün görevleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1)Ortaöğretim okul ve kurumlarının yönetimine ve öğrencilerinin eğitim ve öğretimine yönelik politikalar belirlemek ve uygulamak.

2)Ortaöğretim okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç-gereçlerini hazırlamak veya hazırlatmak ve Talim ve Terbiye Kuruluna sunmak.

3)Ortaöğrenim öğrencilerinin barınma ihtiyaçlarının giderilmesi ve maddî yönden desteklenmesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek.

4)Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü sorumluluk alanıyla ilgili konularda aşağıdaki görevleri de yerine getirir:

1)Eğitim ve öğretime ilişkin hedef, politika ve standartlar belirlemek.

2)Eğitim ve öğretimi etkileyen faktörleri tespit etmek, toplum ve sektör bazında ihtiyaç ve beklentileri karşılamak üzere araştırma ve geliştirme faaliyetleri yapmak.

3)Öğrencilerin, plan ve programlarda tespit edilen amaçlar doğrultusunda yöneltme ve geliştirilmelerine ilişkin rehberlik çalışmaları yapmak.

4)Öğretim programları, ders kitapları, öğretmen kılavuz kitapları ile diğer ders araç ve gereçlerine yönelik araştırmalar yapmak, geliştirilmelerine katkı sağlayıcı çalışmalar yapmak ve ilgili birimlere sunmak.

5)Özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürütmek.

6)Okul, ilçe, il ve ülke düzeyinde yapılan eğitim, öğretim ve yönetim hizmetleri ile ilgili ölçme ve değerlendirme sonuçlarını değerlendirmek.

7)Eğitim ve öğretim sürecine diğer kurum, kuruluş ve bireylerin katılımını sağlamak.

8)Eğitim ihtiyaçlarını karşılamak üzere, eğitim bina ve tesisleri ile eğitim araç ve gereçlerinin planlanması, projelendirilmesi ve üretilmesinde ilgili birimlerle işbirliği yapmak.

9)Eğitim ve ğretim kurumlarının öğretime açılması ve kapatılmasına ilişkin usl ve esasları belirlemek.

2.6 ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE BAĞLI OKULLARIN TANITIMI

2.6.1 Ortaöğretim Kurumlarının Amaçları

Ortaöğretim kurumları;

- a) ğrencileri beden, zihnî, ahlk, manevî, sosyal ve kültürel nitelikler yönünden geliştirmeyi, demokrasi ve insan haklarına saygılı olmayı, çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatarak geleceğe hazırlamayı,
- b) ğrencileri ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vererek yükseköğretime hazırlamayı,
- c) Eğitim ve istihdam ilişkilerinin Bakanlık ilke ve politikalarına uygun olarak sağlıklı, dengeli ve dinamik bir yapıya kavuşturulmasını,
- ) ğrencilerin öz güven, öz denetim ve sorumluluk duygularının geliştirilmesini,
- d) ğrencilere çalışma ve dayanışma alışkanlığı kazandırmayı,
- e) ğrencilere yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisi kazandırmayı,
- f) ğrencilerin dünyadaki gelişme ve değişmeleri izleyebilecek düzeyde yabancı dil öğrenebilmelerini,
- g) ğrencilerin bilgi ve becerilerini kullanarak proje geliştirerek bilgi üretebilmelerini,
- đ) Teknolojiden yararlanarak nitelikli eğitim verilmesini,
- h) Hayat boyu öğrenmenin bireylere benimsetilmesini amaçlar.

2.6.2 Anadolu Liseleri

İlk olarak 1955 yılında İstanbul, İzmir, Eskişehir, Diyarbakır, Konya ve Samsun'da "Maarif Koleji" adıyla eğitim-öğretime açılan bu okullar, 1975 yılında Anadolu lisesi adını almıştır. Ortaokul veya imam-hatip ortaokulu üzerine öğrenim süresi dört yıl olan yatılı ve/veya gündüzlü olarak eğitim ve öğretim veren kurumlardır.

Ancak, önünde hazırlık sınıfı bulunması nedeniyle; İstanbul Galatasaray Lisesi, İstanbul Lisesi, İstanbul Kadıköy Anadolu Lisesi, İstanbul Vefa Lisesi, İstanbul Cağaloğlu Anadolu Lisesi, İstanbul Kabataş Lisesi, İstanbul Hüseyin Avni Sözen Anadolu Lisesi, Ankara Atatürk Lisesi, Balıkesir Sırrı Yırcalı Anadolu Lisesi ve İzmir Cihat Kora Anadolu Lisesi olmak üzere toplam 10 Anadolu lisesinde hazırlık+4 yıl eğitim verilmektedir. Tüm Anadolu liselerinde şube mevcutları 34'tür. Bu okullara merkezi yerleştirme ile öğrenci alınmaktadır. Merkezi yerleştirmeye başvuru için öğrencilerin o yıl ortaokulun/imam-hatip ortaokulunun 8 inci sınıfında öğrenim görüyor olmaları gerekmektedir.

2.6.3 Fen Liseleri

1964 yılında Ford Vakfı'nın desteğiyle ilk fen lisesi Ankara'da açılmıştır. Ortaokul veya imam-hatip ortaokulu üzerine öğrenim süresi dört yıl olan yatılı ve/veya gündüzlü olarak eğitim ve öğretim veren kurumlardır. Fen liseleri, fen ve matematik alanlarında; öğrencilerin bilim insanı olarak yetiştirilmelerine kaynaklık etmektedir.

Şube mevcutları 30 olup, her yıl okula alınacak öğrenci sayısı 5 şubeyi geçemez. Bu okullara merkezi yerleştirme ile öğrenci alınmaktadır. Merkezi yerleştirmeye başvuru için öğrencilerin o yıl ortaokulun/imam-hatip ortaokulunun 8'inci sınıfında öğrenim görüyor olmaları gerekmektedir.

2.6.4 Sosyal Bilimler Liseleri

Sosyal bilimler liseleri, ilk defa 2003 yılında İstanbul'da açılmıştır. Ortaokul veya imam-hatip ortaokulu üzerine öğrenim süresi beş yıl olan yatılı ve/veya gündüzlü olarak eğitim ve öğretim veren kurumlardır. Sosyal bilimler liselerinde hazırlık sınıfı açılır; ayrıca Bakanlıkça uygun görülen diğer ortaöğretim kurumlarında da hazırlık sınıfı açılabilir. Bu nedenle bu okullarda öğretim süresi, bir yılı hazırlık olmak üzere 5 (beş) yıldır. Sosyal bilimler liseleri, edebiyat ve sosyal bilimler alanlarında öğrencilerin bilim insanı olarak yetiştirilmelerine kaynaklık etmektedir.

Şube mevcutları 30 olup, hazırlık sınıfına her yıl alınacak öğrenci sayısı 5 şubeyi geçemez. Bu okullara merkezi yerleştirme ile öğrenci alınmaktadır. Merkezi yerleştirmeye başvuru için öğrencilerin o yıl ortaokulun/imam-hatip ortaokulunun 8'inci sınıfında öğrenim görüyor olmaları gerekmektedir. İstanbul Prof. Dr. Mümtaz Turhan Sosyal Bilimler Lisesinde IB Programı uygulanmaktadır. Bakalorya programını takip ederek uluslararası geçerliliği olan IB diploması alan öğrenciler, yurt dışındaki pek çok üniversiteye girişte avantajlı duruma gelmekte, hatta bazı üniversitelere sınavsız kabul edilmektedirler. IB Programı, halen 125 ülkede uygulanmaktadır.

2.6.5 Güzel Sanatlar Liseleri

Güzel sanatlar liseleri, ilk kez 1989-1990 eğitim-öğretim yılında açılmıştır. Ortaokul veya imam-hatip ortaokulu üzerine öğrenim süresi dört yıl olan yatılı ve/veya gündüzlü olarak eğitim ve öğretim veren kurumlardır. Güzel sanatlar liseleri, öğrencilere güzel sanatlarla ilgili temel bilgi ve beceriler kazandırmayı ve güzel sanatlar alanında nitelikli insan yetiştirilmesine kaynaklık etmektedir. Şube mevcutları 30 olup, her bir bölüme alınacak öğrenci sayısı 2'şer şubeyi geçemez. Ortaokul/imam-hatip ortaokulundan o yıl mezun olanlar arasında yetenek sınavı ile öğrenci alınmaktadır.

2.6.6 Spor Liseleri

İlk spor lisesi 2004–2005 eğitim-öğretim yılında İstanbul'da açılmıştır. Ortaokul veya imam-hatip ortaokulu üzerine öğrenim süresi dört yıl olan yatılı ve/veya gündüzlü olarak eğitim ve öğretim veren kurumlardır. Spor liseleri, öğrencilere beden eğitimi ve spor alanında temel bilgi ve beceriler kazandırmayı, beden eğitimi ve spor alanında nitelikli insan yetiştirilmesine kaynaklık etmektedir. Şube mevcutları 30 olup, okula her yıl alınacak öğrenci sayısı 5 şubeyi geçemez. Ortaokul/imam-hatip ortaokulundan o yıl mezun olanlar arasında yetenek sınavı ile öğrenci alınmaktadır.

2.6.7 Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı 1950 Öncesi Kurulan Tarihi Liseler

1481	İSTANBUL GALATASARAY LİSESİ
1485	İSTANBUL DAVUT PAŞA LİSESİ
1848	İSTANBUL ÇAPA ANADOLU LİSESİ
1849	İSTANBUL BEYOĞLU ANADOLU LİSESİ
1850	İSTANBUL CAĞALOĞLU ANADOLU LİSESİ
1857	EDİRNE LİSESİ
1860	ISPARTA ŞEHİT ALİ İHSAN KALMAZ LİSESİ
1864	MUĞLA TURGUT REİS LİSESİ
1872	İSTANBUL VEFA LİSESİ
1874	DENİZLİ LİSESİ
1883	ADANA ERKEK LİSESİ
1883	BURSA ERKEK LİSESİ
1884	ERZİNCAN LİSESİ
1884	TOKAT GAZİ OSMAN PAŞA LİSESİ
1885	ADANA KIZ LİSESİ
1885	BALIKESİR ANADOLU LİSESİ
1885	KASTAMONU ABDURRAHMAN PAŞA LİSESİ
1886	ANKARA ATATÜRK LİSESİ
1887	İSTANBUL BURHAN FELEK LİSESİ
1887	İZMİR NAMIK KEMAL LİSESİ
1887	İZMİT LİSESİ
1887	SİVAS LİSESİ
1887	TRABZON LİSESİ
1888	İZMİR ATATÜRK LİSESİ
1889	ERZURUM LİSESİ
1889	KONYA LİSESİ
1890	ELAZIĞ LİSESİ
1890	KÜTAHYA LİSESİ
1892	ÇANAKKALE LİSESİ
1893	ÇANKIRI LİSESİ
1893	DİYARBAKIR ZİYA GÖKALP LİSESİ
1893	KAYSERİ LİSESİ
1894	AFYON LİSESİ

1895	YOZGAT LİSESİ
1898	ANTALYA LİSESİ
1899	İSTANBUL ANADOLU LİSESİ
1900	ERZURUM NENE HATUN KIZ ANADOLU LİSESİ
1901	İSKENDERUN LİSESİ
1901	NİĞDE ATATÜRK LİSESİ
1902	ÇORUM ATATÜRK ANADOLU LİSESİ
1905	BİLECİK ERTUĞRUL GAZİ LİSESİ
1905	İSTANBUL NİŞANTAŞI ANADOLU LİSESİ
1906	BURSA ÇELEBİ MEHMET LİSESİ
1908	İSTANBUL ÇAMLICA KIZ LİSESİ
1908	İSTANBUL KABATAŞ ERKEK LİSESİ
1910	İSTANBUL LİSESİ
1910	RİZE LİSESİ
1911	GAZİANTEP LİSESİ
1911	İSTANBUL ERENKÖY KIZ LİSESİ
1911	İSTANBUL FATİH GELENBEVİ ANADOLU LİSESİ
1912	İSTANBUL EYÜP ANADOLU LİSESİ
1912	SAMSUN ATATÜRK ANADOLU LİSESİ
1913	ANTAKYA LİSESİ
1913	GİRESUN LİSESİ
1914	EDİRNE ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1915	İZMİR KARŞIYAKA LİSESİ
1916	İSTANBUL KANDİLLİ ANADOLU KIZ LİSESİ
1922	ESKİŞEHİR ATATÜRK LİSESİ
1923	ANKARA (KIZ) LİSESİ
1923	DÜZCE LİSESİ
1923	İZMİR KIZ LİSESİ
1924	İSTANBUL BEŞİKTAŞ LİSESİ
1926	AKSARAY LİSESİ
1926	MİTHATPAŞA LİSESİ
1927	AYDIN LİSESİ
1927	SAMSUN ONDOKUZMAYIS LİSESİ
1930	İSTANBUL PERTEVNİYAL LİSESİ
1930	KAYSERİ DEVELİ LİSESİ

1931	BARTIN LİSESİ
1932	ANKARA ALTINDAĞ GAZİ LİSESİ
1933	KARS ALPASLAN LİSESİ
1934	İSTANBUL HAYDAR PAŞA LİSESİ
1935	İSTANBUL KEMAL ATATÜRK LİSESİ
1936	İSTANBUL FATİH KIZ LİSESİ
1937	İSTANBUL ATATÜRK ANADOLU LİSESİ
1938	İSTANBUL ÜSKÜDAR LİSESİ
1938	ZONGULDAK MEHMET ÇELİK LİSESİ
1939	ESKİŞEHİR MAHMUDIYE YUNUS EMRE ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1939	KIRKLARELİ KEPİRTEPE ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1940	ANTALYA AKSU ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1940	BALIKESİR SAVAŞTEPE ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1940	ISPARTA GÖNEN ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1940	İZMİR KIZILÇULLU KÖY ENSTİTÜSÜ
1940	KARS SUSUZ KAZIM KARABEKİR ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1940	KASTAMONU GÖL ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1940	KAYSERİ PAZARÖREN MİMAR SİNAN ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1940	MALATYA AKÇADAĞ ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1940	OSMANİYE DÜZİÇİ ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1940	SAKARYA ARİFİYE ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1940	SAMSUN LADİK AKPINAR ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1940	TRABZON BEŞİKDÜZÜ ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1941	ANKARA HASANOĞLAN ATATÜRK ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1941	KONYA EREĞLİ İVRİZ ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1941	NİĞDE BOR ŞEHİT NURİ PAMİR LİSESİ
1942	ERZURUM ILICA YAVUZ SELİM ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1942	SİVAS YILDIZELİ PAMUKPINAR ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1944	DİYARBAKIR ERGANİ ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1945	AYDIN GERMENCİK ORTAKLAR ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
1946	ŞANLIURFA LİSESİ
1947	ORDU LİSESİ
1948	VAN ERCİŞ ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ

2.7 ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN TABİ OLDUĞU MEVZUAT

1. Anayasa
2. Millî Eğitim Temel Kanunu
3. 652 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname
4. 2698 Sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Okul Pansiyonları Kanunu
5. 2923 Sayılı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu
6. 2684 Sayılı İlköğretim ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun
7. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği
8. Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği
9. Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği
10. Millî Eğitim Bakanlığı Denklik Yönetmeliği
11. Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Pansiyonları Yönetmeliği
12. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Parasız Yatılılık, Burs ve Sosyal Yardımlar Yönetmeliği
13. Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Öğrencilerinin Kılık ve Kıyafetlerine Dair Yönetmelik
14. Millî Eğitim Bakanlığı Kurum Tanıtım Yönetmeliği
15. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği
16. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği
17. Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği
18. Millî Eğitim Bakanlığı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği
19. Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği
20. Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumu Yöneticileri Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği
21. Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği
22. Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik
23. Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği
24. Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik
25. Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Kurumlara Ait Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği
26. Kurum Açılması ve Kapatılmasına İlişkin Esaslar
27. Millî Eğitim Bakanlığı Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi

Bakanlığımızın 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde yeniden yapılandırılmasına bağlı olarak Genel Müdürlüğümüz görev alanına giren birçok mevzuatta değişiklik ve düzenleme yapılmıştır. 6287 sayılı Kanun kapsamında eğitim sistemimizin 4+4+4 şeklinde yeniden yapılandırılması, programların, ders çizelgelerinin ve okul türlerinin yeniden belirlenmesi nedeniyle yoğun bir mevzuat düzenleme süreci yaşanmıştır. Mevzuatın sadeleştirilmesi, basitleştirilmesi ve güncellenmesi çalışmaları kapsamında Genel Müdürlüğümüz görev alanında yer alan birçok mevzuatta değişiklik ve düzenleme yapılmıştır. Ayrıca güncelliğini yitiren ve uygulama alanı kalmayan koordinesi Genel Müdürlüğümüzde bulunan birçok yönetmelik, yönerge ve genelge yürürlükten kaldırılmıştır.

7 Eylül 2013 tarihli ve 28758 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim kurumları Yönetmeliğinin yürürlüğe girmesiyle:

a) 8/11/1989 tarihli ve 20336 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ortaokul ve Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Ders Dışı Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik,

b) 6/9/1998 tarihli ve 23455 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliği,

c) 10/1/1999 tarihli ve 23579 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Fen Liseleri Yönetmeliği,

ç) 5/11/1999 tarihli ve 23867 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Anadolu Liseleri Yönetmeliği,

d) 3/7/2002 tarihli ve 24804 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği,

e) 17/11/2003 tarihli ve 25292 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilimler Liseleri Yönetmeliği,

f) 8/12/2004 tarihli ve 25664 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği,

g) 19/1/2007 tarihli ve 26408 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği,

ğ) 16/6/2009 tarihli ve 27260 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Yönetmeliği,

h) 31/7/2009 tarihli ve 27305 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği,

ı) 31/7/2009 tarihli ve 27305 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı İmam-Hatip Liseleri Yönetmeliği,

i) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Nakil ve Geçiş Yönergesi,

j) Anadolu Öğretmen Liseleri Öğrencilerinin Uygulamaları İzleme Etkinlikleri

Yönergesi,

k) Sağlık Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Eğitim Uygulamalarına İlişkin Yönergesi,

l) Meslekî ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında Tam Gün Tam Yıl Eğitim

Uygulamasına İlişkin Yönerge yürürlükten kaldırılmıştır.

3. ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE MATERYALLERİ

Eğitim; bireyin davranışlarında istendik yönde değişiklik oluşturma sürecidir. Bu değişikliğin istendik yönde olması ve ülke genelinde bütünlüğün sağlanabilmesi için eğitim-öğretim faaliyetlerinin plan ve programlı yapılması gerekmektedir. Bu amaçla hazırlanan öğretim programları bireylere kazandırılması hedeflenen davranışları, bu davranışlar kazandırılmaya çalışılırken hangi içerik ve eğitim durumlarından yararlanılacağını kapsamaktadır. Ayrıca öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme anlayışının nasıl olması gerektiği de vurgulanmaktadır.

Haftalık ders çizelgeleri ise hangi dersin haftada ne kadar süreyle okutulacağını belirleyen çizelgelerdir. Bunun için hazırlanan öğretim programlarına göre bu programdaki kazanımların öğrencilere ne kadar sürede kazandırılabilceği ortaya konularak bu doğrultuda haftalık ders çizelgesine süreler yansıtılmaktadır.

Öğretim programlarına göre hazırlanan öğretim materyalleri de kılavuz olan öğretim programının içerikle bütünleştirilerek öğrencilere sunulan bir araçtır. Öğretmen için kılavuzluk eden temel kaynağı oluşturan öğretim programları öğrenciler için kılavuzluk eden öğretim materyallerine dönüştürülmektedir. Öğretim materyallerinde öğretim programı ete kemiğe bürünmektedir. Yani öğretim programları ruh ise öğretim materyalleri beden olarak tasvir edilebilir.

3.1 ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE TARİHSEL SÜREÇ

Öğretim Programları

Türkiye’de program geliştirme çalışmalarına bakıldığında, bu çalışmaların Cumhuriyetin ilanıyla başladığı ve 1950’li yıllarda sistemli bir biçime dönüşmeye başladığı söylenebilir (Gözütok, 2003).

Büyük Millet Meclisinin 23 Nisan 1920’de açılmasının ardından 3 Mayıs 1920’de “Maarif Vekâleti” (Millî Eğitim Bakanlığı) merkez teşkilatı kurulmuştur. 1921 yılında yapılan Maarif Kongresinin gündeminde ise ilkokul programlarının düzenlenmesi, ilkokul öğrenme sürelerinin yeniden gözden geçirilmesi ve köy öğretmenlerinin yetiştirilmesinin yanı sıra ortaöğretim kurumlarının programları ve dersleri de yer almıştır (Gözütok, 2003).

Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasından sonra eğitim alanında yapılan değişikliklerin ilki 1924 yılında gerçekleştirilen ve eğitim faaliyeti gösteren tüm kuruluşları tek bir kuruma yani Millî Eğitim Bakanlığına bağlayan Tevhid-i Tedrisat Kanunu’dur. Bu Kanunla birlikte

okul programları üzerinde kapsamlı değişiklikler yapılmıştır (Varış, 1996). İlk çalışmalar 1924 yılından itibaren daha çok ilköğretim alanında başlatıldığı ve bu çalışmaların daha sonra ortaöğretim için yapılacak çalışmalara kaynaklık ettiği söylenebilir (Gözütok, 2003).

Tevhid-i Tedrisat Kanununun kabulünden sonra Türkiye'deki program geliştirme çalışmaları başlıca dört ana dönemde incelenebilir (Ünal, Coştu, & Karataş, 2004).

Harf İnkılâbına Kadar Olan Dönem (1923-1928)

Bu ilk dönem; Cumhuriyetin ilânından başlayarak 1 Kasım 1928'deki Harf İnkılâbı'na kadar olan süreci içermektedir. Bu dönemde teksir makineleriyle çoğaltılan ders kitaplarına dayalı bir eğitim verilmektedir. Bu dönemde kapsamlı bir program geliştirme çalışması bulunmamasına rağmen uzmanlardan yararlanılmıştır. Bunun için çağrılan ve rapor hazırlanması istenilen sosyolog ve eğitimci olan John Dewey'dir (Ünal, Coştu, & Karataş, 2004). Dewey Türk halkının ihtiyaçlarına uygun olacak şekilde programların geliştirilmesini önermiştir (Efendioğlu, 2010).

1924 programı, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim ve öğretim anlayışı, ihtiyacı ve şartları düşünülerek "1924 İlk Mektep Müfredat Programı" adı altında hazırlanmıştır. Hazırlanan bu program iki yıl uygulamada kaldıktan sonra 1926 yılında Türkiye'nin o zamanki ihtiyaçları, bireylerin özellikleri ve dünyadaki ileri eğitim ve öğretim anlayışı referans alınarak "1926 İlk Mektep Müfredat Programı" hazırlanmıştır. 1926 programı, bugünkü programların dayandığı altı temel esası kapsamı bakımından önemlidir (Gözütok, 2003). Sözü edilen temel esaslar şöyle sıralanmıştır: (MEB, 1997)

1. Toplu öğretim sistemi,
2. İlkokulun amaçları,
3. Derslerin özel amaçları,
4. Öğretimde takip edilecek yollar,
5. İlk okuma-yazma öğretiminde uygulanan çözümleme metodu,
6. Beş sınıflı ilkokulun birinci ve ikinci devreye ayrılması.

1960'lı Yıllara Kadar Olan Dönem (1928-1960)

Harf İnkılabının yürürlüğe konulmasının ardından mevcut öğretim programları ve kaynakların eski dilde olduğu için eski kaynakların değiştirilmesi ve yeni kaynakların hazırlanması çalışması yapılmıştır. Fakat matbaa sayısının yetersiz olması ve bunun bir sonucu olarak materyallerin yeterince basılamaması kaynakların sadece öğretmenlerde bulunmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda ise öğretmen, öğrencilere not aldırarak dersi anlatmış ve bu da öğrencileri ezbere yönlendirmiştir (Ünal, Coştu, & Karataş, 2004).

Yine bu dönemde de Türk ve yabancı bilim adamlarının fikirleri doğrultusunda program geliştirme çalışmaları devam etmiştir. Bu dönemde haftalık ders çizelgelerine bazı dersler eklenmiş veya çıkarılmıştır.

Ortaöğretimin tanım ve fonksiyonu; program geliştirme çalışmalarının sonucunda öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına hazırlanmasının yanında genel eğitim veren ve esas fonksiyonu ortaöğretimden sonra hayata atılacak gençlere hem genel kültür, hem de ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda gerekli meslek öncesi bilgi ve becerileri kazandıran bir kurum olarak değişmiştir (Varış, 1996).

1950’li yıllara kadar ülkemizde program geliştirme çalışmaları daha çok ders ve konu listesi hazırlama şeklinde ele alınmıştır. 1949 yılında Türkiye’de birçok okulu ziyaret eden John Ruffi, mevcut programların amaçlarına uygulamada ulaşamadığını belirtmiş ve Türkiye’nin kendi uzmanlarınca program geliştirme çalışmaları yapması gerektiğini belirtmiştir (Ruffi, 1956).

Daha öncesinde olduğu gibi bu dönem içinde de program geliştirme çalışmalarının en önemli eksiği geliştirilen programın değerlendirilmesinin yapılamaması ve sonuçların analiz edilememesidir. Bu işlemler yapılamadığı için programların etkililiği belirlenememiştir. Kapsamlı program geliştirme çalışmaları 1953-1954 yıllarında başlamıştır. Bu bağlamda ilk girişim; 1953’te ülkemizin çeşitli bölgelerinde çok amaçlı programları içeren okul sisteminin uygulamaya konulmasıdır. Fakat bu girişim düşünüldüğü kadar etkili olamamıştır (Ünal, Coştu, & Karataş, 2004).

Diğer bir program geliştirme girişimi ise, 1954-1955 eğitim ve öğretim yılında İstanbul Atatürk Kız Lisesinin 35 öğretmeni ile yürütülmüştür. Bu girişimde bir deneme okulu program taslağı hazırlanmıştır. Bu taslak ülkemizdeki mevcut durumu, gelişmiş ülkelerdeki eğitim sistemini ve ülkemizde davet edilen yabancı uzmanların görüşlerini referans almış ayrıca eğitimin öğrencinin gelişim ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi gerektiği görüşünü temel esas olarak geliştirilmiştir. Hazırlanan bu taslak program, eğitimde program geliştirme çalışmalarına öncülük etmesi bakımından oldukça önemlidir (Ünal, Coştu, & Karataş, 2004). Seçilen deneme okullarında yürütülen bu programın deneysel yöntemle karşılaştırılması sonucunda deneme programında eğitim alan bireyler yönünde hem başarı hem de kabiliyet olarak daha üstün oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak buna rağmen program ülke geneline yaygınlaştırılmamıştır (Varış, 1996).

1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanununun kabulüyle başlayan program geliştirme çalışmaları dönemin ihtiyacı olan yeni nesillere Cumhuriyet rejimini benimsetmeyi amaç edinmiştir. Programlar daha çok millî bir nitelik taşımaktadır. Harf İnkılabı ile birlikte başlayan

bu ikinci dönemde ise daha çok programlar ile dünyaya açılma ve gelişmiş ülkeleri örnek alma hâkim olmuştur. Daha fazla bilgi verme fikri ön plana çıkarılmıştır (Ünal, Coştu, & Karataş, 2004).

Modernleşme Dönemi (1960-1984)

Türkiye’de 1960’lara kadar takip edilen öğretim programlarını geliştirme süreci ana hatlarıyla şu aşamaları içermektedir:

1. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından okul programlarının amaçları genel ifadeler şeklinde belirlenir.
2. Belirlenen amaçlar doğrultusunda bireylere anlatılacak konuların listesi Tebliğler Dergisinde yayınlanır.
3. Belirlenen amaç ve konular Tebliğler Dergisinde yayınlandıktan sonra resmîyet kazanarak yürürlüğe girer.
4. Belirlenen amaçlara ve konulara uygun ders kitapları hazırlanır.
5. Hazırlanan bu kitaplardan biri ders kitabı olarak seçildikten sonra program geliştirme süreci tamamlanmış olur (Ünal, Coştu, & Karataş, 2004).

Bu dönemde program geliştirme çalışmaları özellikle 1953 yılından itibaren gelişmiş ülkelerdeki teknolojik yarış Fen ve Matematik alanında iyi yetişmiş insan gücü ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bunun sonucu olarak Türkiye’de ortaöğretim fen bilimler öğretiminde iyileştirme çalışmaları başlatılmıştır. Bu alandaki çalışmalar Millî Eğitim Bakanlığı ve Ford Vakfı arasında yapılan anlaşma ile Fen Lisesi projesi başlatılmış ve 1963-1964 eğitim öğretim yılında Ankara Fen Lisesinin kuruluşu ile hız kazanmıştır (Gezer, Köse, Durkan, & Uşak, 2003). Bir deneme ve uygulama lisesi olarak kurulan Ankara Fen Lisesinde özellikle ABD’de uygulanan modern programlar tercüme edilerek okutulmuştur. Bu pilot çalışmadan sonra diğer liselere de yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. Fakat bütün liselere yaygınlaştırılmadığı için klasik-modern karmaşıklığı meydana gelmiş ve bütünlük sağlanamadığından istenilen verim elde edilememiştir. 1984 yılında ise uygulamadan tamamen kaldırılmıştır (Gezer, Köse, Durkan, & Uşak, 2003).

1967 yılının başlarında fen programlarının modernleştirilmesi çalışmalarını yürütmek amacıyla “Fen Öğretimini Geliştirme Bilimsel Komisyonu” kurulmuştur. Bu komisyonun önerileri doğrultusunda, TÜBİTAK iş birliği ve Ford vakfının malî desteği ile yürütülen fen öğretimini geliştirme çabaları BAYG-E-7 projesi ile genişletilmek istenmiştir. Batı dünyasında uygulanan modern fen programlarına benzer şekilde fen lisesinin iki sınıfında uygulanıp

geliştirilen programlar 1966-1967 eğitim öğretim yılında 9 okulda uygulanmaya başlanmıştır. Bu okullarda yürütülen eğitim öğretim faaliyetleri Fen Öğretimini Geliştirme Bilimsel Komisyonu ve TÜBİTAK işbirliğiyle değerlendirilip Türkiye genelinde yaygınlaştırılması kararı alınmıştır (Ünal, Coştu, & Karataş, 2004).

1983 yılında Talim ve Terbiye Kurulunca yayınlanan Fen Programları durum Değerlendirmesi Komisyon Raporunda programın faydalı yönlerini yanı sıra programın uygulanması için gerekli alt yapının tam olarak oluşturulmadığı yer almaktadır.

1980 yılında Millî Eğitim Bakanlığı ve TÜBİTAK arasındaki anlaşma yenilenmediğinden ve Ford Vakfı desteğini kestiğinden Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı bünyesindeki komisyonun görevi sona ermiştir. Bundan sonra ortaöğretim fen programları modernleştirme çalışmaları sekteye uğramış ve 1984 yılında tamamen kaldırılmıştır (Ünal, Coştu, & Karataş, 2004).

Kapsamlı Program Geliştirme Çalışmaları (1984-)

Modern programlardan vazgeçilmesinden sonra yeni bir öğretim programı geliştirmek için Millî Eğitim Bakanlığınca komisyonlar kurulmuştur. Bu komisyonlarda; alan öğretmenleri, bakanlık müfettişleri ve üniversitelerin ilgili bölümlerinden gelen öğretim üyeleri görev almıştır. Komisyonlar kurulduktan sonra ilk iş olarak yeni ders kitapları yazımını tamamlamıştır. Yeni ders kitapları oluşturulurken 1964-1984 yılları arasında uygulamada olan modern programların amaç ve konu başlıkları büyük ölçüde dikkate alınmıştır (Ünal, Coştu, & Karataş, 2004).

Oluşturulan komisyonlardan her biri, kendi alanlarıyla ilgili ders kitabına dayalı müfredatlar oluşturmuş ve bu yeni müfredatların amaç, hedef ve içerikleri 1985 yılında yayınlanmıştır. Ancak programların amaçları çok yüzeysel ve genel cümlelerle verildiğinden öğretmenler konu bazındaki hedefleri ve konuların öğretimi sürecindeki eğitim durumlarını kendileri geliştirmek zorunda kalmışlardır (Ünal, Coştu, & Karataş, 2004).

1990'lı yıllara gelindiğinde Millî Eğitim Sistemimizi yeniden düzenleme çalışmaları içinde Program Geliştirme ve Ölçme Değerlendirmeye ayrı bir önem verildiği görülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 1990 yılında toplanan Ölçme-Değerlendirme ve Program Geliştirme İhtisas Komisyonları toplantısında Türkçe, Matematik, Güzel Sanatlar, Sanat Tarihi, Psikoloji, Fen Bilgisi, Tarih, Felsefe Grubu ve Sosyal Bilgiler alanında olmak üzere toplam 9 program geliştirme ihtisas komisyonu oluşturulmuş ve çalışmalara başlanmıştır (Demirel, 1992).

Bu çalışmalardan sonra yabancı dil grubu içinde çalışmalarını sürdüren Almanca komisyonunun yanı sıra Fransızca ve İngilizce dersleri için de program geliştirme ihtisas

komisyonları oluşturularak komisyon sayısı 12'ye çıkarılmış ve her komisyona ders programlarını hazırlamak için birer yıllık süre verilmiştir. Yeni ders programlarının 1983 yılında kabul edilen program modeline göre hazırlanması önerilmişse de kimi bilim adamları tarafından yapılan itirazlar üzerine komisyonlar çalışmalarında serbest bırakılmışlardır. Böylece tek modelli program anlayışından çok modelli program anlayışına geçişte program geliştirmede ortak noktalarda hala birleşilemediği ve bunun sonucu olarak da Türk Millî Eğitim Sistemi için uygulanabilir nitelikte bir program modeli arayışının devam ettiği görülmektedir (Demirel, 1992).

Ders geçme ve kredi sistemi 02.09.1991 tarih ve 20979 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliğiyle uygulama konmuştur (Bilgen, 1992).

Bilgen'e göre Türk Millî Eğitiminde çağdaşlaşma ve demokratikleşme yolunda köklü bir değişikliğin gerçekleştirilmesi ve çağdaş Türk insanının yetiştirilmesini amaçlayan yeni eğitim sistemine geçilmesi planlanmıştır. Bir yıllık pilot uygulamadan sonra 1992-1993 eğitim ve öğretim yılından itibaren tüm ortaöğretim kurumlarında uygulanması kabul edilmiştir. Bu sistemin temel amacı bireyleri ilgi ve yeteneklerine göre programlara yönlendirmektir (Geçit, 2008).

Ders geçme ve kredi sisteminin aksayan yönlerini en aza indirecek fakat özünde yine öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirmeyi temele alan bir sistem olan Sınıf Geçme-Alan Sistemi 1995-1996 eğitim öğretim yılından itibaren uygulamaya konmuştur (Ünal, Coştu, & Karataş, 2004).

1997 yılında Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire (EARGED) tarafından o güne kadar yapılan çalışmalardan farklı olarak detaylı öğretim programları geliştirilmiştir. Bu programlarda öncelikle, bilim toplumunu oluşturacak bireylerin karşılaştıkları problemlere bilimsel yaklaşımla çözüm bulma alışkanlığının kazandırılması amaçlanmıştır.

Geliştirilen taslak öğretim programları her konu için ayrı ayrı amaçları, hedefleri, öğretmen ve öğrenci etkinliklerini ve değerlendirme sürecini içeren bir materyal olarak hazırlanması bakımından eski öğretim programlarından farklılaşmaktadır. Öğretim programlarının hazırlanma sürecinde derslerin genel hedefleri belirlenirken ihtiyaç analizi raporları, bilim ve teknolojiye gelişmeler, uzman görüşleri, alandaki literatür taramaları, Türkiye ve dünyadaki mevcut program ve kitaplardan faydalanılmıştır (Ünal, Coştu, & Karataş, 2004).

Daha sonra oluşturulan genel hedefler, lise 1, 2 ve 3 seviyelerine uygun olarak ayrıştırılmış ve her bir seviye için de derslerin özel hedefleri belirlenmiştir. Hedefler yazılırken,

aşamalı sınıflama ilkeleri göz önünde bulundurulmuş ve hedefler basitten karmaşığa doğru sıralanmıştır. Programdaki konular, hedeflerden yola çıkılarak belirlenmiştir. Hedef ve davranışlar belirlenirken, öğrenciyi ezberden uzaklaştıracak, konuları en iyi şekilde kavramalarını ve öğrendikleri bilgileri günlük hayatta kullanmalarını sağlayacak bir yol izlenmiştir (Ünal, Coştu, & Karataş, 2004).

1990'lı yılların sonlarına doğru yapılandırmacı yaklaşım ivme kazanmış ve 2004 yılında ilköğretim programlarından başlanarak tüm programlar yapılandırmacı anlayışa uygun hale getirilerek yeniden hazırlanmıştır. Böyle bir çalışma yapılmasının gerekçeleri arasında; bilgi kavramı ve bilgi toplumu anlayışındaki gelişmeler, hayat boyu öğrenme anlayışını temele alan bir yaklaşımın ön plana çıkması olarak gösterilebilir (Şahin, 2009).

2002 Yılından Günümüze Program Geliştirme Çalışmaları

2002 yılından itibaren Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullarda uygulanmakta olan derslere ait öğretim programları uluslararası literatürde taranarak yapılandırmacı yaklaşım temelinde yeniden hazırlanıp geliştirilmesi çalışmaları planlanmış ve 2005-2006 eğitim ve öğretim yılından itibaren bütün ortaöğretim kurumlarında haftalık ders çizelgelerinde yer alan ortak kültür, alan ve seçmeli derslerin öğretim programları yeni yaklaşımlarla yeniden hazırlanarak uygulamaya konmuştur.

Öğretim programları geliştirilirken; anayasa, eğitim ve öğretimle ilgili kanunlar, kalkınma planları, şûra kararları, akademik tezler, araştırmalar vb. kaynaklar gözden geçirilmiştir. Bu doğrultuda ülkemizin tarihsel, kültürel, sosyal ve ahlaki birikimini, dünyada yaşanan değişim ve gelişimleri içine alan, AB standartlarına uygun, etkinliklerle zenginleştirilmiş programlar hazırlanmıştır. Bu programlarda öğrencilere öğrenmeyi öğreten, çağdaş yaklaşımlarla dersin derste öğrenilmesini sağlayan, sonucu değil süreci değerlendirme yaklaşımlarını temel alan bir anlayışla ulusal ve uluslararası sanat ve spor kültürüne ait örneklerine yer verilmesine özen gösterilmiştir.

Daha önce hazırlanan ve geliştirilen Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda okutulmakta olan derslere ait öğretim programlarının konuları; Konu Listesi, Amaç-Davranışlar, Yeterlikler, Kazanımlar, Açıklamalar, Hedef – Davranışlar, Amaçlar-Konular ile Amaçlar-Açıklamalar şeklinde sıralanırken programlar arasında yöntem ve tekniklerin uygulanmasında birlik, beraberlik ve bütünlüğün sağlanmasında farklılıklar oluşmaktaydı.

Yeni yaklaşımlarla hazırlanan programların tamamında dersin amacı, konu başlığı, öğrenciye kazandırılması gereken kazanımlar, kazanımları destekleyen etkinlikler,

kazandırılması gereken beceriler, tutum ve değerlerde birlik, beraberlik ve bütünlük sağlanmıştır.

Ortaöğretim kurumlarında uygulanmakta olan isim, amaç ve içerik bakımından birbiriyle benzerlik gösteren/örtüşen ders ve konular yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanan programlarda birleştirilerek 190 çeşit ders 96 derse indirilmiştir.

2005-2013 yılları arasında 96 derse ait öğretim programları yeni yaklaşımlarla yeniden hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Sistem, 14-17 yaş grubu gençleri bir alana/mesleğe ve/veya yükseköğretime hazırlayacak biçimde yeniden yapılandırılmıştır.

2012 yılında ortaöğretimin de zorunlu eğitim kapsamına alınmasının ardından;

1. 8 yıllık zorunlu eğitim kapsamında kazandırılan asgari bilgi, beceri, tutum ve değerlerin 12 yıllık zorunlu eğitim için yeniden belirlenmesi ve tasarlanması ihtiyacı,
2. Çağ nüfusunun tamamının lise eğitimi almasından kaynaklı olarak; farklı yetenek, ilgi, ihtiyaç ve potansiyele sahip öğrencilerin en üst düzeyde geliştirilmesini sağlayacak esneklik ve çeşitliliğe sahip öğretim programları oluşturulması ihtiyacı,
3. Bilim, teknoloji ve ekonomideki gelişmeler ile demokratik toplumsal hayatın gelişmesine bağlı olarak, her bir bireyin sahip olması gereken temel bilgi ve beceri düzeyinin yükselmesi ihtiyacı,
4. Uluslararası alanda sürdürülebilir bir rekabet gücü oluşturabilmek için meslekler ya da işlerden bağımsız olarak, istihdam edilebilirliğin ön koşulu olan temel bilimsel, analitik, bilişsel ve duyuşsal beceriler ile değer ve tutumların kazandırılması ihtiyacı,
5. Mevcut öğretim programlarının izleme ve değerlendirme çalışmalarından elde edilen bulgulara dayalı olarak öğretim programlarında;
 - a. Bir bütünlük içinde algılama ve anlamayı kolaylaştıracak şekilde sadeleştirme yapılması,
 - b. Öğrencilerin daha iyi öğrenebilmelerini sağlamak için program içeriğinin günlük hayat ile ilişkisinin güçlendirilmesi,
 - c. Ders kitaplarının yazarlarına ve öğretmenlere sanatlarını daha ustaca icra edebilecekleri ve özgün çalışmalar üretebilecekleri esnekliğin sağlanması,
 - d. Güncelliğini kaybetmiş kazanım ve içeriklerin arındırılması,
 - e. Bilim ve teknolojideki gelişmeler ışığında yeni kazanımların eklenmesi ihtiyacı

gibi gerekçeleriyle öğrencilerin potansiyel, yetenek, ilgi ve ihtiyaçlarında farklılıklar gözetilerek öğretim programlarında esneklik ve seviye farklılıklarını dikkate alan bir yapı oluşturularak öğretim programları yeniden güncellenmiştir. Bu güncelleme sonucunda ulaşılmak istenilen hedefler şu şekilde sıralanabilir:

1. Ortalama eğitim düzeyini yükseltmek,
2. Dünyadaki çağdaşlarıyla rekabet edebilecek becerilerle donanmış bir kuşak yetiştirmek,
3. 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek,
4. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerini ve geliştirmelerini sağlayacak fırsat ve seçenekler oluşturmak.

Bu doğrultuda, Bakanlığımız ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) arasında yapılan iş birliği protokolü ile ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. sınıflar Fizik, Kimya, Biyoloji ve Matematik dersi öğretim programları hazırlanmıştır. 2013-2014 eğitim ve öğretim yılından itibaren 9 uncu sınıflardan başlamak ve kademeli olarak uygulanmak üzere Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilmiştir. İleri Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji, Türk Edebiyatı, Dil ve Anlatım, Coğrafya, Tarih ve Yabancı Dil (İngilizce) öğretim programlarının da yeniden güncelleme çalışmaları devam etmektedir. İngilizce dersi öğretim programının taslak hali Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının internet sitesinde paydaşların görüş ve önerilerine sunulmuştur.

3.2 HAFTALIK DERS ÇİZELGELERİ

1991 yılında ders geçme ve kredi sistemi hayata geçirilmiştir. Fakat ders geçme ve kredi sisteminde altyapı sorunları aşılamadığı için bu sistemin aksayan yönlerini en aza indirecek fakat özünde yine öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirmeyi temele alan bir sistem olan Sınıf Geçme-Alan Sistemi 1995-1996 eğitim öğretim yılından itibaren uygulamaya konmuştur. Tüm bu sistem değişikliklerinde haftalık ders çizelgeleri de değişime uğramıştır. 2000’li yıllara gelindiğinde yapılandırmacı öğrenme anlayışı ivme kazanmıştır.

2005 yılına kadar 19.08.1998 tarihli ve 174 sayılı haftalık ders çizelgesi uygulanmıştır. Söz konusu haftalık ders çizelgelerinde 7 alan uygulaması devam ettirilmiştir. 07.06.2005 tarih ve 184 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararıyla Ortaöğretim Yeniden Yapılandırılması çalışmaları çerçevesinde 3 yıllık genel, meslekî ve teknik liselerin eğitim ve öğretim süresi 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren 9. sınıftan başlamak üzere kademeli olarak 4 yıla çıkarılmış olup bu doğrultuda 14.07.2005 tarihli ve 193 sayılı Kurul Kararı ile haftalık ders çizelgeleri yenilenmiştir. Söz konusu haftalık ders çizelgeleriyle birlikte 9. sınıflar tüm ortaöğretim kurumlarında ortak sınıf haline getirilmiştir.

2004-2005 eğitim-öğretim yılından itibaren Anadolu Lisesi, Anadolu güzel sanatlar lisesi ve fen lisesi haftalık ders çizelgelerinin ortak dersleri arasına ikinci yabancı dil dersi (Almanca, Fransızca, Çince, İngilizce, İspanyolca, İtalyanca, Japonca ve Rusça derslerine ilave olarak 2012 yılında Arapça dersi konulmuştur.) ilave edilerek (hazırlık sınıfında 4 saat, 9, 10 ve 11. sınıflarına 2’şer saat) kademeli olarak uygulamaya konulması sağlanmıştır. Ayrıca diğer okullarda seçmeli ders olarak uygulanmaktadır.

11.09.2009 tarihli ve 151 sayılı Kurul Kararı ile Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı kurumlarda uygulanan alan sayısı 7’den 4’e indirilmiştir. 20.07.2010 tarihli ve 76 sayılı Kurul Kararı ile 4’e indirilmiş olan alan uygulaması yerine seçmeli ders sistemi getirilmiştir. Seçmeli ders sisteminde alan sisteminden farklı olarak öğrenciler kendi ilgi ve istekleri doğrultusunda veli ve okul yönetiminin birlikte karar vermesiyle derslerini seçmektedir. Seçmeli ders sistemi öğrencilere kendi ilgili ve yeteneklerini geliştirebilecek bir imkân sağlamakta ve öğrencilerin ilgi ve istekleriyle hedefledikleri yükseköğretim programlarını dikkate alarak seçebilecekleri dersleri kapsamaktadır.

2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren 9. sınıflar için Talim ve Terbiye Kurulunun 14.08.2012 tarihli ve 124 sayılı kararı ile ikinci grup seçmeli derslerin arasına Kur’an-ı Kerim,

Hız. Muhammed'in Hayatı ve Temel Dini Bilgiler dersleri eklenmiştir. Talim ve Terbiye Kurulunun 28.03.2013 tarihli ve 18 sayılı kararı ile 10.-12. sınıfların haftalık ders çizelgesi kabul edilmiştir. Kur'an-ı Kerim, Hız. Muhammed'in Hayatı ve Temel Dini Bilgiler dersleri seçmeli dersler arasına alınmış olup seçmeli dersler gruplandırılmıştır.

28.12.1979 tarihli ve 8/37 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Millî Güvenlik Bilgisi Öğretimi Yönetmeliği 25.01.2012 tarihli ve 28184 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan yönetmelikle yürürlükten kaldırıldı. Böylece 2012-2013 eğitim ve öğretim yılından itibaren Millî Güvenlik Bilgisi dersi haftalık ders çizelgelerinden kaldırıldı. Bu dersin içeriği İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi derslerine eklendi.

TÜBİTAK tarafından hazırlan öğretim programları doğrultusunda 2013-2014 eğitim ve öğretim yılından itibaren başlamak üzere 9. sınıflar için 07.06.2013 tarihli ve 52 sayılı kararı ile Matematik ve Geometri derslerinin birleştirilerek Matematik dersi adıyla haftada 6 ve biyoloji dersinin haftada 3 ders saati olmasına karar verilmiştir. 2014-2015 eğitim ve öğretim yılından itibaren başlamak üzere 27.02.2013 tarihli ve 6 sayılı kararı ile Hazırlık, 9. ve 10. sınıflarda uygulanmak üzere yenilenen matematik, fizik, kimya ve biyoloji dersi öğretim programları doğrultusunda haftalık ders çizelgesi kabul edilmiştir.

Sosyal bilimler lisesinde ortak ders olarak 10,11 ve 12. sınıflarında okutulan Osmanlı Türkçesi dersi ayrıca 2013-2014 eğitim-öğretim yılı itibarıyla, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 28.03.2013 tarihli ve 18 sayılı Kararı doğrultusunda diğer ortaöğretim kurumlarında seçmeli ders olarak okutulmaktadır.

12.06.2014 tarihli ve 55 sayılı Kurul Kararı ile Anadolu öğretmen liselerinin ortak dersler bölümünde yer alan öğretmen meslek bilgisi dersleri (Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Eğitim Psikolojisi, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Türk Eğitim Tarihi ile Eğitim Sosyolojisi) Anadolu öğretmen liseleri ile Anadolu liselerinde seçmeli dersler kapsamına alınmıştır.

Tablo 1: Okul Türlerine Göre Haftalık Ders Çizelgelerinin Yıllara Göre Toplam Ders Saati Değişimi

Kurul Kararları	19.08.1998 (174)				14.07.2005 (193)					20.07.2010 (76)					14.08.2012 (124)			28.03.2013 (18)			27.02.2013 (6)				
	Hz.	9.	10.	11.	Hz.	9.	10.	11.	12.	Hz.	9.	10.	11.	12.	Hz.	9.	10.	11.	12.	Hz.	9.	10.	11.	12.	
Okul Türü	Genel Lise	-	33	33	33	-	30	30	30	30	-	30	30	30	30		37	37	37	37		35	35	35	35
	Anadolu Lisesi	34	37	37	37	-	35	35	35	35		35	35	35	35		40	40	40	40		40	40	40	40
	Hazırlık Sınıfı Bulunan Anadolu Lisesi (Yab. Dil Ağırlıklı Lise)*	34	37	37	37	-	-	-	-	-	33	35	35	35	35	33	40	40	40	40	34	40	40	40	40
	Anadolu Öğretmen Lisesi	34	41	41	41	-	36	36	36	36	-	35	38	38	38		40	40	40	40		40	40	40	40
	Fen Lisesi	34	41	41	41	-	35	35	35	35	-	35	37	37	37		40	40	40	40		40	40	40	40
	Sosyal Bilimler Lisesi	-	-	-	-	35	35	35	37	37	34	35	40	40	40	-	40	40	40	40	34	40	40	40	40
	Güzel Sanatlar Lisesi-Görsel	38	40	40	40	-	35	35	35	35	-	35	35	35	35		40	40	40	40		40	40	40	40
	Güzel Sanatlar Lisesi-Müzik	38	40	40	40	-	35	35	35	35	-	35	35	35	35		40	40	40	40		40	40	40	40
	Spor Lisesi	-	-	-	-	-	34	34	34	34	-	35	35	35	35		40	40	40	40		40	40	40	40

Not: *2005-2006 eğitim öğretim yılında yabancı dil ağırlıklı liseler uygulamadan kaldırılmıştır.

3.3 ÖĞRETİM MATERYALLERİ

Öğretim materyalleri; ders kitapları, eğitim araçları ve öğretmen kılavuz kitaplarından oluşmaktadır. Ders kitabı; Talim ve Terbiye Kurulunca, örgün ve yaygın eğitim ve öğretim kurumlarında okutulması uygun bulunan kitabı ifade etmektedir. Eğitim aracı ise örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı ile öğretmen ve öğrencilere kaynak ve yardımcı olacak basılı ve elektronik ortamdaki eğitim materyalini, millî eğitimin genel amaçlarının gerçekleşmesine yararlı olacak diğer eserleri kapsamaktadır. Öğretmen kılavuz kitabı ise ilgili eğitim ve öğretim programlarında yer alan kazanım ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırmalar, işlenen ünite, konu, tema, öğrenme alanlarıyla ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan basılı eseri kapsamaktadır.

Öğretim materyallerinin hazırlanması/hazırlattırılması, incelenmesi, yazarların nitelikleri, taslak kitapların nasıl inceleneceği gibi konuları kapsayan Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca yayınlan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği ilk defa 1995 yılında uygulamaya konmuştur.

Yönetmelik uygulamaya konularak ders kitaplarının hazırlanma ve incelenme süreci bir sisteme oturtulmuş iş ve işlemler bu doğrultuda yürütülmüştür.

2009 yılına kadar birçok değişiklik geçiren yönetmelik 2009 yılında yeniden yazılarak 27449 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

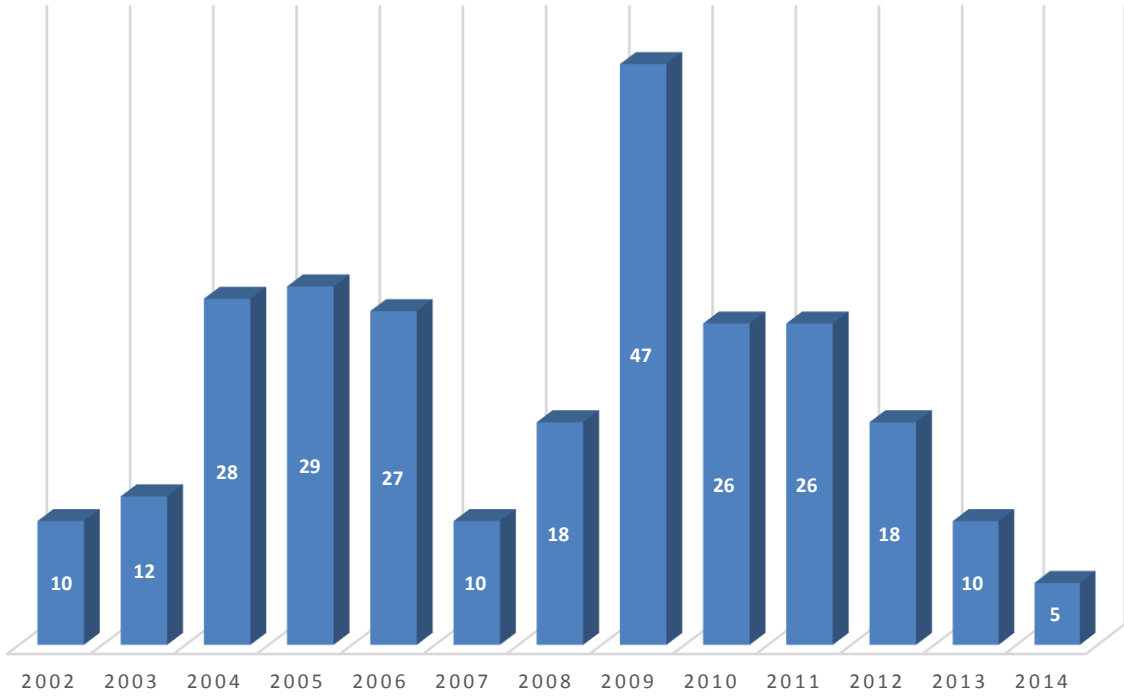
Öğretim programlarının hazırlanmasındaki köklü değişiklik 1997 yılında EARGED'in öğretim programlarını hazırlaması ve ders kitaplarından ayrı olarak ünitelere/konulara bölmeleri ve bunları sınıf seviyelerine göre tasnif etmesi sonucu ders kitaplarının yazdırılması gündeme gelmiştir.

Hazırlanan öğretim programları doğrultusunda yönetmelikte belirtilen şekilde ders kitapları Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne hazırlattırılmıştır.

2002 yılından itibaren Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullarda uygulanmakta olan derslere ait öğretim programları uluslararası literatür de taranarak yapılandırmacı yaklaşım temel alınacak şekilde yeniden hazırlanıp geliştirilmesi çalışmaları planlanmış ve 2005-2006 eğitim ve öğretim yılından itibaren bütün ortaöğretim kurumlarında haftalık ders çizelgelerinde yer alan ortak kültür, alan ve seçmeli derslerin öğretim programları yeni yaklaşımlarla yeniden hazırlanarak uygulamaya konmuştur. Bunun sonucunda değişen tüm öğretim programları için ders kitabı ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Ortaöğretim kurumlarında uygulanmakta olan öğretim programları ve ders kitapları hazırlık çalışmalarının yapılması amacıyla 11 İl Millî Eğitim Müdürlüğü (Ankara, Aydın, Bursa, Erzurum, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kayseri, Malatya, Samsun ve Trabzon) bünyesinde komisyonlar kurulmuştur. Komisyonlarda görev alacak üyelerin Bakanlığımız personeli ile akademisyenler tarafından bilgi alışverişinde bulunmak ve hazır bulunuşluk düzeylerini artırmak amacıyla toplantılar ve hizmet içi eğitim çalışmaları yapılmıştır. 31 Aralık 2012 tarihine kadar 11 ilde bulunan komisyonlar marifetiyle ders kitaplarının hazırlanması sağlanmıştır. Yıllara göre ders kitaplarının dağılımı aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Şekil 4: Yıllara Göre Yazdırılan Ders Kitabı Sayısı (2002-2014)

2012 yılında kitap yazım komisyonlarının görevlendirmelerine son verildiğinden kitap yazım komisyonlarına ders kitapları yazdırılamamıştır. Oluşacak eksikliği gidermek için TÜBİTAK ile protokol imzalanarak ana derslerin öğretim programları güncellenmiş ve ders kitapları yazdırılmıştır. Bunun sonucunda Ortaöğretim Matematik, Fizik, Kimya ve Biyoloji 9. Sınıf ders kitapları hazırlanarak uygulamaya konulmuştur. Matematik, Fizik, Kimya ve Biyoloji 10. sınıf ders kitapları incelenmek üzere Talim ve Terbiye Kuruluna gönderilmiş ve Kimya 10. Sınıf kitabı uygun okutulmak üzere uygun bulunmuştur. Aynı derslerin 11. Sınıf

ders kitaplarının hazırlık çalışmaları sürdürülmektedir. Söz konusu ders kitapları Ocak 2015 döneminde incelenmek üzere TTKB sistemine elektronik ortamda girilecektir. Bu ders kitaplarının yanı sıra il millî eğitim müdürlükleri bünyesinde kurulan komisyonlarca hazırlanan ya da güncellenen 14 ders kitabına sisteme girilecektir.

TÜBİTAK ile yapılan protokol çerçevesinde ana derslerin program güncellemeleri yapılmış ve ders kitapları yazılmış olmasına rağmen güzel sanatlar ve spor liselerinin bölüm derslerine yönelik ders kitaplarının yazdırılma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu amaçla belirlenen il millî eğitim müdürlükleri bünyesinde yeniden kitap yazım komisyonlarının oluşturulması için 06.01.2014 tarihli ve 64520 sayılı Makam Onayı alınmıştır. Ankara, Bursa, İstanbul, İzmir, Konya, Samsun ve Trabzon olmak üzere toplam 7 ilde yeniden komisyonlar teşekkül ettirilerek çalışmalarına başlamıştır. Bu doğrultuda 2014 yılı içerisinde Talim ve Terbiye Kuruluna incelenmek üzere gönderilen taslak ders kitaplarından 14 tanesi eğitim aracı olarak kabul edilmiştir.

4. PANSİYONLAR VE BURSLAR

Anayasanın 42'nci maddesinde ifade edilen, "Kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar..." hükmü ile 2684 sayılı "İlköğretim ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun" ve 2689 sayılı "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Pansiyonları Kanunu" hükümleri doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığınca parasız yatılılık ve bursluluk hizmetleri yürütülmektedir. Söz konusu öğrenci destek hizmetleri Bakanlık tarafından "İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Parasız Yatılılık, Burs ve Sosyal Yardımlar Yönetmeliği" kapsamında her yıl düzenlenen "Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavı" ile önceden belirlenen kontenjan dâhilinde sınavda başarılı olan öğrencilere parasız yatılılık veya bursluluk imkânı sunma yoluyla gerçekleştirilmektedir.

Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavına girebilmek için yönetmelikte belirlenen başvuru şartlarını taşıyor olmak gerekmektedir. İlgili yönetmeliğin 5. maddesinde sınava başvuru yapabilmenin ön şartları olarak;

"a) Türkiye Cumhuriyeti veya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı olmak.

b) Parasız yatılı olarak öğrenim göreceği kurumda öğrenci olmak veya mevzuatta belirlenen kayıt şartlarını taşımak.

c) Uzun süreli tedavi gördüğünü sağlık raporu ile belgelendirenler hariç olmak üzere buldukları sınıfta bir yıllık olmak.

ç) Ortaöğretim kurumlarında, sınavın yapıldığı ders yılında okuldan tasdikname ile uzaklaştırma veya daha ağır bir ceza almamış olmak.

d) Ailenin bir önceki mali yıla ait yıllık gelir toplamından fert başına düşen net miktarın, içinde bulunulan mali yılın Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun (M) işaretli cetvelinde belirtilen Millî Eğitim Bakanlığı okul pansiyon ücretinden en azının üç katını geçmemek kaydıyla maddi imkânlardan yoksun bulunmak." maddeleri yer almaktadır.

Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavı için belirlenen kontenjan yönetmeliğe dayalı olarak belirli sınıflara ayrılmaktadır. Kontenjanın, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ile 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamına giren öğrencilere yüzde 10'u, ailesinin oturduğu yerleşim biriminde ortaokul veya imam-hatip ortaokulu bulunmayan öğrencilere yüzde 5'i, çalışan, emekli olan veya vefat eden öğretmen çocuklarına yüzde 15'i ve diğer öğrencilere ise

yüzde 70'i ayrılmaktadır. Bu kontenjanlardan birinin veya birden fazlasının dolmaması hâlinde açık kontenjanlar, diğer öğrencilere ayrılan yüzde 70'lik kontenjana ilave edilmektedir.

4.1 PANSİYONLAR

Pansiyonlarda barınan parasız yatılı öğrencilere pansiyonda kaldıkları süre içinde giyim, kitap, kırtasiye, harçlık vb. sosyal yardımlar yapılmaktadır. 2013 yılı içinde yapılan sosyal yardımlara dair veriler Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2: Pansiyonda Kalan Öğrenciye Yapılan Sosyal Yardımlar (2013-2014)

Giyim	110,00 TL
Kırtasiye	35,00 TL
Harçlık	9,60 TL
Yemek	5,80 TL

Kaynak: MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı

Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Pansiyonları Yönetmeliği hükümlerine göre okul pansiyonlarında; sorumlu müdür yardımcısı, belleticiler, sayman mutemedi, ambar memuru, aşçı, aşçı yardımcısı, doktor, hemşire veya sağlık memuru, hasta bakıcı ve hizmetli personel görevlendirilmektedir.

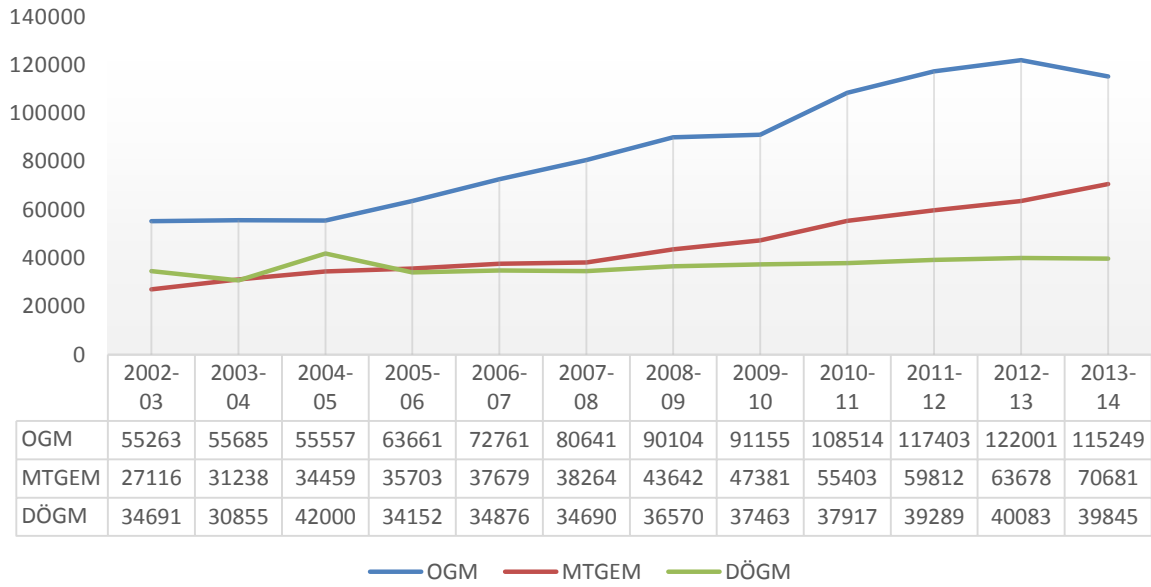
Belletici öğretmen görevlendirilmesinde pansiyonun kapasitesi esas alınmaktadır. Yatılı öğrencilerin yeme, yatma, dinlenme, eğitim-öğretim, etüt çalışmaları ve benzer hizmetlerin yürütülmesi amacıyla görevlendirilen belletici öğretmenler pansiyondaki nöbetleri sırasında öğrencilere her konuda destek olmakta ve onların her türlü sorunlarının çözülmesinde yardımcı olmaktadır. Mevcut mevzuat hükümlerine göre pansiyonlarda en fazla üç belletici görev yapabilmektedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren süregelen bir öğrenci destek hizmeti olan pansiyonların bu bölümde özellikle son iki yılda geçirdikleri değişim ve gelişim evreleri üzerinde durulacaktır. Söz konusu eğilimin bütünsel bakış açısıyla izlenebilmesi adına veriler Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü ile Din Öğretimi Genel Müdürlüğü olmak üzere üç genel müdürlük düzeyinde ele alınmaktadır.

Bu nedenle 652 Sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin öncesinde farklı genel müdürlüklere bağlı okul türleri söz konusu üç genel müdürlük bağlamında kurgulanmıştır.

Bakanlık bünyesinde ortaöğretim düzeyinde pansiyonda kalan öğrencilerin sayısı 2002-03'ten itibaren artış eğilimindedir. Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde pansiyonda kalan öğrenci sayısı 2002-03'te 55.263 iken 2013-14'de 115.249'dur. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'nde de ilgili veri dolayısıyla Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne paralel bir yükseliş söz konusudur. Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nde ise öğrenci sayısının görece az olması ile ilişkili olarak pansiyonda kalan öğrenci sayısı da düşüktür.

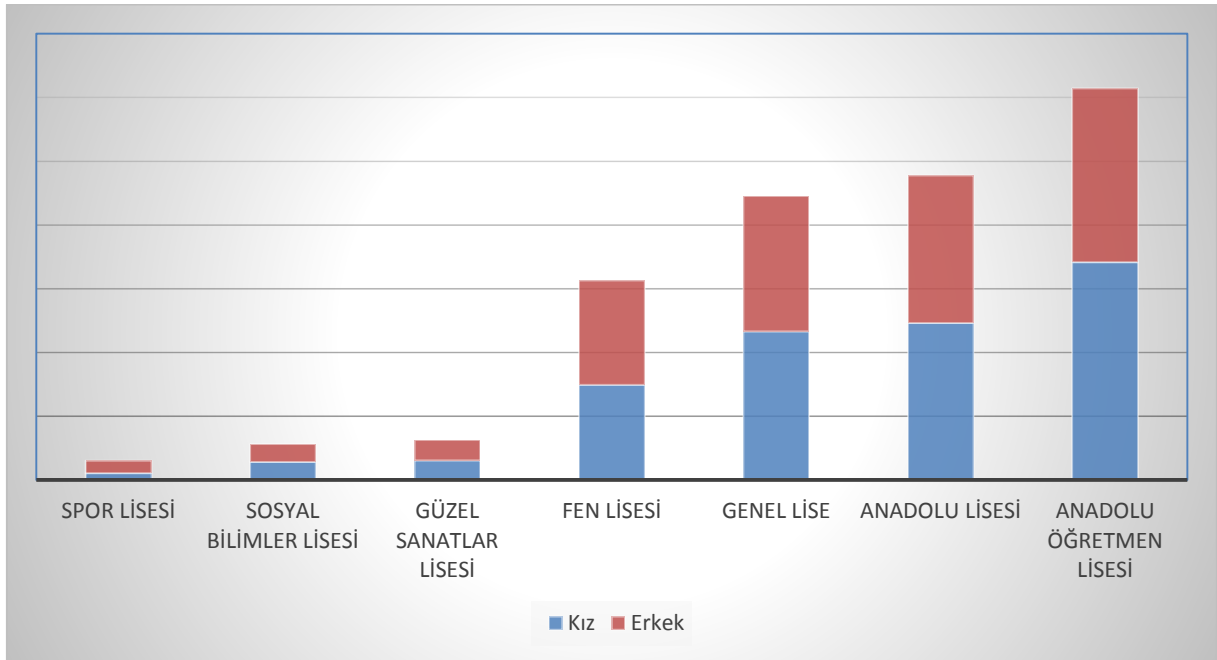
Şekil 5: Ortaöğretim Düzeyinde Pansiyonda Kalan Öğrenci Sayısı (2002-2014)

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde pansiyonda kalan öğrencilerin okul türlerine göre dağılımı farklılık arz etmektedir. Anadolu öğretmen lisesi (% 30,7), Anadolu lisesi (% 23,9) ve genel liseler (% 22,3) ilgili oranın en yüksek olduğu okul türleridir. Pansiyonda kalan öğrenci oranı kız-erkek öğrenci açısından incelendiğinde cinsiyet oranının genel itibarıyla % 100'ün üzerinde olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 6: Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde Pansiyonda Kalan Öğrencilerin Okul Türlerine ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2013-2014)

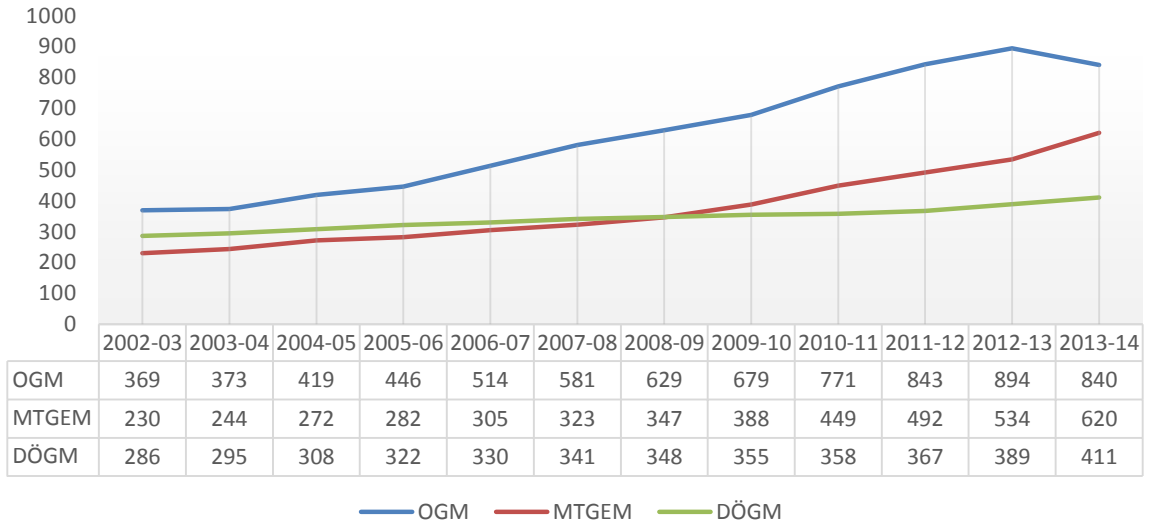

Kaynak: MEB, Milli Eğitim İstatistikleri

Not: 2013-14 Eğitim-öğretim yılında genel lise okul türü olarak bulunmamasına rağmen diğer okul türlerinin bünyesinde öğrenimine devam eden genel lise öğrencilerine ait veriler üzerinden hesaplama yapılmıştır.

Genel müdürlüklere bağlı pansiyon sayısının trendi incelendiğinde 2002/03-2013/14 yılları arasında pansiyon sayılarının toplamda % 111,4 oranında arttığı görülmektedir. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nde 2002-03'te 369 olan pansiyon sayısı 2013-14'te 840'a ulaşarak % 127,6 oranında artmıştır. Söz konusu artış Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'nde % 169,6; Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nde ise % 43,5 oranında gerçekleşmiştir.

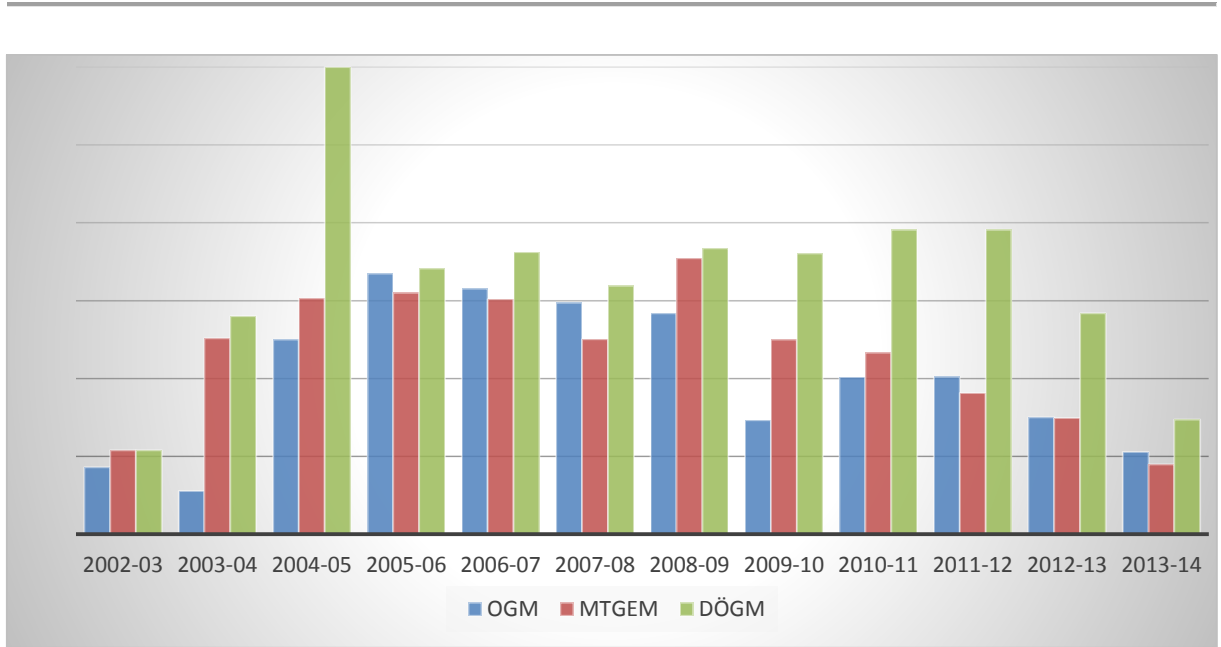
Şekil 7: Ortaöğretim Düzeyinde Pansiyon Sayısı (2002-2014)

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

2002-2003 eğitim öğretim yılından itibaren pansiyon sayısı ve pansiyonda kalan öğrenci sayısı ortaöğretim düzeyinde artış eğiliminde olsa da pansiyon doluluk oranlarının değişimi düzenli bir seyir izlememiştir. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü ile Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne ait pansiyon doluluk oranları 2003-04 eğitim – öğretim yılı hariç birbirine yakın oranlarda gerçekleşirken Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün doluluk oranları görece yüksek gerçekleşmiştir. Son on iki yılda Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde pansiyonda kalan öğrenci sayısı % 108'5, pansiyon sayısı % 127,6 oranında üzerinde artmış olmasına pansiyon doluluk oranlarının aynı ölçüde yükselmediği dikkat çekmektedir.

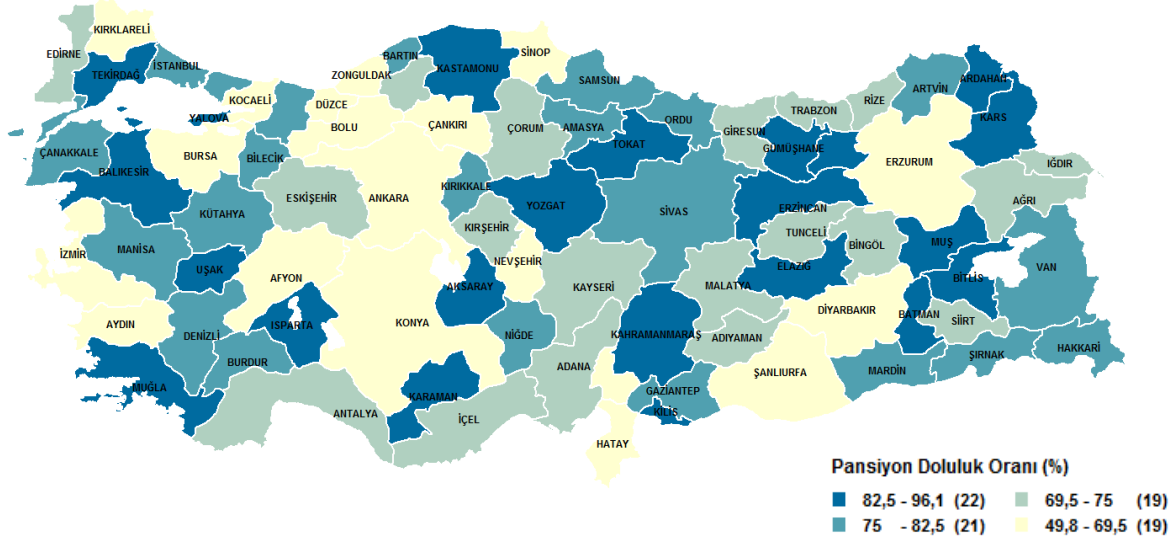
Şekil 8: Ortaöğretim Düzeyinde Pansiyon Doluluk Oranı (2002-2014)

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

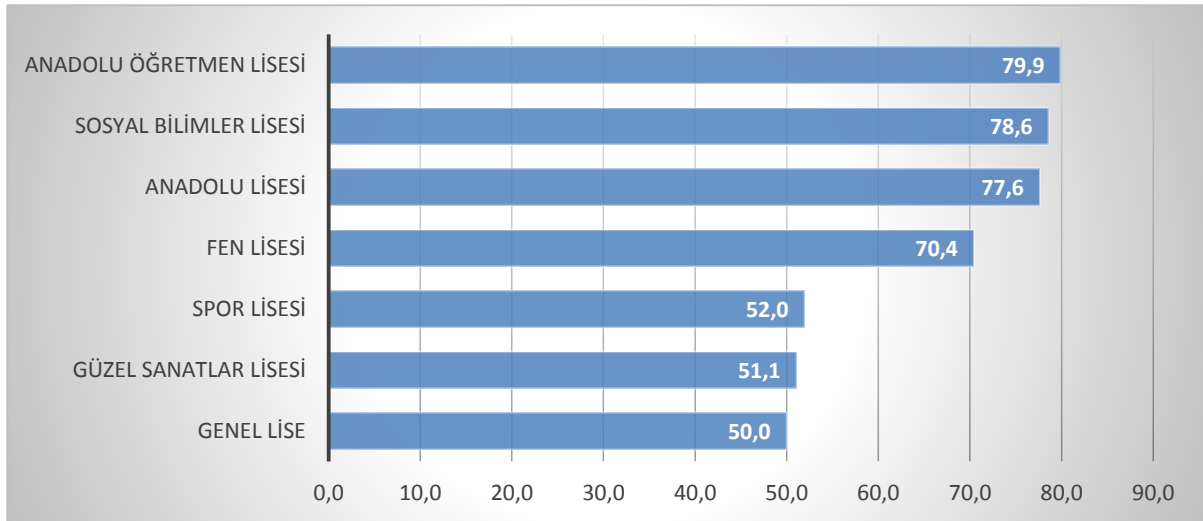
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü doluluk oranları il düzeyinde incelendiğinde Ardahan (% 92,3), Bayburt (% 93,5) ve Muş (% 96) illeri ilgili olan itibarıyla en yüksek değerlere; Kocaeli (% 49,8), Aydın (% 59,1) ve Düzce (% 61,7) illeri ise en düşük değerlere sahip illerdir. Okul türü itibarıyla ise Anadolu lisesi (% 77,6), sosyal bilimler lisesi (% 78,6) ve Anadolu öğretmen liselerinde (% 79,9) doluluk oranları görece yüksektir (Bkz. Harita 2 ve Şekil 9).

Harita 2: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü İl Düzeyinde Pansiyon Doluluk Oranı (2013-2014)

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

Şekil 9: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Pansiyonlarının Okul Türü Düzeyinde Doluluk Oranı (2013-2014)

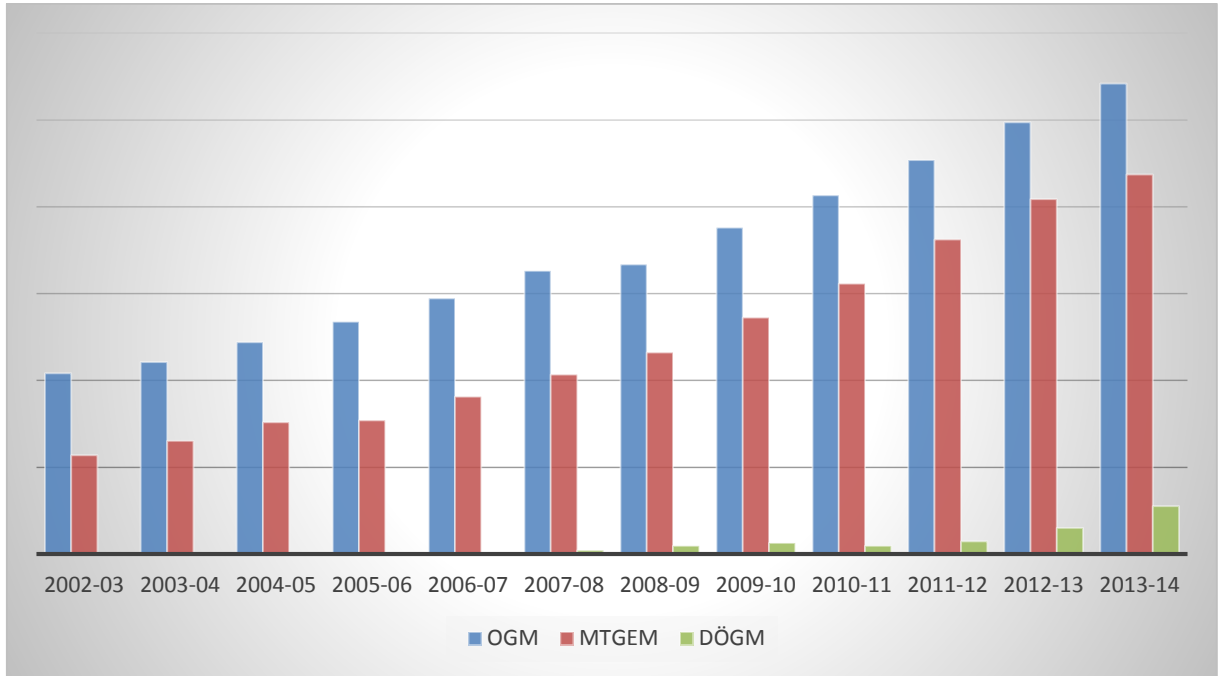

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

Not: 2013-14 Eğitim-öğretim yılında genel lise okul türü olarak bulunmamasına rağmen diğer okul türlerinin bünyesinde öğrenimine devam eden genel lise öğrencilerine ait veriler üzerinden hesaplama yapılmıştır.

Pansiyonda kalan öğrencilerin cinsiyet oranı, pansiyonda kalan kız öğrencilerin sayısının pansiyonda kalan erkek öğrencilerin sayısına oranlanmasıyla elde edilmiştir. 2002-03'ten itibaren ilgili oranın en yüksek değerlere sahip olduğu genel müdürlük Ortaöğretim Genel Müdürlüğüdür. 2002-03 eğitim öğretim yılında % 41,6 olan cinsiyet oranı 2013-14 eğitim-öğretim yılında % 108,4'e ulaşmıştır. Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nde kız öğrencilere yönelik pansiyonlar 2008'den itibaren açılmaya başladığından söz konusu genel müdürlükte pansiyonda kalan öğrencilerin cinsiyet oranı oldukça düşüktür.

Şekil 10: Ortaöğretim Düzeyinde Pansiyonda Kalan Öğrencilerin Cinsiyet Oranı (2002-2014)

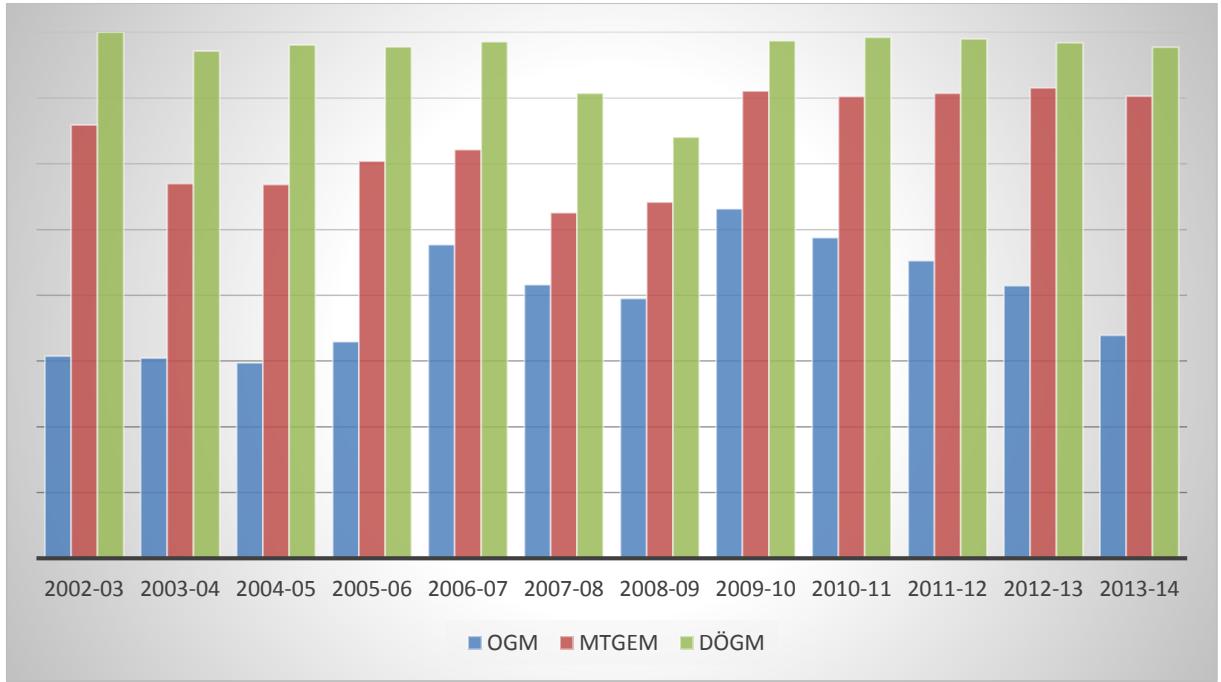

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Parasız Yatılılık, Burs ve Sosyal Yardımlar Yönetmeliği'nde parasız-paralı yatılı öğrenci kontenjanlarına değinilerek “Ortaöğretim kurumlarının pansiyonlarında kontenjanın yüzde 80'i parasız yatılı, yüzde 20'si paralı yatılı öğrencilere ayrılır (Md. 11)” maddesine yer verilmiştir.

Pansiyonda kalan parasız yatılı öğrencilerin pansiyonda kalan toplam öğrenci sayısına oranlanmasıyla elde edilen parasız yatılı öğrenci oranı tüm ortaöğretimde genel itibarıyla % 90'nın üzerindedir (Bkz. Şekil 11).

Şekil 11: Ortaöğretimde Pansiyonda Kalan Öğrenciler İçindeki Parasız Yatılı Öğrenci Oranı (2002-2014)

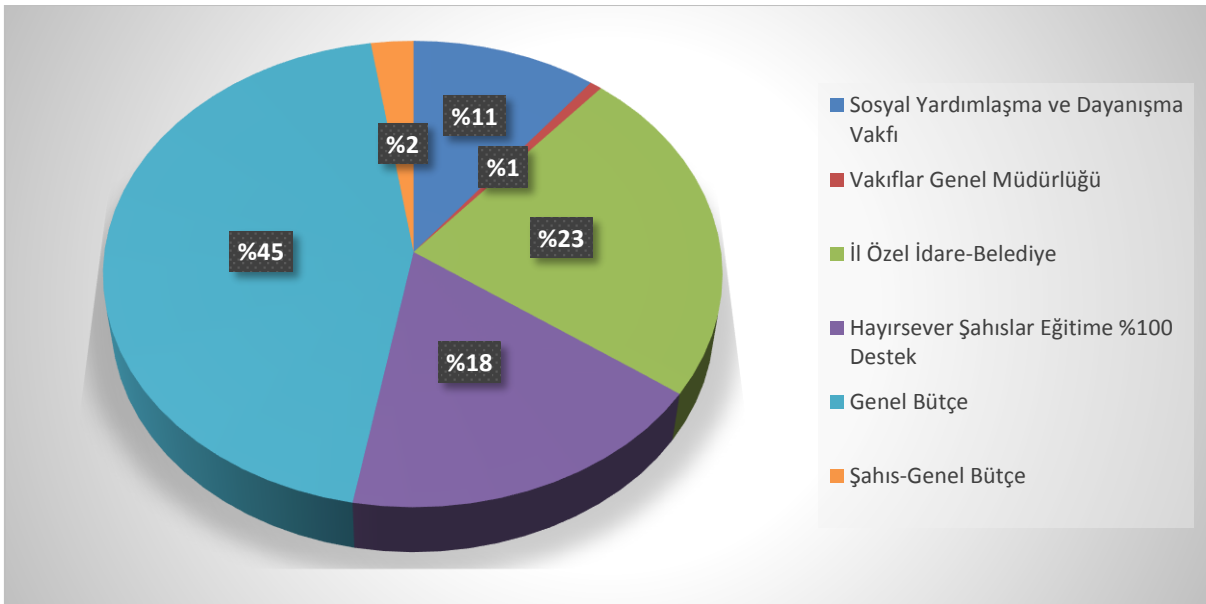
Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

Pansiyonların, barınan öğrencilerin başarılarının artırılmasını sağlamak amacıyla ev ortamını aratmayacak şekilde düzenlenmesi ve koğuş sistemi şeklinde hizmet veren ve fiziki mekânı müsait olan okul pansiyonlarının imkânlar dâhilinde oda sitemine dönüştürülmesi yönünde çalışmalar sürdürülmektedir.

Pansiyonların daha çok öğrenciye hizmet verebilmesi amacıyla verimli kullanılması, boş kapasite bırakılmaması, temizliği, sağlığa uygunluğu, yemeklerin kalitesi, kullanılan araç-gereçlerin kontrolü, öğrencileri beden temizliği vb. güncel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik hizmetler sunulmakta olup ayrıca pansiyonlarda “Açık Büfe Kahvaltı” uygulamasına geçilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde 2002-2011 yılları arasında bütçe ve bütçe dışı kaynaklar kullanılarak 89.444 kapasiteli 577 pansiyon açılmıştır. Pansiyon yatırımları için en fazla Bakanlık bütçesinden ve İl Özel idare- Belediye bütçesinden kaynak tahsis edildiği görülmektedir.

Şekil 12: Açılan Pansiyonların Kaynağına Göre Dağılımı (2002-2011)

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

Tablo 3: Açılan Pansiyonların Kaynağına Göre Dağılımı (2002-2011)

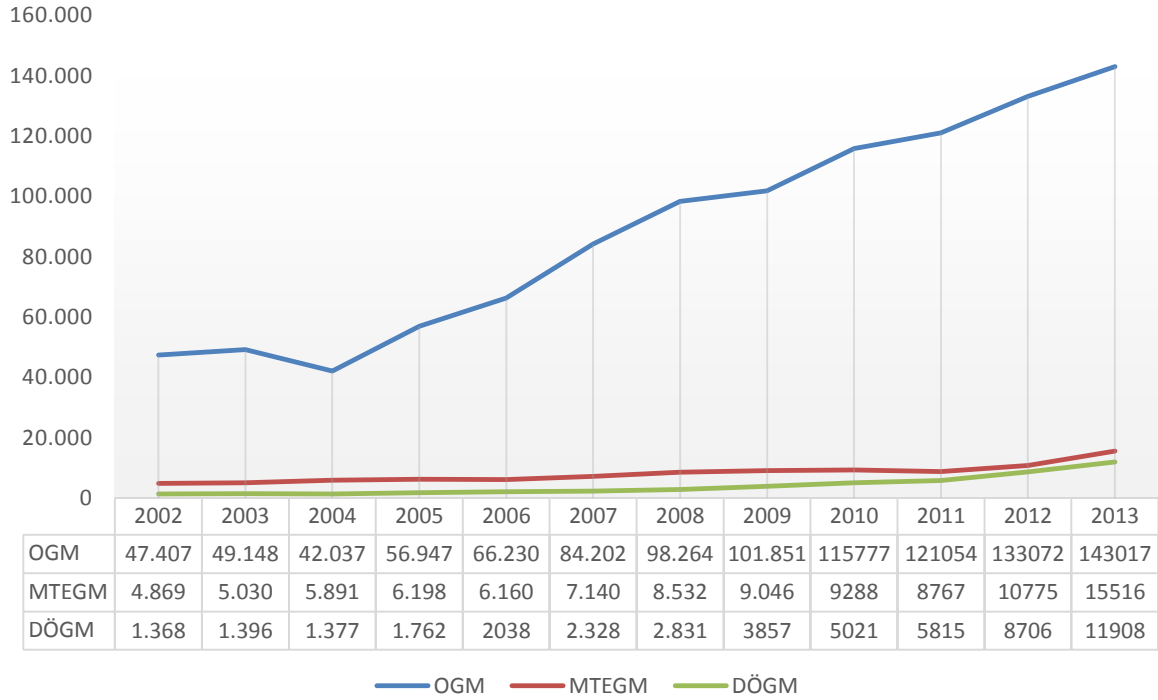
Yılı	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı	Vakıflar Genel Müdürlüğü	İl Özel İdare-Belediye	Hayırsever Şahıslar Eğitime %100 Destek	Genel Bütçe	Şahıs-Genel Bütçe	Yatak Kapasitesi	Pansiyon Sayısı
2002	3		4		4	1	2.124	12
2003	4				10	2	2.231	16
2004	25		4	1	11	1	5.311	42
2005	6	1	7	8	17		5921	39
2006	4		9	20	19	2	6942	54
2007	8	3	7	10	17	6	7.281	51
2008	2		18	21	24		10.197	65
2009	3		25	23	44		11.062	95
2010	3		32	9	62	1	21026	107
2011	3		30	12	50	1	17349	96

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

4.2 BURS HİZMETLERİ

Son on iki yılda ortaöğretimde burs alan öğrenci sayısı özellikle Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde yükselme eğilimindedir. 2002’de burs alan öğrencilerden % 88’i Ortaöğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde yer alırken 2013’te bu oran % 84’tür. Burs alan öğrencilerin genel müdürlükler düzeyinde dağılımı yıllar itibarıyla değişiklik gösterse de genel olarak 2002’den itibaren tüm yıllarda burs alan öğrencilerin % 80’inden fazlası Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okul türlerinde öğrenim görmektedirler.

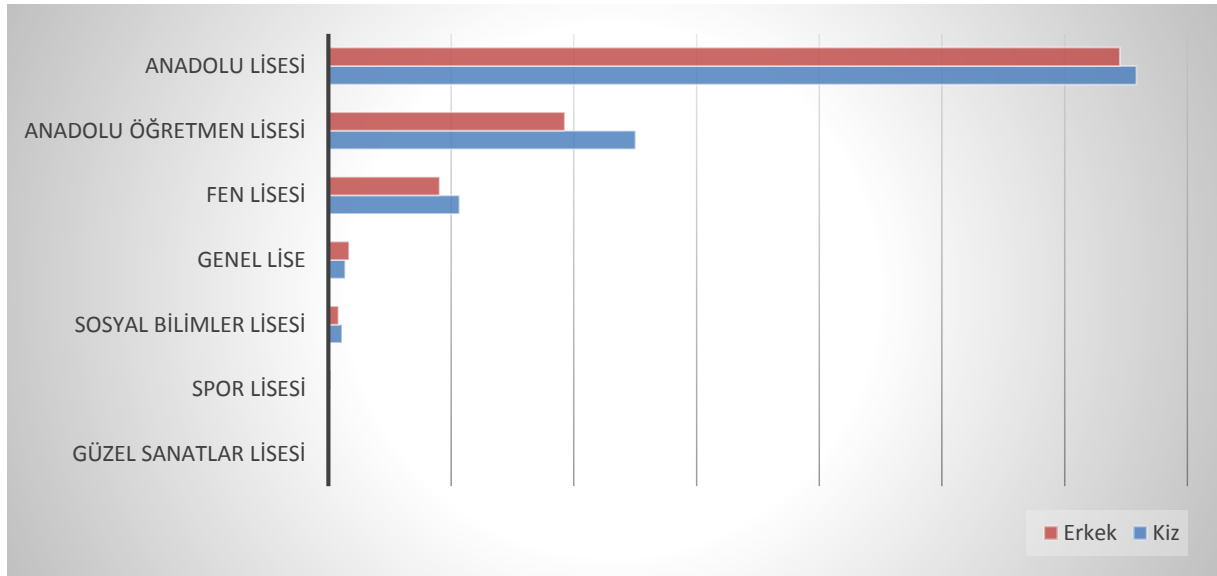
Şekil 13: Ortaöğretimde Burs Alan Öğrenci Sayısı (2002-2013)

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

Ortaöğretim Genel Müdürlüğündeki toplam burslu öğrencinin okul türlerine ve cinsiyete göre dağılımı da burs desteğinin nasıl şekillendiğini göstermesi açısından önem arz etmektedir. Burs alan öğrenciler içinde gerek toplamda gerekse okul türleri düzeyinde kız öğrencilere ait oran yüksektir. Bu oran toplamda kız öğrenciler için % 52,2, erkek öğrenciler için % 47,8'dir. Okul türleri düzeyindeki dağılımda ise Anadolu lisesi (% 65,2), Anadolu öğretmen lisesi (% 22,2) ve fen lisesi (% 9,9) burs alan öğrencilerin en fazla olduğu; güzel sanatlar lisesi (% 0,1), spor lisesi (% 0,2) ve sosyal bilimler lisesi (% 1,0) ise ilgili oranın görece düşük olduğu okul türleridir. Söz konusu dağılımda okul türlerinin sahip olduğu toplam öğrenci mevcudunun ve akademik başarının etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 14: Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde Burs Alan Öğrencilerin Okul Türlerine ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2013-2014)

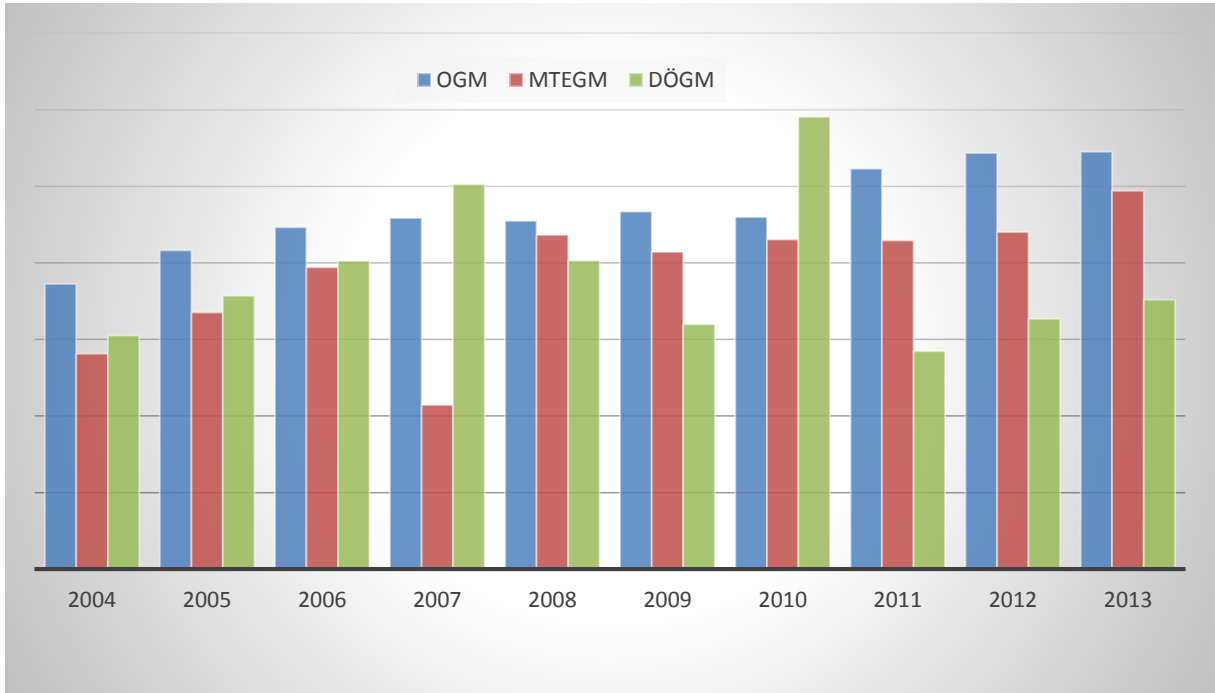

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

Not: 2013-14 Eğitim-öğretim yılında genel lise okul türü olarak bulunmamasına rağmen diğer okul türlerinin bünyesinde öğrenimine devam eden genel lise öğrencilerine ait veriler üzerinden hesaplama yapılmıştır.

Ortaöğretimde burs alan kız öğrenci sayısının burs alan erkek öğrenci sayısına oranlanmasıyla edilmiş olan burs alan öğrenci cinsiyet oranı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde 2007’den itibaren % 90’ın üzerindedir. İlgili oran itibarıyla istikrarlı bir ilerleme sağlayan Ortaöğretim Genel Müdürlüğü’nde cinsiyet oranı 2004’te % 74 iken 2013’te % 109’a ulaşmıştır. Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünde de burs alan öğrencilerin cinsiyet oranı 2007 yılı haricinde yükselme eğiliminde iken Din Öğretimi Genel Müdürlüğünde daha dalgalı bir seyir mevcuttur.

Şekil 15: Ortaöğretimde Burs Alan Öğrenci Cinsiyet Oranı (2004-2013)

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

Her yıl memur maaş kat sayılarına bağlı olarak yeniden düzenlenen burs ücretleri yılda 4 defa üçer aylık dilimler halinde okulların bağlı bulunduğu saymanlıklara gönderilmektedir. 2002 yılında öğrenci başına aylık 12,63.- TL iken 2014 yılında 146,30 TL olmuştur. Burslar üçer aylık dönemler halinde ödenmektedir. Son on iki yıl içinde burs ücretlerinin düzenlenmesine dair ayrıntılı tablo aşağıda verilmiştir.

Şekil 16: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Yurt İçi Burs Ücretleri Tablosu (2002-2014)

YIL	AYLAR	BURS GÖSTERGESİ	MAAŞ KATSAYISI	AYLIK BURS ÜCRETİ
2002	1 OCAK-30 HAZİRAN	400	30.300	12,12
	1 TEMMUZ-31 ARALIK	400	32.650	13,06
2003	1 OCAK-30 EYLÜL	400	34.300	13,7
	1 EKİM-31 ARALIK	600	34.300	20,55
2004	1 OCAK-30 HAZİRAN	600	36.420	21,85
	1 TEMMUZ-31 ARALIK	600	38.610	23,16
2005	1 OCAK-30 HAZİRAN	1.000	0,0401	40,1
	1 TEMMUZ-31 ARALIK	1.000	0,0416	41,6
2006	1 OCAK-30 HAZİRAN	1.000	0,04265	42,65
	1 TEMMUZ-31 ARALIK	1.000	0,044745	44,75
2007	1 OCAK-30 HAZİRAN	1.200	0,046985	56,38
	1 TEMMUZ-31 ARALIK	1.200	0,04835	58,02
2008	1 OCAK-30 HAZİRAN	1.300	0,049486	64,33
	1 TEMMUZ-31 ARALIK	1.300	0,051448	66,88
2009	1 OCAK-30 HAZİRAN	1.400	0,053505	74,91
	1 TEMMUZ-31 ARALIK	1.400	0,05592	78,28
2010	1 OCAK-30 HAZİRAN	1.500	0,057383	86,07
	1 TEMMUZ-31 ARALIK	1.500	0,059445	89,16
2011	1 OCAK-30 HAZİRAN	1.700	0,061954	105,32
	1 TEMMUZ-31 ARALIK	1.700	0,064460	109,58
2012	1 OCAK-31MART	1.750	0,066187	115,82
	1 NİSAN-30 HAZİRAN	1.750	0,068835	120,46
	1 TEMMUZ-31 ARALIK	1.750	0,071589	125,28
2013	1 OCAK-30 HAZİRAN	1.800	0,073837	132,91
	1 TEMMUZ-31 ARALIK	1.800	0,076777	138,20
2014	1 OCAK-30 HAZİRAN	1.900	0,076998	146,30

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Parasız Yatılılık, Burs ve Sosyal Yardımlar Yönetmeliği" ne göre parasız yatılılık veya bursluluk bazı durumlarda sona erdirilir. Bu durumlar şunlardır:

- a) İlköğretim okullarında bir defadan fazla sınıf tekrarına kalan, ortaöğretimde ise öğrenim hakkını kullanmış olan,
- b) Ortaöğretim kurumlarından mezun olan veya son sınıfta beklemeli duruma düşen,
- c) Taksirli suçlar ile kabahat nevinden olanlar dışında, işlediği suçtan dolayı hükümlü bulunan,
- ç) Örgün eğitim dışına çıkarılma cezası almış olan,
- d) Özürsüz olarak öğrenimini terk edip okuldan ayrılan,
- e) Parasız yatılı veya bursluluk hakkından isteğiyle vazgeçen,
- f) Özel bir okula kayıt veya nakil yaptıran,
- g) Bakanlıkça belirtilen süre içerisinde parasız yatılılık veya bursluluk kaydını yaptırmayan, öğrencilerin parasız yatılılığı veya bursluluğu okul müdürlüklerince sona erdirilir.

Parasız yatılılığı sona eren öğrencilerin durumları, bir hafta içerisinde il veya ilçe yatılılık ve bursluluk komisyonuna bildirilir. Bursluluğu sona eren öğrencilerin durumları ise üç gün içerisinde elektronik ortamda okul müdürlüklerince kaydedilir.

5. ORTAÖĞRETİM İSTATİSTİKLERİ

Tarihsel gelişmelerin izlenip, doğru ve ayrıntılı olarak analiz edilmesinde sayısal verilerin önemli bir araç olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda 2002 yılından günümüze ortaöğretimin gelişimini izlemek amacıyla bu bölümde okullaşma oranı, cinsiyet oranı, kurum, öğrenci ve öğretmen sayıları gibi göstergelere ve bu göstergelere ait eğilim analizlerine yer verilmiştir.

5.1 ORTAÖĞRETİMDE OKULLAŞMA VE CİNSİYET ORANI

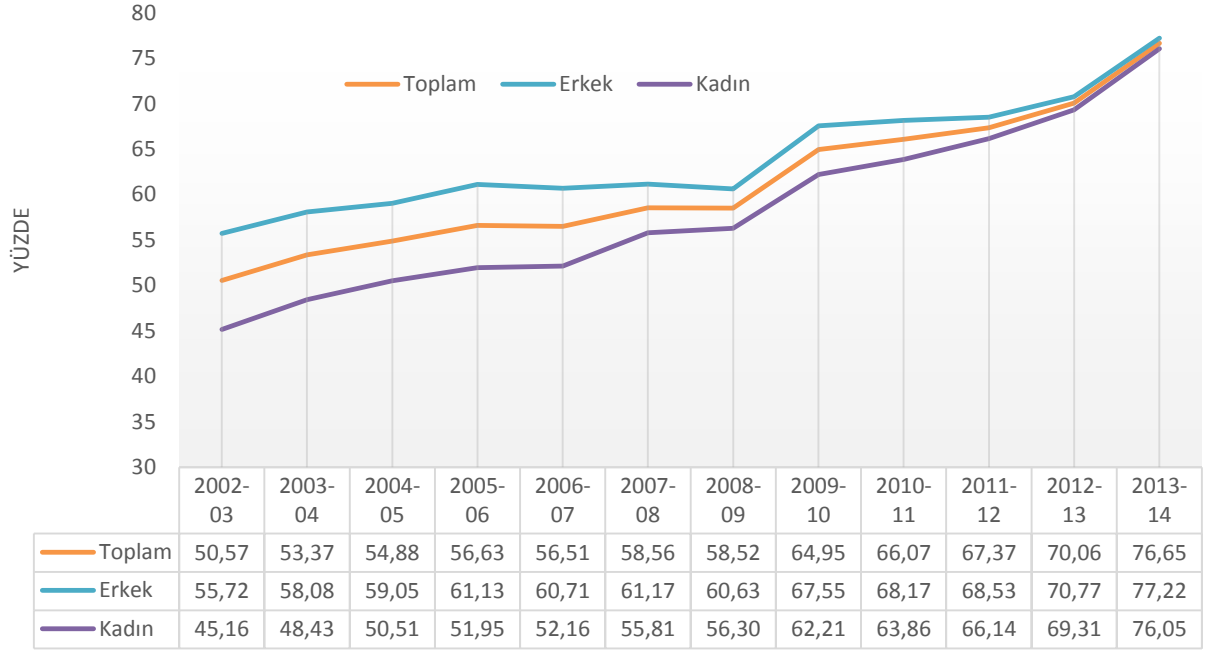
Ortaöğretim çağ nüfusunda olup ortaöğretime devam eden öğrencilerin, 14-17 yaş toplam nüfusuna oranlanması ile net okullaşma oranı, toplam ortaöğretim öğrenci sayısının 14-17 yaş ortaöğretim çağ nüfusu toplamına oranlanmasıyla ise brüt okullaşma oranı elde edilmektedir. Brüt okullaşma 14-17 yaş çağ nüfusu dışındaki öğrencileri de kapsadığı için söz konusu oran daha yüksek olup % 100'ün üzerine çıkabilmektedir.

2002-2003 eğitim öğretim yılından itibaren son 12 yıla ait ortaöğretim net ve brüt okullaşma eğilimleri incelendiğinde söz konusu oranların hem kız hem de erkek öğrenciler için artış eğiliminde olduğu gözlenmektedir. Genel itibarıyla kız öğrencilere ait okullaşma oranları erkek öğrencilere ait okullaşma oranlarından düşük gerçekleşmiş olup aradaki fark zaman içinde kapanmaktadır.

2013-2014 eğitim öğretim yılı itibarıyla toplam net okullaşma oranı % 76,65 olup söz konusu oran erkek öğrenciler için % 77,22 ve kız öğrenciler için % 76,05'dir (Bkz. Şekil 17).

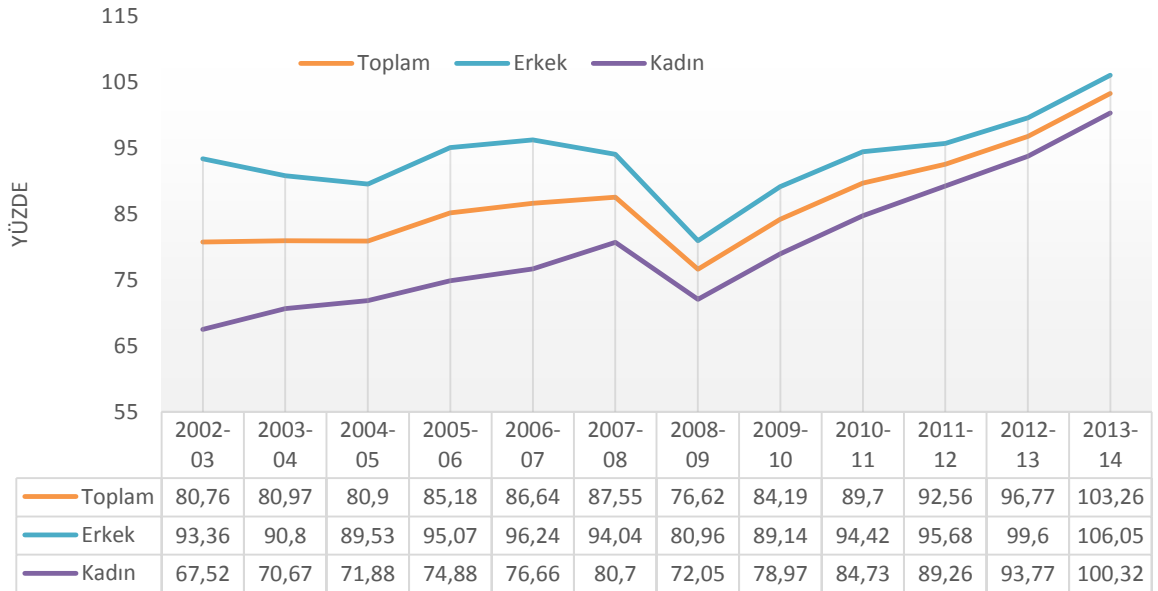
Çağ nüfusu dışındaki öğrencileri de kapsayan brüt okullaşma oranı ise % 103,26 olarak gerçekleşmiş olup erkek öğrencilerde % 106,05 ve kız öğrencilerde % 100,32'dir (Bkz. Şekil 18).

Şekil 17: Ortaöğretimde Net Okullaşma Oranının Değişimi (2002-2003/2013-2014)

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri (2013-2014)

Şekil 18: Ortaöğretimde Brüt Okullaşma Oranının Değişimi (2002-2003/2013-2014)

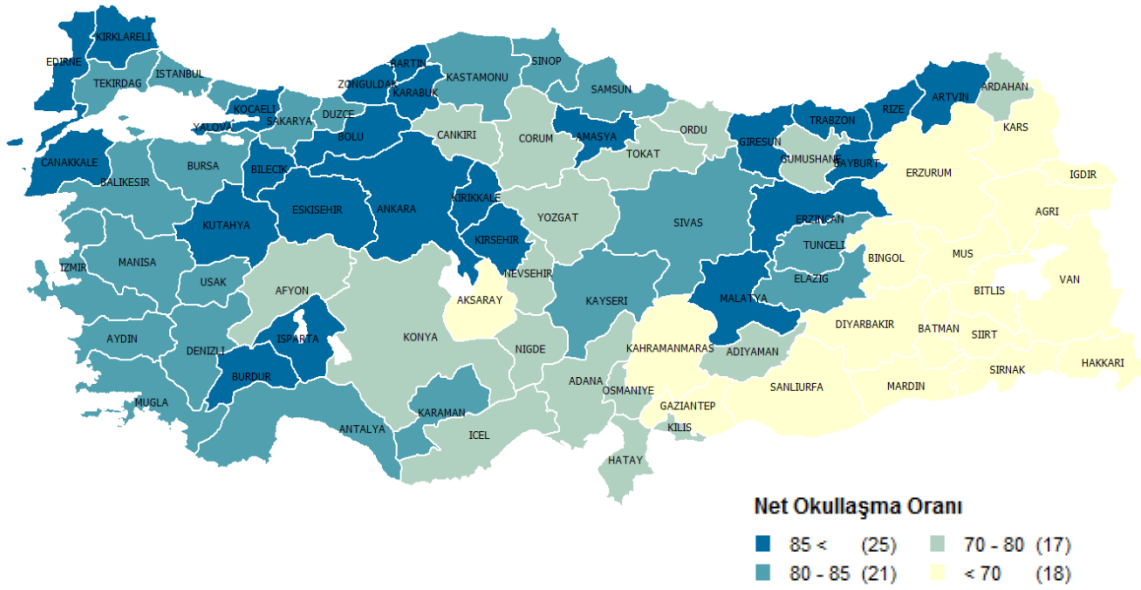

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri (2013-2014)

Net ve brüt okullaşma oranlarına ait yıllar itibarıyla oluşan eğilimin yanı sıra söz konusu oranların iller itibarıyla nasıl şekillendiğini görmek amacıyla 2013-2014 eğitim öğretim yılı itibarıyla net ve brüt okullaşma oranları il düzeyinde incelenmiştir (Bkz. Harita 4 ve Harita 5). Haritalar birlikte değerlendirildiğinde her iki oranının düşük ve yüksek olduğu illerin genel olarak benzer olduğu görülmektedir.

Net okullaşma oranının en yüksek olduğu iller arasında Rize (% 100), Bolu (% 95,76) ve Isparta (% 93,69); söz konusu oranın en düşük olduğu iller arasında ise Muş (% 42,42), Ağrı (% 42,72) ve Van (% 46,45) bulunmaktadır. Türkiye geneli % 76,65 olan net okullaşma oranının altındaki il sayısı 29 olup bu iller arasında Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki illerle birlikte Aksaray, Yozgat ve Çankırı gibi iller de bulunmaktadır.

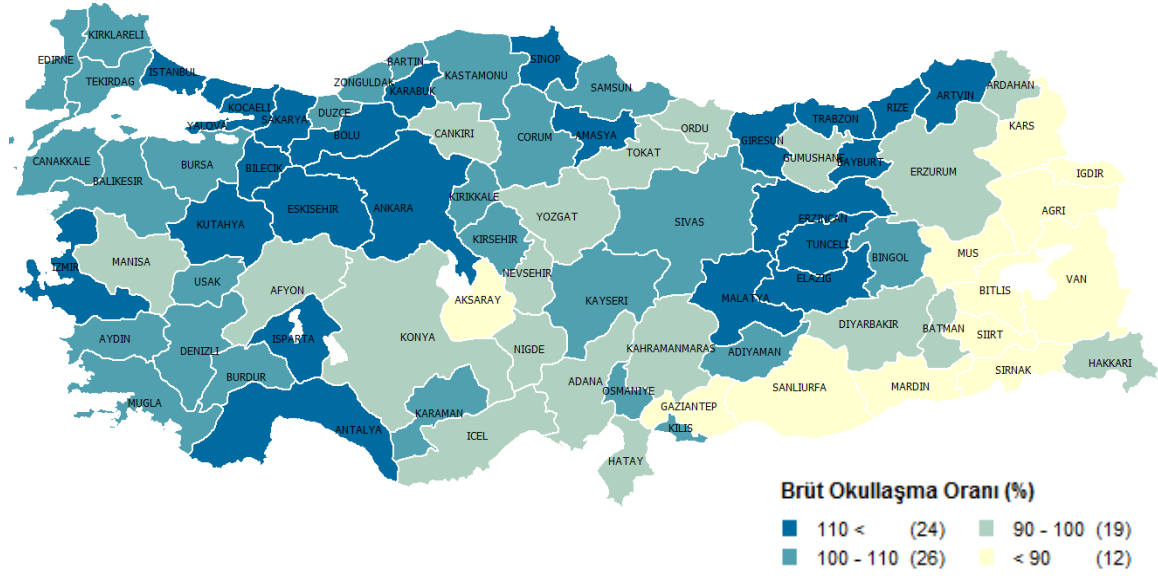
Harita 4: 2013-2014 Eğitim Öğretim Yılı İtibarıyla İl Düzeyinde Net Okullaşma Oranı

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri (2013-2014)

2013-2014 eğitim öğretim yılı itibarıyla brüt okullaşma oranının en yüksek olduğu iller Rize (% 137,13), Tunceli (% 121,23) ve Artvin (% 121,11); en düşük olduğu iller ise Ağrı (% 60,35), Muş (% 62,94) ve Van'dır (% 69,77). 37 ilde ise brüt okullaşma oranı % 103,26 olan Türkiye geneli brüt okullaşma oranının altındadır(Bkz. Harita 5).

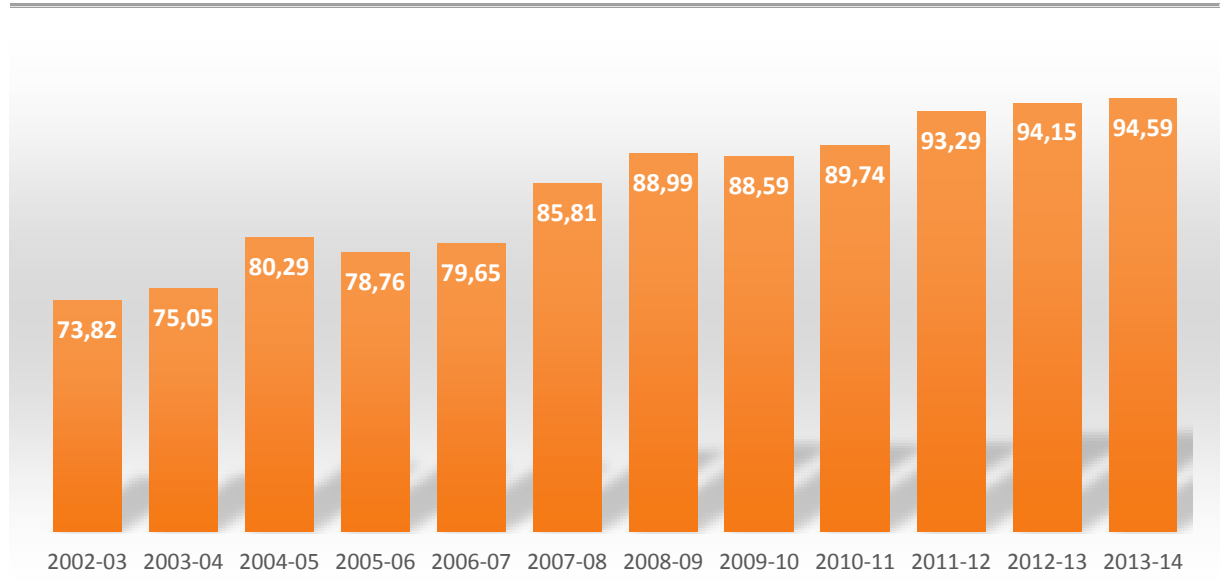
Harita 5: 2013-2014 Eğitim Öğretim Yılı İtibarıyla İl Düzeyinde Brüt Okullaşma Oranı

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri (2013-2014)

Belirli bir öğretim yılında ilgili öğretim türünün kız öğrenci brüt okullaşma oranının, aynı öğretim yılında ilgili öğretim türünün erkek brüt okullaşma oranına olan göreceli büyüklüğünü gösteren cinsiyet oranı devamlı olarak artmış ve özellikle 2006-2009 yılları arasında ciddi bir ivme kazanmıştır (Bkz. Şekil 19). 2013-2014 eğitim öğretim yılı itibarıyla % 94,59 olarak gerçekleşen cinsiyet oranının, ortaöğretim kademesinin zorunlu eğitime dâhil edilmesinin de etkisiyle artış göstereceği öngörülmektedir.

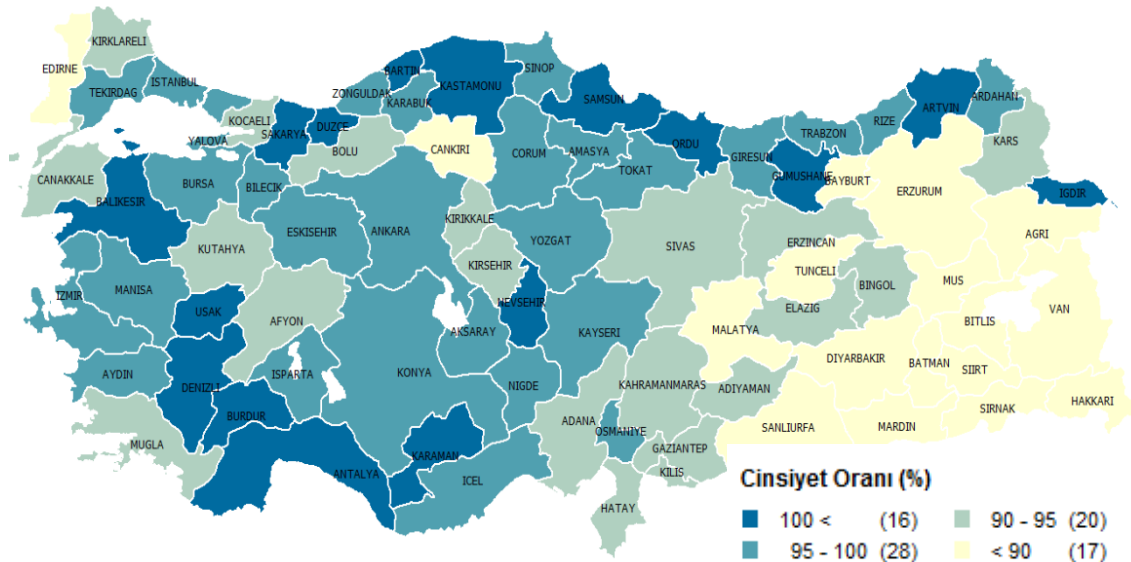
Şekil 19: Ortaöğretim Cinsiyet Oranı (2002-2003/2013-2014)

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri (2013-2014)

Ortaöğretim cinsiyet oranı 2013-2014 eğitim öğretim yılı itibarıyla il düzeyinde incelendiğinde söz konusu oranın en düşük olduğu iller arasında Siirt (% 65,50), Bitlis (% 71,09) ve Hakkâri'nin (% 72,03); en yüksek olduğu iller arasında ise Uşak (% 108,59), Iğdır (% 106,55) ve Karaman'ın (% 104,80) bulunduğu görülmektedir. Cinsiyet oranının düşük olduğu illerde kızlar aleyhine bir durum söz konusu iken söz konusu oranın % 100'ün üzerinde olduğu illerde erkekler aleyhine bir durum olabileceğinden söz etmek mümkündür. Cinsiyet oranının % 100 en yakın olduğu iller ise Manisa (% 99,77), Trabzon (% 99,89), Burdur (% 100,17) ve Balıkesir'dir (% 100,33).

Harita 6: 2013-2014 Eğitim Öğretim Yılı İtibarıyla İl Düzeyinde Cinsiyet Oranı

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri (2013-2014)

5.2 GENEL, MESLEKÎ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM DAĞILIMI

Genel olarak 14-17 yaş grubunu kapsayan ortaöğretim kademesi Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren genel ortaöğretim ve meslekî ve teknik ortaöğretim olarak iki ana başlıkta toplanmıştır. Ortaöğretime ait ilk veriler de Millî Eğitim Bakanlığınca oluşturulan Millî Eğitim İstatistiklerinde resmi-özel ortaöğretim, okul türü, açıköğretim gibi ayrımlara gidilmeksizin bu şekilde düzenlenmiştir. Cumhuriyetin ilk yılından 2000’li yıllara ortaöğretim kademesindeki gelişmeleri sayısal yönden inceleyebilmek amacıyla 1923-1924 eğitim öğretim yılından 2002-2003 eğitim öğretim yılına kadar okul, öğrenci ve öğretmen sayıları genel ortaöğretim ve meslekî ve teknik ortaöğretim ayrımında Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4: Genel Ortaöğretim ve Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Ayrımında Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (1923-1924/2002-2003)

ÖĞRETİM YILI	ORTAÖĞRETİM			GENEL ORTAÖĞRETİM			MESLEKÎ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM		
	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRET MEN SAYISI	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRET MEN SAYISI	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRET MEN SAYISI
1923 - 1924	43	3.799	838	23	1.241	513	20	2.558	325
1943 - 1944	202	48.290	3.674	109	37.259	2.071	93	11.031	1.603
1963 - 1964	654	178.286	15.014	288	127.968	7.137	366	50.318	7.877
1983 - 1984	2.576	901.793	83.714	1.220	537.617	47.030	1.356	364.176	36.684
2002 - 2003	6.212	3.023.602	137.956	2.552	2.038.027	77.253	3.660	985.575	60.703

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri

Ortaöğretim kademesinde 2002-2003 eğitim öğretim yılından 2013-2014 eğitim öğretim yılına kadar son 12 yıldaki okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayıları ise Tablo 5 te sunulmuştur.

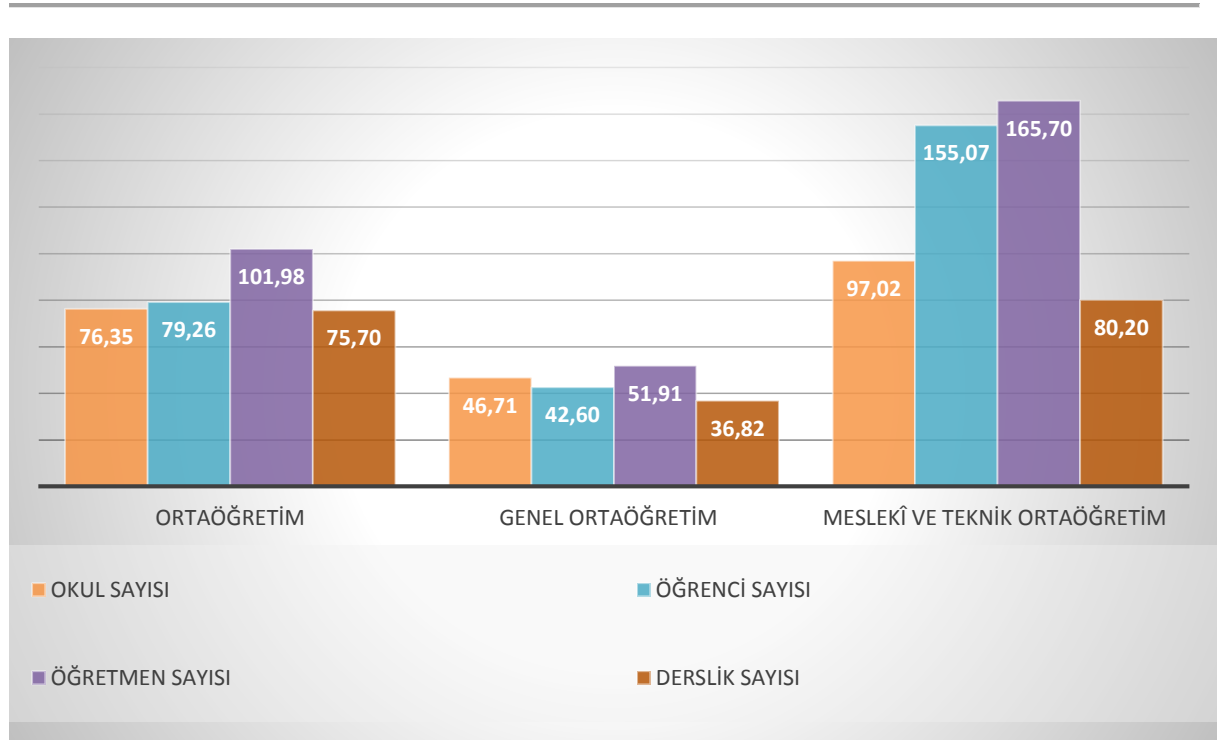
Tablo 5: Genel Ortaöğretim ve Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Ayrımında Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (2002-2003/2013-2014)

ÖĞRETİM YILI	ORTAÖĞRETİM				GENEL ORTAÖĞRETİM				MESLEKÎ ve TEKNİK ORTAÖĞRETİM			
	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI	DERSLİK	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI	DERSLİK	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI	DERSLİK
2002 - 2003	6.212	3.023.602	137.956	80.002	2.552	2.038.027	77.253	47.140	3.660	985.575	60.703	32.862
2003 - 2004	6.931	3.014.392	147.776	83.876	2.727	1.941.502	79.545	49.450	4.204	1.072.890	68.231	34.426
2004 - 2005	7.183	3.046.719	167.614	88.937	2.939	1.933.782	93.209	51.215	4.244	1.112.937	74.405	37.722
2005 - 2006	7.435	3.258.254	185.317	93.488	3.406	2.075.617	102.581	54.779	4.029	1.182.637	82.736	38.709
2006 - 2007	7.934	3.386.717	187.665	98.748	3.690	2.142.218	103.389	58.388	4.244	1.244.499	84.276	40.360
2007 - 2008	8.280	3.245.322	191.041	100.853	3.830	1.980.452	106.270	60.880	4.450	1.264.870	84.771	39.973
2008 - 2009	8.675	3.837.164	196.713	109.042	4.053	2.271.900	107.789	65.859	4.622	1.565.264	88.924	43.183
2009 - 2010	8.913	4.240.139	206.862	110.310	4.067	2.420.691	111.896	65.314	4.846	1.819.448	94.966	44.996
2010 - 2011	9.281	4.748.610	222.705	117.760	4.102	2.676.123	118.378	68.964	5.179	2.072.487	104.327	48.796
2011 - 2012	9.672	4.756.286	235.814	121.914	4.171	2.666.066	122.716	69.882	5.501	2.090.220	113.098	52.032
2012 - 2013	10.418	4.995.623	254.895	129.566	4.214	2.725.972	119.393	70.107	6.204	2.269.651	135.502	59.459
2013 - 2014	10.955	5.420.178	278.641	140.560	3.744	2.906.291	117.353	64.499	7.211	2.513.887	161.288	59.216

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri

Ortaöğretim kademesindeki okul, öğrenci ve öğretmen sayılarının artış oranları incelendiğinde 2013-2014 eğitim öğretim yılında, 2002-2003 eğitim öğretim yılına göre okul sayısında % 76,35; öğrenci sayısında % 79,26, öğretmen sayısında % 101,98 ve derslik sayısında % 75,70 oranında artış olduğu görülmektedir. Artış oranları genel ve meslekî ve teknik ortaöğretim ayırımında incelendiğinde; genel ortaöğretimde okul, öğrenci, öğretmen ve derslik artış oranlarının birbirine yakın olmakla birlikte okul ve öğretmen artış oranının öğrenci ve derslik artış oranından fazla olduğu görülmektedir. Meslekî ve teknik ortaöğretimde ise öğrenci ve öğretmen artış oranı okul ve derslik sayısındaki artış oranının oldukça üzerindedir.

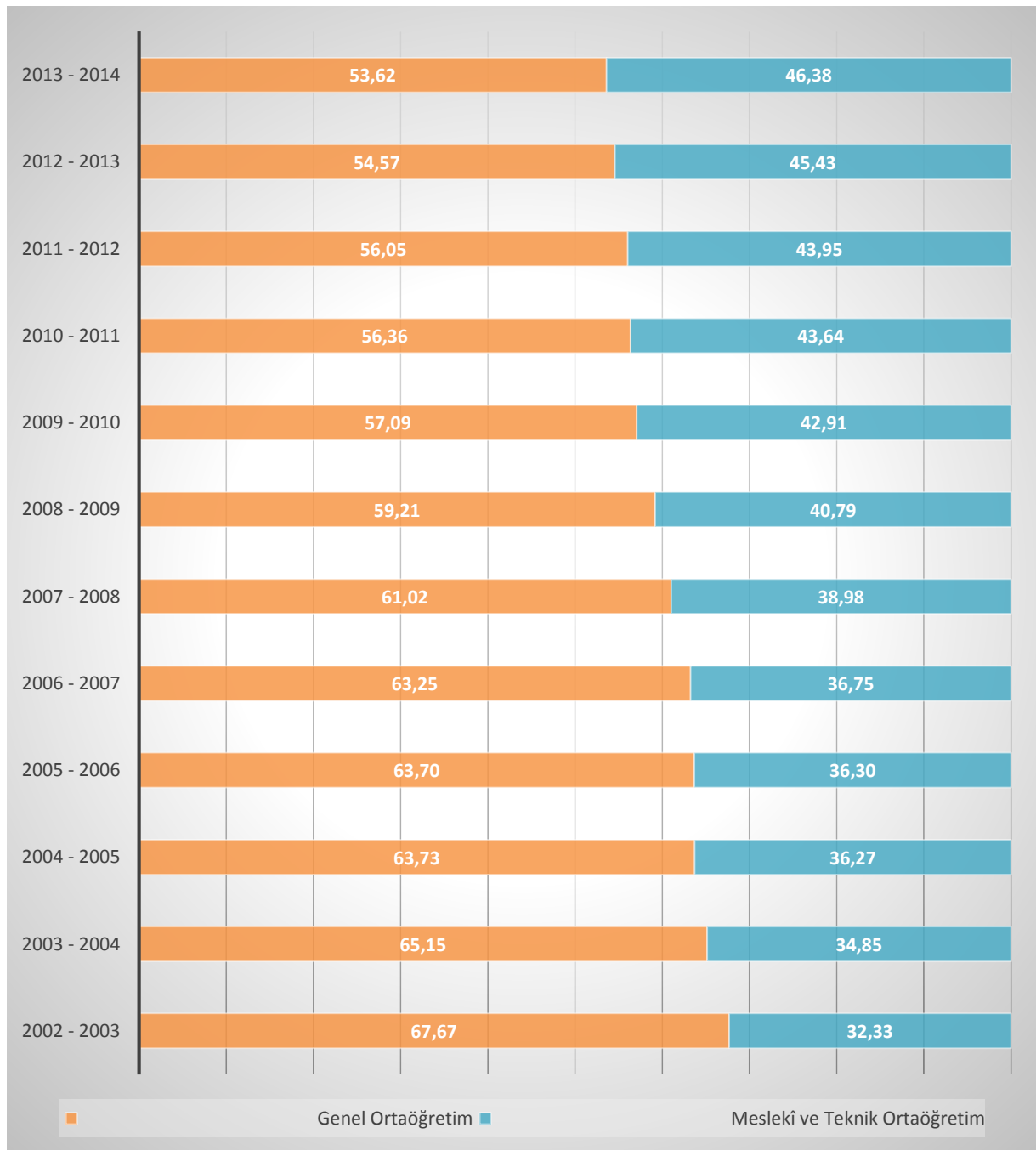
Şekil 20: Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Artış Oranı (2002-2014)

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri

Hem eğitim politikalarını etkileyen hem de eğitim politikalarından etkilenen önemli bir değişken olarak görülen genel ortaöğretim ve meslekî teknik ortaöğretim öğrenci dağılımı karşılaştırıldığında zamanla azalmakla birlikte genel ortaöğretim oranının daha fazla olduğu görülmektedir. 2013-2014 eğitim öğretim yılı itibarıyla resmî, özel ve açıköğretim kurumları dâhil olmak üzere ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin % 53,62'si genel ortaöğretim ve % 46,38'i meslekî ortaöğretim kurumlarına devam etmektedirler (Bkz. Şekil 21).

Şekil 21: Genel Ortaöğretim ve Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Öğrenci Dağılımı (2002-2014)

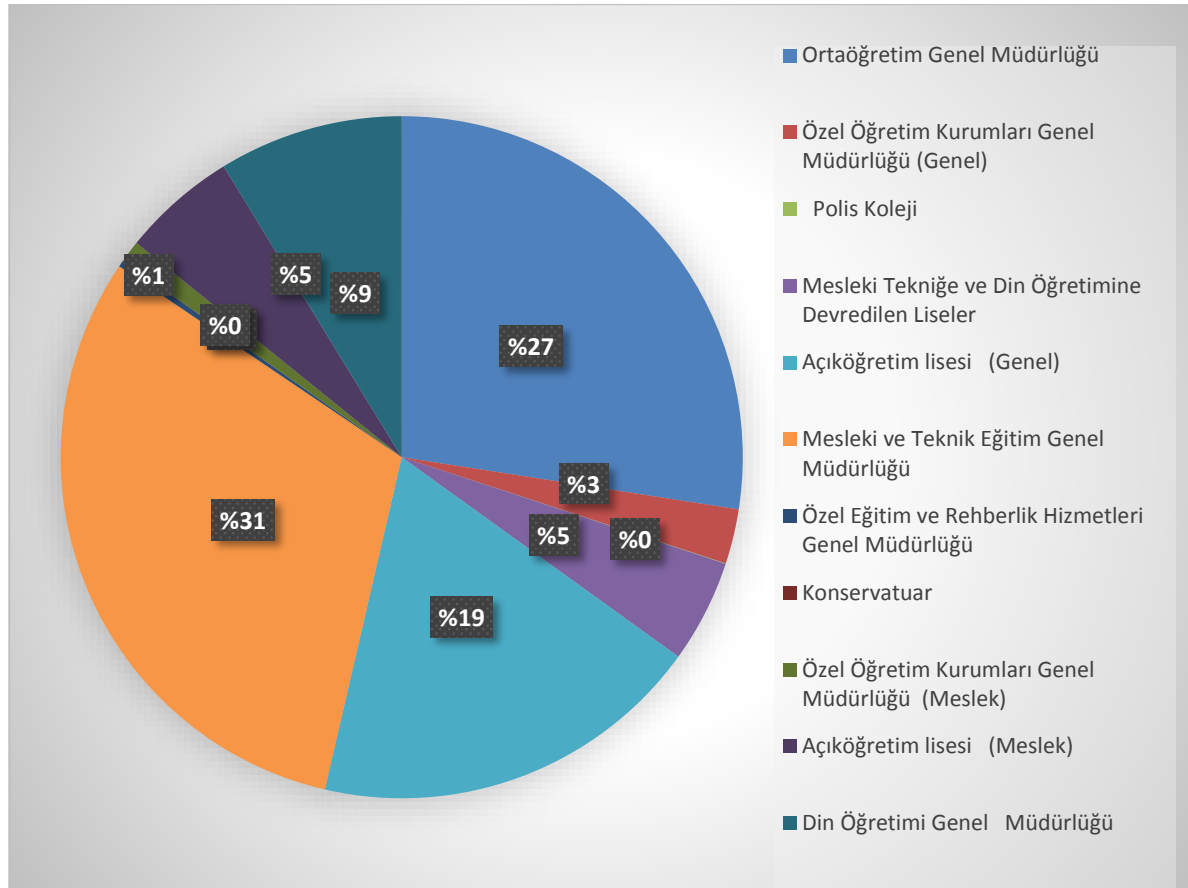

Not: Dağılıma resmî, özel ve açıköğretim olmak üzere tüm ortaöğretim öğrencileri dâhil edilmiştir.

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri

Genel ortaöğretim ve mesleki ve teknik ortaöğretim ayrımının yanı sıra 2013-2014 eğitim öğretim yılı itibarıyla genel müdürlüklere göre öğrenci dağılımı Şekil 22’de incelenmiştir. Söz konusu eğitim öğretim yılında 5.420.178 ortaöğretim kademesinde öğrenci bulunduğu, bu öğrencilerden 1.487.737’sinin Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullara devam ettiği ve toplam öğrencilerin % 27,45’ini oluşturdukları görülmektedir.

Şekil 22: Genel Müdürlükler İtibarıyla Ortaöğretimde Öğrenci Dağılımı (2013-2014)

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri

5.3 OKUL TÜRLERİ İTİBARIYLA ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2002-2003 eğitim öğretim yılından 2013-2014 eğitim öğretim yılına kadar Ortaöğretim Genel Müdürlüğü kurum türleri, öğrenci ve öğretmen sayıları yıllar itibarıyla Tablo 6’de sunulmuştur. Okul türlerinin tarihsel gelişimine ait bölümde değinildiği üzere yıllar itibarıyla kurum türlerinde değişimler olmuş ve bu durum okul, öğrenci ve öğretmen sayılarına yansımıştır.

Tablo 6: Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde Okul Türlerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen Sayıları (2002-2014)

Yıl	Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretmen Sayısı
			Toplam	Erkek	Kız	
2002-2003	Lise	1.584	1.264.139	688.620	575.519	53.577
	Anadolu Lisesi	424	218.222	118.490	99.732	12.143
	Fen Lisesi	58	12.022	8.260	3.762	976
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	48	6.469	2.158	4.311	666
	Toplam	2.114	1.500.852	817.528	683.324	67.362
2003-2004	Lise	1.626	1.384.600	744.255	640.345	59.998
	Anadolu Lisesi	432	205.706	111.625	94.081	13.517
	Fen Lisesi	61	13.188	8.949	4.239	1.142
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	51	7.321	2.502	4.819	838
	Sosyal Bilimler Lisesi	1	96	74	22	12
	Toplam	2.171	1.610.911	867.405	743.506	75.507
2004-2005	Lise	1.663	1.367.782	725.118	642.664	64.441
	Anadolu Lisesi	443	191.931	101.953	89.978	14.157
	Fen Lisesi	68	14.940	9.970	4.970	1.145
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	52	7.739	2.692	5.047	982
	Sosyal Bilimler Lisesi	4	426	231	195	10
	Spor Lisesi	4	174	145	29	5
	Toplam	2.234	1.582.992	840.109	742.883	80.740
2005-2006	Lise	1.721	1.406.174	751.304	654.870	
	Anadolu Lisesi	776	268.113	137.904	130.209	
	Fen Lisesi	70	17.135	11.310	5.825	
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	53	7.948	2.831	5.117	
	Sosyal Bilimler Lisesi	6	745	446	299	
	Spor Lisesi	7	490	372	118	
	Toplam	2.633	1.700.605	904.167	796.438	84.842
2006-2007	Lise	1894	1386295	740822	645473	62.689
	Anadolu Lisesi	797	314394	161042	153352	20964
	Fen Lisesi	77	17439	11416	6023	1582
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	54	8129	2918	5211	1362
	Sosyal Bilimler Lisesi	7	1174	716	458	99
	Spor Lisesi	10	915	688	227	51
	Toplam	2839	1728346	917602	810744	86747
2007-2008	Lise	1.940	1.204.163	623.658	580.505	59.781
	Anadolu Lisesi	835	354.145	180.512	173.633	25.652
	Fen Lisesi	82	18.321	11.946	6.375	1.647
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	54	8.262	3.012	5.250	1.520
	Sosyal Bilimler Lisesi	13	1.786	1.052	734	148
	Spor Lisesi	15	1.558	1.142	416	130
	Toplam	2.939	1.588.235	821.322	766.913	88.878

Yıl	Okul Türü	Okul	Öğrenci Sayısı			Öğretmen
			Toplam	Erkek	Kız	
2008-2009	Lise	1.971	1.301.827	652.500	649.327	56.671
	Anadolu Lisesi	926	401.992	205.392	196.600	28.124
	Fen Lisesi	85	21.382	13.861	7.521	1.829
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	57	8.705	3.293	5.412	1.558
	Sosyal Bilimler Lisesi	15	2.803	1.486	1.317	221
	Spor Lisesi	22	2.552	1.865	687	213
	Toplam	3.076	1.739.261	878.397	860.864	88.616
2009-2010	Lise	1.953	1.366.643	697.210	669.433	59.226
	Anadolu Lisesi	991	410.579	205.919	204.660	28.576
	Fen Lisesi	96	23.203	14.154	9.049	1.772
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	57	10.134	4.032	6.102	1.459
	Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	3	306	206	100	1
	Sosyal Bilimler Lisesi	18	3.125	1.756	1.369	246
	Spor Lisesi	22	3.386	2.510	876	216
	Toplam	3.140	1.817.376	925.787	891.589	91.496
2010-2011	Lise	1.477	1.151.094	609.334	541.760	44.756
	Anadolu Lisesi	1.354	722.755	353.955	368.800	45.274
	Fen Lisesi	115	29.058	16.480	12.578	2.517
	Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	89	17.449	8.927	8.522	2.081
	Sosyal Bilimler Lisesi	27	5.725	2.970	2.755	563
	Toplam	3.062	1.926.081	991.666	934.415	95.191
2011-2012	Anadolu Lisesi	1.458	750.048	355.198	394.850	51.416
	Fen Lisesi	141	34.035	18.014	16.021	2.467
	Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	90	18.935	9.647	9.288	2.075
	Lise	1.313	955.343	495.496	459.847	39.877
	Sosyal Bilimler Lisesi	32	7.113	3.562	3.551	532
	Anadolu Öğretmen Lisesi	296	86.637	39.312	47.325	6.963
	Toplam	3.330	1.852.111	921.229	930.882	103.330
2012-2013	Anadolu Lisesi	1.627	895.360	420.056	475.304	55.364
	Anadolu Öğretmen Lisesi	299	96.025	41.983	54.042	6.638
	Fen Lisesi	144	38.670	19.316	19.354	2.944
	Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	91	20.840	10.631	10.209	1.978
	Lise	1.111	756.998	396.103	360.895	31.443
	Sosyal Bilimler Lisesi	32	8.266	3.970	4.296	699
	Toplam	3.304	1.816.159	892.059	924.100	99.066
2013-2014	Anadolu Lisesi	2.131	879.780	407.767	472.013	80.042
	Lise (Anadolu Lisesine Dönüşen)	-	421.105	211.174	209.931	1.019
	Anadolu Öğretmen Lisesi	299	109.431	47.588	61.843	8.005
	Fen Lisesi	150	45.801	22.356	23.445	3.406
	Güzel Sanatlar Lisesi	71	13.129	5.331	7.798	1.854
	Sosyal Bilimler Lisesi	32	9.919	4.478	5.441	818
	Spor Lisesi	51	8.572	6.034	2.538	511
	Toplam	2.734	1.487.737	704.728	783.009	95.655

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

6. EĞİTİMİN FİNANSMANI

Eğitimde kaliteyi çeşitli değişkenler etkilemektedir. Bunlardan biri de eğitime sağlanan ekonomik destektir. İnsan gücü kaynağının geliştirilmesi ile ekonomik kalkınma ve gelişme düzeyi arasındaki ilişkiler eğitim ve ekonomi ilişkilerinin odak noktasını oluşturmaktadır (Tezcan, 1985). Ülkenin eğitime bütçesinden ayırdığı pay nitelikli insan gücü yetiştirilmesine yardımcı olmakta ve bu da ülkenin ekonomisine kazanım sağlamaktadır.

6.1 EĞİTİM BÜTÇESİ BİLEŞENLERİ

Eğitimde kaynak edinimi ülkelerin yönetim sisteminin yapısal durumuna göre değişiklik göstermektedir. Eyalet yönetim sistemlerinin bulunduğu ülkelerde yerel yönetimler eğitim harcamalarında daha etkin rol oynarken merkezî yönetim sisteminin bulunduğu ülkelerde ise bu harcamalar merkezi bütçe ağırlıklı karşılanmaktadır. Türkiye’de eğitime ayrılan kaynak merkezî bütçe ve halk katkılarından oluşmaktadır.

Tablo 7: Bazı AB Ülkeleri ve Türkiye’de Eğitimin Finansman Kaynakları

ÜLKE	FİNANSMAN TÜRÜ
Almanya	Eyalet Yönetimleri+Yerel Yönetimler
Avusturya	Eğitim ve Kültür Bakanlığı+Eyalet Yönetimleri+Yerel Yönetimler
Belçika	Eğitim Bakanlığı+Yerel Yönetimler+Sivil Toplum Örgütleri
Danimarka	Eğitim Bakanlığı+Yerel Yönetimler
Finlandiya	Eğitim Bakanlığı+Yerel Yönetimler
Fransa	Eğitim Bakanlığı+Yükseköğretim Araştırma Bakanlığı
Hollanda	Eğitim, Bilim ve Kültür Bakanlığı+Yerel Yönetimler
İngiltere	Yerel Yönetimler+Özel Kuruluşlar+Okul Yönetimleri
İrlanda	Merkezi Fonlar+Yerel Kaynaklar
İspanya	Eğitim Bakanlığı+Özerk Bölgeler ve Yerel Kaynaklar
İsveç	Eğitim Bakanlığı+Yerel Yönetimler
İtalya	Eğitim Bakanlığı+Yerel Yönetimler+Sivil Toplum Örgütleri
Lüksemburg	Eğitim ve Mesleki Öğretim Bakanlığı+Komünler+İşverenler
Portekiz	Eğitim Bakanlığı+Yerel Yönetimler+İşverenler
Yunanistan	Eğitim Bakanlığı+Sivil Toplum Örgütleri+Katkı Payı ve Bağışlar
TÜRKİYE	Eğitim Bakanlığı+Katkı Payı ve Bağışlar+YÖK

Kaynak: (Eurydice, 2014) (Eurydice, 2014) (Tuzcu, 2006)

Ülkemizde de eğitim finansmanında başvuru kaynakları aşağıda verilmiştir:

- Genel bütçeden ayrılan paylar,
- Eğitime katkı payı (ilköğretim, 4306 sayılı Yasa gereğince),
- Öğrenci katkı payı (Yükseköğretim, 2547 sayılı Yasa gereğince),
- Çıracılık ve Mesleki-Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu gelirlerinden ayrılan paylar (3308 sayılı Yasa gereğince),
- Eğitim, gençlik, spor hizmetleri vergisi (3412 sayılı Yasa gereğince),
- Döner sermaye işletmelerinden sağlanan gelirler,
- Dernek ve vakıf gelirleri (okul yaptırma, öğrenci koruma dernekleri vb),
- İl özel idareleri bütçesinden ayrılan paylar,
- Halk (kişi ve kuruluşlar) katkıları-bağışlar,
- Dış ülke ve kuruluşlardan sağlanan krediler, burslar ve bağışlar (Tuzcu, 2006).

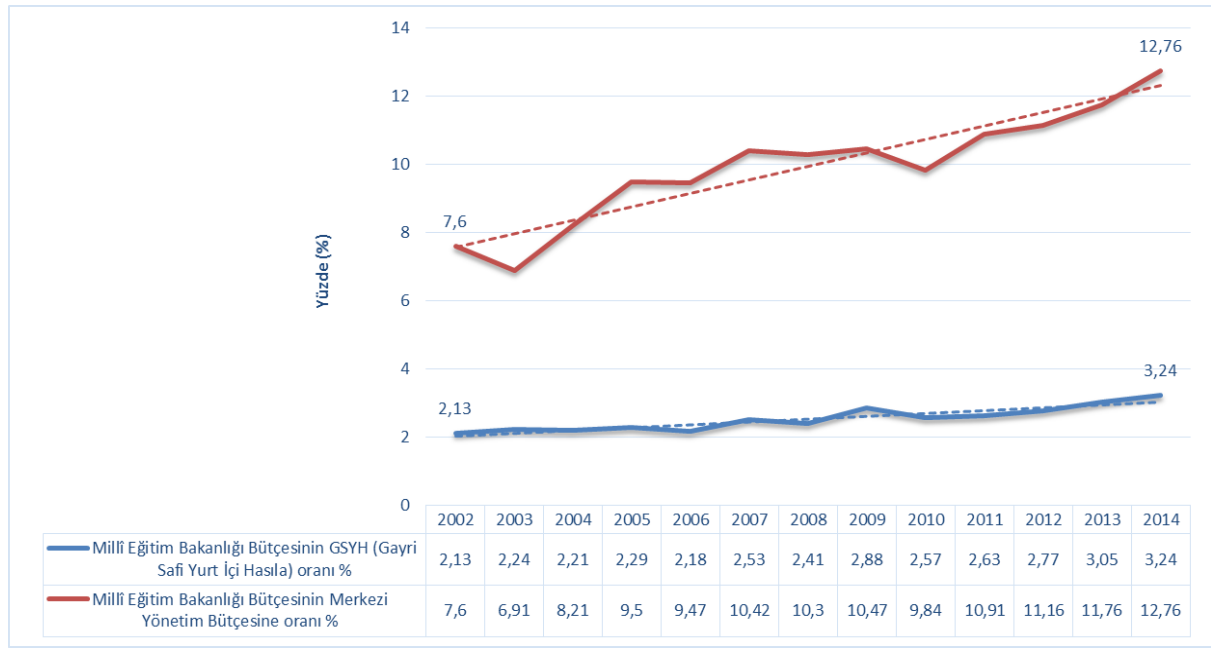
Ülkemizin merkezi bütçeden eğitime ayırdığı payın yanı sıra halk katkılarının eğitime verdiği destek de eğitim için önemli fon sağlamaktadır. Son yıllarda hayırsever katkıları ile eğitim altyapısının geliştirilmesi devam etmiş ve 2013 yılında yatırımlara sağlanan halk katkısı 132.708.459 TL olmuştur (MEB, 2013).

6.2 MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI BÜTÇESİ

Eğitime merkezi bütçeden ayrılan pay dönemin finansal yapısı ve eğitim ihtiyaçları doğrultusunda değişiklikler göstermiştir. Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasıyla birlikte eğitimin altyapısı ve insan kaynakları konularına ağırlık verilmiştir. Eğitimde fiziksel yetersizlikleri çözmek, okuryazar oranını arttırmak yeni kurulan devletin öncelikli hedeflerinden bazıları olmuştur. Son yıllarda fiziksel altyapı, okuryazar ve okullaşma oranında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Yaşanan olumlu değişimlerde mevzuat değişikliklerinin yanı sıra eğitime ayrılan kaynağın artması da etkili olmuştur.

Ülkemizde eğitime ayrılan bütçe son yıllarda düzenli bir artış göstermektedir. Bu artışla beraber eğitimde olumlu gelişmeler yaşanmaktadır. Örneğin eğitim altyapısında yaşanan gelişmelerle beraber derslik ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısında azalmalar gerçekleşmiştir. Bu değişimin eğitim kalitesine etkisi doğrudan veya dolaylı olarak yansımaktadır. 2002-2014 döneminde ülkemizin GSYH'si yaklaşık 5 katına çıkmış, eğitim harcamalarının GSYH oranı ise yaklaşık %52 oranında artış sağlamıştır.

Şekil 23: MEB Bütçesinin GSYH ve Merkezi Yönetim Bütçesine Oranı (2002-2014)

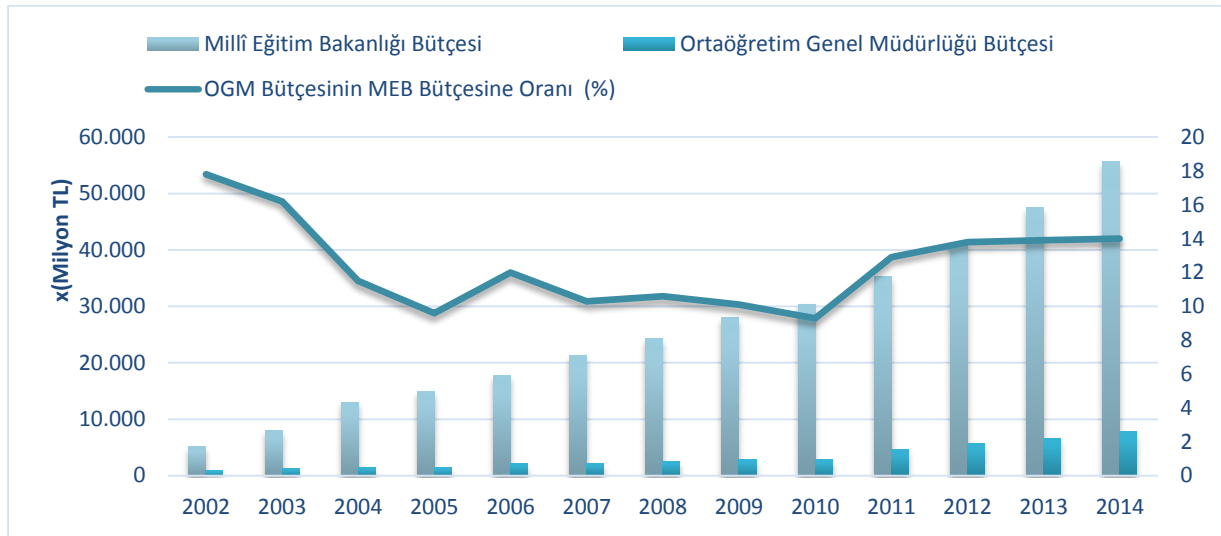
Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri 2013-2014

Şekil 23 incelediğinde 2002 de MEB bütçesinin GSYH oranı % 2,13 iken 2014 de bu oranın % 3,24 olduğu görülmektedir. MEB bütçesinin MYB oranı ise 2002 de % 7,6 iken 2014 yılında % 12,76 olması öngörülmektedir. MEB bütçesinin dönem sonunda 55.704. 817. 610 TL olması beklenmektedir. Son 12 yılı içeren dönemde Bakanlık bütçesinin GSYH oranı dalgalı bir seyir izlemesine rağmen dönem sonunda hem GSYH'nin artması hem de merkezi bütçeden ayrılan payın artmasıyla beraber MEB bütçesi büyük bir artış sağlamıştır.

6.3 ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ BÜTÇESİ

Bakanlık bütçesinden her birime ihtiyaçları doğrultusunda pay ayrılmaktadır. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ve okullaşma oranlarında ciddi artışlar gözlenmesi ile ortaöğretim bütçelerinin arttığı görülmektedir. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü 2013-2014 eğitim-öğretim yılında 1.487.737 öğrenciye, 95.655 öğretmen ile birlikte toplam 2.734 okulda hizmet vermiştir. Açıköğretim dâhil olmak üzere tüm ortaöğretim içinde bu okulların oranı yaklaşık % 25, öğrencilerin oranı ise yaklaşık % 27'dir (2013-2014 SGB verileri). Bu veriler ışığında genel ortaöğretim bütçesi Millî Eğitim Bakanlığı bütçesi içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Genel Müdürlüğün bütçesi her yıl Maliye Bakanlığının Bütçe Hazırlama Genelgesinde belirtilen kıstaslara göre yapılmaktadır.

Şekil 24: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Bütçesinin Yıllara Göre Dağılımı (2002- 2014)

Not: 2014 yılı rakamları başlangıç ödeneğini göstermektedir.

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri 2013-2014; Resmi Gazete

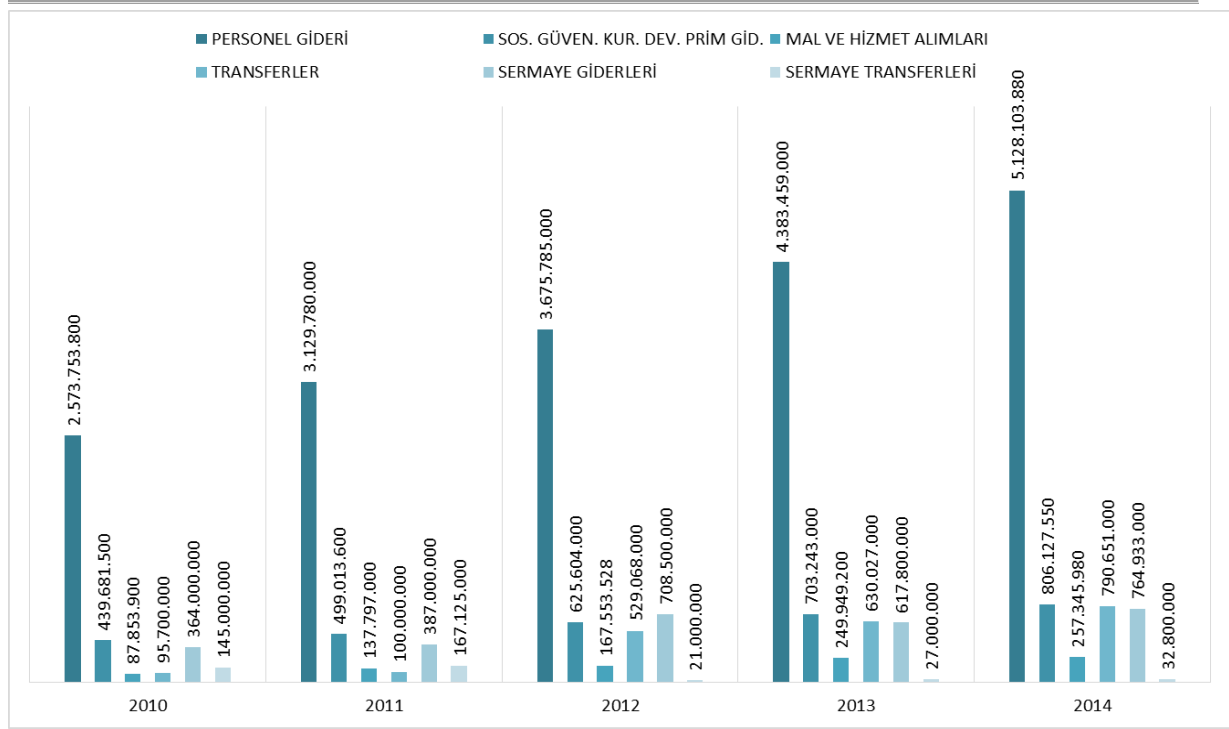
2006 yılı öncesi ülkemiz program bütçe sistemini kullanmakta idi. Bu bütçe sisteminde her birimin kendi bütçesi olmasına rağmen projeler gibi bazı harcamalar ortak bir havuzdan karşılanmaktadır. Bu sebeple her birimin bütçesinin tam olarak belirlenmesi mümkün değildir. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 10.12.2003 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmesiyle birlikte 2006 yılında konsolide bütçe uygulamasına geçilmiştir. Bu nedenle OGM bütçesinin MEB içerisindeki payı hakkında 2006 yılından sonraki veriler daha anlamlı yorumlanabilir.

Şekil 24 incelendiğinde Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 2006 yılı ödeneği 2.125.235.400 TL iken 2014 yılı ödeneği 7.779.963.410 TL ye ulaşmış olup, % 266 lık bir artış gerçekleştiği görülmektedir. 2014 mali yılı MEB bütçesinden Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne düşen pay % 13,97 olarak gerçekleşmiştir.

6.3.1 Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün Bütçe Dağılımı

Genel Müdürlük bütçesi 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na göre ana 6 harcama kaleminden oluşmaktadır. Şekil 25'de bütçe kalemlerinin son 5 yıllık değerleri verilmiştir.

Şekil 25: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Bütçesi (2010-2014)

Kaynak: Resmi Gazete

Personel Giderleri (01), Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi Giderleri (02) ekonomik kodundan Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okulların ilgili muhasebe birimlerine gönderilmektedir. Bu kalemlerden gönderilen ödenekler okullarda görevli personelin maaş ve SGK Prim Giderlerini oluşturmaktadır.

Mal ve Hizmet Alım Giderleri;

03.2 (Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları) okulların elektrik, yakıt, su, abonelik, güvence bedelleri, temizlik malzemesi alımları, kırtasiye giderlerini,

03.3 (Yolluklar) hizmet içi eğitim faaliyetleri ve yolluk giderlerini,

03.4(Görev Giderleri) mahkeme masrafları ve asfalt katılım payı giderlerini,

03.5 (Hizmet Alımı) hizmetlisi bulunmayan ve ya yetersiz olan okullara hizmet alım ödeneği, PTT, ADSL giderlerini,

03.7 (Menkul Mal Bakım Onarım Giderleri) okullarda bulunan taşınır malzemelerin bakım, onarım giderlerini oluşturmaktadır.

Transferler

05.4 (Hane Halkına Yapılan Transferler) Pansiyonlu okullarda parasız yatılı okuyan öğrencilerin beslenme ve barınma giderleri ile burslu okuyan öğrencilerin burs giderlerini,

05.6 (Yurtdışına Yapılan Transferler) yurt dışı burs giderlerini oluşturmaktadır.

Sermaye Üretim Giderleri

06.2 Menkul Sermaye Üretim Giderleri, proje ve müşavirlik hizmet giderlerini,

06.5 Gayrimenkul Sermaye Üretim giderlerini oluşturmaktadır.

Sermaye Transferleri

07 Sermaye transfer giderlerini yurtdışında faaliyet gösteren üniversitelerle yapılan protokol kapsamındaki harcamalar oluşturmaktadır.

6.3.2 Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Yatırımları

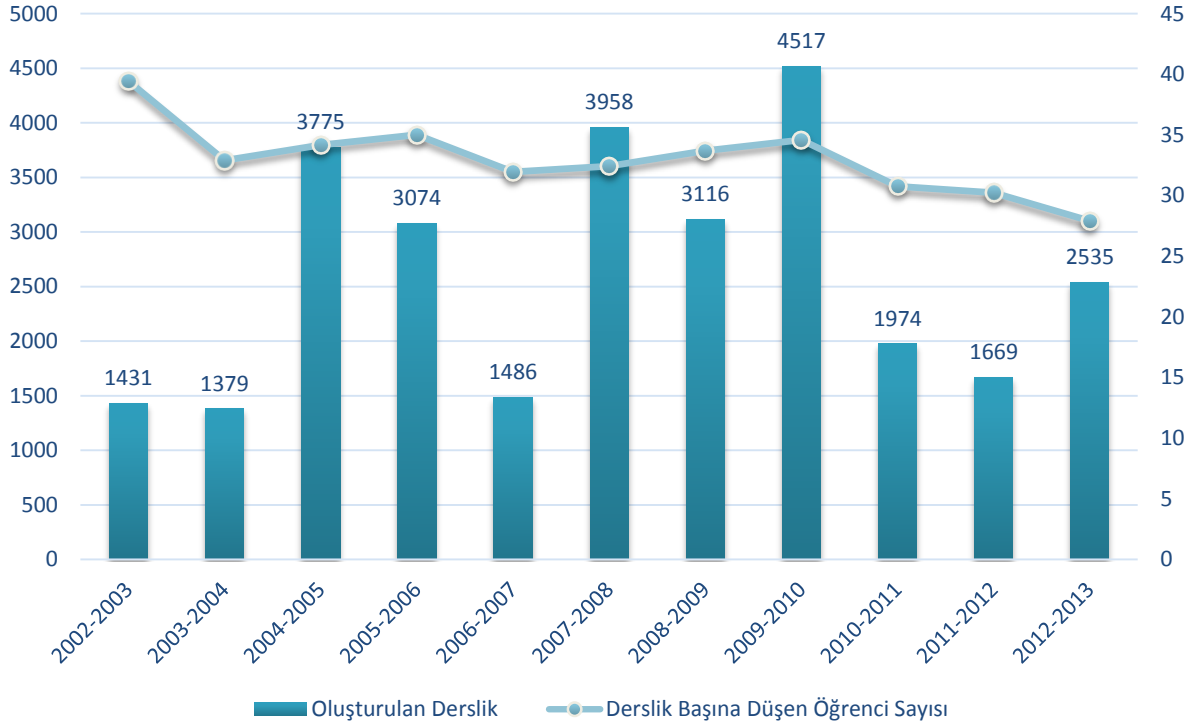
Bakanlığımız yatırımları çeşitli aşamalardan geçerek belirlenmektedir. Valiliklerce illerindeki yatırım ihtiyaçları belirlenerek Bakanlığın ön gördüğü dönemlerde yatırım modülüne işlenmekte; bu talepler ilgili Genel Müdürlük, İnşaat Emlâk Dairesi Başkanlığı ve Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığınca değerlendirilmekte; Kalkınma Bakanlığı ile yapılan istişareler neticesinde belirlenen yatırımlar programa alınmaktadır. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü ayrıca kendisine ve diğer ortaöğretim kurumlarına ait tüm müstakil pansiyon ve spor salonu projelerini de değerlendirmektedir.

Okul binası yapımlarında yer seçimi yapılırken öncelikler aşağıdaki kriterlere göre belirlenmektedir:

- i. Teknik yönden kullanılması sakıncalı bulunan ve yıkım kararı verilerek boşaltılan,
- ii. Kendi binası bulunmayan ve elverişsiz şartlarda eğitim yapan,
- iii. Binası yetersiz olan, İkili öğretim yapan,
- iv. Yeni imar açılan veya hızlı göç alan yerleşim bölgeleri,
- v. Öğrenci yoğunluğuna bağlı derslik ihtiyacı olan yerler.

2002-2013 yılları arasında yapılan yatırımlarla toplam 30.505 yeni derslik kazandırılmıştır. Bu dersliklerin hizmete girmesi ve mevzuatta yapılan değişiklikler sonucunda derslik başına düşen öğrenci sayısında önemli azalmalar gerçekleşmiştir. Aşağıda 2002-2013 yılları arasında yapılan derslik sayıları ile derslik başına düşen öğrenci sayıları verilmiştir.

Şekil 26: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Derslik Başına Öğrenci Sayısı ve Oluşturulan Derslik Sayısı (2002-2013)

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

Şekil 26 incelediğinde 2002 yılında derslik başına düşen öğrenci sayısı 40 a yakın bir değer iken 2013-2014 eğitim öğretim yılında 28 e düştüğü görülmektedir. Bu sayının elde edilmesinde derslik yapımı ve mevzuat düzenlemeleri önemli bir yer oluşturmaktadır. Dönem içerisinde ortalama 2.542 derslik yapımı sağlanmıştır. Her okulun 24 derslikli olduğu varsayıldığında her sene yaklaşık 115 yeni okul binası yapılmaktadır.

Öğrencilerin barınma ihtiyaçlarını karşılama, sosyal, kültürel ve spor faaliyetleri yapabilmelerine imkân sağlamak adına bina yapımının yanı sıra diğer eklentiler de eğitim açısından büyük önem taşımaktadır. Yatırımlarda pansiyon, spor salonu ve konferans salonları müstakil yapılmakla beraber tip proje içinde bir kompleks halinde de yapılabilmektedir.

Tablo 8: Ortaöğretim Pansiyon, Spor ve Konferans Salonu Yatırımları (2002-2014)

Yıl	Pansiyon	Spor Salonu	Konferans Salonu
2002-2003	2	3	2
2003-2004	4	1	1
2004-2005	9	11	4
2005-2006	5	10	2
2006-2007	6	6	3
2007-2008	13	28	6
2008-2009	7	44	2
2009-2010	6	35	1
2010-2011	29	64	2
2011-2012	61	71	2
2012-2013	48	37	12
2013-2014	80	59	2
TOPLAM	270	369	39

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

Not: Tablodaki veriler yalnızca Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün koordinasyonunda yürütülen projelere aittir.

Tablo 8’de 2002-2014 yılları arasında tamamlanan bina ve eklentilerine ilişkin bilgiler verilmiştir. Bu dönemde özellikle 2010 yılından sonra yatırımlar hızla artmıştır. 30.03.2012 tarihli ve 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile ortaöğretim zorunlu eğitim kapsamına alınması pansiyona olan ihtiyacı daha da arttırmıştır. Yasal değişiklikten sonra yapılan pansiyonların tüm dönemlere oranının yaklaşık % 70 olması da bu durumu doğrular niteliktedir. Bu dönemde 369 spor salonu ve 39 konferans salonu hizmete girmiştir.

2014 yılında Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne ait yatırımlara ilişkin olarak; 2013 yılından devreden 269 proje, 14 hayırsever yatırımı ile Devlet Yatırım Programına alınan 160 yeni projenin yapımına devam edilmektedir. Bu projelerin içeriği Tablo-3 de verilmiştir.

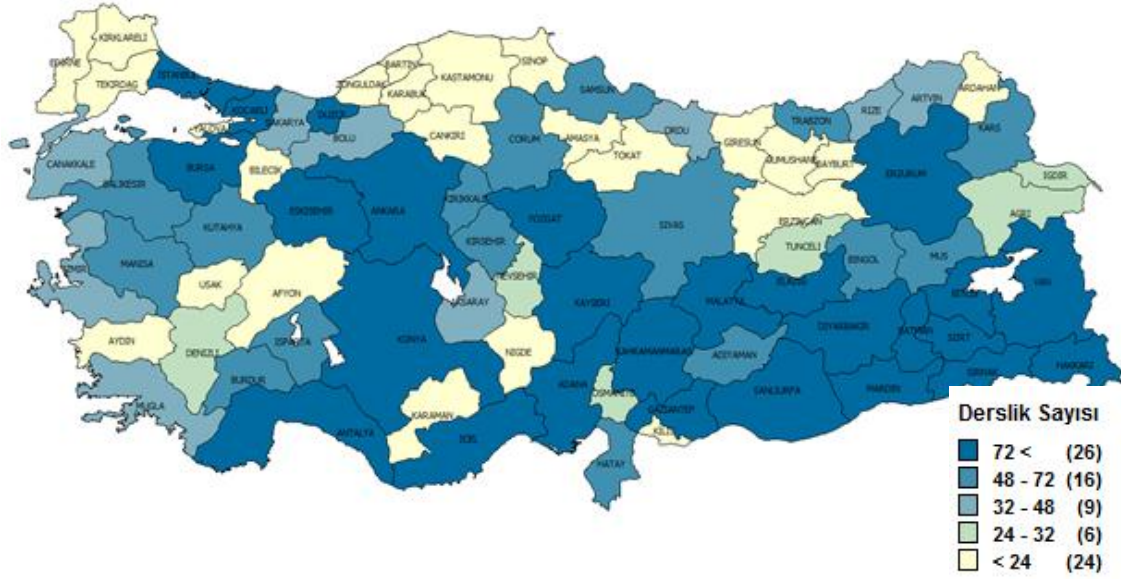
Tablo 9: 2014 Yılı Yatırım Programı Detay Dağılımı Yatırımları

Proje Tipi ve Sayısı	DYP/TOKİ	Hayırsever	Toplam Proje
Proje Sayısı	429	14	443
Okul Sayısı	253	8	261
Derslik	5.912	144	6.056
Pansiyon	186	11	197
Pansiyon Kapasitesi	41.116	2.470	43.586
Spor Salonu	113	6	119
Konferans Salonu	7	1	8
Lojman	20	0	20

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri

Not: Tablodaki veriler yalnızca Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün koordinasyonunda yürütülen projelere aittir.

Tablo 9 incelendiğinde 2014 yılında Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne ait 443 proje bulunmaktadır. Bu projeler içerisinde pansiyon binası yapımı önemli yer tutmaktadır. Pansiyon projeleri ihtiyaca uygun olarak tip proje içerisinde olabileceği gibi müstakil bina şeklinde de yapılmaktadır. 71 ilde halen yapımı devam eden pansiyonların toplam kapasitesi 43.586 dır. Pansiyon kapasitesinin 2.470 ini hayırsever katkısı, 41.116 sını ise devlet yatırımları oluşturmaktadır. Ayrıca 2014 yılında 119 spor salonu, 8 konferans ve 20 dairelik lojman inşaatı da devam etmektedir.

Kaynak: MEB, Milli Eğitim İstatistikleri

Harita 7’de 2014 yılında devam eden projelerdeki derslik sayılarının illere göre dağılımı verilmiştir. Halen 261 okul binası yapımı devam etmektedir. Bu yapım işleri tamamlandığında 6.056 yeni derslik faaliyete girmiş olacaktır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı 30 olarak baz alındığında toplam 181.680 öğrencinin bu dersliklerden faydalanacağı öngörülmektedir.

Harita 7 incelendiğinde İstanbul, Ankara ve Şanlıurfa gibi ihtiyacın yoğunlaştığı 26 ile öncelik verildiği görülmektedir. Bu illerin nüfus artış hızı ile paralel olarak yatırımlara olan ihtiyaç da artmaktadır. 66 ilde en az bir okul inşaatı bulunmaktadır. Bunların yanı sıra deprem kuşağında bulunan Van, Erzurum ve Kütahya gibi illerde de yatırımlara devam edilmektedir. Nüfus artışının daha az olduğu ve kısmen fiziki altyapı sorunu daha az olan illerde ise bina yıkım kararı olan okulların yenileme çalışmaları sürdürülmektedir.

6.3.3 Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Bakım ve Onarım

Mülkiyeti veya kullanım hakkı Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne ait bina ve tesislerin yüksek maliyet gerektiren gayrimenkul büyük onarım giderleri (06.7) harcama kaleminden ve gayrimenkul mal bakım ve onarım giderleri (03.8) harcama kaleminden karşılanmaktadır.

Bakım ve onarım işlerinin gerçekleştirilmesinde ödenekler mahalline gönderilmeden önce bakım onarıma ihtiyacı olan okulların planlanması ve eğitim öğretim hizmetini birinci derecede aksatacak nitelikte görülen onarım ve tadilat işleri tahsis edilen ödenek miktarı dikkate alınarak eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde yaz tatili dönemlerinde tamamlanması önem arz etmektedir.

Çatı onarımı, kalorifer tesisatı, elektrik tesisatı, müşterek tesisat, sıhhi tesisat, kapı ve pencere onarımları, doğalgaz dönüşümü, restorasyon gibi onarım ve tadilat işlemleri için gereken ödenekler 2006 yılına kadar Bakanlığımız Yatırımlar ve Tesisler Dairesi Başkanlığınca valiliklere gönderilmekte iken 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda yapılan değişiklikle 2006-2012 tarihleri arasında harcama yetkisi Genel Müdürlüğümüze verilmiştir.

2012 yılından itibaren 14.9.2011 tarih ve 28054 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname ile 5018 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde, kiralama ve satın alma işlerini yürütmek, temizlik, güvenlik, aydınlatma, ısınma, onarım, taşıma ve benzeri hizmetleri yapmak veya yaptırmak görevleri Bakanlığımız Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğüne devredilmiştir.

6.3.3.1 Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri

Gayrimenkul büyük onarım giderleri ana proje ve planında değişiklik yapılmadan okul bina ve eklentilerinde ihtiyaç duyulan tadilat ve onarımları kapsamaktadır. Doğrudan temin ile yapılamayan onarım işleri, keşif raporuna dayandırılarak ihale usulü ile Bakanlık tarafından mahalline gönderilen planlı ödenekler dikkate alınarak yerine getirilmektedir. Tablo 10'da 2002-2014 yılları arasında Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okulların onarım giderlerinde kullanılmak üzere gönderilen ödenek miktarı ve onarımı yapılan okul sayıları yer almaktadır.

Tablo 10: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri (2002-2014)

Yıl	Ödenek Gönderen Birim	Ödenek (TL)	Onarım Yapılan Okul Sayısı
2002-2005	Yatırımlar ve Tesisler Daire Başkanlığı	-	-
2006	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	49.416.906	839
2007	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	67.000.000	1.128
2008	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	59.760.000	1.143
2009	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	60.561.178	1.119
2010	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	55.250.926	1.185
2011	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	67.268.600	1.382
2012	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	88.330.677	862
2013	Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü	97.000.000	-
2014	Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü	81.166.500	-

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri, e-bütçe.

Not: 2002-2005 yılları arasındaki kayıtlara ulaşılamamıştır. 2014 yılı verileri 23.09.2014 tarihine kadar gönderilen miktarı kapsamaktadır. 2013-2014 yıllarında Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünce gönderilen ödeneklerin dağılımı, il millî eğitim müdürlüklerince planlandığı için onarım yapılan okul sayısı tabloda belirtilmemiştir.

Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullara ilişkin ödeneklerin 2002-2005 yılları arasında Yatırımlar ve Tesisler Dairesi Başkanlığınca, 5018 Sayılı Kanunda yapılan değişiklik sonucunda 2006-2012 yılları arasında Ortaöğretim Genel Müdürlüğünce ve 652 sayılı KHK ile yapılan düzenleme neticesinde 2012 yılından itibaren de Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünce gönderildiği görülmektedir.

Tablo 10 incelendiğinde 2006-2012 yılları arasında onarım işlemi için gönderilen ödenek miktarının %78 oranında arttığı ve her yıl ortalama 1.094 okulun onarımının yapıldığı görülmektedir. Bu verilerden hareketle Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okulların yaklaşık üçte birinin her yıl bakım ve onarımının yapıldığı anlaşılmaktadır.

6.3.3.2 Gayrimenkul Mal Bakım ve Onarım Giderleri

Gayrimenkul mal bakım ve onarım giderleri, taşınmaz mallarla ilgili olarak bunların ekonomik ömürlerini ve değerlerini artırmaya yönelik yenileme amaçlı bakım-onarımlar dışında kalan ve doğrudan işletmeye yönelik rutin olarak yapılması gereken bakım ve onarımları (parasal limitlere bakılmaksızın) kapsamaktadır. Ayrıca taşınmaz malların bakım-onarımının gerektirdiği yıkım ve enkaz temizleme işleri de bu kapsamda değerlendirilmektedir.

Parasal sınırlarda yapılan ve her yıl bütçe kanunu ile yayımlanan limitlerde ihtiyacı olan okullara küçük onarım ödenekleri gönderilmektedir. Tablo 11’de 2002-2014 yılları arasında Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne ait gayrimenkul mal bakım ve onarım giderlerine ilişkin ödenek miktarı ve onarım yapılan okul sayıları verilmiştir.

Tablo 11: 2002-2014 Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Gayrimenkul Mal Bakım ve Onarım Giderleri

Yıl	Ödenek Gönderen Birim	Ödenek (TL)	Onarım Yapılan Okul Sayısı
2002-2005	Yatırım ve Tesisler Daire Başkanlığı	-	-
2006	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	200.000	34
2007	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	220.000	42
2008	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	226.800	47
2009	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	191.700	36
2010	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	160.000	32
2011	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	270.000	59
2012	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	842.000	149
2013	Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü	-	-
2014	Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü	-	-

Kaynak: MEB, Millî Eğitim İstatistikleri ve e-bütçe verileri

Not: 2002-2005 yılları arasındaki kayıtlara ulaşılamamıştır.

Tablo 11 incelendiğinde 2006-2011 yılları arasında gönderilen ödenek 211.000 TL iken bu miktarın 2012 yılında yaklaşık 3 kat artarak 842.000 TL olduğu görülmektedir. 2006-2012 döneminde 399 okula 2.110.500 TL ödenek gönderilmiştir. Ödeneklerin okul sayısına oranına bakıldığı zaman bir okul için ortalama 5.289 TL ödenek gönderildiği görülmektedir.

2013 yılından itibaren ödenekler Genel Müdürlük ayrımı yapılmaksızın Valiliklere Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğüne toplu olarak gönderilmekte olup harcamalarla ilgili kayıtlar il millî eğitim müdürlüklerinde tutulmaktadır.

6.3.3.3 Donatım

Okulların donatım ihtiyaçlarını gidermek üzere kullanılan donatım ödenekleri 2012 yılına kadar ihtiyaç sahibi kurumlara Bakanlığımız Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığı tarafından gönderilmiştir.

Donatım ihtiyaçları; doğrudan temin, sipariş açma ve mahalline ödenek gönderilmek suretiyle karşılanmaktadır. Doğrudan temin yönteminde, merkezde satın alınan ürünler genel depoda tasnif edilmekte ve planlama doğrultusunda ihtiyaç sahiplerine gönderilmektedir (Jeneratör, laboratuvar malzemeleri vb.). Sipariş açma yolu ile teminde, ihtiyaç malzemesinin niteliği belirtilerek üretecek kuruma sipariş verilmekte, ihtiyacı olan kuruma da ödeneği gönderilmektedir. 5018 Sayılı yasanın verdiği yetkiyle kurum sorumlusu, sipariş verilen kurum ile ürünün imalatına ilişkin sözleşme yapmakta, ihtiyaç sözleşme esaslarına göre karşılanmaktadır (Derslik, kütüphane, öğretmenler odası donatımı, bilgisayar, projeksiyon, fotokopi makinesi vb.). Mahalline ödenek gönderme yöntemi 2012 yılına kadar sadece fen, güzel sanatlar, spor ve sosyal bilimler liselerinde uygulanmıştır.

14.09.2011 tarihli 28054 Sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin uygulamaya konulması ile bağımsız bir daire başkanlığı olan Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığı kaldırılmıştır. Bu dairenin görevleri Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü Eğitim Araçları ve Yayınlar Daire Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Bu değişiklik sonrası doğrudan temin ve sipariş açma yöntemi yerine ağırlıklı olarak mahalline ödenek gönderilmesi yöntemi tercih edilmektedir.

Okullara gönderilen tüm malzemeler 2007 yılına kadar Ayniyat Makbuzu ile tahsis edilmiştir. 2007 yılında 5018 Sayılı Kanun gereği 18.1.2007/26407 tarih ve Sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe konulan Taşınır Mal Yönetmeliği ile Ayniyat Makbuzu kaldırılmış ve Taşınır Mal Modülü (e-Talep) sistemine geçilmiştir. Okulların belli dönemlerde modül üzerinden ihtiyaçları olan malzemeleri talep etmesi ve Bakanlık tarafından uygun görülenlerinde tahsis edilmesi yoluyla sistem işlemektedir.

Okulların donatım ihtiyacı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü ve Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü koordinesinde bütçe imkânları doğrultusunda 06.1 bütçe tertibinden karşılanmaktadır.

Donatılarda;

- İnşaatı tamamlanacak okullara,
- Halk katkısı ile eğitimin hizmetine kazandırılan okullara,
- Mahalli imkânlarla temin edilmiş binalarda açılacak olan okullara,
- Önceki yıllarda açılan ve donatımı eksik ve yetersiz olanlara,
- Yeni açılan veya kontenjanı artırılan pansiyonlara,
- Fen liselerinin fizik-kimya-biyoloji laboratuvarlarının bilgisayar destekli donanımlarının sağlanmasına,
- Anadolu liselerinin yeni müfredat programlarına uyumlu ve bilgisayar destekli fizik-kimya-biyoloji laboratuvarlarının kısmi yenilenmesine öncelik verilmektedir.

Ödenekler 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümleri doğrultusunda kullanılmaktadır.

Tablo 12: Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün Donatım Ödenek Dağılımı (2006-2013)

Yıl	Ödenek Miktarı(TL)	Ödenek Artış Miktarı (%)	Okul Başına Düşen Harcama (TL)
2006	31.424.879	-	11.069
2007	36.054.964	15	12.268
2008	53.830.690	49	17.500
2009	33.136.883	-38	10.553
2010	57.939.773	75	18.922
2011	71.467.162	23	23.555
2012	98.006.663	37	29.663
2013	122.137.300	25	44.641

Kaynak: Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü verileri

Not: 2014 yılı ödenek gönderme işlemleri devam etmektedir.

Tablo 12’de 2006-2013 yılları arasında Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullara gönderilen ödenekler ile yıllar itibariyle ödenek artış miktarı ve okul başına düşen harcama rakamları verilmiştir. Ödenek miktarı 2009 yılı hariç artış göstermiştir. Dönem sonunda ödenek miktarı yaklaşık 4 katına çıkmıştır. 2006 yılında açılan okul sayısı 238 iken 2013 yılında açılan okul sayısının 514 olması bu değişkenin artmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

7. YAYINLAR, RAPORLAR VE PROJELER

7.1 YAYINLAR VE RAPORLAR

ORTAÖĞRETİM İZLEME VE DEĞERLENDİRME RAPORU (2013)

2013 tarihli "Ortaöğretim İzleme ve Değerlendirme Raporu"nda ortaöğretim kademesi bütüncül olarak değerlendirilmiş olup il, NUTS-1 ve ülke düzeyindeki göstergeler zaman ve mekân ayırımında analiz edilmiştir. Ayrıca artan rekabet ve iletişim ortamını daha net okuyabilmek, ülkelerin eğitim uygulamalarını karşılaştırmalı bir bakış açısıyla analiz etmek amacıyla uluslararası karşılaştırmalara da ayrıntılı bir biçimde yer verilmiştir.

Rapor eğitime katılım, eğitim ortamları, öğrenci destek hizmetleri, eğitim programları, öğretmenler, yönetim ve finansman ve eğitimin çıktıları olmak üzere 7 ana başlıktan oluşmaktadır. 7 ana başlık altında yer alan alt başlıklarda demografik durum, ortaöğretime geçiş, ortaöğretimde okullaşma, ortaöğretimde öğrenci dağılımı, sosyo-ekonomik ve kültürel yapı, fiziki altyapı, ikili eğitim, burs ve şartlı nakit transferi, pansiyon ve taşınmalı ortaöğretim, program süresi, program içeriği, öğretmen ihtiyacı, öğretmen profili, yönetim, finansman, devamsızlık, sınıf tekrarı, okul terkleri, yükseköğretime geçiş, istihdama geçiş, nüfusun eğitim düzeyi, ulusal ve uluslararası başarı değerlendirme konuları 22 alt başlıkta ele alınmaktadır.

Rapor, özellikle son on yıllık süreçte ortaöğretim düzeyinde yaşanan gelişmeleri kronolojik bir sistem dâhilinde bölgesel farklılıklara ilişkin durumları sayısal göstergelerle ifade etmesi açısından kanıt temelli eğitim politikalarının oluşturulması sürecinde faydalanabilecek önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır.

ORTAÖĞRETİMDE SINIF TEKRARI, OKUL TERK SEBEPLERİ VE ÖRGÜN EĞİTİM DIŞINDA KALAN ÇOCUKLAR POLİTİKA ÖNERİLERİ RAPORU (2013)

2013 tarihli raporun amacı çocuğun okula devam ederken öğrenme süreçlerinin dışında kalması, okula düzenli devam edememesi, sınıf tekrarı, okulla ilişkisinin kesilmesi veya okul terk nedenlerinin tespit edilerek hem talep hem arz boyutlarında bu engellerin ortadan kaldırılması ve sorunların çözümüne yönelik ulusal ve yerel düzey ile okul düzeyinde uygulanmak üzere politika önerileri geliştirmektir.

Araştırmada, nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Buna göre NUTS-1 düzeyinde belirlenen illerdeki genel liseler, Anadolu liseleri, fen liseleri, güzel sanatlar ve spor liseleri, Anadolu öğretmen liseleri ve sosyal bilimler liselerinde sınıf tekrarı yapan öğrencilerle son iki yıl içerisinde okulu terk eden çocuklar taranmıştır. Bu bağlamda nicel veriler, NUTS-1 düzeyinde 12 bölgeden belirlenen 15 ilde (Afyonkarahisar, Ağrı, Aksaray, Balıkesir, Gümüşhane, İstanbul, Kahramanmaraş, Kars, Konya, Muş, Sakarya, Sinop, Şanlıurfa, Şırnak, Van) sınıf tekrarı yapan öğrencilerden (N=2599) anket yoluyla toplanmıştır. Bölgelerden, ortaokuldan ortaöğretime (liselere) geçiş oranının en düşük olduğu iller seçilerek araştırma kapsamına alınmıştır. Benzer bir şekilde, ortaöğretimi terk eden çocuklar (N=2574) ile örgün eğitim dışında kalan 14-18 yaş grubundaki çocuklardan da (N=2466) anket yoluyla veri toplanmıştır. Nitel veriler ise sınıf tekrarı incelemesinde 600 (her biri 120 kişiden oluşan öğrenci, veli, öğretmen, yönetici ve akran grubu üyeleri), okul terki grubunda 600 (her biri 120 kişiden oluşan öğrenci, veli, öğretmen, yönetici ve akran grubu üyeleri) ve örgün eğitim dışında 240 çocuk olmak üzere toplam 1440 kişiden görüşme yöntemi ile elde edilmiştir.

Ortaöğretimde sayısal durumla ilgili veriler için ilgili mevzuattan, e-okul, Eurostat, OECD ve Dünya Bankası veri tabanlarından yararlanılmıştır. Sınıf tekrarı ve okul terkinin nedenleri ile örgün eğitim dışındaki çocukların durumu ve duyuşsal özellikleri konusunda veri toplamak için bu araştırmada kullanılmak üzere geliştirilen veri toplama araçları (anket ve Eğitim ve Yaşam Deneyimleri Ölçeği) kullanılmıştır. Nitel araştırmada veri toplama aracı olarak da yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Nitel çalışmalarda öğretmen grubu ile odak görüşme yöntemi; öğrenci, veli, yönetici ve akranlar ile bireysel görüşme yöntemleri kullanılmıştır. Nicel ve nitel veri toplama işlemlerinin yanı sıra araştırma kapsamında konu ile ilgili paydaşların öneri ve görüşlerini almak amacıyla üç ayrı çalıştay düzenlenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında ulusal düzeyde, il-ilçe düzeyinde ve okul düzeyinde politika önerileri geliştirilmiştir.

ORTAÖĞRETİME UYUM PROGRAMI PİLOT UYGULAMA VE DEĞERLENDİRME RAPORU (2014)

Bu raporda, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından UNICEF'in desteğiyle 2013-2014 eğitim ve öğretim yılı başında 9. sınıfa yeni başlayan öğrencilere yönelik olarak hazırlanan ve uygulanan "Ortaöğretime Uyum Programı"nın geliştirilmesi, uygulanması ve etkililiğinin

değerlendirilmesi çalışmaları sunulmuştur. Ortaöğretime yeni başlayan öğrencilerin gelişim özellikleri ve bu sınıf düzeyinde görülen okul terki ve devamsızlık gibi sorunları dikkate alarak geliştirilen uyum programı, “önleyici ve gelişimsel rehberlik yaklaşımı” ile hazırlanmıştır. 9. sınıfa başlayan öğrenciler ve velilerine yönelik geliştirilen program üç temel bileşen halinde; öğrenci ve velilerin okul hakkında bilgilendirilmeleri, uyumu kolaylaştıran becerilerin kazandırılması, akademik ve mesleki gelişimin desteklenmesi boyutlarında belirlenen kazanımlara yönelik olarak; okul rehber öğretmenin desteği ile okul yöneticileri ve sınıf rehber öğretmenlerinin 3 gün süre ile yürütecekleri etkinliklerden oluşmuştur. Programın geliştirilmesi için 12 pilot okulun yönetici, okul rehber öğretmeni ve birer sınıf rehber öğretmeni (branş öğretmeni) olmak üzere ilgililer ile 5 günlük bir hazırlık çalıştay yapılmış ve programın gerekliliği, özellikleri, ilkeleri, uygulama yaklaşımları tartışılarak katılımcılar tarafından taslak program hazırlanmıştır. Teknik ekip tarafından bu taslak üzerinden “Öğretmen Kılavuzu” geliştirilmiş ve ikinci çalıştayda bu kılavuzun kullanılması ile ilgili olarak 9. sınıf rehber öğretmenleri iki günlük bir eğitime alınmıştır. Daha sonra eğitim yılının başında pilot okullarda katılımcılar tarafından uygulanan bu programın etkililiği değerlendirilmiştir.

Değerlendirmeler iki ayrı araştırma ile kapsamlı bir veri (niceliksel ve niteliksel veriler) toplama ve analiz etme yoluyla yürütülmüştür. Bu kapsamda:

1. Programın uygulandığı okullarda öğrenci, veli ve öğretmenlerin görüşleri üç ayrı veri toplama aracı ile nicel ve nitel veriler olarak saptanmıştır.
2. Uygulamanın yapıldığı 12 pilot okuldan seçilen 6 okul ile onlarla eşleştirilen ve uygulama yapılmayan 6 okuldan alınan öğrenci örneklemelerinden elde edilen veriler karşılaştırılarak farklılık analizleri yapılmıştır.

Yukarıda belirtilen birinci araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlar, programın niteliğinin ve organizasyonun değerlendirilmesi ve programın hedeflerine ulaşması açısından değerlendirilmesi şeklinde iki başlıkta; ikinci araştırma kapsamında ise, deney ve kontrol grubunun karşılaştırılması şeklinde analiz edilmiştir.

Raporda uygulamaya katılan öğrenci, veli ve öğretmenlerden toplanan nicel ve nitel veriler gerekse uygulamaya katılan ve katılmayan okul öğrencilerinin karşılaştırılmasına dayalı analizler sonucunda, 2013-2014 eğitim ve öğretim yılı başında 12 pilot okulda proje kapsamında geliştirilen ve uygulanarak değerlendirilmesi yapılan uyum programının belirlenen amaçlara ulaştığı ve başarılı olduğu saptanmıştır. Değerlendirme sonuçlarının ve

alınan geri bildirimlerin analizi ve ilk uygulamanın ortaya koyduğu yaşantılar ışığında, uygulamaya katılanların görüşleri de dikkate alınarak programın sürdürülmesine yönelik stratejiler açısından öneriler geliştirilmiştir.

ORTAÖĞRETİM GÖSTERGELERİ (2013)

Rapor ülkemizde insani gelişmişlik düzeyinin daha üst seviyelere çıkarılabilmesi ve nüfusun eğitimde kalma süresinin artırılması kapsamında eğitimin kademelendirilerek 4+4+4 uygulamasına geçilmesi, ortaöğretim zorunlu eğitim kapsamına alınması sonucunda artacak öğrenci sayısı göz önünde bulundurularak yürütülecek politika ve uygulamaların izleme ve değerlendirilmesine imkân veren verileri bir araya getirmektedir. Raporda her ile ait veriler, bölge ve ülke karşılaştırmalarına da imkân verecek şekilde, demografik durum, örgün ortaöğretimde ildeki gelişme trendi, ortaöğretime katılım, ortaöğretimde devamsızlık, sınıf tekrarı ve okul terk oranları, ortaöğretimde eğitim ortamları, ortaöğretimde pansiyon, burs ve taşınmalı eğitim, ortaöğretimde öğretmenler, ortaöğretimde öğrenci başına harcama, yükseköğretime geçiş ve nüfusa göre ortaöğretim mezuniyeti başlıkları altında gösterilmektedir.

Kullanıcılar açısından önemli bir kaynak teşkil edecek bu yayın ülkemizin ortaöğretimde gelişme sürecinde kat edilen mesafeyi göstermeyi ve il, NUTS-1 ve Türkiye bağlamında karşılaştırmalı bölgesel analiz yapmayı amaçlayan bir belge niteliğindedir.

ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇALIŞTAY VE ARAŞTIRMA RAPORLARI

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü araştırma ve geliştirme faaliyetleri kapsamında; Bakanlık merkez teşkilatı idarecileri, millî eğitim uzman yardımcıları, eğitim uzmanları, akademisyenler, il ve ilçe teşkilatında görev yapmakta olan idareciler, öğretmenler ve sivil toplum örgütleri temsilcilerinin katılımı ile ortaöğretimin temel sorun alanları ve ortaöğretimde gelecek tasarımıya yönelik çalıştaylar ve çalışmalar düzenli aralıklarla gerçekleştirilmektedir. Bu çalıştaylarda ele alınan konular, sorunlar ve çözüm önerilerinin yer aldığı raporlar politika belirleme sürecinde dikkate alınmaktadır. Genel müdürlüğümüz tarafından hazırlanan çalıştay ve araştırma raporları aşağıda başlıklar halinde belirtilmektedir;

1. Okul Çeşitliliğinin Azaltılması ve Genel Ortaöğretimde Okul Türlerinin Yeniden Belirlenmesi
2. Ortaöğretimde Yeni Yaklaşımlar ve Gelecek Tasarımı Çalıştay Raporu
3. 2015 Yılı Hedef ve Öncelikler Çalıştay
4. Güzel Sanatlar liseleri ile Spor Liselerinin Uygulanmakta Olan Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi Çalıştay
5. Avrupa Birliği Ülkelerinde Ortaöğretim Sistemleri
6. Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS) Alt Gruplara Yönelik Analiz ve Değerlendirme Raporu
7. Yükseköğretime Geçiş Raporu
8. Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonlarına İlişkin Çalışma Raporu
9. Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçişte Tercih ve Yerleştirme Önerisi
10. Sorularla Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
11. 2014 Yılı Hizmetiçi Eğitim İhtiyacını Belirleme Raporu
12. Okul Türlerine Göre İdeal Eğitim Ortamları Ön Hazırlık Çalışması
13. e-Bültenler

EARGED TARAFINDAN GENEL ORTAÖĞRETİME YÖNELİK HAZIRLANAN RAPORLAR

Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı T.C. Hükümeti ile Dünya Bankası arasında 18 Mayıs 1990 tarihinde imzalanan ve 10 Temmuz 1990 tarih ve 20570 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Millî Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGP) ile ilgili "İkraz Anlaşması" gereğince oluşturulmuştur. 30.04.1993 tarih ve 3797 sayılı M.E.B Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanununun 4. ve 32. maddeleri ile de yasalaştırılmıştır. Bu yasa ile Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığına; eğitim ve öğretimde uygulanan yeni teknolojilerle ilgili gelişmeleri yurt içinde ve yurt dışında takip etmek ve değerlendirmek, eğitim ve öğretim programlarını araştırmak, incelemek, geliştirmek ve Talim ve Terbiye Kuruluna sunmak görevleri verilmiştir. Araştırma Şubesi, kendi içinde kurduğu araştırma ekipleri ile MEB Merkez Teşkilatı birimlerinin ihtiyaç duyduğu konularda eğitim araştırmaları yapmaktadır. Bu kapsamda, kurulduğu günden buyana 102 eğitim araştırması tamamlanmış ve sonuçları eğitim çevreleri ile paylaşılmıştır. Bu bölümde EARGED Araştırma Şubesi tarafından ortaöğretime yönelik hazırlanan raporlara ilişkin bilgiler sunulacaktır.

21. YÜZYILA GİRERKEN TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN İHTİYAÇ DUYDUĞU ÇAĞDAŞ ÖĞRETMEN PROFİLİ (2001)

2001 tarihli bu araştırmada 21. yüzyıla girerken Türk Eğitim Sisteminin ihtiyaç duyduğu çağdaş öğretmenin niteliklerini tespit etmek ve şu anda görev yapan öğretmenlerin niteliklerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaçla hazırlanan anketler Türkiye'de eğitim alanında çalışan 8 gruptan (öğretmenler, öğrenciler, okul yöneticileri, il-ilçe millî eğitim müdürleri, müfettişler, öğrenci velileri, öğretim elemanları, sendika, dernek ve vakıflar) toplam 6003 kişiye uygulanmıştır. Üniversitelerin öğretmen yetiştiren bölümlerinde çalışan öğretim elemanlarına da yetiştirdikleri öğrencilere ideal öğretmen niteliklerini ne derecede kazandırdıkları ve bölümlerindeki eğitim olanakları sorulmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, çağdaş öğretmen konu alanına hâkim olma, öğrenci gelişimi, öğretimi planlama, öğretim stratejileri, bilimsel işlem becerileri, sınıf yönetimi ve sınıf içi etkinlikler, mesleki gelişim, sosyal-çevresel boyut ve kişisel özellikler bakımından yeterli olmalıdır. Öğretmenlerin kendilerini bu konularda ideale yakın görmemelerine karşın araştırmaya katılan diğer gruplar onların yeterince donanımlı olmadıklarını düşünmektedirler.

Sonuç olarak öğretmenlerimizin çağın ihtiyaçlarını karşılayabilecek donanıma sahip olarak yetiştirilmeleri, hizmete alınmaları, kendilerini yenilemeleri ve Türk toplumunu bilgi çağına hazırlama görevini yerine getirebilmeleri için eğitim yöneticilerinin, Millî Eğitim Bakanlığının, üniversitelerin ve ilgili diğer birimlerin birbirleri ile uyumlu bir şekilde çalışması gerekmektedir. 21. yüzyılın ihtiyaç duyduğu çağdaş öğretmene dolayısıyla bilgi çağına bu yolla ulaşılabilir.

DiĞER ÜLKELERDE LİSE BİTİRME SINAVLARI VE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ İÇİN LİSE BİTİRME SINAVI MODELİ ÖNERİSİ (2005)

Ortaöğretimin Yeniden Yapılandırılması kapsamında ortaöğretimdeki niteliğin değerlendirilmesi (ortaöğretimin hedeflerinin ulaşıp ulaşılmadığını, güçlü yanları ve iyileştirmeye acık yanları vb.nin değerlendirilmesi) ve bu değerlendirmeler sonucu ortaöğretimle ilgili politika ve uygulamalara yon verilmesi amacıyla ortaöğretim sonrasına Bitirme Sınavının (bu çalışmada kısaca Lise Bitirme Sınavı (LBS) olarak isimlendirilmiştir) getirilmesi MEB'in gündemine gelmiştir. 2005 tarihli bu çalışma MEB'in bu konuda

geliştireceği politikalara ışık tutmak amacıyla hazırlanmış taslak bir çalışmadır. Bu kapsamda ulusal ve uluslararası literatürde LBS'lerin tanımı ve amaçları, AB ülkeleri dâhil çeşitli ülkelerdeki LBS uygulamaları, uzun yıllardır LBS'leri uygulayan ülkelerde bu sınavların avantajları veya sınırlılıklarına ilişkin yapılmış araştırmalar incelenmiş ve elde edilen bu veriler üzerine Türk ortaöğretim sistemi için bir LBS Modeli önerilmiştir. Bu model taslak bir model olup literatüre dayalı olarak geliştirilmiş bir modeldir. Ancak, EARGED koordinesinde MEB'in ortaöğretimle ilgili icra birimleri (Ortaöğretim Gn. Md., Kız Teknik Öğretim Gn. Md. ve Erkek Teknik Öğretim Gn. Md., Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Gn. Md. vb.), TTK, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Gn. Md., Eğitim Teknolojileri Gn. Md. (Sınavlar Dairesi Başkanlığı) ve ÖSYM temsilcilerinden oluşacak bir çalışma grubuyla Taslak Model daha da geliştirilmesinin uygun olacağı belirtilmektedir. Daha ileriki bir aşamada olgunlaştırılan bu model MEB'in önümüzdeki günler için gündemine aldığı Ortaöğretimin Yeniden Yapılandırılması konulu Millî Eğitim Şurasında akademisyenler ve MEB temsilcilerinin yanı sıra veliler, işveren, YÖK gibi eğitimle ilgili tüm çevrelerin tartışmasına açılması ve sorumluluğun toplumsal olarak paylaşıldığı bir yaklaşımla uygulamaya hazır hale getirilmesi ifade edilmekte ve raporun sonuç bölümünde Türk eğitim sistemi için taslak bir lise bitirme sınavı (LBS) önerisi sunulmaktadır.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI HİZMETİÇİ EĞİTİM FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (2006)

2006 tarihli bu araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilâtında, her kademedeki görevli öğretmenlere yönelik olarak düzenlenen hizmet içi eğitim programlarının etkililiğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın genel evrenini, 2004-2005 öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı Merkez ve Taşra teşkilâtının değişik kademelerinde görev yapan her statüden öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise, MEB merkez teşkilatında 191 yönetici ve bakanlık müfettişi, taşra teşkilatında 56 yönetici ve müfettiş, 131 okul müdürü ve 922 öğretmen olmak üzere toplam 1300 kişiden oluşmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Araştırmanın genel amacı ve alt amaçları esas alınarak geliştirilen anket formu, yönetici öğretmen anketi formu ve öğretmen anketi formu olmak üzere birbirini tamamlayan iki ayrı form olarak tasarlanmıştır. Anket maddeleri var olan durum ile var olması gereken durum arasındaki farkı ortaya koyabilecek biçimde oluşturulmuştur. Son biçimini

alan anket, örnekleme oluşturan tüm yönetici ve öğretmenlere araştırmacı grubu tarafından elden dağıtılıp toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, kodlanarak bilgisayara yüklenilmiş ve “SPSS (Statistical Package Program For Social Sciences) 11,0 for Windows” istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir. Hizmet içi eğitim ilkeleri ışığında yorumlanarak raporlaştırılmıştır.

Analizler sonucunda, hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirleme, program ve planlama, katılma engelleri, özendirme, ödül, gözlenebilir-ölçülebilir hedefler, yetişkin eğitimi ilke ve yöntemleri, eğitim ortamları ve değerlendirme boyutlarında yeni gözden geçirmeler ve değerlendirmeler yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonucunda ortaya koyulan öneriler şunlardır; hizmet içi eğitimler ihtiyaçlara dayalı olarak yürütülmelidir, hizmet içi eğitimler yetişkin ilke ve yöntemlerine uygun yürütülmelidir, hizmet içi eğitimlerde görev alan personelin yetişkin eğitimi yeterliliğinin bulunmasına özen gösterilmelidir, Hizmet içi eğitimlerde uzaktan öğretim, internet temelli öğretim vb. yaklaşımlar kullanılarak hizmet içi eğitim kapasitesi artırılmalıdır. Ayrıca hizmet içi eğitimlerde ele alınan konularla, öğretmen yeterliklerinin ve gerçek hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının ne derece örtüştüğü araştırılması, hizmet içi eğitimlere katılan öğretmen ve yöneticilerin bu çalışmaları neden öğretim yılı içinde istemedikleri araştırılmalı; öğretim yılı içerisinde yapılacak hizmet içi eğitimlerin etkililiği değerlendirilmesi, kadın öğretmenlerin hizmet içi eğitimlere katılma engelleri araştırılması üzerinde durulmaktadır.

ÖĞRENCİLERİN OKUMA DÜZEYLERİ (2007)

2007 tarihli bu araştırma, Millî Eğitim Bakanlığı ilk ve ortaöğretim kurumlarında öğrenimini sürdüren öğrencilerin okuma düzeylerinin ve okuma düzeylerine etki eden etmenlerin neler olduğunun belirlenmesinin yanı sıra, okuma kültürünün oluşumu ve gelişimi sürecinde karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri sunulması amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın genel evrenini 2006-2007 öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı ilk ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem almak için kademeli örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu çerçevede alt evren belirlenmiştir. Buna göre, 81 ilin tamamından örnek almak yerine, illerin yer aldığı coğrafi bölgeler ve gelişmişlik düzeyleri ölçüt olarak alınarak toplam 13 il seçilmiştir. Bir başka deyişle örneklemin seçileceği yerleşim yeri alt evreni 13 il merkezinden oluşmuştur. Her yerleşim yeri alt

evreninden iki ilköğretim okulu, iki genel ortaöğretim okulu olmak üzere dörder okul alınmıştır. Bu bağlamda her coğrafi bölgeden sekizer okuldan örnek alınmıştır. Her okuldan alınacak öğrenci sayısı 20 olarak belirlenmiştir. Toplam 1053 öğrencinin görüşleri alınmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı ilk ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere yönelik olarak düzenlenen okuma düzeylerini ve okuma düzeylerini etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada, veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Anket formu araştırmanın genel amacı ve alt amaçları esas alınarak geliştirilmiştir, Anket maddeleri var olan durum ile var olması gereken durum arasındaki farkı ortaya koyabilecek biçimde oluşturulmuştur. Hazırlanan anket formu, yüz geçerliğini sağlamak üzere alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuştur. Alan uzmanlarının eleştirileri doğrultusunda yeniden düzenlenen anket formları, asıl örnekleme yer almayacak olan yeterli sayıda öğrenciye uygulanarak elde edilen sonuçlar üzerinden güvenilirlik çalışmasına tabi tutulmuştur. Bu aşamadan sonra son biçimini alan anket, örnekleme oluşturan öğrencilere uygulanmıştır.

Araştırmada elde edilecek veriler, kodlanarak bilgisayara yüklenilmiş ve “SPSS (Statistical package program for social sciences) 13,0 for Windows” istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin, yüzde (%), frekans (f), aritmetik ortalama (x), standart sapma (ss) analizleri yapılmıştır. Elde edilen bulgular, yorumlanarak raporlaştırılmıştır.

Analizler sonucunda, çoğu ailede, kitap alma, kitap okumanın öncelikli bir ihtiyaç olmadığı, boş zamanlarını okuyarak değerlendiren çocukların oranı oldukça düşük olduğu, öğrencilerin büyük çoğunluğunun yeterince kitap sahibi olmadığı, İlk kitap okuma yaşının 13–14 olduğu, evde kitap okumak için ayrılan sürenin oldukça yetersiz olduğu, kütüphanelerden dergi ve kitap temin etme oranının düşük olduğu ve öğrencilerin gelişmiş ülkelerdeki akranlarının daha çok okuduğunu düşündüklerine ilişkin bulgular elde edilmiştir.

ORTAÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREVLİ YÖNETİCİLERİN ŞİDDET KONUSUNDAKİ BİLGİ VE BECERİLERİNE İLİŞKİN MEVCUT DURUM ANALİZİ (2007)

2007 tarihli bu araştırmanın amacı, ortaöğretim kurumlarında görev yapmakta olan okul yöneticilerinin şiddet konusundaki bilgilerini, gözlemlerini, değerlendirmelerini ve şiddeti önlemek için gerekli gördükleri önerilerini saptamaktır.

Tarama modelinde yapılandırılan araştırmanın evrenini 4.813 ortaöğretim kurumunda çalışan 15.027 okul yöneticisi; araştırmanın örneklemini ise 605 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Örnekleme oluşturan okul yöneticilerine EARGED Araştırma Şubesi tarafından hazırlanan anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler SSPS programında çözümlenmiştir. Okul yöneticilerinin şiddetle ilgili görüşlerini tespit etmeye yönelik anket maddelerine verdikleri cevaplarının aritmetik ortalaması, standart sapmaları hesaplanmıştır. Ayrıca şiddetle ilgili ifadelerle okul yöneticilerinin görevlerine göre görüşleri arasında bir farkın olup olmadığını tespit etmek için Anova testi uygulanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, okul yöneticilerinin görevlerinin bir kısmını şiddetle mücadele için harcadıkları, şiddet önlemek için başta psikolojik danışma ve rehberlik servisi çalışmaları olmak üzere birtakım çalışmalar yaptıkları, şiddetin önlenmesinde ailelere önemli görevler düştüğüne inandıkları, şiddeti toplumsal bir sorun olarak algıladıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bulgular ışığında ortaya koyulan öneriler şunlardır; zorbalık ve şiddet konusunda okul personeli eğitimden geçirilmelidir, şiddete karışma riski taşıyan öğrenciler okul rehberlik servisi tarafından takip edilmelidir, ulusal düzeyde şiddeti azaltmaya yönelik bir birim kurulmalıdır, ulusal düzeyde şiddeti azaltmaya yönelik bir birim kurulmalıdır, şiddetin takibi açısından düzenli araştırmalar yapılmalıdır, velilerin okullarla olan iş birliği artırılmalıdır, emniyet kuvvetleri tarafından okul dışından öğrencilere yönelik şiddet önlenmelidir, öğrencilere sosyal sorumluluk görevleri verilmelidir, Okul yöneticileri, öğretmenler aynı olaylar karşısında aynı tepkiyi göstermeleri sağlanmalıdır, güvenli okul modeli geliştirilmelidir.

DERS SAATLERİNİN ETKİN KULLANIMI (İLKÖĞRETİM VE ORTAÖĞRETİM OKULLARI, 2008)

Öğretmenlerin dersi işlemedeki etkililiğini belirlemek ve varsa problemlere çözüm önerileri geliştirmek amacıyla yapılan 2008 tarihli bu araştırmanın evrenini 2005-2006 öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Türkiye genelindeki ilköğretim okulları, ortaöğretim okulları ve meslek liselerinde görevli öğretmenler oluşturmaktadır. Türkiye genelinde 7 coğrafi bölgeden sosyo-ekonomik düzeylerine göre her bölgeden 2 il, toplam 14 il tespit edilmiştir. Bu illerde bulunan ilköğretim okulları, genel lise ve meslek liseleri kapsama alınmıştır. İllere ve okul türlerine göre öğretmen sayıları dikkate alınarak tabakalamalı örneklem yolu ile illere ve okul türlerine göre uygulanacak anket sayıları belirlenmiştir. Bir ilde ve bir okulda ve/veya bir okul türünde uygulanacak anket sayısı en az 5 ve en fazla 20 olarak belirlenmiştir. İllerdeki bir okul türünden öğretmen sayılarının çokluğu ile doğru orantılı olarak bir okul türünden her il için birden fazla okul tespiti yapılmış ve buna göre uygulanacak anket sayıları tespit edilmiş ve 1115 öğretmene anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda ilköğretim, genel ortaöğretim ve mesleki ortaöğretim öğretmenlerinin görüşleri de dikkate alınarak geliştirilen öneriler şunlardır;

- Öğretmenler, bir önceki günün gelişmeleri (geçmiş haberler, okunan gazeteler, derse hazır gelme durumu) hakkında öğrencilere sorular sorarak derse hazırlamalı, onların fikirlerini ve yönlendirmelerini almalı, onları derse motive etmelidir.

- Öğretmenler, öğrencileri derse hazırlamak için ders hakkında sorularla onları derse daha fazla motive etmeli, onların dikkatlerini çekerek derse hazır gelmeseler bile dersi anlama ve algılamalarının açılmasını sağlamalıdır. Verilen ödevlerin kontrollerini mutlaka yaparak öğrencilerin derse motivesi için ödevler kullanılmalıdır. Öğretmenler bu konularda öğrencileri yönlendirmeli ve özendirilmelidir.

- Öğretmenler, dersin işlenişinde öğrencilerin aktif olacağı yöntemleri (aktif öğrenme, yaşayarak öğrenme, deney ağırlıklı işleme) dersin işlenişine göre seçmeli ve daha fazla tercih etmeli, bu durumun güncel hayata nasıl yansıtacağı örneklerle anlatılmalıdır. Bu konularda özellikle ilköğretimde teşvik edici ve özendirici olunmalıdır.

- Öğretmenler, derslerde dersin gidişine göre değişik sorularla yönlendirici olmalı, dersin amacına ulaşması konusunda gerekirse kısa bilgilendirme yaparak öğrencileri dersin sonucuna ulaşacak şekilde belirleyici olmalıdır. Öğretmenler, öğrencileri fırsat eşitliği ve özendiricilik konusunda ödüllere teşvik etmelidir. Dersin anlaşılabilirliği için değişik yöntemlerle (sorularla, günlük hayatta nasıl uygulanacağı konusunda) testler yapmalıdır.

ORTAÖĞRETİM KURUMLARI HAFTALIK DERS ÇİZELGELERİNDE YER ALAN SEÇMELİ DERSLERİN SEÇİLME ORANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ (2008)

Bu araştırma, Bakanlığımız Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı çalışmalarında değerlendirilmek üzere zorunlu seçmeli derslerin uygulama oranlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın veri kaynağını bilgi formu ile il millî eğitim müdürlüklerinden elde edilen sayısal veriler, raporda gösterilen haftalık ders dağıtımındaki zorunlu derslere göre oluşturulmuştur. Verilerin frekans ve yüzdelik değerleri okulların sınıf düzeylerine göre tablollaştırılmıştır. İl genelinde okuyan her sınıf kademesindeki öğrenci toplamı seçmeli dersi seçen öğrenci sayısı ile oranlanarak yüzdelik oran bulunarak tabloda gösterilmiştir. Diğer bir ifadeyle verilerin çözümlenmesinde seçmeli derslerin seçilme ağırlıkları aynı sınıf düzeyindeki toplam öğrenci sayısı ile oranlama yöntemi kullanılmıştır. Bu oranlama yönteminin değerlendirilmesinde genel ortaöğretim okulları sınıf düzeyinde okutulan haftalık zorunlu seçmeli derslerin okul ve alan türlerine göre altı grup ve bu grupların alan türleri esas alınmıştır.

İllerden elektronik ortamda Bilgi Formunda yapılan seçmeli derslerin sınıf düzeylerine göre il toplamı ile bu dersleri seçen öğrenci sayıları toplamının sınıf toplamına göre değerlendirilen yüzde oranları geçerli kabul edilerek, okul türü ve öğrenim alanlarına göre bölge illeri ve bu illerin oluşturduğu sonuçlarla alınan bilgiler çözümlenmiştir.

ÖĞRENCİLERİN AİLE BEKLENTİSİ (2008)

2008 tarihli bu araştırmayla, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim ve ortaöğretim okulu öğrencilerinin ailelerinden beklentileri ile öğrencilerin ruhsal durumlarını öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirerek çözüm önerileri sunmak amaçlanmıştır.

Araştırmanın evrenini, 2006-2007 öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Genel Müdürlüklerine bağlı okullarda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu okullarda öğrenim gören 14 ilden seçilen 1344 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Araştırmanın genel amacı ve alt amaçları esas alınarak geliştirilen anket formu, öğrenci görüşlerini yansıtacak şekilde tasarlanmıştır. İl millî eğitim müdürlükleri kanalıyla, örnekleme

alınan illerde öğrencilere uygulanmış ve posta yoluyla dairemize gönderilmiştir. Geri dönen 1283 anket geçerlilik yönünden incelenenmiş, uygun cevaplandırılmayan 60 anket değerlendirme kapsamı dışında bırakılmıştır. Geçerli kabul edilen 1223 anket bilgisayar ortamında “SPSS (Statistical Package Program For Social Sciences) 11,0 for Windows” istatistik programı kullanılarak analiz edilmiş; araştırmanın amaçları doğrultusunda tablolaştırılıp yorumlanarak araştırma raporuna dönüştürülmüştür.

Analizler sonucunda anne ve babaların; çocuk gelişimi ve eğitimi, çocuklarla iletişim, anne-baba tutumları vb. konularında eğitilmeleri sağlıklı nesillerin varlığı bakımından önem arz ettiği ortaya çıkmıştır. Geliştirilen “**Her Şey Çocuğum İçin**” projesiyle anne ve babaların eğitilmeleri düşünülmektedir. Seminer şeklinde düşünülen bu eğitimde; Çocuklara: “Kendilerine Değer Verildiği Nasıl Hissettirilir?, Çocuklarla Diyalog Nasıl Kurulur?, Çocukların Açık Davranmaları ve Duygularını Açıkça İfade Etmeleri Nasıl Sağlanır?, Çocukların Başarıları Nasıl Ödüllendirilmelidir?, Çocuklar Hata Yaptıklarında Nasıl Uyarılmalıdır?, Çocuk Hangi Durumlarda Cezalandırılmalıdır?, Çocuklara Güven Duygusu Nasıl Geliştirilir?, Çocukların Ders Çalışma Ortamları Nasıl Olmalıdır?, Çocukların Kardeşleriyle ve Başkalarıyla Karşılaştırma Ölçütleri?, Çocukları Başkalarının Yanında Rencide Etmeme?, Sınavlar ve Ailelerin Çocuğa Yaklaşımları Nasıl Olmalıdır?, Aile İçi Sorunların Çocuğa Yansımaları, Başarısız ve Problemlili Öğrencilerin Sorunlarına Çözüm Arama” gibi konular işlenecektir.

ÖĞRENCİLERİN ŞİDDET ALGISI (2008)

2008 tarihli bu araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı ilk ve ortaöğretim kurumlarında öğrenimini sürdüren öğrencilerin şiddet kavramını nasıl algıladıkları ve kendilerini şiddete yönelten etmenlerin neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın genel evrenini 2006-2007 öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı ilk ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem almak için kademeli örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu çerçevede alt evren belirlenmiştir. Buna göre, 81 ilin tamamından örnek almak yerine, illerin yer aldığı coğrafi bölgeleri dikkate alınmış ve her bölgeden ikişer il seçilmiştir. İllerin seçiminde, gelişmişlik düzeyleri ölçüt olarak alınmıştır. Örneklemin seçileceği yerleşim yeri alt evreni 14 il merkezinden oluşmuştur. Her yerleşim yeri alt evreninden iki ilköğretim okulu, iki genel ortaöğretim okulu olmak üzere dörder okul alınmıştır. Bu bağlamda her coğrafi bölgeden sekizer okuldan örnek alınmıştır.

Her okuldan alınacak öğrenci sayısı 20 olarak belirlenmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı ilk ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere yönelik olarak düzenlenen şiddet algılarını ve kaynaklarını değerlendirmeyi amaçlayan bu araştırmada, veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Anket formu araştırmanın genel amacı ve alt amaçları esas alınarak geliştirilmiştir, Anket maddeleri var olan durum ile var olması gereken durum arasındaki farkı ortaya koyabilecek biçimde oluşturulmuştur. Hazırlanan anket formu, yüz geçerliğini sağlamak üzere alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuştur. Alan uzmanlarının eleştirileri doğrultusunda yeniden düzenlenen anket formları, asıl örnekleme yer almayacak olan yeterli sayıda öğrenciye uygulanarak elde edilen sonuçlar üzerinden güvenilirlik çalışmasına tabi tutulmuştur. Bu aşamadan sonra son biçimini alan anket, örnekleme oluşturan öğrencilere uygulanmıştır.

Araştırmada elde edilecek veriler, kodlanarak bilgisayara yüklenilmiş ve “SPSS (Statistical package program for social sciences) 13,0 for Windows” istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin, yüzde (%), frekans (f), aritmetik ortalama (x), standart sapma (ss) analizleri yapılmıştır. Elde edilen bulgular, yorumlanarak raporlaştırılmıştır.

Analizler sonucunda, öğrencilerin, şiddet kavramını bu literatürdeki anlamıyla algılayamadıkları; sözel şiddeti diğer şiddet türlerinden daha fazla yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca şiddetin yaygınlaşmasında medyanın, arkadaş çevresinin ve çevrenin rolü olduğu görülmüş; ailelerin şiddet konusunda eğitilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ MÜDÜRLERİNİN EĞİTİM ÖĞRETİM SÜRECİNDEKİ ROLLERİ (2009)

2009 tarihli bu araştırmanın amacı, Anadolu Öğretmen Lisesi Müdürlerinin Eğitim Öğretim Sürecindeki Rollerinin belirlenmesidir.

Araştırma tarama modelinde yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerine göre en az ve en çok gelişmiş 14 ilin Anadolu Öğretmen Liselerinde görev yapan 38 müdür, 863 öğretmen, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Anket posta yolu ile uygulanmıştır. Elde edilen veriler frekans, aritmetik ortalama, yüzde, standart sapma, t-testi ve kay-kare testi teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda; “Öğretmenlere Eğitim ve Öğretimle İlgili Ek Görevler Verme” görevini okul müdürleri en az düzeyde karşılayabildiklerini ifade ederken, müdür yardımcısı ve öğretmenler ise bu görevi en az oranla önemli gördüklerini belirtmişlerdir. Görev, önem ve karşılanma düzeyi bakımından en anlamlı değerlendirilen görev olduğu görülmüştür. Ayrıca diğer görevlerden “Okulu İçin Vizyon ve Misyon Geliştirme”, “Çalışanlara Güven Verici Sevgi ve Saygı Esasları Doğrultusunda Örnek Davranış ve Tutum İle Etkili Bir Kişilik Sergileme”, “Ahenkli Çalışma Ortamını Sağlama”, “Okulun Öğrencilere İstendik Davranışları Kazandırıcı Bir Eğitim Ortamı Olmasını Sağlama”, “Ders Yılı İçerisinde Öğretmenlerin Derslerini ve Diğer Faaliyetlerini Yakından İzleme”, ve “Çevre İmkânlarından Okulun, Okulun İmkânlarından da Çevrenin Eğitim Amaçlı Olarak Yararlanmasını Sağlama” görevini okul müdürleri yeterli düzeyde karşıladıklarını ifade ederken, müdür yardımcısı ve öğretmenler bu görevlerin daha az yeterlilikte karşılandığını belirtmişlerdir.

ÖĞRENCİLERİN TÜRK EDEBİYATI DERSİNE İLGİLERİ (2009)

2009 tarihli “Öğrencilerin Türk Edebiyatı Dersine İlgileri” araştırması ile ortaöğretim öğrencilerinin Türk Edebiyatı dersine olan ilgilerinin düzeyini ortaya koymak ve derse ait başarılarını artırmak amacıyla ilgi düzeylerini yükseltici tedbirler sunmak hedeflenmiştir.

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2007-2008 öğretim yılında Türkiye’deki dokuzuncu, onuncu ve on birinci sınıf düzeyinde devlet okullarına devam eden ortaöğretim öğrencileri; araştırmanın örneklemini ise her sınıf düzeyinden 540’ar öğrenci olmak üzere toplam 1620 öğrenci oluşturmaktadır. Yedi bölgeden 14 il; sosyal bilimler lisesi ve spor lisesi bulunan iller arasından da seçkisiz olarak belirlenen 2 il olmak üzere araştırmanın örneklemine 16 ilden seçilen okullar dâhil edilmiştir. Araştırmada, veri toplama aracı olarak ön uygulamadan sonra son şekli verilen anketler kullanılmıştır. Elektronik posta ile il millî eğitim müdürlüklerine gönderilen anketler, bu illerde çoğaltılarak öğrencilere uygulanmıştır. İller tarafından anketler postayla geri gönderilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde SPSS kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, dokuzuncu sınıf öğrencileri, Türk Edebiyatı dersine ait dört ünite içerisinde en fazla Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinlere ilgi duyarken, ilgilerinin en az olduğu ünite, Öğretici Metinlerdir. Onuncu sınıf öğrencileri, en fazla İslâm Uygarlığı Çevresinde Gelişen Türk Edebiyatı ünitesine ilgi duyarken, ilgilerinin

en az olduğu ünite, Öğretici Metinlerdir. On birinci sınıf öğrencileri, en fazla Millî Edebiyat Dönemi ünitesine ilgi duyarken, en az Öğretici Metinler ünitesine ilgi duymaktalar. Dokuz, on ve on birinci sınıf öğrencilerinin Türk Edebiyatı dersine karşı ilgileri düşük düzeydedir. Öğrenciler; farklı yöntemlerin uygulanması, farklı araç gereçlerin kullanılması, öğretmenin öğrenciye yaklaşımı, öğrencinin derste aktif olması, dersin eğlenceli hâle getirilmesi, konuların gerçek hayatla ilişkilendirilmesi, ders kitabının öğrenciler açısından çekici ve anlaşılır olmasıyla derse olan ilgilerinin artacağını ifade etmektedirler. Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin, onuncu (% 25,3) ve on birinci sınıf öğrencilerine (% 25,3) göre Türk Edebiyatı öğretmeni olma istekleri daha fazladır (%29,0).

Sonuç bölümünde öğrencilerin Türk Edebiyatı dersine ilgilerinin artması için, Türk Edebiyatı Öğretim Programı'nın ve Türk Edebiyatı ders kitaplarının yeniden değerlendirilmesi ve gözden geçirilmesi gerekli görülmektedir. Öğretmenlerin, öğrencilerin Türk Edebiyatı dersine ilgili olmalarındaki fonksiyonları bir kez daha vurgulanmalı ve öğretmenlere Türk Edebiyatı Öğretim Programı'nın tanıtılması yanında, Türk Edebiyatı dersi konularının işlenişi hakkında da hizmet içi eğitimler verilmelidir. Ayrıca "100 Temel Eser" projesinin uygulama boyutu değerlendirilmeli ve projenin işlerliğinin artırılması için önlemler alınmalıdır.

İLKÖĞRETİM VE ORTAÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN OKUMA KÜLTÜRLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (2009)

2009 tarihli bu araştırma, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okuma kültürlerinin değerlendirilmesi ve okuma, kitap okuma, dergi okuma, gazete okuma konusundaki görüşleri doğrultusunda okuma kültürlerinin geliştirilmesine yönelik öneriler sunmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın problemi; öğretmenlerin okuma tercihlerindeki önceliklerinin, takip ettikleri süreli yayınların, okuma nedenlerindeki önceliklerinin neler olduğunu ve düzenli olarak, belirli aralıklarla, belirli yoğunlukta okuma işlevini sürdürüp sürdürmediklerinin belirlenerek okuma kültürleri açısından durumlarını ortaya koymaktır.

Tarama modelindeki bu araştırmanın evrenini Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesindeki 2007–2008 öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Örnekleme, farklı sosyal ve ekonomik özelliklere sahip her coğrafi bölgeden iki il olmak üzere toplam 14 ilde, ilköğretim

ve ortaöğretim okullarında görev yapan 1.348 sınıf öğretmeni, 2.690 branş öğretmeni olmak üzere 4.038 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmada, veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Geliştirilen taslak anket, uzmanların görüşlerine sunulmuş; ayrıca Ankara’da bir ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenlere uygulanarak test edilmiştir. Gelen eleştiriler doğrultusunda yeniden düzenlenen anket örneklemini oluşturan öğretmenlere il millî eğitim müdürlükleri aracılığı ile anket uygulama yönergesi doğrultusunda uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, kodlanarak bilgisayara yüklenmiş ve “SPSS (Statistical package for social sciences) 14,0 for Windows” istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde yüzde ve frekans, okuma kültürüyle ilgili görüşlerinin belirlenmesi için verdikleri cevapların aritmetik ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin okuma konusundaki önceliklerinin belirlenmesine yönelik olarak “Borda Yöntemi” kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, yorumlanarak raporlaştırılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre ulaşılan bazı sonuçlar şöyle sıralanmaktadır. Öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirmede birinci öncelikleri kitap okumaktır. Araştırmaya katılan öğretmenler, kitap, dergi ve gazeteleri kısmen okuduklarını, gazeteyi kitap ve dergiye oranla daha fazla okuduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler zaman darlığını ve maddi yetersizleri okumama nedeni olarak göstermektedirler. Öğretmenler sanat metinlerini öğretici metinlere göre daha fazla okumaktadırlar. Öğretmenlerin yarıdan fazlası kitap ve gazete için gelirlerinden yıllık olarak 1-100TL arası ayırırken dergi için 1-50TL ayırmaktadırlar. Öğretmenlerin yarıdan fazlası kitaplıklarında 10–100 arası kitap olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin okumak için en çok tercih ettikleri en son kitaplar sırasıyla: Şu Çılgın Türkler, Secret, Küçük Şeyler, Efendi, Davinci Şifresi, Latife Hanım, Ferrarisini Satan Bilge ve Mutluluk adlı kitaplardır. Öğretmenlerin en çok etkilendiklerini belirttikleri kitaplar sırasıyla: Şu Çılgın Türkler, Suç ve Ceza, Sefiller, Simyacı, Davinci Şifresi, Çalıkuşu, İnce Memed, Adı Aylin ve Gelibolu adlı kitaplardır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu kitap fiyatlarını pahalı bulurken yarısı hafta içinde ve hafta sonunda okumak için 1 ve 1 saatten az zaman ayırdığını, çoğunluğu bir dergiye abone olmadığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarıya yakını yeterince gazete okuduğunu, gelirlerinden yıllık olarak ortalama 100TL gazete için pay ayırdığını, çoğunluğu gazeteye abone olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenler gazetelerde en fazla oranda köşe yazılarını okudukları yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler Türkiye’de okuma kültürünün şekillenmesinde öncelikle

görsel basın ve toplumun genel kabullerinin, üçüncü öncelikli olarak ise arkadaş yönlendirmesinin etkili olduğunu belirtmişlerdir.

ORTAÖĞRETİM OKULLARI ÖĞRENCİ KULÜP FAALİYETLERİNE YÖNELİK EĞİTİM MATERYALİ VE DONANIM İHTİYACININ DEĞERLENDİRİLMESİ (2009)

2009 tarihli bu araştırma Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığı talebi üzerine gerçekleştirilmiştir. “Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği” kapsamında yürütülen öğrenci kulüp etkinlikleri çalışmalarını yürütmek üzere ortaöğretim okullarında ihtiyaç duyulan eğitim materyali bilgilerine il düzeyinde ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda il millî eğitim müdürlüklerince il kapsamında bulunan ortaöğretim kurumlarının okullarında yürüttükleri sosyal etkinlik alanlarında ihtiyaç duyulan eğitim materyallerine il verilerinin değerlendirilmesiyle ulaşılmıştır. Millî eğitim müdürlüklerinden ortaöğretim okullarına yönelik eğitim materyali ve donanım ihtiyacı belirtilirken, okul yönetimlerinin okullarındaki öğrenci kulüpleri uygulamalarına yönelik duyarlılıkları artırmıştır. Ayrıca bu araştırma ile öğrenci kulüplerinin nasıl bir eğitim materyali ile etkinliklerini daha iyi yapmalarına yönelik yönlendirme ve rehberlik için neler yapılabilir sorusuna cevap aramayı sağlamıştır. İl millî eğitim müdürlükleri konuya ilişkin okul ihtiyaçlarını belirlemekle, okulların kulüp etkinliklerini denetlemede standart sağlayacaktır. Ortaöğretim okullarında yürütülen öğrenci kulüp etkinlikleri eğitim materyal ihtiyaçlarına yönelik yapılan değerlendirme sonucunda ortaya çıkan öneriler 10 madde halinde belirtilmiştir.

1. Öğrenci kulüp etkinliklerinin etkililiği sağlayan eğitim materyallerindeki yenilikler izlenmeli ve materyal donanımında sistem oluşturulmalıdır.

2. Millî eğitim müdürlükleri sosyal etkinliklere yönelik donanımın okular arası kullanımına ilişkin düzenleme yapmalıdır.

3. Millî Eğitim Bakanlığı ortaöğretim okullarına yönelik öğrenci kulüp etkinlikleri web sayfası oluşturmalıdır. Okulların sosyal etkinliklerde değerlendireceği materyalleri elektronik ortamda kulüplere yönelik tanıtım, afiş, resim ve eğitsel amaçlı olmak üzere web sayfasında öğrenci kulüplerinin faydalanacağı programlar üretilmeli ve hizmete sunulmalıdır.

4. Millî Eğitim Bakanlığı öğrenci kulüplerinin etkinlik çalışmalarında faydalanacağı okul materyal donanım listesi web sitesinde yayımlanmalıdır. Ayrıca bu sayfanın güncellenmesi yapılmalıdır.

5. Millî Eğitim Bakanlığı, kulüp etkinliklerine yönelik okul donanım materyali olarak sıralanan araştırma kapsamındaki Tablo 3.38'deki materyalleri değerlendirerek güncellemeye açık "Okul Eğitim Materyali Donanım" standardı oluşturmalı ve bunu Tebliğler Dergisinde yayımlamalıdır.

6. Millî Eğitim Bakanlığı ortaöğretim okullarında kaynaştırmalı eğitim yapan öğrenci kulüp etkinliklerine yönelik olarak tespit edilen ve Tablo 3.39'da belirtilen materyalleri değerlendirerek güncellemeye açık "Okul Kaynaştırmalı Eğitim Materyali Donanım" standardı oluşturmalı ve bunu Tebliğler Dergisinde yayımlamalıdır.

7. Millî eğitim müdürlükleri araştırma veri analizi ile oluşturulan Tablo 3.38 ortaöğretim kurumları, okul materyal donanım listesi ile okul müdürlüklerinin okul mevcudu ve varsa eksiklikleri tespit ederek il ihtiyaç talebini çıkarmalıdır.

8. Millî eğitim müdürlükleri öğrenci kulüp etkinliklerine yönelik materyal donanımını okul aile birliği ve çevre imkânlarla sağlanması hususunda gerekli koordinasyonu sağlamalıdır.

9. Millî eğitim müdürlükleri kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere yönelik sosyal etkinlikler için öğrenci kulüp etkinliklerine yönelik web sayfası oluşturmalıdır. Elektronik ortamda kulüplere yönelik tanıtım, afiş, resim ve eğitsel amaçlı olmak üzere web sayfasında programlar üretilmeli ve hizmete sunulmalıdır.

10. Millî Bakanlık ve il millî eğitim müdürlükleri okul ortamı sosyal etkinlik materyal donanımını müteakip öğrenci etkinliklerindeki gelişmeleri izlemek amacıyla araştırma yapmalıdır.

ORTAK DOKUZUNCU SINIF UYGULAMASININ YÖNLENDİRME VE OKULLAR ARASI GEÇİŞ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ (2010)

2010 tarihli bu çalışmada; 2006-2007 öğretim yılından itibaren faaliyete geçen ortak 9. sınıf uygulamasının yönlendirme hizmetleri ve okullar arası geçişlerin sağlanması yönünden değerlendirmesinin yapılması amaçlanmıştır. Ortak 9. sınıf ve okullar arası geçişlerin sağlanması yönünde yapılan uygulamaların güçlü ve zayıf yönlerinin tespit edilmesi güçlü yönlerin korunması zayıf yönlerin ise desteklenerek güçlendirilmesine yönelik tedbirler belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma var olan durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan tarama modelinde bir çalışmadır. Araştırmada Yönetici, Öğretmen, Veli ve Öğrencilere yönelik geliştirilen anketlerle veriler toplanmıştır. Araştırmanın örnekleme için TÜİK İstatistikî Bölge Birimleri

Sınıflandırması Düzey 1’de yer alan 12 bölgenin her birinden, bir il olmak üzere 12 il seçilmiştir. Bu illerde seçilen okullardaki 309 yöneticiye, 1012 öğretmene, 1057 10. sınıf öğrencisine, 1094 9. sınıf öğrencisine, 241 10. sınıf öğrenci velisine ve 497 9. sınıf öğrenci velisine anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler ki-kare testi ile analiz edilerek çözümlenmiştir. Ayrıca aritmetik ortalama olarak hesaplanmış ve yorumlanmıştır. Anketlerin son kısmında yer alan kapalı uçlu sorulara katılımcıların belirtmiş oldukları görüş ve öneriler tekrarlanma sıklığına göre gruplanmıştır.

Araştırmada; ortak 9. sınıf ve okullar arası geçiş uygulamalarının amaç, kapsam ve kuralları konusunda öğrenci ve velilerin yeterince bilgilendirilmediği, 9. sınıf ders müfredatının yoğun olup, içerik ve saatlerinin yeterince uygun olmaması, tanıtım ve yönlendirme hizmetlerinin yeterli ölçüde etkili olmadığı, mesleğe ya da akademik eğitime geçişte alan/dal programlarına ayrılan kontenjanların yetersiz olması, söz konusu programlara öğrenci alımında not ortalamasının en büyük etken olması ve okul türlerinde farklı seçmeli derslerin okutulması gibi sorunların yaşandığı tespit edilmiştir.

ORTAÖĞRETİMİN ÖĞRETİM SÜRESİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ (2010)

2010 tarihli bu araştırmanın amacı, ortaöğretimin dört yıla çıkarılmasının okullar, programlar, öğrenciler ve veliler açısından ortaya koyduğu sonuçları değerlendirmektir.

Araştırma tarama modelinde yapılandırılmıştır. Veri toplama araçları Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından geliştirilmiş veriler ise Eğitim Teknolojileri tarafından gerçekleştirilen elektronik veri toplama araçlarıyla sağlanmıştır. Araştırmaya 1571 ortaöğretim kurumu öğretmeni, 4679 öğrenci ve 1718 veli katılmıştır. Elde edilen veriler SSPS programında çözümlenmiştir. Öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin anket maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalamaları, frekans yüzde, standart sapmaları hesaplanmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan grupların ortaöğretim okullarının yeterliliklerine ilişkin algıları arasındaki farkı test etmek için ANOVA testi uygulanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; öğrenci ve veliler liseleri öğretmenlere göre daha fazla yeterli görmektedirler. Öğretmenlere ortaöğretimin yeniden yapılandırılması kapsamında liselerin 9. sınıflarının ortak olması, 9. sınıf sonunda öğrencilere lise değiştirebilme imkânının sunulması olumlu gelişmelerdir. Öğretmenler liselerin dört yıla çıkarılmasının eğitim-öğretime katkısının sınırlı olduğunu düşünürken öğrenci ve velilerin dört yıl eğitim sürecini eğitimin kalitesini artıran bir değişiklik olarak düşündükleri

görülmektedir. Ortaöğretimin süresinin artırılmasının olumlu ve olumsuz yönlerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Ülkemizde öğrencilerin öğretimlerinin sadece okul ortamıyla sınırlı kaldığı ifade edilemez. Okul dışı ortamlarda öğrencilerimizin önemli bir zamanları geçmektedir. Sosyal faaliyetlere katılma ve dinlenme için zamanları çok az kalmaktadır. Dört yıllık sürecin öğrencilere sosyal faaliyetler ve dinlenmek için çok zaman tanımadığı anlaşılmaktadır. Ortaöğretimin süresinin ortaöğretimin tümü için yapılacak reform çalışmaları kapsamında değerlendirilmesi uygun olacaktır.

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN ALAN TERCİHLERİNİN İNCELENMESİ (2010)

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin alan tercihlerinin oluşmasında etkili olan etkenlerin belirlenmesidir.

Araştırmanın amacına yönelik verilerin toplanması amacıyla Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından öğretmen ve öğrenci anketleri geliştirilmiştir. Veriler 12 ilde 1440 öğrenci ve 720 öğretmene uygulanan anketler yoluyla toplanmıştır. Elde edilen veriler, SPSS/WINDOWS paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Rehber öğretmenlerin ve öğrencilerin anket maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalamaları, yüzde, frekans ve standart sapmaları hesaplanmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin alan tercihi yapma sürecinde karşılaştıkları en önemli sorunların; aile baskısı, seçecekleri alanlar hakkında yeterince bilgilendirilmemeleri ve kararsızlık yaşamaları, ilgi ve yeteneklerinin farkında olmamaları, gelecekte iş bulabilme kaygısı şeklinde ortaya çıkmıştır. Öğrenciler alan tercihi yaparken etkili olan en önemli etken olarak “ilerde sahip olmak istedikleri meslek için bu alanı seçmek zorunda olman” ifadesini seçmişlerdir. Öğrenciler alan tercihi yaparken en büyük oranda rehber öğretmenlerinden bilgi aldıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmada elde edilen veriler ışında ortaya konan öneriler şu şekilde sıralanmaktadır;

1. Okulların rehberlik servisinde çalışan öğretmenlerin PDR branşından olmasının bu servislerin daha etkili çalışmasını sağlayacağı yönünde öğretmen görüşleri dikkate alınarak, rehberlik servislerinde PDR öğretmenleri görevlendirilmelidir.

2. Öğretmenler, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanımlarına yardımcı olacak ve hangi alana yönelecekleri konusunda bilgilenecekleri bir bilgisayar programının yararlı olacağı konusunda görüş bildirmişlerdir. Buna göre, Bakanlığın ilgili birimleri tarafından bu

türden materyallerin hazırlanması, öğretmenlere bu materyallerin kullanımı ile ilgili hizmet içi kursların verilmesi, okullardaki kaynak eksikliklerinin acilen tamamlanması girişimlerine önem ve öncelik tanınmasına işaret etmektedir.

3. Okulların rehberlik servisleri tarafından öğrencilere “yetenek testi”, “ilgi testi” gibi öğrenciyi tanımaya ve yönlendirmeye yönelik testler uygulanıyor gibi görünmekle birlikte bu testlerin sonuçlarından öğrenci ve velilerinin yeterince bilgilendirilmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca bu testlerin sonuçlarına göre öğrenciye uygun yüksek öğretim kurumları (üniversiteler) hakkında bilgilendirilmelerinde yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ile Millî Eğitim Bakanlığının birlikte hazırlayacakları üniversiteleri ve bölümlerini tanıtıcı bir bilgisayar programının okullarda bilgilendirici ve yönlendirici materyal olarak kullanılması yoluna gidilebilir.

4. Alan tercihi sürecinde karşılaşılan en önemli sorunlar hakkında öğretmenlerin çözüm önerilerinin dağılımı şöyledir; aileler bilinçlendirilmeli, daha erken sınıflarda yönlendirme yapılmalı, meslekler gezi ve gözlemlerle, okullara davet edilecek meslek sahibi kişilerle tanıtılmalı, alanlarla ilgili görsel materyallerin sayısı artırılmalı, daha etkili bir yönlendirme yapılmalı, alanlarla ve mesleklerle ilgili yeterli bilgilendirme yapılmalı, okul idaresi ve rehberlik servisi, ailelerle iş birliği halinde hareket etmeli, 9. sınıftan sonra her sınıf düzeyinde alan değişikliği kolaylaştırılmalı, rehberlik servislerinde alan dışı öğretmenler görevlendirilmemeli, öğretmen eksikliği alan öğretmenleri ile tamamlanmalı, not ortalamasına göre alan tercihi kaldırılmalıdır.

5. Öğretmenler yönlendirmenin ortaöğretimden daha erken sınıflarda yapılmasına yönelik görüş bildirmişlerdir. Erken yaşlarda yapılan yönlendirmenin sakıncalarını ortadan kaldırmak amaçlı çözüm önerisi olarak da 9. sınıftan sonra her sınıf düzeyinde alan değişikliği yapılmasının kolaylaştırılmasını ifade etmişlerdir.

6. Okullarda, okul aile birliği, rehberlik servisi ve idare iş birliği ile velilere öğrencilerin seçebilecekleri alanlar ve yükseköğretim kurumları hakkında bilgilendirici seminerler hazırlanarak velilerin bu konuda bilinçlendirilmesi ve bu seminerlere veliler ile birlikte öğrencilerin de katılımının sağlanması yoluna gidilmelidir. Öğrencilerin % 38’inin dokuzuncu sınıf not ortalamasının gerçek performanslarını yansıtmadığını düşündüklerini ifade etmeleri, öğretmenlerin, not ortalamasına göre alan tercihinin kaldırılması yönündeki önerilerini desteklemektedir. Bu konuda yapılacak düzenlemeler ile öğrenciler alan tercihi yaparken öğrenci, rehber öğretmen ve velilerin görüşlerine başvurularak karar verilmelidir.

7. Öğrenciler ilerde sahip olmayı düşündükleri mesleğin özelliklerini, “maddi getirisi” ve “iş olanaklarının fazla olması” şeklinde ifade etmiş olmaları ilgi ve yeteneklerinden daha çok gelecek kaygısı taşıdıklarını düşündürmektedir. Bu durumun etkili bir yönlendirme ile ortadan kaldırılabileceği düşünüldüğünde, okullardaki rehberlik servislerinin önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

MEB 21. YÜZYIL ÖĞRENCİ PROFİLİ (2011)

Bu araştırmada bir eğitim sistemini şekillendiren başlıca öğelerden olan eğitim anlayışı ve eğitim felsefesi doğrultusunda eğitim sisteminde nasıl bir insan profiline ulaşılmak istendiği irdelenmektedir. Araştırmada bu sorunun Millî Eğitim Bakanlığının 21. yüzyılda eğitim sistemimizde arzulanan öğrenci profilini belirlemesi açısından önem taşıdığı ifade edilmektedir.

Araştırma kapsamında mevcut öğrenci profilinin belirlenmesi için ve durum tespiti yapmak üzere bir anket oluşturulmuştur. Anketin hazırlanması için 21. yüzyılda küresel şartlarda arzulanan öğrenci özelliklerinin felsefi olarak ortaya konması gerekli görülmüş ve yapılan grup çalışmaları ve toplantılar ile ayrıca eğitim alanının her kesiminden temsilcilerin katıldığı 14-15 Nisan 2010 tarihlerinde ulusal bir çalıştay düzenlenerek tartışmaya açılmış ve böylelikle genel toplum katmanlarınca kabul edilebilecek 21. yüzyılda ülkemiz eğitim sisteminde arzulanan öğrenci profili ortaya konmaya çalışılmıştır. Öncelikle, teorik olarak nasıl bir profilin günümüz küresel dünya şartlarına uygun olduğu belirlenmeye çalışılmış ve sonra bu profile uygun anket sorularıyla bir portre çizerek bu portre günümüzde mevcut öğrencilere uygulanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular, öğrencilerin de arzuladıkları profilin çalıştay ve araştırma sonuçlarında ortaya çıkan öğrenci profili ile hangi oranda örtüştüğü tartışılmış, ayrıca buna ek olarak eğitim sistemimizin bu profili başarıyla verip veremediği incelenmiştir.

Sonuç bölümünde bulgular tartışılarak elde edilen bu bulgular değerlendirilmiş ve çözüm yolları araştırılmıştır. Ayrıca arzulanan 21. yüzyıl öğrenci profiline uygun öğrenci yetiştirilebilmesi için eğitim sistemimizin değerlendirmeye alması gereken hususlarının neler olabileceği önerilmiştir.

ORTAÖĞRETİM PROJESİ EĞİTİM PROGRAMLARI REFORMU YARARLANICI DEĞERLENDİRME ARAŞTIRMASI (2012)

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Dünya Bankası arasında 22 Şubat 2006 tarihinde imzalanan ikraz anlaşması sonucu, 31 Mart 2006 tarih ve 2006/10275 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe girmiş olan Ortaöğretim Projesinin hedefi değişen ve gelişen küresel yaklaşımlara uygun olarak, yaşam boyu öğrenmeyi destekleyecek şekilde ortaöğretimin kalitesinin, ekonomik uygunluğunun ve eşitlik düzeyinin artırılması olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda; genel, mesleki ve teknik ortaöğretim sisteminin yeniden yapılandırılması, kalitesinin artırılması, programlarının geliştirilmesi ve yenilenen programlara göre öğretmen eğitimi ile eğitim ortamlarının donatılması amaçlanmıştır.

Bu bağlamda T.C. Millî Eğitim Bakanlığı bu proje kapsamında geliştirilerek uygulamaya konulmuş olan genel, mesleki ve teknik ortaöğretim programlarının incelenmesi ve revizyon çalışmalarının yapılmasını öngörmüştür. Bu amaçla, Millî Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Projeler Koordinasyon Grup Başkanlığı ile PGlobal Kuresel Danışmanlık ve Eğitim Hizmetleri, Birmingham Üniversitesi Uluslararası Eğitim ve Araştırma Merkezi (Centre for International Education and Research), Gazi Üniversitesi ve Eğitim Programları ve Öğretim Derneği (EPODER)'den oluşan Konsorsiyum arasında 18 Ağustos 2011 tarihinde imzalanan sözleşme gereğince “Ortaöğretim Projesi Öğretim Programları Reformu Yararlanıcı Değerlendirme Araştırması” başlatılmış ve beş ay gibi çok kısa bir süre içinde program değerlendirme çalışması tamamlanmıştır.

Ortaöğretim programlarının değerlendirmesine yönelik bu araştırma, iki aşamada ele alınmıştır. Birinci aşamada, nitel bir araştırma deseni olan doküman analizi kapsamında mevcut ve önceki ders programlarının analizi ve karşılaştırılması yapılmıştır. İkinci aşamada ele alınan alan araştırması üç alt aşamadan oluşmuştur. Birinci ve ikinci alt aşaması için evren, Türkiye'deki genel, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının öğrencileri, mezunları, velileri, öğretmenleri, yöneticileri ve işveren temsilcilerinden oluşmuş ve bu evreni temsilen yansız bir örneklemin seçilmesi kabul edilmiştir. Bunun için seçkisiz tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Evrende 3334 genel ortaöğretim ve 1447 mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu olmak üzere toplam 4781 okuldan 380 okul örneklem grubu olarak belirlenmiş ve bu okullarla ilgili olarak 375 yönetici, 2895 öğretmen, 2212 öğrenci, 2161 veli, 98 sektör temsilcisi ve 313 mezuna anket uygulanmıştır. Alan araştırmasında son olarak 18

ortaöğretim okulunda nitel bir yöntem olan durum çalışması ile paydaşların görüşleri alınmıştır. Bu bağlamda 230 paydaştan nitel veri toplanmıştır.

Bu araştırma raporu, altı ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problem durumu, program değerlendirme yaklaşımları, araştırma soruları, sınırlılıklar ve tanımlar üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, araştırmanın yöntemi, ölçme araçları ve veri analizi üzerinde durulmuş ve uluslararası literatür incelemesi yapılmıştır. Üçüncü bölümde, Genel Ortaöğretim ile Mesleki ve Teknik Ortaöğretimin eski ve yeni öğretim programlarının karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesine ilişkin bulgular ve yorumlara, dördüncü ve beşinci bölümlerde, genel, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının öğrencileri, mezunları, velileri, öğretmenleri, yöneticileri ve sektör temsilcilerinin programlar hakkındaki görüşleri ve memnuniyet düzeylerine ilişkin bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Altıncı bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuç ve öneriler yer almaktadır.

7.2 PROJELER

Bu bölümde Bakanlığımız tarafından son on yıllık süreçte genel ortaöğretime yönelik gerçekleştirilen projeler; amaçları, hedef grupları, paydaşları, bütçeleri, kaynakları, süreleri ve kapsamlarında bulunan faaliyetler açısından ele alınacaktır. Bakanlığımız tarafından gerçekleştirilen projeler için kullanılan fonlar AB, ulusal ve uluslararası kuruluşlar ve genel bütçeden olmak üzere farklı kaynaklardan sağlanabilmektedir. Bu aşamada ülkemizin Avrupa Birliği sürecinin kısaca açıklanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Türkiye - AB İlişkilerinin Tarihçesi

Türkiye Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun (AET) 1958 yılında kurulmasından kısa bir süre sonra, 31 Temmuz 1959'da Topluluğa ortaklık başvurusunda bulunmuştur. AET Bakanlar Konseyi, Türkiye'nin yapmış olduğu başvuruyu kabul ederek üyelik koşulları gerçekleşinceye kadar geçerli olacak bir ortaklık anlaşması imzalanmasını önermiştir. Söz konusu Anlaşma 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanmış ve 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

13 Kasım 1970 tarihinde imzalanan ve 1973 yılında yürürlüğe giren Katma Protokol ile birlikte, Ankara Anlaşması'nda öngörülen hazırlık dönemi sona ermiş ve "Geçiş Dönemi"ne ilişkin koşullar belirlenmiştir. Bu dönemde taraflar arasında sanayi ürünleri, tarım ürünleri ve kişilerin serbest dolaşımının sağlanması ve Gümrük Birliği'nin tamamlanması öngörülmüştür.

1971 yılı itibarıyla, Katma Protokol çerçevesinde, Topluluk, bazı petrol ve tekstil ürünleri dışında Türkiye'den ithal ettiği tüm sanayi mallarına uyguladığı gümrük vergileri ve miktar kısıtlamalarını tek taraflı olarak sıfırlamıştır. Buna karşılık, Türkiye'nin AB kaynaklı sanayi ürünlerinde gümrük vergilerini tedricen sıfırlaması öngörülmüş ve böylece Gümrük Birliği'nin fiilen yürürlüğe girmesi için 22 yıllık bir süre tanınmıştır.

Türkiye-AB ilişkileri, 1970'li yılların başından 1980'lerin ikinci yarısına kadar, siyasi ve ekonomik nedenlerden dolayı istikrarsız bir seyir izlemiştir. 12 Eylül 1980 askeri darbesinin ardından ilişkiler resmen askıya alınmıştır.

Türkiye, 14 Nisan 1987 tarihinde, Ankara Anlaşması'nda öngörülen dönemlerin tamamlanmasını beklemeden, üyelik başvurusunda bulunmuştur. Komisyon, bu başvuru ile ilgili görüşünü 18 Aralık 1989'da açıklamış ve kendi iç bütünleşmesini tamamlamadan Topluluğun yeni bir üyeyi kabul edemeyeceğini belirtmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin, Topluluğa katılmaya ehil olmakla birlikte, ekonomik, sosyal ve siyasal alanda gelişmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu nedenle, üyelik müzakerelerinin açılması için bir tarih belirlenmemesi ve Ortaklık Anlaşması çerçevesinde ilişkilerin geliştirilmesi önerilmiştir.

Bu öneri Türkiye tarafından da olumlu değerlendirilmiş ve Gümrük Birliği'nin Katma Protokol'de öngörüldüğü şekilde 1995 yılında tamamlanması için gerekli hazırlıklara başlanmıştır. İki yıl süren müzakereler sonunda 5 Mart 1995 tarihinde yapılan Ortaklık Konseyi toplantısında alınan karar uyarınca Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği 01 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Böylece, Türkiye-AB Ortaklık İlişkisinin "Son Dönem"ine geçilmiştir. Gümrük Birliği, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile bütünleşme hedefine yönelik ortaklık ilişkisinin en önemli aşamalarından biridir ve Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerine ayrı bir boyut kazandırmıştır.

Türkiye-AB ilişkilerinin dönüm noktası, 10-11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki'de yapılan AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'dir. Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin adaylığı resmen onaylanmış ve diğer aday ülkelerle eşit konumda olacağı açık ve kesin bir dille ifade edilmiştir. Helsinki Zirvesi'nde, diğer aday ülkeler için olduğu gibi Türkiye için de Katılım Ortaklığı Belgesi hazırlanmasına karar verilmiştir. Türkiye için hazırlanan ilk Katılım Ortaklığı Belgesi 8 Mart 2001 tarihinde AB Konseyi tarafından onaylanmıştır. Katılım Ortaklığı Belgesi'nde yer alan önceliklerin hayata geçirilmesine yönelik program ve takvimimizi içeren Ulusal Program, 19 Mart 2001 tarihinde Hükümetimiz tarafından onaylanarak Avrupa Komisyonu'na 26 Mart 2001 tarihinde tevdi edilmiştir.

Katılım Ortaklığı Belgesi Avrupa Birliği tarafından, 2003, 2005, 2006 ve 2008 yıllarında tekrar gözden geçirilmiştir. Ulusal Program ise, 2003, 2005 ve 2008 yıllarında güncellenmiştir. Avrupa Birliği'ne üyelik yolunda kararlılığını her fırsatta ortaya koyan siyasi irade, reform çabalarına da ivme kazandırmıştır. Böylece, müzakerelerin açılması için ön şart olan siyasi kriterlerin karşılanmasına yönelik uyum yasası paketleri yoğun bir şekilde Meclisten geçirilmiştir. Temel hak ve özgürlüklerin kapsamını genişleten, demokrasi, hukukun üstünlüğü, düşünce, ifade özgürlüğü ve insan hakları gibi alanlarda mevcut düzenlemeleri güçlendiren ve güvence altına alan reformlara devam edilmiştir. Bu çerçevede 2002-2004 yılları arasında 8 Uyum Paketi, 2001 ve 2004 yıllarında da 2 Anayasa Paketi Meclisten geçirilmiştir.

17 Aralık 2004 tarihli Brüksel Zirvesi'nde, AB-Türkiye ilişkilerinde bir dönüm noktası daha yaşanmış ve Zirve'de Türkiye'nin siyasi kriterleri yeteri ölçüde karşıladığı belirtilerek 3 Ekim 2005'te müzakerelere başlanması kararı alınmıştır.

3 Ekim 2005 tarihinde Lüksemburg'da yapılan Hükümetler arası Konferans ile Türkiye resmen AB'ye katılım müzakerelerine başlamıştır. Yine aynı gün bir basın toplantısı düzenlenerek Türkiye için Müzakere Çerçeve Belgesi yayımlanmıştır. Böylece, Türkiye ile AB arasındaki ilişkiler yeni bir sürece girmiştir (ABB,2014).

Eğitim ve Kültür Kapsamında Yapılan Çalışmalar (Fasıl 26)

AB'de eğitim ve öğretim politikaları temel olarak ulusal düzeyde belirlenmektedir. Bu çerçevede AB, ortak hedeflere ulaşılabilmesi için üye ülkeler arasındaki iş birliğini güçlendirmek ve teşvik etmek için destekleyici bir rol üstlenmektedir. Söz konusu politika, ilgili eylem planları ve programlarla güçlendirilmektedir, özel ağ yapılanmaları ve görüş alışverişi platformlarıyla desteklenmektedir.

Türkiye eğitim ve kültür alanlarında Birlik politikalarının hedef ve önceliklerini paylaşmaktadır. Türkiye, eğitim alanında gerek alt yapı gerekse kapasite geliştirme ve nitelik artırmaya yönelik önemli adımlar atmaya devam etmektedir. Türkiye bu başlığa ilişkin AB 2020 Stratejisi ve Eğitim ve Öğretim 2020 çalışma programı kapsamında AB tarafından ortaya konulan hedeflere yönelik önemli adımlar atmakta ve AB düzeyinde yürütülen çalışma

platformlarına aktif katılmaktadır. Türkiye Bologna süreci, hayat boyu öğrenme stratejisi ve Birlik Programlarına katılım konularında ileri bir seviyeye ulaşmıştır (ABB, 2014).

Türkiye-AB Malî İş Birliği

28 üyeli Avrupa Birliği (AB), insan hakları ve pazar ekonomisi konusunda ortak değerleri paylaşan ülkelerden oluşmaktadır. Gerek bu ülkelerin iç ekonomik ve sosyal gelişmelerine destek olmak gerekse ülkelerarası gelişmişlik düzeyini dengelemek amacıyla hibe ya da kredi şeklindeki çeşitli mali araçlar halinde önemli miktarlarda kaynak harcamaktadır. AB, aynı zaman gerekli gördüğü hallerde üçüncü ülkelere de mali yardımlarda bulunmaktadır. Bunların yanı sıra, AB'ye üye olmak için başvuran ve resmi olarak adaylığı tanınmış ülkelere de özel mali destekler verilmektedir. 1999 yılı Helsinki Zirvesinde adaylık statüsü kazanan Türkiye ile birlikte mevcut beş aday (İzlanda, Makedonya, Karadağ, Sırbistan, Türkiye) ülke, katılım öncesi yardım adı verilen artırılmış bir mali yardımdan faydalanmaktadır.

Türkiye-AB arasındaki mali işbirliği ilişkisi adaylık öncesi ve sonrası olmak üzere iki ayrı süreçte değerlendirilebilir (ABB, 2014).

Adaylık Öncesi Mali Yardımlar (1964-1999)

1964-1995: 1963 tarihli Türkiye-AT Ortaklık Anlaşmasından 1996 yılında imzalanan Gümrük Birliği'ne kadar geçen süre Türkiye'nin mali yardımlardan mali protokoller aracılığıyla yararlandığı bir dönemdir. Bu dönemde çoğu kredi niteliğinde toplam 1 milyar avro kullanılmıştır.

1996-1999: Türkiye ile AT arasında bir Gümrük Birliği tesis edilmesinden adaylık statüsü kazandığımız 1999 yılına kadar olan dönemde Gümrük Birliği'ne bağlı yeni ihtiyaçların karşılanmasına yönelik yardımları içermektedir. Bu dönemde çoğu kredi şeklinde kullanılan toplam yardım 755,3 milyon avro tutarındadır.

Bununla birlikte, Türkiye 90'lı yıllarla beraber Avrupa-Akdeniz ortaklığı bünyesinde finanse edilen MEDA (Mediterranean Economic Development Area) programı altındaki hibe nitelikli fonlardan yararlanmıştır. 1996-1999 dönemine yönelik MEDA-I Programı kapsamında destek sağlanan 55 proje için Türkiye'ye 376 milyon avro taahhüt edilmiştir. Bunun yanı sıra, Birlik üyesi olmayan Akdeniz ülkelerine Avrupa Yatırım

Bankasından kredi sağlanması amacıyla oluşturulan EUROMED sistemi altında, Türkiye'ye 1997–1999 dönemi için 205 milyon avro tutarında kredi sağlanmıştır (ABB, 2014).

Adaylık Sonrası Dönem (2000-2006)

1999 yılında aday ülke konumuna gelen Türkiye, 2001[1] sonu itibarıyla hibe nitelikli fonlardan tek bir çerçeve altında yararlanmaya başlamıştır. Buna göre, Türkiye'ye adaylık sürecindeki yasal ve kurumsal düzenlemeleri yapabilmesi için projeler yoluyla yıllık 177 milyon avro verilmesi öngörülmüştür. 2002-2006 döneminde Türkiye yaklaşık 1,3 milyar avroluk fonu toplam 164 proje için kullanmıştır.

Söz konusu fonlar kurumsal yapılanma (%30), AB müktesebatına uyum (%35) ile ekonomik ve sosyal uyumun (%35) temini için kullanılmıştır. Fonlar Türkiye'yi Topluluk programlarına katılım için de hazırlamayı amaçlamıştır.

Katılım Öncesi Yardımlar, Katılım Ortaklığı Belgesindeki öncelikler ve Ulusal Programda yer alan taahhütlerin gerçekleştirilmesi için kullanılmıştır. Bununla birlikte, ekonomik ve sosyal uyum kapsamındaki projelerin “Ön Ulusal Kalkınma Planı”ndaki stratejik çerçeveye uyması şartı aranmıştır.

Avrupa-Akdeniz ortaklığı çerçevesindeki MEDA-II Programı bu süreçte de devam etmiş olup, 2000–2006 döneminde kullanılmak üzere Türkiye için ayrılan miktar 890 milyon avrodur. Türkiye adaylık statüsünü aldıktan sonra 2002 yılından itibaren MEDA kapsamı dışında bırakılmıştır.

Avrupa Birliği bu süreçte mali yardımların ülke içinde etkin ve etkili şekilde kullanılması ve denetlenmesi için Türkiye'den bir Merkezi Olmayan Uygulama Sisteminin kurulmasını talep etmiştir. 2001/41 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kurulan sistemin[2] temel aktörleri; Ulusal Mali Yardım Koordinatörü, Mali İşbirliği Komitesi, Ulusal Fon ve Ulusal Yetkilendirme Görevlisi, Ortak İzleme Komitesi ve Merkezi Finans ve İhale Birimi olarak belirlenmiştir.

Bu dönemde Türkiye reform sürecinin yarattığı ivmeyle, Ekim 2005 tarihinde Avrupa Birliği ile katılım müzakerelerine başlamıştır. Üyeliğe uzanan yolda atılan bu adım gerek reformların gerekse bu reformları desteklemek üzere sağlanan mali yardımların nitelik ve niceliğini değiştirmiştir. Enerjiden ulaşım, halk sağlığından tarıma kadar çok farklı ve kapsamlı alanlarda AB'ye uyumu amaçlayan müzakere süreciyle birlikte, toplumun pek çok

kesimini etkileyen yasal ve idari değişiklikler artarak devam etmiştir. Bu nedenle toplumu söz konusu değişikliklere hazırlamak üzere sağlanan mali yardım miktarında da geçmiş döneme kıyasla ciddi bir artış olmuştur.

Avrupa Birliği 2007 – 2013 yıllarına ait bütçe dönemiyle birlikte aday ülkelere sağladığı mali yardım mekanizmasında değişikliğe gitmiştir. Buna göre aday ve potansiyel aday ülkelere yapılan mali yardımlar Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) adı altında birleştirilmiştir.

Beş bölüm halinde yapılandırılan IPA, geçiş dönemi ve kurumsal yapılanma desteği yanı sıra çevre, ulaştırma, bölgesel rekabet, insan kaynakları kalkınması ve kırsal kalkınma olarak belirlenen yeni alanlarda katılım öncesi mali destek sağlamaktadır. Ayrıca aday ülkeler, katkı payları kısmen IPA altında finanse edilmekte olan Birlik Programlarına katılmaya devam etmektedir.

IPA Bileşenleri:

- I. Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma
- II. Sınır Ötesi İşbirliği
- III. Bölgesel Kalkınma
- IV. İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi
- V. Kırsal Kalkınma (IPARD)

IPA kapsamında 2007-2013 yılları itibarıyla ülkelere tahsis edilen fon yaklaşık 9.9 milyar avro tutarındadır. Bu tutarın yaklaşık yarısını oluşturan 4,8 milyar avro, nüfus ve yüzölçümü büyüklüğü dikkate alınarak Türkiye için ayrılmıştır.

IPA'nın temel amacı aday ülkenin AB'ye üye olma yolundaki ihtiyaç ve önceliklerine hizmet eden projelerin desteklenmesidir. Projeler aracılığıyla kullanılan fonlar, AB müktesebatına uyumu ve bu uyum için gerekli idari kapasite oluşturulmasını hedefler. Bununla beraber ekonomik ve sosyal uyumun sağlanmasına (bölgesel kalkınma, tarımsal ve kırsal kalkınma, sınır ötesi işbirliği ve KOBİ projeleri) yönelik projeler de mali yardımlar içerisinde gün geçtikçe artmaktadır.

IPA, aday statüsündeki ülkeler (İzlanda, Makedonya, Karadağ, Sırbistan ve Türkiye) ve potansiyel aday statüsündeki ülkeleri (Arnavutluk, Bosna-Hersek ve Kosova) kapsamaktadır.

Tablo 13: 2007-2013 IPA Dönemi AB Mali Yardımının Aday ve Potansiyel Aday Ülkelere Göre Dağılımı

Ülkeler	Yüzölçümü (km ²)	Avro/km ²	Nüfus-2006	Avro/Kişi	Toplam (Milyon Avro) (2007-13)	Oran
Hırvatistan	56,594	17,634	4,443,000	224.6	998	10.0%
Makedonya	25,713	23,918	2,039,000	301.6	615	6.2%
Türkiye	783,562	6,119	72,520,000	66.1	4795	48.2%
Arnavutluk	2,875	206,957	3,149,000	188.9	595	6.0%
Bosna Hersek	1,209	12,810	3,843,000	170.7	656	6.6%
Karadağ	13,812	17,087	624,000	378.2	236	2.4%
Sırbistan	77,474	17,890	7,425,000	186.7	1386	13.9%
Kosova	10,887	58,326	2,070,000	306.8	635	6.4%
İzlanda*					30	0.3%
TOPLAM	1,022,126	9,489	96,113,000	103.5	9944	100.0%

Not: İzlanda yardımlardan 2011 yılında faydalanmaya başlamıştır.

IPA'nın temel amacı aday ülkeleri üyelik sonrası yapısal ve uyum fonlarının programlaması, yönetimi ve uygulamasına hazırlamak ve bu sayede AB Mali Yardımlarının daha yüksek derecede tutarlılığı ve koordinasyonu sağlamak olarak açıklanabilir. Özetle, IPA aday ülkelerin Avrupa Birliği üyeliğine mali olarak hazırlanmalarına destek sağlar.

Aday ülkeler ve potansiyel aday ülkelere yönelik IPA kapsamında yardım sağlanacak beş bileşen ve bu bileşenlerin yönetimlerinden sorumlu program otoriteleri belirlenmiştir.

1. Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma - Avrupa Birliği Bakanlığı
2. Bölgesel ve Sınır Ötesi İşbirliği - Avrupa Birliği Bakanlığı
3. Bölgesel Kalkınma
 - Çevre Operasyonel Programı - Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
 - Ulaştırma Operasyonel Programı - Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
 - Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı - Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
4. İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi - Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

5. Kırsal Kalkınma - Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (ABB, 2014).

2014-2020 döneminde AB fonları ile gerçekleştirilecek Bakanlığımız projeleri program otoriteliği Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yürütülen İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi bileşeni altında ele alınacaktır. Bu kapsamda eğitimi de içinde barındıran “İstihdam, Eğitim ve Sosyal Politikalar Sektörel Operasyonel Programı (2014-2020)” taslağı ÇSGB internet sitesinde yayımlanmıştır. Taslak program incelendiğinde hazırlanacak projelere referans teşkil edecek eğitime ilişkin üç temel faaliyet alanının belirlendiği görülmektedir. Bu alanlar eğitim-öğretimin niteliğinin artırılması, herkesin eğitime erişimini sağlayarak beceri düzeyinin ve eğitim kazanımlarının artırılması ve son olarak ulusal yeterlilikler sisteminin güçlendirilmesi ve hayat boyu öğrenmenin teşvik edilmesinden oluşmaktadır. Bu üç ana alan altında gerçekleştirilecek müdahaleler maddeler halinde belirtilmektedir.

Avrupa Birliği fonlu projelerin ihale dosyalarının hazırlanmasından ihaleye çıkılmasına, değerlendirme komitesi üyelerinin belirlenmesinden sözleşmelerin imzalanmasına kadar yerine getirilmesi gereken iş ve işlemlerin AB Delegasyonun ön onayından geçmesi gerekmektedir. Bu süreç zaman zaman çok uzamakta ve belli bir sorun alanına yönelik hazırlanan projelerin hazırlanma gerekçelerini ortadan kaldırmaktadır.

Gerek AB gerekse ulusal ve uluslararası fonlarla son on yıllık dönemde genel ortaöğretime yönelik gerçekleştirilen projeler aşağıda belirtilmektedir.

ORTAÖĞRETİM PROJESİ

Genel ortaöğretim ile Bakanlığımıza diğer bakanlıklardan devredilen mesleki ve teknik ortaöğretim okuluna yönelik modern ekipman alımı ve bu kurumların günümüz koşullarına uygun şekilde iyileştirilmesine yönelik bir projeye ihtiyaç duyulmuştur. Ülkemizin kalkınma planları, hükümet programı ve Bakanlığımızın genel stratejileri ile doğru orantılı olarak Ortaöğretim Projesi (OÖP) hazırlanmıştır.

Ortaöğretim Projesi (OÖP), Hükümetimiz ile Dünya Bankası (IBRD) arasında 22 Şubat 2006 tarihinde imzalanan ikraz anlaşması kapsamında başlamıştır. Proje uygulama sürecinde duyulan ihtiyaç üzerine 26 Mart 2008 ve 19 Nisan 2010 tarihlerinde olmak üzere ikrazda iki kez değişiklik yapılarak tadilat anlaşmaları imzalanmıştır.

Toplam Bütçe	: 80 Milyon Avro
Kaynağı	: Dünya Bankası - Kredi
Başlama Tarihi	: 22 Şubat 2006
Bitiş Tarihi	: 30 Nisan 2012

Projeye ilişkin bilgiler aşağıda özetlenmiştir.

Genel Hedef: Yaşam boyu öğrenmeyi destekleyecek şekilde ortaöğretimin kalitesinin, ekonomik uygunluğunun ve eşitlik düzeyinin artırılması.

Projenin Amacı: Değişen ve gelişen küresel yaklaşımlara uygun olarak, ortaöğretimde ortak bir genel kültür verilmesi, esnek ve modüler program çeşitliliğine sahip, öğrencilere ilgi ve yetenekleri doğrultusunda etkin rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması, kurumsal ve teknolojik altyapısı güçlü ve daha çok talep edilebilen nitelikli ortaöğretim yapısına ulaşmak.

Projenin Bileşenleri ve Ana Faaliyetler:

1. Ortaöğretim Reformu

- Öğrencilerin yaşantı ve ilgilerine duyarlı, değişim ortamında sorun çözmeyi ve sorunlarla başa çıkmayı önceleyen ortaöğretimin yeniden yapılandırılması kapsamında, yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanan ve öğrenciyi merkeze alan 66 dersin öğretim programı geliştirilerek ve uygulamaya konulmuştur. Bazı derslerin programları okul türlerine göre farklı geliştirilmiştir. İlköğretimin programları göz önünde bulundurularak 9-12. Sınıflarda okutulan derslerin programları birbirinin devamı niteliğinde olacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Böylelikle ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında uygulanan programlarda paralellik sağlanmıştır. Genel Ortaöğretime yönelik hazırlanan programlara uygun 10 ayrı ilde kurulan komisyonlar tarafından öğrenci ve öğretmen kitapları yazılmıştır.
- Bakanlığımıza devredilen meslek liselerinin (Adalet Meslek Lisesi, Tapu Kadastro Meslek Lisesi, Meteoroloji Meslek Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi ve Tarım Meslek Liseleri) klasik programları yerine işgücü piyasasının ihtiyaçlarına duyarlı, esnek ve yeterliliğe dayalı modüler yapıda yeni öğretim programları hazırlanarak uygulamaya konulmuştur.
- Günümüzde sosyo-ekonomik önemi ve istihdam olanakları yüksek olan uçak, tarım, sağlık ve adalet gibi mesleki eğitim alanlarının modern cihaz ve teçhizatlarla donatılmaları

sağlanarak eğitim ortamları günün koşullarına ve sektörün ihtiyaçlarına cevap verecek hale getirilmiştir.

- Bakanlığımızın eğitimde teknolojinin kullanılması politikaları doğrultusunda, kalkınmada öncelikli olan 50 ilimizdeki 1629 ortaöğretim okulumuza toplam 5 milyon Avro tutarında bilişim teknolojileri ekipmanı alımları gerçekleştirilmiştir.
- Türkiye de ilk defa mesleki rehberlik çalışmalarına her yaştan bireylerin erişimini kolaylaştıran, mesleki rehberlik çalışmalarını yaygınlaştırmayı, MEB, İŞKUR ve diğer kurum ve kuruluşlar kapsamında verilen mesleki rehberlik çalışmalarına destek ve eşgüdüm sağlamayı, hayat boyu sürecek öğrenme ve gelişim yolculuğunda 13 yaş ve üstü tüm bireylere rehberlik etmeyi amaçlayan web tabanlı Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi (MBS) kurulmuştur. (<http://mbs.meb.gov.tr>)

2. Kalite, Değerlendirme

Ortaöğretim Projesi ile başta “MEB’in 21. Yüzyıl Öğrenci Profili” gibi Bakanlık eğitim politikalarının belirlenmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlayan, araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmalar aşağıda maddelendirilmektedir.

- Ortaöğretim programları/modüllerinin değerlendirilmesi yararlanıcı araştırması
- Mesleki Eğitim Girişimleri yararlanıcı araştırması
- 21. yy’da Öğrenci Profili
- Ortaöğretimin Süresi Bakımından Değerlendirilmesi
- Sektörün Gıda Teknolojisi Alanında Mesleki/Teknik Eğitim Okulları/Kız Meslek Liselerinden Beklentileri
- 9. Sınıflar Ortak Programının Oryantasyon ve Okullar Arası Transferler Açısından Değerlendirilmesi
- Seviye Belirleme Sınavının (SBS) Değerlendirilmesi
- Ortaöğretimdeki Öğrencilerin Alan Tercihleri
- Akademik Derslerin Mesleki Eğitime Katkısının Değerlendirilmesi
- STK’lar ile İl/İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi

- STK'lar ile İl/İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi
- Bakanlığımızda şeffaf, ölçülebilir, katılımcı, hesap verilebilir bir yönetim anlayışının uygulanması amacıyla, öğrencilerin, öğretmenlerin, her düzeydeki yöneticilerin yeterlilikleri ve eğitim kurumlarının standartları belirlendi ve performansa dayalı ölçme ve değerlendirmeye geçilmesi için web tabanlı performans yönetim sistemi oluşturulup pilot uygulamasına başlanılmıştır.

3. Okul Hibeleri

- Mesleki Eğitim Girişimleri ile ortaöğretim reform sürecinin uygulanmasına yerel mesleki eğitim kurumlarının da dâhil edilmesi yoluyla sistemin yerelleşme sürecinin hızlandırılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda, yurt içinde veya yurt dışında hizmet sağlayıcılardan alınacak hizmetler yoluyla mesleki eğitim kurumlarının eğitim hizmeti verdikleri alanlardaki yeterliliklerinin geliştirilmesi, teknik meslek eğitimi branş öğretmenlerinin mesleki yeterliliklerin geliştirilmesi ile kurumsal ve bireysel meslek eğitim kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda, mesleki eğitim programlarının kalitesinin ve ekonomik uygunluğunun geliştirilmesi amacıyla, meslek okulları için mesleki eğitim kurumlarının kalitesini iyileştirmek ve meslek dersi öğretmenlerinin becerilerini ve niteliklerini geliştirmek için rekabetçi proje yarışması tasarlanmış, başvuru yapan 433 proje arasından ticari amaç gütmeyen, yenilikçi ve sürdürülebilir 46 proje teklifinin desteklenmesine karar verilmiş ve uygulanmıştır.
- Ulusal seviyede büyük bir program (Okul Gelişim Programı) uygulamaya konularak, dezavantajlı konumda olan okullarda okullaşma oranının artırılması, eğitimde kalitenin yükseltilmesi hedeflendi ve 60 ilçedeki 3671 okul ilk defa kendi ihtiyaçlarını projelendirerek 32.150 Milyon Avro hibe kaynağı kullanmaktadır. Kurumlara öğrenci sayıları dikkate alınarak ilköğretim okulları için 3.000 – 10.000 Avro, ortaöğretim okulları için ise 6.000 – 20.000 Avro aralığında hibeler aktarılmıştır.

4. Proje Yönetimi, İzlemesi ve Değerlendirmesi

- Projenin değerlendirilmesi amacıyla müfredat reformu, Mesleki Eğitim Girişimleri ve Okul Gelişim Programı faaliyetlerine yönelik üç araştırma yapılması planlanmıştır.

Müfredat Reformu Etki Araştırması ve Mesleki Eğitim Girişimleri Yararlanıcı Araştırması tamamlanmak üzere olup proje sonunda yayınlanacaktır.

- Proje kapsamında bugüne kadar 18 çalıştayın yanı sıra; geliştirilen programların tanıtımı, personel kapasitesinin artırılması, yabancı dil öğretmenleri için öğretim yöntem ve teknikleri vb. konularda eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

EĞİTİMDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİN DESTEKLENMESİ PROJESİ (IPA)

Avrupa Birliği 2007–2013 dönemi için aday ve potansiyel aday ülkelere sağlanmakta olan tüm katılım öncesi mali yardımları tek bir program çerçevesinde toplamıştır. Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki mali iş birliği süreci 2007-2013 döneminde Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) ile yürütülmektedir. Bu kapsamda Bakanlığımız tarafından IPA I. Bileşeni 2010 yılı programlamasına yönelik olarak hazırlanan ve koordinesi Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne sağlanmakta olan projelerden “Eğitimde Cinsiyet Eşitliğinin Desteklenmesi Projesi”nin uygulama süreci 19/09/2014 tarihinde başlamıştır.

Projenin Amacı: Bu proje, cinsiyetler arasındaki biyolojik farklılıklara yüklenmiş kültürel ayrıntılar ve anlamların toplumda yol açtığı cinsiyet rolleri arasındaki olumsuz etkileri ortadan kaldırmayı, cinsiyet eşitliğine katkı sağlamayı, okullarda kız ve erkek çocuklar için cinsiyet eşitliğini geliştirmeyi ve cinsiyete duyarlı yaklaşımı tüm eğitim sistemine yerleştirmeyi amaçlamaktadır.

Projenin Hedef Grubu: Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyesinde bulunan öğrenci, veli, öğretmen ve eğitim öğretim süresinde görev alan tüm personel projenin hedef grubudur.

Proje Paydaşları: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüdür.

Süresi: Başlangıçta 30 ay üzerinden tasarlanan proje ihale süreçlerinde yaşanan gecikmelerden dolayı 24 aya düşürülmüştür.

Uygulama Düzeyi: Proje Erzurum, Batman, Samsun, İzmir, Malatya, Mardin, Şanlıurfa, Karaman, Trabzon ve Sivas illerinde uygulanacaktır.

Toplam Bütçe: 3,6 Milyon Avro

Kaynağı: AB (% 90 Avrupa Birliği Hibesi - 3.240.000 Avro ve %10 Ulusal Katkı 360.000 Avro)

Proje Bileşenleri Kapsamında Ana Faaliyetler:

- Okullardaki tüm personel için bir değerlendirme ve ölçme aracı olan “Cinsiyet Eşitliği Güvence Aracı” geliştirilerek 10 ilde 40 okulda pilot uygulama yapılması,
- İlkokuldan lise son sınıfa kadar tüm öğretim programları, ders kitapları ve eğitim materyalleri gözden geçirilerek toplumsal cinsiyet eşitliğine katkı sağlayacak şekilde iyileştirilmesi,
- Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı mevzuat düzenlemesi yapılarak bu kapsamda öğretmen ve yöneticilere eğitimler verilmesi,
- Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda toplumsal bilincin artırılmasına yönelik medya etkinlikleri ve bölgesel kampanyaların düzenlenmesi.

Beklenen Sonuçlar:

- Okulda bulunan tüm personel için rehber niteliği taşıyan ve değerlendirme aracı olarak kullanılacak yeterli uygulama kapasitesine sahip bir “Cinsiyet Eşitliği Güvence Aracı” geliştirildi. “Okullar için Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Sağlamaya” yönelik, okuldaki eğitim-öğretim ve idari personel için kılavuz ve değerlendirme aracı niteliğinde bir araç ve bu aracı kullanma kapasitesinin geliştirilmiş olması
- Cinsiyete duyarlı yaklaşım ve cinsiyet eşitliğini gözetten unsurlar tüm eğitim sistemine dâhil edildi. Tüm eğitim sektöründe eşitlikçi ve toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşımının yaygınlaştırılması konusunda MEB’in kapasitesinin geliştirilmiş olması
- Merkezi ve yerel kampanyalar aracılığı ile öğrencilerin, ebeveynlerin, eğitim-öğretim personeli ve idari personelin eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalıklarının artmış olması

GELECEĞİN KAN BAĞIŞÇILARININ KAZANIMI PROJESİ (IPA)

Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki mali iş birliği süreci 2007-2013 döneminde Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) ile yürütölmektedir. Bu kapsamda Bakanlığımız tarafından IPA I. Bileşeni 2010 programlamasına yönelik olarak hazırlanan ve koordinesi hâlihazırda Genel Müdürlüğümüzce sağlanmakta olan projelerden “Geleceğin Kan Bağışçılarının Kazanımı Projesi” 26/02/2014 tarihi itibarıyla başlamıştır.

Projenin Amacı: Geleceğin Kan Bağışçılarının Kazanımı Projesi'nin amacı, güvenli kanın temin edilmesindeki sorunları gidererek toplum sağlığının iyileştirilmesine katkıda bulunmak, gönüllü ve herhangi bir kazanç beklemeyen kan bağışçılarından güvenli kanın teminini sağlamaktır.

Projenin Hedef Grubu: İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenciler, aileleri, okul yöneticileri, öğretmenleri ile Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Türk Kızılay'ında çalışan ilgili personel.

Proje Paydaşları: Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Türk Kızılayı.

Süresi: 24 Ay

Uygulama Düzeyi: Proje 81 ilden 500 pilot okulda uygulanacaktır.

Toplam Bütçe: 2,5 Milyon Avro

Kaynağı: AB (% 90 Avrupa Birliği Hibesi - 2.250.000 Avro ve %10 Ulusal Katkı 250.000 Avro)

Proje Bileşenleri Kapsamında Ana Faaliyetler:

- İlk ve ortaöğretim seviyelerindeki mevcut müfredatın yenilenmesi ve AB uygulamalarına paralel olarak kan bağışının önemi kapsamında materyaller geliştirilmesi,
- SB, MEB ve Türk Kızılayı'nın insan kaynakları kapasitelerinin artırılması, gönüllü ve karşılıksız kan bağışçısı kazanımı konusunda AB uygulamaları ile uyumlu olarak bilincin artırılması,
- Proje başlangıcını müteakip ilk yılın sonunda (2013-2014 eğitim öğretim yılında) 500 pilot okulda "Kan Bağışçısı Eğitimi ve Kazanımı" ve ülke çapında "Basın ve Halkla İlişkiler" kampanyalarının düzenlenmesi.

Beklenen Sonuçlar:

- Ülke çapında öğrencilerin, gönüllü ve karşılıksız kan bağışının önemine ilişkin bilgi düzeyleri ve farkındalıkları artırıldı.
- Gönüllü ve karşılıksız kan bağışçısı temini konusunda Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Türk Kızılayı'nın insan kaynağını kapasitesi artırıldı.
- 500 pilot okulda 2 kez düzenlenen Kan Bağışçısı Eğitimi ve Kazanımı ve ülke çapında düzenlenen Basın ve Halkla İlişkiler Kampanyaları yoluyla kan bağışı konusunda farkındalık artırıldı.

HÜKÛMETİMİZ VE UNICEF ÜLKE PROGRAMI EYLEM PLANI (2011-2015) “ORTAÖĞRETİMDE SINIF TEKRARI ve OKUL TERK SEBEPLERİ”, “14-18 YAŞ GRUBUNDA OLUP ÖRGÜN EĞİTİM DIŞINDA KALAN ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ, İHTİYAÇLARI VE BEKLENTİLERİ ARAŞTIRMASI”

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) Ülke Programı Eylem Planı (2011-2015), Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) ve MEB Stratejik Planı’nda (2010-2014) yer alan hedefler doğrultusunda 1 Ocak 2011 tarihinden başlayarak 31 Aralık 2015 tarihine kadar devam edecek olan bir iş birliği dönemi başlamıştır. Araştırma T.C. Hükûmeti adına Genel Müdürlüğümüz tarafından koordine edilmiştir.

Ülke Programı Eylem Planı kapsamında “Ortaöğretimde Sınıf Tekrarı ve Okul Terk Sebepleri”, “14-18 Yaş Grubunda Olup Örgün Eğitim Dışında Kalan Çocukların Özellikleri, İhtiyaçları ve Beklentileri Araştırması” yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı: Ortaöğretimde sınıf tekrarı ve okul terk sebepleri konulu araştırmanın amacı, çocuğun okula devam ederken öğrenme süreçlerinin dışında kalması, okula düzenli devam etmemesi, sınıf tekrarı, okulla ilişkisinin kesilmesi veya okul terk nedenlerinin hem talep hem arz boyutlarında tespit edilerek bu engellerin ortadan kaldırılması ve sorunların çözümüne yönelik merkezî, yerel ve okul düzeyinde uygulanmak üzere politika önerileri geliştirmektir.

Araştırmanın Hedef Grubu: Ortaöğretimde (Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullarda) sınıf tekrarı yapan ve okulu terk eden öğrenciler, 14-18 yaş grubunda olup örgün eğitim dışında kalan çocuklar, bu çocukların aileleri, öğretmenleri ve okul yöneticileri.

Araştırmanın Paydaşları: Koordinatör Hükûmet Ortağı olarak Ortaöğretim Genel Müdürlüğü ve UNICEF.

Kaynak: T.C. Hükûmeti ile UNICEF arasında gerçekleştirilen iş birliği kapsamında UNICEF 2011- 2015 Ülke Programı Eylem Planı 2011-2012 Yıllık Planı Bütçesi.

Araştırmanın süresi: 24 ay.

Uygulama Düzeyi: Araştırma İstanbul, Balıkesir, Afyon, Sakarya, Konya, Kahramanmaraş, Aksaray, Sinop, Gümüşhane, Ağrı, Kars, Muş, Van, Şanlıurfa ve Şırnak illerinde yapılmıştır.

Araştırma Kapsamındaki Ana Faaliyetler:

Ortaöğretimde okul terki, sınıf tekrarı sebepleri ile 14-18 yaş grubundaki örgün eğitim dışında kalan çocukların eğitim, çalışma durumları ve ihtiyaçlarına yönelik masa başı ve saha araştırması yapılmıştır. Araştırmanın safhaları şunlardır:

- 1- Masa başı çalışması yapılması,
- 2- Taslak masa başı çalışması raporuna ilişkin MEB ve UNICEF'ten yorumların alınması,
- 3- Saha çalışması yapılması,
- 4- Taslak saha çalışması raporuna ilişkin MEB ve UNICEF'ten yorumların alınması,
- 5- Yerel ve ulusal seviyede uygulanabilir politika seçeneklerinin geliştirilerek Ankara'da ve pilot illerde çalıştaylar düzenlenmesi,
- 6- Taslak saha raporunun sunulmasından sonra yerel ve ulusal seviyede uygulanabilir politika seçeneklerinin geliştirilmesi,
- 7- Nihai raporun sunulması,
- 8- Final rapora ilişkin MEB ve UNICEF'ten yorumların alınmasıdır.

Beklenen Sonuçlar:

- 1- 2015 sonuna kadar 14-18 yaş grubundan tüm kız ve erkekler için istihdam olunabilirlik, yaşam becerileri ve katılım fırsatları anlamında kalıcı iyileşmeler sağlandı.
- 2- 2015 sonuna kadar Hükümetin özellikle okul dışında kalan kız çocukların ve en dezavantajlı konumdaki ergenlerin ortaöğretime erişimlerinin ve tamamlamalarının sağlanması; mesleki eğitimin iş gücü piyasası ihtiyaçları ile daha uyumlu hale getirildi.

Araştırma Kapsamında Gerçekleştirilen Faaliyetler:

- 1- Araştırmaya yönelik hazırlanan masa başı raporu Genel Müdürlüğümüze sunularak gerekli değerlendirmeler yapıldı.
- 2- Saha çalışmaları için okulu terk eden öğrencilerin örneklem grubu 15 pilot ilden 3600 kişi, sınıf tekrarı yapan öğrencilerin örneklem grubu ise yine 15 pilot ilden 3696 kişi olarak belirlenmiştir.
- 3- Saha çalışmaları uygulamaları Genel Müdürlüğümüzce görevlendirilen Millî Eğitim Uzman Yardımcılarının katılımlarıyla illerde takip edilmiştir.
- 4- Saha araştırması tamamlandıktan sonra elde edilen veriler analiz edilerek ön rapor oluşturulmuştur.
- 5- Saha araştırmaları sonucu oluşan veriler ve ön raporun değerlendirilmesi amacıyla iki çalıştay gerçekleştirilmiştir.

6- Araştırma kapsamında Ankara’da yapılan Aile ve Öğrenci Çalıştayı ile birlikte rapora son hali verilmiş olup nihai rapor Bakanlığımız internet sitesinde yayımlanmıştır.

Raporda belirtilen politika önerileri de göz önünde bulundurularak ortaöğretime uyum programı, sosyal etkinlikler portfolyosu ve müdahale modeli projeleri tasarlanmış ve uygulama süreçleri başlatılmıştır.

ORTAÖĞRETİME UYUM PROGRAMI

Ortaöğretime Uyum Programı Hükümetimiz ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) iş birliğinde hazırlanan Ülke Programı Eylem Planı (2011-2015) kapsamında 9. sınıf öğrencilerine yönelik gerçekleştirilmektedir.

Projenin Amacı: Ortaöğretim kurumlarında eğitim-öğretime yeni başlayan 9. sınıf öğrencilerine, eğitim yılı başında okulun fiziki, sosyal ve idari birimlerini, kurallarını ve işleyişini tanıtmaktır. Bu projeye öğrencilerin yeni girdikleri okul ortamına kısa sürede alışmaları, okulda mevcut olan sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin farkına varmaları, okul ve çevresinde ihtiyaçlarını nasıl karşılayacakları hakkında bilgi edinmeleri, ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilmeleri hedeflenmektedir. Ayrıca idare ve öğretmenler tarafından ortaöğretim kurumlarının amaçları, kurumlar arası geçiş imkânları ve kendileriyle ilgili mevzuat konularında öğrencilere bilgi verilmesi sağlanarak onların okul ortamının ayrılmaz bir parçası olarak- okula ve çevreye etkin uyum sağlamalarına katkıda bulunulacaktır.

Proje Hedef Grubu: Ortaöğretim kurumlarındaki 9. sınıf öğrencileri, veliler ile rehber öğretmenler ve 9. sınıf derslerine giren öğretmenler.

Kaynak: T.C. Hükümeti ile UNICEF arasında gerçekleştirilen iş birliği kapsamında UNICEF 2011- 2015 Ülke Programı Eylem Planı 2014-2015 Yıllık Planı Bütçesi.

Ortaöğretime Uyum Programının Gerekçesi

Bu işbirliği döneminde 2013 Yıllık Çalışma Planı kapsamında yapılan “Ortaöğretim Düzeyinde Sınıf Tekrarı, Okul Terki ve Okul Dışında Kalan Çocuklar” adlı araştırma sonucunda okulu terk etme ve sınıf tekrarı yapma riskinin ve oranlarının en çok olduğu sınıfın 9. sınıf olduğu belirlenmiştir. Araştırma kapsamında 2599 sınıf tekrarı yapan öğrenci, 2574 okulu terk eden öğrenciye geliştirilen ölçme aracı uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre sınıf tekrarı yapan öğrencilerin % 74’ü 9. sınıf öğrencileri ve 9. sınıfta okul

terk edenlerin oranı % 28'dir. Ayrıca yapılan nicel ve nitel görüşmeler sonucunda okulu terk etme ve sınıf tekrarı yapma nedenlerinden birinin de okula uyum sağlayamama olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilere okula başladıkları ilk günden itibaren olumlu ve güven verici bir ortam yaratılması okula sevecek gelmeleri açısından oldukça önemlidir. Öğrencilerin yaşamında okula, öğretmene ve arkadaşlarına ilişkin ilk izlenimler, okulun ilk günlerinde geçirilen olumlu yaşantılar, gelecekteki okul yaşantılarını da olumlu etkileyecektir. Böyle bir ortamın yaratılmasında en büyük görev okul idarecilerine, öğretmenlere, okul personeline ve ailelere düşmektedir. İnsan yaşamındaki her değişiklik uyum sürecini de beraberinde getirmektedir. Eğitim kademelerinde yükselme ya da eğitim kurumları arasında geçiş süreci de insan yaşamında önemli ve büyük değişikliklerden biridir.

Bahsedilen tüm bu verilere dayanarak ortaöğretim kurumlarında eğitim ve öğretime başlayan 9. sınıf öğrencilerine Ortaöğretime Uyum Programı uygulanması amaçlanmıştır.

Uyum Programı

Uyum hizmeti; okula yeni başlayan öğrencilere, eğitim yılı başında okulu, kurallarını, işleyişini tanıtmak, okul ve çevrede ihtiyaçlarını nasıl karşılayacakları hakkında bilgi vermek ve böylece yeni girdikleri ortama kısa sürede alışmalarını kolaylaştırarak öğrencilerin geçişin getirdiği sorunları asgari düzeyde tutmak üzere yapılan çalışmalardır. Bu uygulamalar özellikle, öğrencilerin ait olmama ve tanınmama (fark edilmeme) duygularını azaltmak ve başarıyı arttırmak için geliştirilir.

Uyum Programının Genel Hedefleri

Ortaöğretime Uyum Eğitimi ile

- Okulun tanıtımını (vizyon, misyon, temel değerler, geçmiş yıllarda elde edilen başarılar vs.) sağlamak,
- Okulun fiziki (rehberlik servisi, kütüphane, laboratuvar, lavabo, spor salonu vb.), sosyal (kulüpler, gezileri, proje çalışmaları vb.), idari (müdür, müdür yardımcıları, öğretmenler, rehber öğretmen, kantinci, hizmetli, güvenlik görevlisi, servis görevlileri vb.) birimlerini tanıtmak,
- Okulun kütüphane, bilgisayar odası, spor salonu gibi alanlarını kullanma yollarını, kullanma zamanlarını, kurallarını öğrenmelerini sağlamak,

- Ortaöğretim kurumlarının amaçlarını, kurumlar arası yatay geçiş imkânlarını tanıtmak (Genel ve mesleki teknik ortaöğretim ile çıraklık yaygın eğitim kurumları hakkında bilgi vermek, kurumlar arası yatay geçiş imkânlarını tanıtmak),
- Ortaöğretim sınıf geçme, ödül ve disiplin yönetmeliklerinde kendileri ile ilgili olan bölümler hakkında, kıyafet vb. konularında genel bilgiler vermek amaçlanmaktadır.

Uyum Programlarının Önemi

Geçiş dönemlerine ilişkin araştırmalar, özellikle 9.sınıfa geçişin önemli olduğunu vurgularlar. Öğrencilerin bu yıla ilişkin deneyimleri, liseyi bitirip bitirmeyeceklerini belirleyebilmektedir. 9.sınıfa geçişe ilişkin yapılan araştırmalar incelenerek şu sonuçlara varılmıştır:

1. 9.sınıfta öğrencilerin notu ne kadar düşükse, öğrencilerin okulu terk etme olasılığı o kadar yüksektir.
2. 9. sınıfta kalan ve okulu terk eden öğrenciler yaşamları boyunca fiziksel, sosyal, duygusal ve ekonomik zorluklar yaşamaktadırlar.
3. Lise ne kadar büyükse, geçiş döneminin 9. sınıflar üzerindeki olumsuz etkisi o kadar büyük olur.
4. 9. sınıftan önce geçiş dönemleri yaşamış öğrencilerin okulu terk etme olasılıkları çok fazladır.
5. Liseyi terk etme oranı, bağımsız bir ortaokulda okuyan öğrenciler için bir ilköğretim (8 yıllık) okuluna devam eden öğrencilere nazaran daha fazladır.
6. 9. sınıfların liseye uyumu, daha büyük bir okul, farklı çevre, dersle birlikte sınıf değiştirme ve daha küçük sınıflarda ders görme gibi faktörlerden dolayı daha karmaşık bir hale gelir.
7. Okulda aradıkları ortamı bulamamak ve dışlanmak, 9. sınıf öğrencilerinin en büyük korkularındandır.
8. 9.sınıf öğrencileri lise öğretmenlerinin, ortaokul öğretmenlerinden daha az yardımsever oldukları görüşündedirler.
9. 9. sınıf öğrencilerinin akademik ve sosyal olarak kabul edilmiş hissetmeleri için yaşamlarında onları destekleyen en az bir yetişkine sahip olmaları gerekir.
10. Geçiş döneminde olumsuz yaşantıları olan 9.sınıf öğrencilerinin daha fazla devamsızlık yaptıkları, düşük notlar aldıkları ve daha az arkadaşına sahip oldukları

görülmüştür. Davranış problemlerine eğilimli olurlar ve olumsuz akran etkisine karşı daha savunmasızdırlar.

Uyum Programı Geliştirilme Süreci

Genel Müdürlüğümüz ve UNICEF tarafından, 19–23 Ağustos 2013 tarihleri arasında 9. Sınıf Uyum Programı Geliştirme Çalıştayı düzenlendi. Söz konusu çalıştaya, aralarında Afyonkarahisar, Ankara, Bursa, Giresun, Hatay, İstanbul, Mardin, Rize, Sivas ve Yozgat'ın bulunduğu 10 ilden 12 lise pilot okul olarak davet edildi. İçinde ağırlıklı olarak Anadolu Liselerinin olduğu bu grupta, bir Anadolu İmam Hatip Lisesi, bir Kız Teknik ve Meslek Lisesi ve iki tanede Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi yer aldı. UNICEF'in desteğiyle Ortaöğretim Genel Müdürlüğü koordinesinde gerçekleştirilen çalıştaya, her okuldan müdür, okul rehber öğretmeni ve bir 9. Sınıflar sınıf rehber öğretmenin yanı sıra diğer Genel Müdürlüklerden temsilciler ve Teknik Destek Ekibi katıldı. Çalıştayda Uyum Programı Öğretmen Kılavuzu oluşturuldu. Öğretmen Kılavuzu'nun oluşturulmasını takiben, Teknik Destek Ekibi tarafından 12 pilot okulun müdürleri / müdür yardımcıları, okul rehber öğretmenleri ve tüm 9. sınıf, sınıf rehber öğretmenleri için İstanbul'da 2 günlük bir Eğitici Eğitimi toplantısı yapıldı.

Yapılan çalışmalar neticesinde, okul terklerini azaltmaya ve okula uyumu sağlamaya yönelik olarak 9'uncu sınıf öğrencilerini kapsayan Ortaöğretime Uyum Eğitimi Çerçeve Programı 2013-2014 eğitim-öğretim yılı başlangıç haftasından önce 11-13 Eylül 2013 tarihleri arasında 12 pilot okulda başarıyla uygulanmıştır.

Uygulanan uyum programının değerlendirilmesi amacıyla 30-31 Ekim 2013 tarihleri arasında Antalya'da pilot okul temsilcileri, teknik ekip, UNICEF ve Bakanlık temsilcilerinin katılımıyla Değerlendirme Toplantısı yapılmış olup toplantı sonucunda Ortaöğretime Uyum Programı Pilot Uygulama ve Değerlendirme Raporu hazırlanmıştır. Söz konusu rapor Genel Müdürlüğümüzce incelenmiş olup Bakanlığımız web sitesinde yayımlanarak kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Ortaöğretime Uyum Programı Yaygınlaştırma Faaliyeti

2013 yılında 10 ilden 12 pilot okulda uygulanan Ortaöğretime Uyum Programının 2014 yılı yaygınlaştırma faaliyeti kapsamında Ortaöğretim Genel Müdürlüğü koordinasyonunda Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü ve Din Öğretimi Genel Müdürlüğü iş birliği ile 9. Sınıfta devamsızlık gün sayısı ortalaması Türkiye ortalamasının üzerinde olan iller ile eğitimlerin verileceği illerden seçilen pilot okullarda uygulanması için

her pilot okuldan bir müdür/müdür yardımcısı, bir okul rehber öğretmeni ve bir 9.sınıf alan öğretmenine 12-23 Ağustos 2014 tarihleri arasında 3 grup halinde Ortaöğretime Uyum Programı İdareci/Öğretmen Eğitimi verilmiştir. Eğitimlere katılım sağlayan okullar kendi illerinde Bakanlığımızca belirlenen diğer pilot okullara bu eğitimi kendilerine teslim edilen uygulama kılavuzları ve diğer gerekli materyallerden de faydalanarak 2-4 Eylül 2014 tarihleri arasında aktarmışlardır.

Eğitim verilen öğretmenler okullarındaki diğer öğretmenlere aldıkları eğitimi aktararak 2014-2015 eğitim ve öğretim dönemi başlamadan önce 10-11-12 Eylül 2014 tarihlerinde 46 ilde 226 pilot okulda 3 (üç) gün süre ile yeni kayıt olan 9.sınıf öğrencileri ve velilerine uyum programını uygulamışlardır. Ortaöğretime Uyum Programının ilerleyen yıllarda tüm okullarımızda uygulanabilmesi için gerekli çalışmaların yapılmasına devam edilecektir.

SOSYAL ETKİNLİKLER PORTFOLYOSU

Ortaöğretime Uyum Programı Hükümetimiz ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) iş birliğinde hazırlanan Ülke Programı Eylem Planı (2011-2015) kapsamında gerçekleştirilmektedir.

Projenin Amacı: Öğrencileri bir bütün olarak eğitmek ve sorumluluk duygularını geliştirmek, akademik çalışmaların yanında öğrencilerin sosyal-kültürel, sanatsal ve sportif alanlardaki kabiliyetlerinin gelişeceği çalışmaları teşvik etmek, ilgi ve istidatları doğrultusunda gelişimlerine yön vermek, ortaöğretim çağındaki çocukların 21. yüzyılın gereklerine uygun yaşam becerileri edinmelerine katkıda bulunmak amacıyla sosyal etkinlikler portfolyosunun geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Projenin Hedef Grubu: Ortaöğretim öğrencileri.

Proje süresi: 12 Ay

Uygulama Düzeyi: Aksaray, Aydın, Bolu, Düzce, Kayseri, Rize, Sivas, Trabzon ve Yozgat illerinden 9 pilot okulda uygulanacaktır.

Kaynak: T.C. Hükümeti ile UNICEF arasında gerçekleştirilen iş birliği kapsamında UNICEF 2011- 2015 Ülke Programı Eylem Planı 2014-2015 Yıllık Planı Bütçesi

Proje Bileşenleri Kapsamında Ana Faaliyetler:

- 1-Portfolyo uygulaması yapılan Avrupa ülkelerinden uzmanların ve Bakanlığımız ilgili birimlerinden yetkililerin katılımıyla Portfolyo taslağının hazırlanması,
- 2-Sosyal Etkinlikler Portfolyosunun verimli kullanımı konularında öğretmen eğitimlerinin düzenlenmesi,
- 3-Bu çalışmaların yaygınlaştırılması için belirlenen okullarda pilot çalışmaların yapılması.

Beklenen Sonuçlar:

- 1-Örnekleme üzerinden hâlihazırda öğrencilerimizin gerçekleştirdiği ders dışı etkinlikler saptandı.
- 2-Sosyal etkinlikler portfolyosu içeriği belirlendi.
- 3-Öğrencilerin sosyal etkinlikler kapsamında gerçekleştirdiği faaliyetler portfolyolarında kayıt altına alındı.
- 4-Sosyal etkinlikler portfolyosunun kademeler arası geçişte kullanılan puanlamaya dâhil edilmesine ilişkin olumlu yönler ve riskler analiz edildi.

Proje Kapsamında Gerçekleştirilen Faaliyetler:

- 1-Sosyal Etkinlikler Portfolyosu kapsamında 15-19 Temmuz 2013 ve 26-29 Ağustos 2013 tarihleri arasında portfolyoya ilişkin diğer ülkelerdeki uygulamaları incelemek, ülkemizdeki uygulamaların verimli ve etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesine ışık tutacak ortak bir akıl geliştirebilmek amacıyla “Sosyal Etkinlikler Portfolyosu” çalışmaları 9 pilot ilden okul müdürleri ve öğretmenlerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.
- 2-Sosyal etkinlikler kapsamında mevcut durum analizi yapmak ve öğrenciler tarafından katılım sağlanan faaliyetleri tespit etmek amacıyla pilot okullarda uygulanacak bir anket hazırlanmış ve pilot okullarda uygulanmıştır.
- 3-Anket sonuçlarına ilişkin analiz ve değerlendirmeler tamamlanmıştır. Projenin 2014-2015 eğitim öğretim yılı uygulamaları devam etmektedir.

BİLİM FUARLARI

Bakanlığımız ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) arasında imzalanan protokol kapsamında ortaokul ve liselerde bilim kültürünün geliştirilmesi, bilim ve teknoloji konularında farkındalık oluşturulması ve bilim kültürünün tabana yayılması amacıyla TÜBİTAK tarafından “4006 Bilim Fuarları Destekleme Programı” açılmıştır. Bu program kapsamında 2012-2013 ve 2013-2014 eğitim ve öğretim yıllarında her yıl 1000 okul olmak üzere toplamda 2000 okulda Bilim Fuarları gerçekleştirilmiştir. 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında Bilim Fuarlarının 2000 okulda gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Projenin Amacı: “TÜBİTAK Bilim Fuarları”, ortaokul ve lisede öğrenim görmekte olan öğrencilerin, öğretim programları ve kendi ilgileri doğrultusunda belirledikleri konular üzerine araştırma projeleri yaparak bu araştırmalarının sonuçlarını sergileyebilecekleri, öğrenci ve izleyicilerin eğlenerek öğrenebilecekleri bir ortam oluşturmayı amaçlamaktadır.

Projenin Hedef Grubu: Ortaokul ve liselerde öğrenim görmekte olan tüm öğrenciler.

Proje Paydaşları: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü ve TÜBİTAK.

Süresi: 3 yıl. (2012-2015)

Uygulama Düzeyi: Ulusal

Kaynağı: TÜBİTAK

Proje Bütçesi: Bilim Fuarı giderleri 4006 Bilim Fuarları Destekleme Programı kapsamında karşılanacak olup bu miktar Bilim Fuarı düzenleyen her okul için 5.000 TL’dir. Fuarların uygulanması için gerekli makine/teçhizat, sarf giderleri ve organizasyon giderleri maliyet kalemleri arasında yer almaktadır.

Proje Bileşenleri Kapsamında Ana Faaliyetler:

- 1- Proje Hazırlama Kılavuzu’nun oluşturulması ve yayımlanması,
- 2- Bilim Fuarları kılavuz kitapçıklarının müdür, öğretmen, öğrenci ve aileler için ayrı formatta hazırlanması,
- 3- Pilot okulların seçilmesi,
- 4- Bilim Fuarlarının ilk yıl pilot uygulaması için 1000 okulun, proje paydaşı olan Genel Müdürlükler ile ortak bir çalışma sonucunda belirlenmesi,

- 5- Projenin nasıl yürütüleceğine dair bilgiler içeren resmî yazının pilot okulların bulunduğu tüm illerimize gönderilmesi,
- 6- Okul müdürlerine bilgilendirme toplantısının yapılması,
- 7- Duyuruların ilan edilmesi,
- 8- Projelerin sergilenmesi,
- 9- Çalışmaların raporlanması.

Beklenen Sonuçlar:

1. Kısa sürede geniş kitlelere ulaşan ve bilim ve teknoloji konularında öğrencilerin farkındalığı artırıldı.
2. Gösterilen çaba ve ekip ruhunun gerektirdiği iş birliği ile ürünler meydana getirilen eğlenceli ortamlar oluşturuldu.
3. Bilimsel araştırma yöntemleri ve basamaklarını öğrenen ve ortaya çıkardığı ürünle motive olan ve kendini ifade etme becerisi kazanan öğrencilerin sayısı arttı.

Proje Kapsamında Gerçekleştirilen Faaliyetler:

- 1- Öğretmen, Öğrenci, Okul Yöneticileri ve Velilere yönelik ayrı ayrı Bilim Fuarları Kılavuzu hazırlandı.
 - 2- Proje kapsamında ilk yıl için 81 ilden ortaokul ve lise düzeyinde 1000 pilot okul seçildi, ikinci yıl başvuruları proje internet sitesi üzerinden okullar tarafından gerçekleştirildi.
 - 3- Seçilen okullara yönelik gerekli duyurular ve resmi yazılar gönderildi. Okullar bilgilendirildi.
 - 4- Pilot okullar belirlene tarihler arasında en az bir gün süreyle bilim fuarlarını gerçekleştirdi.
 - 5- Bilim Fuarlarına katılan öğretmen ve öğrencilere katılım sertifikaları gönderildi.
- 2012-2013 ve 2013-2014 eğitim ve öğretim yıllarında her yıl 1000 okul olmak üzere toplamda 2000 okulda Bilim Fuarları gerçekleştirilmiştir. 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında Bilim Fuarlarının 2000 okulda gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

TRAFİKTE GENÇLİK HAREKETİ

Bakanlığımız, T.C. Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Goodyear Lastikleri TAŞ ile TÜVTURK Kuzey Taşıt Muayene İstasyonları Yapım ve İşletim AŞ arasında bir protokol imzalanmıştır.

Projenin Amacı: Protokolü imzalayan kurumlar arasında iş birliği sağlamak, öğrenciler arasında trafik güvenliği konusunda olumlu davranış değişikliği oluşturmak, toplumda farkındalık yaratmak ve sorumluluk bilincini geliştirmek.

Projenin Hedef Grubu: Trafik ve İlk Yardım Kulüplerinin sorumlu öğretmenleri ile Trafik ve İlk Yardım dersini veren öğretmenler, Trafik ve İlk Yardım Kulüplerine üye öğrenciler ile Trafik ve İlk Yardım dersini alan öğrenciler, söz konusu öğrencilerin velileri ve okul servis sürücüleri.

Proje Paydaşları: MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, T.C. Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Goodyear Lastikleri TAŞ ile TÜVTURK Kuzey Taşıt Muayene İstasyonları Yapım ve İşletim AŞ

Proje süresi: 24 ay

Bütçe: 355.710 TL

2012-2013 Uygulama Düzeyi: Proje Ankara, Erzurum, Gaziantep, Giresun, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Malatya, Samsun ve Yozgat illerinde pilot olarak uygulanmaktadır.

2013-2014 Uygulama Düzeyi: Adana, Ankara, Bursa, Çankırı, İstanbul, Kayseri, Kocaeli, Konya, Sakarya ve Samsun.

2014-2015 Uygulama Düzeyi: Adana, Ankara, Bursa, İstanbul, Kayseri, Kırıkkale, Kocaeli, Konya, Sakarya ve Samsun.

Proje Bileşenleri Kapsamında Ana Faaliyetler:

- 1- Eğitici eğitimi yoluyla öğretmenlerin Trafik ve İlk Yardım Kulübü faaliyetlerinde ve Trafik ve İlk Yardım dersini işlerken ihtiyaç duyabilecekleri kaynak bilgiler ve destek öğretim materyalleri sağlanacak,
- 2- Trafik güvenliği eğitiminin gerekliliği ve önemi sürekli gündemde tutulacak bu sayede trafik güvenliğinin, gündelik yaşamın bir parçası hâline gelmesine katkıda bulunulacak,
- 3- Zincirleme bir davranış ve tutum değişikliği yaratabilmek için öğretmenlerin öğrencilerini ve öğrencilerin de velilerini ve servis sürücülerini etkilemesi için araç ve yöntemler sunulacak,
- 4- Web sitesi aracılığıyla proje kapsamındaki tüm öğretmen, öğrenci, veli ve servis sürücülerinin trafik güvenliği konusundaki araç ve yöntemlere kolay erişimleri sağlanacaktır.

Beklenen Sonuçlar:

- 1- Gönüllülük esasıyla, severek, heyecan duyarak hazırladıkları trafik kampanyaları öğrenciler için bir keşfetme, öğrenme ve öğretme ortamı oluşturdu.
- 2- Servis şoförleri ve veliler arasında, trafik güvenliği konusunda etkileşim kurulmasını ve gelişmesini temin ve teşvik eden araç ve yöntemler trafik güvenliği konusunda seçilen okullarda toplu bir farkındalık hareketinin başlamasını sağladı.
- 3- 2012-2013 eğitim-öğretim yılında başlatılan Trafik Olimpiyatları 2013-2014 eğitim öğretim yılında ulusal bir kimliğe bürünerek, ülke genelindeki tüm lise öğrencilerinin katılımına açık hale getirildi.

Proje Kapsamında Gerçekleştirilen Faaliyetler:

- 1-Projenin 2013-2014 faaliyetleri kapsamında 10 pilot ilden 40 öğretmenin katılımıyla 07-08 Ekim 2013 tarihleri arasında Trafikte Gençlik Hareketi Projesi Eğitici Eğitimi Toplantısı gerçekleştirilmiştir.
- 2-Eğitici Eğitimi Toplantısına katılan temsilci öğretmenler okullarındaki diğer Trafik ve İlk Yardım dersi öğretmenlerine aldıkları eğitimi aktarmış ve proje tüm okulda Proje Uygulama Kılavuzu'nda belirtilen esaslar doğrultusunda uygulanmıştır.

Mevcut Durum

28 Şubat 2014 son tarihi ile ülke genelinden Trafik Olimpiyatları için toplamda 78 başvuru alınmıştır. Gönderilen kampanyaların ön değerlendirme sürecini müteakiben finale kalan 10 okul final yarışmasına katılmıştır. Final yarışmasında dereceye giren ilk 3 okul ödüllendirilmiştir. Projenin 2014-2015 eğitim ve öğretim yılı faaliyetleri devam etmektedir.

OKULLAR GELECEĞİN ORTAKLARI (PASCH) PROJESİ

Proje, dünyada Almanca dersine sahip okulların birbirleriyle iletişime geçmeleri, Almanca dersinin güçlendirilmesi, okullar arasında bir iletişim ağı oluşturulması, iş birliğinin artırılması, Almanca öğretmenlerine hizmet içi eğitim imkânlarının sunulması, öğrenci değişimi ve burs imkânları, her iki ülkede eğitim programları düzenlenmesi, okullara araç-gereç ve lojistik destek sağlanması, Almanya dışındaki partner okul mezunlarına Almanya'da yüksek öğrenim bursu verilmesi vb. amaçlarla, "Okullar Geleceği Ortakları (PASCH)" protokolü çerçevesinde Ortaöğretim Genel Müdürlüğü ile Ankara Goethe Enstitüsü arasında 26.11.2008 tarihinde protokole dahil okullarımız ile ilgili Mutabakat Metni imzalanmıştır.

Protokole Kocaeli Gölcük Atatürk Anadolu Lisesi, Adana Ticaret Odası Anadolu Lisesi, Ankara Atatürk Lisesi, Ankara Türk Telekom Mehmet Kaplan Sosyal Bilimler Lisesi, Eskişehir Eti Sosyal Bilimler Lisesi, Samsun Tülay Başaran Anadolu Lisesi, Batman Anadolu Lisesi, İzmir Kız Lisesi, Trabzon Fen Lisesi, İstanbul Kabataş Lisesi, Şanlıurfa Mehmet Güneş Anadolu Öğretmen Lisesi olmak üzere 11 okulumuz dâhil edilmiştir. Bu okullarımızdan projeden ayrılan İstanbul Kabataş Lisesi yerine İstanbul Vefa Lisesi, Batman Anadolu Lisesi yerine Kayseri Sema Yazar Anadolu Lisesi, Şanlıurfa Mehmet Güneş Anadolu Öğretmen Lisesi yerine İstanbul Çapa Anadolu Öğretmen Lisesi projeye dâhil edilmiştir. Ayrıca ülkemizde Alman uyruklu öğretmenlerin görev yaptığı Adana İ. Sefa Özler Anadolu Lisesi, Ankara Anadolu Lisesi, Çankaya Anadolu Lisesi, H. Ömer Tarman Anadolu Lisesi, Antalya M. N. Çakallıklı Anadolu Lisesi, İstanbul Lisesi, Bahçelievler Anadolu Lisesi, Cağaloğlu Anadolu Lisesi, GOP Anadolu Lisesi, Kartal Anadolu Lisesi, Ahmet Keleşoğlu Anadolu Lisesi, Bornova Anadolu Lisesi, İzmir Anadolu Lisesi ve Yunus Emre Anadolu Lisesi olmak üzere 14 okul projeye dâhil edilmiştir.

Proje Faaliyetleri: Proje kapsamında her yıl; öğrencilere yönelik küçük ve büyük çaplı projeler, konuları önceden belirlenen dil kampları, Almanca dersinde başarı gösteren öğrenciler için Almanya’da üç haftalık Almanca dil kursuna katılım imkânı ile Almanca öğretmenlerinin mesleki gelişimini destekleyici yurtdışı programları, Almanya’da “Ülke ve Yurt Bilgisi” konu seminer, “Bu Benim Eserim” konulu şarkı sözü yazma, konser, tiyatro eserlerinin sahnelenmesi, gazete projesi, Karadeniz Futbol Kupası gibi faaliyetler düzenlenmektedir.

2013-2014 eğitim ve öğretim yılı faaliyetleri kapsamında Merhaba Deutschland Hello Türkiye, Trabzon Yeniden, Adana Gündoğdu kolejinde sanat kampı, PASCH tiyatro kampı, Güneydoğu Avrupa bölgesel PASCH kampı, kardeş okul çerçevesinde koro kampı ve uluslararası medya kampı düzenlenmiştir.

2014-2015 eğitim ve öğretim yılı içerisinde yapılacak faaliyetler de planlamalar doğrultusunda devam etmektedir.

TURMEPA/DENİZ TEMİZ PROJESİ

Bakanlığımıza bağlı okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerimizin çevre ve denizlerin hayatımızdaki yeri ve önemi, çevre ve denizlerimizin kirlenmesinin önlenmesine yönelik bilinçlendirme ve duyarlılıkların artırılması yönünde

eğitimlerinin sağlanması amacıyla Bakanlığımız ile Deniz Temiz Derneği arasında 01.09.2005 tarihli bir protokol imzalanmış olup söz konusu iş birliği protokolü “Sınırsız Mavi (Denizler Yaşamalı) Projesi” adı altında hayata geçirilmiştir.

Projenin Amacı: Her yaştan öğrenciye bütün canlı varlıklara ve doğal çevreye karşı saygılı olmak ve bilimin değerini takdir etme bilincini kazandırmak, insan ve deniz arasındaki ilişkiyi fark ettirerek değerli doğal kaynaklarımızı korumak, etkinlikler aracılığı ile öğrencilerin çeşitli derslerdeki temel yeterliliklerini artırmalarına yardımcı olmak, öğretmenlerimize ve öğrencilerimize eğitim amacıyla yararlanabilecekleri kaynaklar sağlamak ve geniş bir kitleye ulaşmaktır.

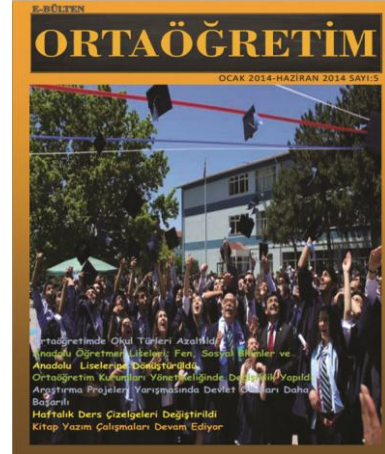
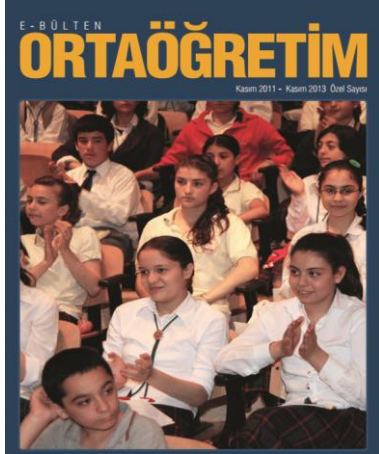
Proje Faaliyetleri:

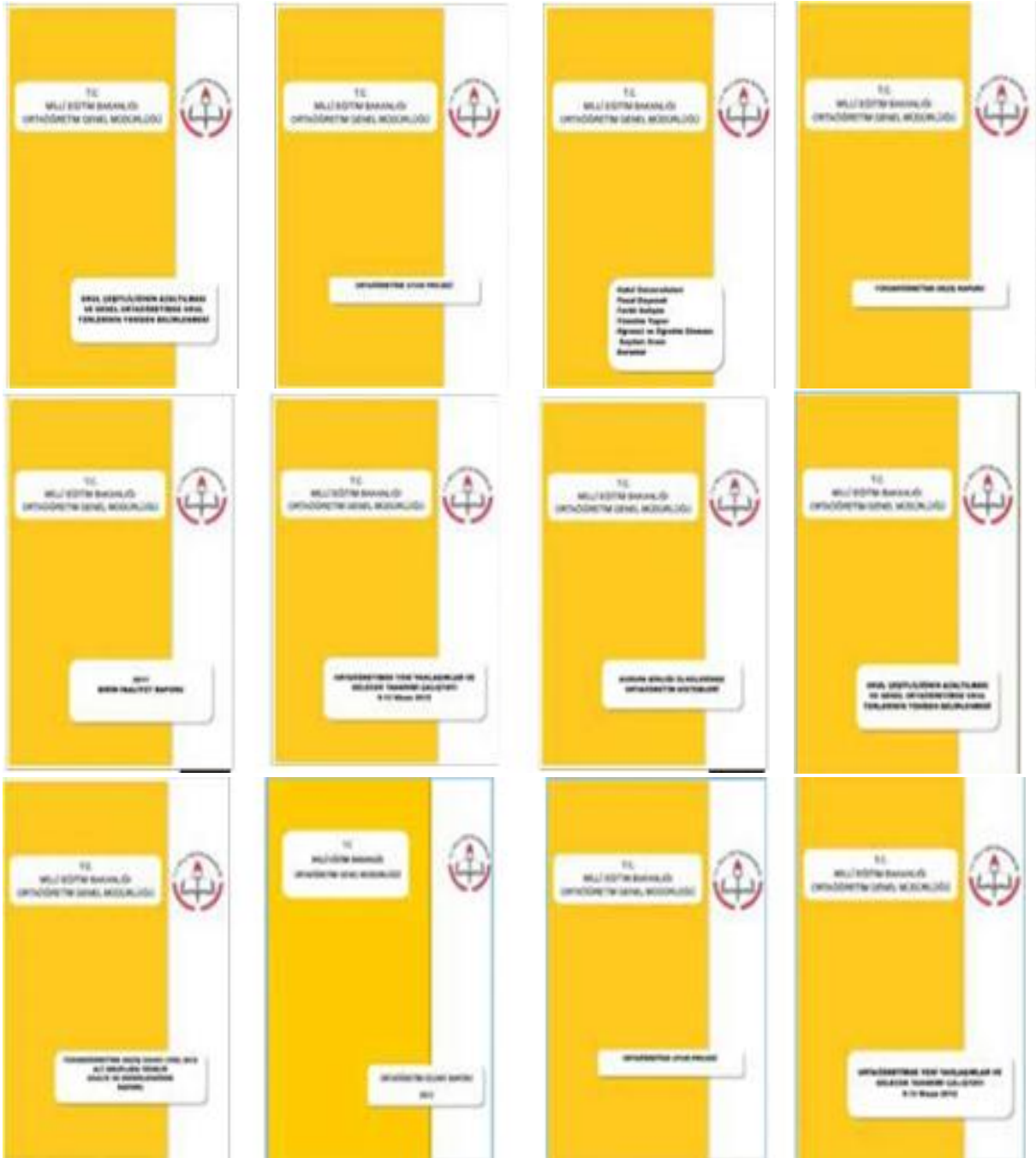
- a. Öncelikle gönüllük esası dikkate alınarak branş öğretmenlerinin (her okuldan iki öğretmen) Deniz Temiz Derneği yetkilileri tarafından verilecek 2-3 saatlik eğitime katılmaları,
- b. Eğitime katılacak öğretmenlerin il/ilçe Millî Eğitim Müdürlüklerinin koordinesinde okullarındaki öğretmen ve öğrencilere aktarmaları,
- c. “Sınırsız Mavi Projesi” eğitim planının yürürlüğe konulması,

Projenin Hedef Grubu: K1yı illerinden başlayarak okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri, dolaylı olarak tüm öğretmenler, okul görevlileri ve veliler.

Toplam 33 ilde deniz kirliliği ve önlenmesine yönelik eğitim programlarının uygulanması faaliyetleri Aralık 2012 tarihinde tamamlanmıştır.

7.3 ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNCE YAYIMLANAN DİĞER RAPOR VE DOKÜMAN ÖRNEKLERİ

8. ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN 2023 HEDEFLERİ

Cumhuriyetimizin bir asırlık hedeflerini gerçekleştirmeyi planladığımız 2023 yılı ekonomik, sosyal, kültürel ve bilimsel anlamda gelişmiş bir Türkiye ideali olarak karşımıza çıkmaktadır. 2023 hedefleri tarihsel ve güncel anlamıyla ülkemiz adına bir misyon ve vizyon niteliği taşımakla birlikte bu hedeflerin Milletimiz adına önemli bir motivasyon kaynağı oluşu da önümüzdeki on yıla ayrı bir anlam katmaktadır. Bu minvalde Türkiye - 2023 Vizyonu “*Bölgesinde ve dünyada adil ve kalıcı bir barış için çaba gösteren; demokratik ve adil bir hukuk sistemine sahip; yurttaşları ülkelerinin geleceğinde söz ve karar sahibi; sağlık, eğitim ve kültür gereksinimlerinin karşılanması devlet tarafından güvence altına alınmış; sürdürülebilir gelişmeyi gözeten; gelir dağılımı dengeli; bilim, teknoloji ve yenilikte yetkinleşmiş; üreten; net katma değerini kendi beyin gücüne dayanarak artırabilen bir Türkiye*” şeklinde tanımlanmaktadır (TÜBİTAK, 2004). Bununla ilişkili olarak eğitim alanında 2023 vizyonu “*Bireyin yaratıcılık ve hayal gücünü geliştiren; bireysel farklılıkların gözetilmesi ve değerlendirilmesi ile her bireyin özellikleri doğrultusunda en üst düzeyde kendini geliştirebildiği; zaman ve mekân kısıtlarından arınmış, kendi özgün öğrenme teknolojilerini yaratmış ve değişim esnekliğiyle kendini yenileme gücüne sahip; öğrenme ve insan odaklı bir eğitim sistemine sahip olmak*” biçiminde ortaya konulmuştur (TÜBİTAK, 2004).

Ülkemiz cumhuriyet öncesi kazanımlarının üzerine, yeni bir devlet kurmanın verdiği dinamizmle diğer birçok alanda olduğu gibi eğitimde de önemli gelişmeler kat etmiştir. Bu gelişmeler başlangıçta erişim fırsatlarının artırılmasına daha fazla odaklanmakta iken ilerleyen dönemde kalite bileşenini de kapsayacak bir zemine oturmuştur. Bu süre zarfında eğitim, ulusal ve uluslararası değişimlerin etkisiyle ekonomik ve sosyal kalkınmayı destekleyici kimliğinden kalkınmayı sürükleyici bir kimliğe dönüşmüştür. Nitekim özellikle son yıllarda eğitim dışındaki sektörlerin gelişiminin, eğitim bileşeninde ortaya konulan ve konulacak performans ile ilişkilendirilmesi gerçeği, bu durumla yakından ilişkilidir.

2023 hedeflerine ulaşılmasında, eğitim politikalarının belirleyici etkiye sahip olduğu gerçeğinden hareketle eğitimin bütün kademeleri açısından mevcut sistemin avantajlı yönlerini geliştirerek etkin bir gelecek tasarımı ile uygulamaya geçirilmesi hayati bir öneme sahiptir. Böylesi kritik bir dönemde 2023 bakış açısını ortaöğretim düzeyinde işe koşmak Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün temel politika eksenini oluşturmaktadır.

Değişen koşullar her bireyin ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür çerçevesinde yükseköğretime, mesleğe, hayata ve iş alanlarına hazırlanmasını zorunlu kılmıştır. Bu nedenle sosyo-ekonomik, kültürel ve bölgesel değişkenlerden bağımsız olarak ortaöğretim çağı nüfusundaki her bireye ortaöğretim düzeyinde nitelikli bir eğitim hizmeti sunmak ve öğrencilerimizin devamlarını sağlayıcı politikalar üretmek Genel Müdürlüğümüzün birincil hedefidir.

Genç nüfus oranının yüksek olması, ülkemiz adına, büyük bir avantaj konumundadır. Gençlerimizin eğitim ve yeterlik düzeyi ise söz konusu avantajın sosyal ve ekonomik refaha ne ölçüde katkı sağlayacağını belirleyecektir. Bu bağlamda öğrenci yeterlik düzeylerinin uluslararası ortalamanın üzerine çıkarılması Genel Müdürlüğümüzün öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Bireysel ve toplumsal ilerlemenin temel taşlarından birini oluşturduğunu düşündüğümüz asgari yetkinliklerin kazandırılması dün olduğu gibi bugün de büyük öneme haizdir. Benzer şekilde üst düzey düşünme becerilerine erişen öğrenci oranının uluslararası ortalamanın üzerine çıkarılmasının yenilikçi, girişimci ve topluma öncülük edecek bireylerin yetiştirilmesini sağlayacak temel faktör olduğu düşüncesindeyiz. Bu iki amacı gerçekleştirmek için öğrenme süreçleri her öğrencinin öğrenme ihtiyacını karşılayacak bir biçimde zenginleştirilecektir.

Öğrencileri; düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, yeni fikirlere açık, bilim ve teknoloji üretimine yatkın ve beceri düzeyi yüksek, demokratik düşünceyi özümsemiş, toplumun bütün kesimleri ile birlikte yaşayabilme becerilerini geliştirmiş, millî ve ahlaki değerleri benimsemiş vatandaşlar olarak yetiştirmek amacıyla öğretim programları ve materyalleri bilimsel esaslara göre çeşitlendirilerek geliştirilecektir. Bu anlamda programları sadece hazırlayan değil ön uygulama ve uygulama süreçlerini izleyen, değerlendiren yanı sıra çıktılardan elde edilen bulguları yeni öğretim programlarına ve materyallerine yansıtabilen, köklü değişikliklerde uygulayıcılara derinlemesine destek sunan bir yapı kurulacaktır.

Genel, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasındaki geçiş imkânları artırılarak öğrencilere farklı seçimler yapabilme imkânları sunulacaktır. Bu çerçevede ortaöğretimde okul çeşitliliği azaltılarak okul çeşitliliği yerine program türünü esas alan, yatay geçişlere imkân veren, etkin bir rehberlik ve yönlendirme hizmetini içeren esnek bir yapı oluşturulacaktır.

Makro düzeyde bir takım sosyal ve ekonomik değişkenlerin de etkisiyle ortaya çıkan bölgeler ve okullar arası nitelik ve nicelik farklarının asgari düzeye indirilmesi, her öğrencimize mümkün olan en nitelikli eğitim hizmetini sunabilmesi adına oldukça önemlidir. Bu amaçla her okulun belirli bir kalite standardına erişmesini ve “Okul Kalite Güvence Sistemi” nin oluşturulmasını hedefliyoruz.

Bugün eğitime dair birçok tartışma yürütülmekte ancak öğrenci başarısı üzerinde en önemli değişkenin ne olduğu konusunda bütün araştırmacılar aynı unsuru vurgulamaktadır: Öğretmen. Ortaöğretimde özellikle son yıllarda öğretmen istihdamı konusunda önemli mesafeler kat edilmiş, öğretmen sayısı on yıl öncesine kıyasla bir buçuk katından daha fazlasına erişmiştir. Artan okullaşma oranına paralel olarak öğretmen ihtiyacının karşılanacağı gerçeği bir tarafa, özellikle ilerleyen dönemde odaklanmamız gereken nokta öğretmen niteliğinin, niceliğinden daha önemli olacağı tezidir. Dolayısıyla genel ortaöğretim öğretmenlerinin, kendilerinin ihtiyaç duyduğu, toplumun onlardan beklediği ve 21. yüzyılın öğretmeni profilinin gerektirdiği yetkinlikleri edinmesi için ihtiyaç duyulan şartları oluşturmak Genel Müdürlüğümüzün önceliklerindedir. Bu noktada üzerinde duracağımız esas nokta farklı bir mesleki gelişim modeli olarak okul ve uygulama temelli bir yaklaşımdır.

Öğrenci başına düşen eğitim harcamaları millî gelirin artışına paralel olarak gelişmiş ülkeler seviyesine çıkarılacaktır. Bununla birlikte kaynakların rasyonel bir biçimde kullanılması finansman ekseninde hedeflenen bir diğer noktadır. Bahsettiğimiz amacı gerçekleştirmek adına okullara ve öğrencilere ait bütün değişkenleri sürece katan bir finansman modeli oluşturulacaktır.

Okulların kendi bütçelerini oluşturmalarına imkân verilecektir. Bununla birlikte okul temelli yönetim anlayışı güçlendirilecek, okulla ilgili bütün etkenler üzerinde söz sahibi, katılımcı ve demokratik okullar için gerekli fırsatlar sunulacaktır. Okul iklimi; okul idarecilerinin eğitsel liderliğinde öğrenci, öğretmen ve velinin birlikte karar aldığı ve uygulama noktasında sorumluluk sahibi olduğu bir yapıya kavuşturulacaktır.

Eğitimden ve eğitim ortamından beklenen işlevin değişmesiyle ilişkili olarak okulların yaşam alanı niteliğinin artırılması oldukça önemlidir. Bu amaca dönük olarak okulların donanım standartları yükseltilecek, öğrenciler için cazibe merkezi, çevresi için faydalanılabilecek öğrenme merkezleri haline getirilecektir.

Gelişen teknolojik imkânları eğitime eklemleninin ve sınıf içi-sınıf dışı öğretim durumlarını bu ekseninde konumlandırmanın kalite bileşenine önemli katkılar sağlayacağı açıktır. Bu kapsamda var olan teknolojik altyapı güçlendirilecek ve teknolojinin öğrenme ve öğretme sürecinde etkili bir biçimde kullanılması adına eğitimde etkin teknoloji kullanımını destekleyecek mesleki gelişim faaliyetlerine daha fazla kaynak ayrılacaktır.

Ortaöğretime erişim noktasında güçlük yaşayan çocukların erişimlerini kolaylaştırmak için pansiyon ve taşınmalı eğitim uygulaması, yerel arz talep dengelerini temel alan bir yapıda güçlendirilecektir. Ayrıca burs hizmetlerinden faydalanan öğrenci oranını artırmayı, bu yaklaşımla mevcut öğrenci destek uygulamalarından en yüksek düzeyde verim elde etmeyi amaçlıyoruz.

Bütün eğitsel amaçlarımıza ulaşılmasının gerek şartı Türkçenin biz eğitimciler ve öğrencilerimizce doğru ve etkin kullanılmasıdır. Dolayısıyla öğrencilerimizin dünü, bugünü ve geleceği doğru algılayan, düşündüklerini doğru biçimde ifade eden bireyler olarak yetişmeleri en temel vazifelerimizdendir. Dil derslerinde ve diğer derslerde Türkçenin tüm zenginliğiyle öğretilmesi için disiplinler arası bir yaklaşım işe koşulacak, öğretmenlerimizin farkındalığı artırılacaktır. Öğrencilerimizin okuma ve yazma kültürünün gelişmesine katkı sağlamak için projeler ve yarışmalar hazırlanacaktır. Bahsettiğimiz kültürün yerleşmesinde teknolojik imkânların kullanımının bizlere güç kazandıracığı düşüncesindeyiz.

Yabancı dilin, uluslararası ölçekte artan iletişim ve rekabet ortamının zorunlu kıldığı, bireysel refah düzeyini de etkileme gücüne sahip bir unsur olarak daha fazla önem kazanacağı kabul edilmektedir. Bu gerçekten hareketle ortaöğretimden mezun olan her öğrencimizin en az bir yabancı dili işlevsel olarak kullanabilme yetkinliğine erişebilmesi, Genel Müdürlüğümüzün ana hedefleri arasında yer almaktadır. Öğretim programlarının, materyallerinin ve özellikle öğrenme süreçlerinin bu ihtiyaca cevap verir bir biçimde kurgulanması sağlanacaktır.

Eğitimde, öğrenme sürecinin ve çıktılarının ölçülmesi ve değerlendirmesi sınıf düzeyinden, okul, ilçe, il ve ülke düzeyine kadar “Nasıl geliştirilebilir?” sorusuna aranan cevabın çıkış noktasıdır. Eğitim sistemimiz açısından ölçme ve değerlendirme uygulamalarının, kalitenin artırılmasında daha işlevsel bir konumda olması gerektiği kabul edilmektedir. Bu durum Genel Müdürlüğümüzün gündeminde önemli bir konu olarak varlığını sürdürecektir. Özellikle eğitim süreçlerini de kapsayan ortak bir ölçme ve değerlendirme sisteminin geliştirilmesi sağlanacaktır.

Politika üretme ve uygulama ile proje, program tasarlama ve hayata geçirme süreçlerinin, kanıtları temele alan bir yapıya sahip olması gerektiğini düşünmekteyiz. Eğitimde bahse konu kanıtların üç kaynaktan beslenerek belirginleşmesi söz konusudur. Bu kaynaklar; okullar, alan yazın ve uluslararası eğilimlerdir. Politika, proje ve programların nasıl uygulandığı, uygulayıcıların taleplerinin neler olduğu, bilimsel bulguların nasıl şekillendiği ve evrensel ölçütlerin ülkemizde nasıl bir karşılığa sahip olduğu periyodik ve sistematik olarak araştırılmaya devam edilecektir. Bunun da ötesinde bahsettiğimiz süreçler politika, proje ve program tasarlama ve uygulama döngüsünün bir parçası olarak hayata geçirilecektir.

Toplumsal ve kültürel gelişmelerle birlikte iş hayatı ve sosyal yaşamın değişimi bireylerin çok yönlü gelişimini daha fazla ön plana çıkarmıştır. Bu gerçekten yola çıkarak öğrencilerimizin sosyal, kültürel ve sportif yönden gelişimlerini sağlamak için okullarımızın fiziki ve organizasyonel kapasitesini artırmayı hedefliyoruz.

Saygı, adalet ve güven mirasını yaşayan bir kültür çerçevesinin içini bütün manâsıyla doldurmak ve bu anlamda diğer sosyal etki unsurlarına öncülük edebilen okullar oluşturabilmek medeniyetimizin bizlere atfettiği belki de en önemli roldür. Öğrencilerimizin bireysel ve kültürel farklılıklara hoşgörüyü yaklaşması; temel insani ve ahlaki değerleri hayat düsturu olarak benimsemesi; bu değerleri okulda ve sosyal yaşamda bütün güzellikleriyle hayata geçirmesini sağlamak 2023 hedeflerimizin olmazsa olmazlarıdır.

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü olarak 2023 yılına dek bahsettiğimiz amaçlara ulaşabilmenin bugünümüzün gücü, geleceğimizin umudu öğrencilerimiz için hayati öneme sahip olduğunun farkında olarak beşeri, fiziki ve mâli bütün imkânlardan en üst düzeyde faydalanma sorumluluğunu taşımaktayız. Eğitim politikası, “*Bakanlıktan dersliğe gerilen karar zinciri*” olarak tanımlanırsa, zincirin her bir halkasını güçlü kılmak zorundayız. Bu süreçte ortaöğretimin bütün iç ve dış paydaşlarının, velilerimizin, üniversitelerin, sivil toplum örgütlerinin, yerel yönetimlerin her türlü desteğinden en üst düzeyde faydalanmanın ne denli önemli olduğunun bilincindeyiz. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü yönetici ve çalışanları olarak inandık ve birlikte başaracağız.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (2012). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ana Britannica*. (1993). Sayfa 234.
- Avrupa Birliği Bakanlığı. (2014, 12 16). *Erasmus + Programı*.
<http://www.ua.gov.tr/programlar/erasmus-program%C4%B1/erasmus-program%C4%B1> adresinden alındı
- Avrupa Birliği Bakanlığı. (2015, 01 14). Türkiye- AB İlişkilerinin Tarihçesi:
<http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=111&l=1> adresinden adresinden alındı
- Başaran, İ. E. (1994). *Türkiyede Eğitim Sistemi* . Ankara: 2. Basım.
- Bilgen, N. (1992). Ülkemizde Uygulamaya Konulan Öğrenciyi Yönlendirme Ders Geçme ve Kredi Sistemi. *Eğitim ve Bilim*, 1-23.
- Cicioğlu, H. (1985). *Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim(Tarihi Gelişimi)*, 2. Baskı. Ankara: AÜ Basımevi .
- Çetintaş, B., & Genç, A. (2001). Eğitim Reformu Sonrası Anadolu Liselerinde Yabancı Dil Öğretimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 51-56.
- Demirel, Ö. (1992). Türkiye'de Program Geliştirme Uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27-43.
- Dönmez, C. (2005). Atatürk ve Cumhuriyet Döneminde Ortaöğretim. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 255-268.
- Duman, T. (1991). *Türkiye 'de Ortaöğretimde Öğretmen Yetiştirme-Tarihi Gelişimi*. İstanbul: MEB Basımevi.
- Duman, T. (2001). Avrupa Birliği Eğitim Programları " Leonardo da Vinci". *Millî Eğitim Dergisi*, Sayı 150.
- Efendioğlu, A. (2010). John Dewey'in Türk Maarifi Hakkında Raporu ve Türk Eğitim Sistemi. *1.Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi*. Balıkesir.
- Erdoğdu, T. (1996). *Maarif-i Umumiyye Nezareti Teşkilatı-I, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*.
- EURYDICE. (2007, 5 24). *Türk Eğitim Sistemi*.
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php adresinden alındı
- Eurydice. (2014, 10 17). www.eurydice.org adresinden alındı
- Eurydice. (2014, 10 19). *Eurybase*. www.eurybase.org adresinden alındı
- Geçit, Y. (2008). Cumhuriyet Dönemi Lise Coğrafya Öğretim Programları Üzerine Bir Çalışma. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 149-178.

- Gezer, K., Köse, S., Durkan, N., & Uşak, M. (2003). Biyoloji Alanında Yapılan Program Geliştirme Çalışmalarının Karşılaştırılması: Türkiye, İngiltere ve ABD Örneği. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 49-62.
- Gözütok, F. (2003). Türkiye'de Program Geliştirme Çalışmaları. *Millî Eğitim Dergisi*, 37-48.
- İnal, E. (2013, Ocak 23). *Maârif-i Umûmiyye Nezâreti*. Ekim 16, 2014 tarihinde Mecmûa-i Tevârih-i Osmânî: <http://ercaninal.blogspot.com.tr/2013/01/maarif-i-umumiye-nezareti.html> adresinden alındı
- Kalkınma Bakanlığı. (2009). *Kalkınma Planı, Eğitim: Okul Öncesi, İlk ve Ortaöğretim, Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara.
- Kenan, S. (2013). Türk Eğitim Düşüncesi ve Deneyiminin Dönüm Noktaları Üzerine Düşünceler. *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*.
- Kodaman, B. (1999). *Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- MEB . (2009). *2010-2014 Stratejik Planı*. Ankara.
- MEB . (2011). *Türk Millî Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi*. Ankara.
- MEB. (1997). *Millî Eğitim Bakanlığında Program Çalışmaları*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2007). *2008 Yılı Bütçesine İlişkin Rapor*. Ankara.
- MEB. (2008). *MEB İç Denetim Birimi Başkanlığı, Faaliyet Raporu*. Ankara.
- MEB. (2010). *Bütçe Görüşmelerinde Millî Eğitim Bakanı Nibet ÇUBUKÇU'nun sunumu*. Ankara.
- MEB. (2013). *2013 Faaliyet Raporu*. Ankara.
- MEB. (2013). *Millî Eğitim İstatistikleri*. Ankara.
- MEB. (2014, 10 3). *Duyurular*. <http://www.meb.gov.tr>: http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2006/takvim/egitim_sistemi.html adresinden alındı
- MEB. (2014, Ekim). *Tarihçe*. <http://www.meb.gov.tr/meb/tarihce.html> adresinden alındı
- MEB. (2014). *Temsilciliklerimiz*. <http://abdigm.meb.gov.tr/temsilciliklerimiz.html> adresinden alındı
- MEB. (2014, 10 3). *Teşkilat Şeması*. MEB Web sitesi: <http://www.meb.gov.tr/meb/teskilat.html> adresinden alındı
- Resmi Gazete. (1976, 10 27). Sayı: 1547.
- Rufi, J. J. (1956). *Türkiyede Ortaöğretim*. Ankara: Maarif Basımevi.
- Senar, N., & Muzaffer Garip. (2013). *Türkiye'de Eğitim Sistemi ve Eğitim İmkanları*. İstanbul.

- SETA. (2009). *Türkiye'de Millî Eğitim Sistemi-Yapısal Sorunlar ve Öneriler*. Ankara.
- Şahin, M. (2009). Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Türkiye'de Hayat Bilgisi Programlarının Gelişimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 402-410.
- Taymaz, H. (2011). *Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- TBMM. (1955). *TBMM Tutanak Dergisi* . Cilt 5.
- TDV. (2012). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Tezcan, M. (1985). *Tezcan, Eğitim sosyolojisi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Tuzcu, G. (2006). Eğitimde Vizyon 2023 ve Avrupa Birliğine Giriş Süreci.
- TÜBİTAK. (2004). *Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları, 2003-2023 Strateji Belgesi, Versiyon 19*. Ankara.
- Türk, E. (2002). *Türk Eğitim Sistemi ve Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Türk, E. (2003). *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, Sayfa 44.
- Unat, F. R. (1964). *Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış*. Ankara : Millî Eğitim Basımevi.
- Ünal, S., Coştu, B., & Karataş, F. Ö. (2004). Türkiye'de Fen Bilimleri Eğitimi Alanındaki Program Geliştirme Çalışmalarına Genel Bir Bakış. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 183-202.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme*. Alkım Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Çarıkçı, İ. H. (2013). Kamu Örgütlerinde Değişimin Yönetilmesi-MEB Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5.